Georges Simenon

Pisica

Casa de pe canal

BIBLIOTECA
adevărul

Georges Simenon

Pisica

Traducere de Doru Mareş

editura Adevărul holding

Construieşte-ţi biblioteca împreună cu Adevărul:
www.adevarul.ro/carte; e-mail: carte@adevarul.ro;
Telefon: 021.407.76.38 / 51; Fax: 021.407.76.42

SIMENON

Le chat © 1967 Georges Simenon Limited, a Chorion Company. All rights reserved.
La maison du canal © 1933 Georges Simenon Limited, a Chorion Company. All rights reserved.
Pisica • *Casa de pe canal* © 2009 Georges Simenon Limited, a Chorion Company. All rights reserved.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SIMENON, GEORGES
Pisica; Casa de pe canal / Georges Simenon ; trad.: Doru Mareş, Aurelia Ulici. — Bucureşti : Adevărul Holding, 2009
ISBN 978-973-1999-76-0

I. Mareş, Doru (trad.)
II. Ulici, Aurelia (trad.)

821.133.1(493)-31=135.1

Capitolul 1

Îi făsase să-i scape din mână ziarul, care mai întâi i se deschisese pe genunchi, apoi alunecase încetişor, înainte de a ateriza pe parchetul ceruit. S-ar fi putut zice că ațipise dacă, din când în când, nu i s-ar fi conturat o deschidere îngustă printre pleoape.

Să se fi lăsat nevastă-sa păcălită? Tricota în fotoliul ei jos, de cealaltă parte a sobei. Nu avea niciodată aerul că îl observă, dar ştia de multă vreme că nimic nu îi scăpa, nici cel mai mic spasm, abia perceptibil, al vreunuia dintre muşchii lui.

Bena cu maxilare de oțel, din fața casei, cobora rapid din înaltul macaralei şi se lovea cu putere de pământ, aproape de betonieră, într-un vacarm de fierărie. De fiecare dată, şocul zguduia casa şi, de fiecare dată, femeia tresărea şi îşi ducea mâna la piept, de parcă zgomotul acela, care devenise totuşi un lucru obişnuit, i-ar fi atins cele mai profunde organe.

Se observau unul pe celălalt. Nu aveau nevoie să se privească. De ani întregi se cercetau astfel, pe ascuns, adăugând neîncetat noi subtilități jocului.

Bărbatul zâmbea. Ceasul de marmură neagră, împodobit cu ornamente de bronz, arăta ora cinci fără cinci. Ai fi zis că îi privea cadranul socotind minutele şi secundele. În realitate, număra mecanic, aşteptând şi el ca limba mare să ajungă la fix. În acel moment, zgomotele malaxorului şi ale macaralei aveau să înceteze brusc. Oamenii în impermeabile, cu feţele şi mâinile pe care se scurgea ploaia, împietreau preț de o clipă, după care

se îndreptau către baraca din scânduri ridicată într-un colţ al terenului viran.

Era noiembrie. De la patru după-amiaza munceau la lumina proiectoarelor care urmau să se stingă şi ele imediat, întunericul şi tăcerea invadând totul dintr-odată. Fundătura nu mai rămânea luminată decât de un singur bec cu gaz.

Émile Bouin îşi simţea picioarele îngreunate de căldură. Când întredeschidea ochii, zărea flăcările, unele galbene, altele albăstrui la bază, iscate de butucii din şemineul tot din marmură neagră, ca şi pendula ori candelabrul cu patru braţe care spânzura deasupra.

În casă, în afara mâinilor lui Marguerite, care se mişcau harnic, şi a sunetului slab al andrelelor, totul era tăcere, nemişcare, ca într-o fotografie sau ca într-un tablou.

Cinci fără trei minute. Fără două. Muncitorii începeau să se îndrepte, înceţi şi greoi, către baracă, pentru a se schimba, însă macaraua tot mai funcţiona, o ultimă benă ridicându-şi încărcătura de beton spre cofragul care marca primul etaj al construcţiei.

Fără un minut. Ora cinci. Limba ornicului tremura, ezita pe cadranul şters. S-au auzit cinci lovituri rare ca şi cum, în întreaga casă, totul trebuia să se supună unei mişcări lente.

Marguerite suspină cu urechile ciulite înspre subita linişte de afară, care urma să ţină până a doua zi dimineaţă.

Émile Bouin reflecta. Cu un surâs vag pe buze, privea flăcările prin fanta îngustă a pleoapelor.

Unul dintre butuci, cel de deasupra, nu mai era decât un schelet înnegrit din care urcau fuioare de fum. Celelalte două încă mai sclipeau roşiatic, însă trosnetele le anunţau grabnica prăbuşire.

Marguerite se întreba dacă bărbatul ei se va ridica, va lua alţi butuci din coş şi îi va băga în sobă. Se obişnuiseră cu dogoarea ce sosea din vatră, pe care o savurau până când pielea feţei începea să îi înţepe, fiind nevoiţi să îşi tragă fotoliile înapoi.

Soţul continua să-i zâmbească. Nu, nu ei. Nici focului. Ci unei idei care tocmai îi dăduse prin cap.

Nu se grăbea să o pună în aplicare. Aveau destul timp, şi unul şi altul, întreg timpul care îi va separa din momentul în care unul dintre ei ar muri. Dar, cum să afli care se va duce

primul? Cu siguranță și Marguerite tot la asta se gândea. La asta doar se gândeau amândoi, de mai mulți ani, de mai multe ori pe zi. Ajunsese principala lor problemă.

Până la urmă suspină și el, ridică mâna dreaptă de pe mânerul fotoliului și se pipăi până găsi buzunarul hainei de casă de unde scoase un carnețel ce juca un rol deosebit de important în viața casei. Paginile înguste erau prevăzute cu linii punctate ce permiteau desprinderea perfectă a unor fâșii de hârtie late de trei centimetri.

Coperta era roșie. Un creion subțire era strecurat într-un inel de piele.

Să fi tresărit Marguerite? Să se fi întrebat, oare, care urma să fie, de această dată, mesajul?

Sigur că era obișnuită, însă niciodată nu știa ce cuvinte aveau să fie scrise, iar soțul ei rămânea premeditat nemișcat multă vreme, cu creionul între degete, ca și cum ar fi stat pe gânduri.

Nu avea nimic deosebit să îi comunice. Voia doar să o tulbure, să o țină cu sufletul la gură chiar în momentul în care, încetând vacarmul de pe șantier, începea să fie liniștită.

Bărbatului îi trecură prin minte mai multe idei, însă le alungă una după alta. Ritmul andrelelor nu mai era chiar același. Reușise deja să o îngrijoreze sau, cel puțin, să îi trezească curiozitatea.

Își prelungi plăcerea încă vreo cinci minute, timp în care se auziră pașii unuia dintre muncitori îndreptându-se către capătul fundăturii.

În cele din urmă, scrise cu litere mari, de copil care învață alfabetul:

Pisica

După care, o vreme, rămase iarăși nemișcat, înainte de a băga la loc, în buzunar, carnețelul din care rupsese o fâșie de hârtie.

O împătură cât mai mic cu putință, cum procedează copiii cu hârtiuțele pe care le lansează cu ajutorul elasticului. Nu de așa ceva avea însă nevoie. Fiindcă la jocul acesta ajunsese de o abilitate uimitoare, aproape machiavelică.

Prinse proiectilul între degetul mare şi cel mijlociu. Degetul mare se retrase ca un trăgaci şi se destinse dintr-odată, trimiţând mesajul direct în poala lui Marguerite.

Ca să zicem aşa, niciodată nu îşi rata lovitura, simţind de fiecare dată aceeaşi bucurie interioară.

Ştia că Marguerite nu se va clinti, se va face că n-a văzut nimic, va continua să tricoteze, mişcându-şi buzele ca într-o rugăciune, în timp ce număra în tăcere ochiurile.

Uneori îl aştepta până ieşea din încăpere sau îi întorcea spatele pentru a mai pune un lemn pe foc.

Altă dată, după câteva minute de aparentă indiferenţă, îşi lăsa mâna să alunece peste şorţ, apucând mesajul.

Dacă ritualul loc gestual era cam acelaşi de fiecare dată, îl nuanţau totuşi în diferite variante. Astăzi, de pildă, ea a aşteptat să se stingă toate zgomotele de pe şantier şi liniştea să învăluie capătul fundăturii, unde locuiau.

De parcă şi-ar fi încheiat lucrul, a aşezat bucata tricotată pe un scăunel şi, cu ochii pe jumătate închişi, a lăsat impresia că aţipeşte mângâiată de căldura buştenilor ce ardeau în şemineu.

Mult mai târziu s-a prefăcut că zăreşte bucăţica de hârtie de pe şorţ pe care a apucat-o cu degetele străbătute de încreţituri mărunte.

Încă s-ar mai fi putut crede că stătea să o arunce în foc, că doar mai ezita, însă bărbatul ştia că toate acestea făceau parte din spectacolul zilnic. Nu se mai lăsa păcălit.

Copiii, o vreme mai îndelungată ori mai scurtă, reiau în fiecare zi, la aceeaşi oră, acelaşi joc, fără să îşi piardă convingerea. O fac „ca şi când".

Diferenţa era că Émile Bouin avea şaptezeci şi trei de ani, iar Marguerite, şaptezeci şi unu. Şi mai era una: jocul lor ţinea de patru ani; şi nu dădeau semne de plictiseală.

Desfăcând, în sfârşit, în umezeala şi liniştea salonului, fâşia de hârtie, bătrâna citi, fără a-şi pune ochelarii, cuvântul scris de soţul ei:

Pisica

Nu clipi, nu se clinti. Primise bilețele mult mai lungi, mai surprinzătoare, mai dramatice, constituind, unele dintre ele, adevărate enigme.

Conținutul acestui bilet însă era cel mai banal, cel care revenea cel mai des atunci când Émile Bouin nu mai găsea altă înțepătură.

Aruncă hârtia în șemineul de unde țâșni o flăcăruie care se stinse imediat. Apoi, împreunându-și mâinile peste pântec, rămase nemișcată, așa că, în afara focului din vatră, parcă niciun alt semn de viață nu mai exista în salon.

Orologiul pârâi și bătu o singură dată. Ca la un semnal, Marguerite, mărunțică și fragilă, se ridică.

Rochia de lână avea același roz pal ca obrajii, iar șorțul în carouri era albastru-deschis. Prin firele albe de păr mai puteai descoperi reflexe ale blondului de odinioară.

Cu anii, trăsăturile i se ascuțiseră. Pentru ceilalți, care nu o cunoșteau, acestea însă exprimau blândețe, melancolie, resemnare.

— O femeie de toată isprava!...

Rânjetul se șterse de pe buzele lui Émile Bouin. Nici unul, nici celălalt nu mai lăsa la iveală manifestări spectaculoase ale propriilor stări sufletești. Un tremur, o grimasă din colțul buzelor, o sclipire fugară în pupile le era de ajuns.

Marguerite privi în jur de parcă ar fi ezitat în legătură cu ceea ce urma să facă, însă bărbatul ghici, ca la jocul de dame, când intuiești cu ce pion va înainta adversarul.

Nici vorbă să se fi înșelat. O văzu îndreptându-se către colivie, colivia cea mare, cu picior, alb-albastră, închisă în sârmă aurită.

Înăuntru, un papagal cu penajul multicolor stătea nemișcat, cu ochii ficși. Ți-ar fi luat puțin timp ca să descoperi că erau ochi de sticlă și că acolo, pe stinghia ei, pasărea era pur și simplu împăiată.

Strecurând degetele printre gratii, bătrâna îl privea cu tandrețe, de parcă ar mai fi trăit.

Buzele i se mișcau ca mai adineauri, când număra ochiurile pentru andrele. Vorbea cu papagalul. Mai că te-ai fi așteptat să o vezi dându-i de mâncare.

El scrisese:

Pisica.

Ea îi răspundea fără cuvinte:

Papagalul.

Răspunsul clasic. O acuza că i-a otrăvit pisica, pisica lui la care ținea încă înainte de a fi făcut cunoștință ei doi.

De fiecare dată când lua loc în fața focului, îngreunat parcă de valurile de căldură trimisă dinspre butucii aprinși, dădea să îndrepte mâna pentru a mângâia animalul cu blana moale, cu dungi negre care, cum îl vedea așezându-se, venea să i se ghemuiască pe genunchi.

— O maidaneză ordinară, pretindea femeia.

Asta pe vremea când încă își mai vorbeau, de fiecare dată doar pentru a mai putea izbucni o ceartă.

N-o fi fost mâța de rasă, dar nici maidaneză nu era. Trupul ei lung, suplu, se prelingea pe lângă pereți și mobile ca al unui tigru.

Capul îi era mai mic și mai triunghiular decât al pisicilor domestice, însă privirea o avea fixă, misterioasă.

Émile Bouin afirma că era un animal sălbatic, care se aventurase până în inima Parisului. Era pui când îl găsise la marginea unui șantier, pe vremea când lucra la salubritate; pe-atunci era văduv și locuia singur. Pisica devenise prietena lui. Pe vremea aceea mai erau case și de cealaltă parte a fundăturii, acolo unde, acum, se construia o clădire mare cu spații de închiriat.

Când trecuse peste drum ca să se însoare cu Marguerite, pisica îl urmase.

Pisica.

Pisica lui pe care, într-o dimineață, o descoperise în cel mai ascuns ungher al pivniței.

Pisica otrăvită cu pateul pe care i-l pregătise Marguerite.

Felina nu se împăcase niciodată cu nevasta. Patru ani, cât locuiseră vizavi, nu acceptase decât mâncarea primită direct din mâna lui Bouin.

De două-trei ori pe zi, la un simplu plescăit din limbă, care îi servea drept semnal, îşi urma stăpânul ca un câine bine dresat, la plimbare, pe trotuarul fundăturii.

Pisica fusese mângâiată numai de el până în ziua în care schimbaseră amândoi domiciliul, instalându-se în noua locuință, în care pluteau mirosuri necunoscute.

— E cam sălbatică, dar se va obişnui ea cu tine...

Nu s-a obişnuit însă niciodată. Neîncrezătoare, nu s-a apropiat nici de Marguerite, nici de colivia papagalului, un ara uriaş, cu penele viu colorate care de vorbit nu vorbea, în schimb, când îl apucau năbădăile, scotea un fel de țipete oribile.

Pisica ta...

Papagalul tău...

Soția era blândă, suavă aproape. Ți-o puteai închipui în tinerețe, zveltă, îmbrăcată în tonuri pastelate, cu pălărie mare de pai, cu umbreluță, plimbându-se poetic pe malul unei ape.

Cam aşa o şi arăta fotografia din sufragerie.

Rămăsese la fel de subțire. Doar picioarele i se umflaseră un pic. Păstrase şi acelaşi surâs, mult prea blând, în fața meandrelor vieții, ca atunci, în fața aparatului fotografului.

Pisica şi papagalul, la fel de neîncrezători şi unul, şi celălalt, se mulțumeau să se observe de la depărtare, nu fără un anume respect. Când patrupedul începea să toarcă pe genunchii stăpânului, pasărea încremenea, fixându-l cu ochii ei mari şi rotunzi, de parcă sunetul regulat şi monoton o lăsa cu gura căscată.

Să fi descoperit mâța fascinația pe care o exercita asupra papagalului? Chiar să nu-l fi spionat, la rândul ei, cu o satisfacție calmă, printre pleoapele pe jumătate coborâte?

În definitiv, pe ea nu o băga nimeni în colivie, ci împărțea cu stăpânul ei, care o şi apăra, căldura binefăcătoare.

Până când, sătul să tot studieze o asemenea problemă lipsită de soluție, papagalul, iritat, a făcut o criză de furie. Penele i s-au zburlit fremătânde, gâtul i s-a întins, de parcă nu ar fi existat gratiile din jur, de ai fi zis că urma să se repeadă la duşman, în casa care răsuna de țipetele lui ascuțite.

Atunci, Marguerite spusese:

— Mai bine ne-ai lăsa câteva clipe singure, pe noi...

Noi, adică ea şi pasărea ei. Pisica se zburlise şi ea, ştiind că avea să fie luată de la căldură şi dusă în sufrageria rece, unde Bouin urma să se aşeze într-un alt fotoliu.

Femeia deschisese uşa coliviei vorbind tandru, ca unui iubit ori unui copil. Nu era nevoie să întindă mâna. A mers doar şi s-a aşezat la loc, pe scaunul ei. Papagalul privise uşa închisă a salonului, ascultând ca pentru a se asigura că niciun pericol nu mai pândeşte, că străinii aceia doi, bărbatul şi animalul lui, nu mai erau de faţă pentru a-l ameninţa ori a-şi bate joc de el.

Apoi, dintr-un salt, a ajuns pe spătarul unui scaun, fiindcă de zburat nu zbura. Încă două-trei salturi şi aterizase pe umărul stăpânei. Aceasta continua să tricoteze. Jocul andrelelor sclipitoare îl fascina. Când se sătura, atingea cu ciocul enorm obrazul femeii, apoi îl freca de pielea fină din spatele urechii ei.

Pisica ta.

Papagalul tău.

Şi aşa treceau minutele, Émile în sufragerie, Marguerite în salon, până când orologiul de marmură anunţa că a venit ora pregătirii mesei.

Pe vremea aceea, ea gătea pentru amândoi.

La început, Émile avea doar el grijă să îşi hrănească pisica. O dată, când s-a îmbolnăvit de gripă şi a trebuit să rămână trei zile la pat, nevasta profitase şi cumpărase de la măcelar bojoc, pe care îl tăiase în bucăţele mici, îl fripsese şi îl amestecase cu orez şi legume.

— A mâncat?

Ezitase să-i răspundă soţului.

— Nu chiar imediat...

— Dar, până la urmă, a mâncat tot?

— Mda...

Era aproape sigur că îl mintea. A doua zi, când făcuse treizeci şi nouă de grade, tot acelaşi lucru i-l spusese. În dimineaţa următoare, când ea plecase după cumpărături, pe strada Saint-Jacques, coborâse în halat şi descoperise, sub chiuvetă, pateul pregătit din ajun, pentru pisică, neatins.

Pisica îl privise cu un aer de reproș. Bărbatul mai amestecase o dată compoziția și împinsese farfuria către animal, care însă nu se hotărâse imediat.

Când Marguerite se întorsese acasă, găsise farfuria golită. Patrupedul nu mai era la parter, ci în dormitorul de la primul etaj, lipit de picioarele stăpânului.

Acolo dormea nopțile.

— Nu e sănătos, protestase ea la început.

— Doarme de ani de zile cu mine și, până acum, nu m-a îmbolnăvit.

— Sforăie de nu-mi vine somnul...

— Nu sforăie. Toarce. Te obișnuiești tu. Uite că eu nici nu-l mai aud.

Avea și ea dreptatea ei. Mâța aceea nu torcea ca oricare alta. Mai degrabă ai fi zis că sforăie un bețiv.

Acum, ținându-se dreaptă în fața coliviei, privea papagalul împăiat, mișcându-și buzele, de parcă i-ar fi șoptit cuvinte de alint.

Émile, întors pe jumătate, nu avea nevoie să o mai vadă ce face.

Știa prea bine și spectacolul acesta, ca pe toate celelalte oferite de Marguerite. Se uita în continuare, schițând un zâmbet, către butucii din sobă care, încet-încet, se transformau în cenușă. Într-un final tot se ridică, pentru a mai pune două lemne pe foc, aranjându-le cu vătraiul.

De afară nu mai răzbătea nici cel mai mic sunet, dacă nu punem la socoteală susurul ploii și jetul subțire de apă care cădea în bazinul de marmură. Șapte clădiri se înșiruiau, una lângă alta, în fundătură, complet asemănătoare, având fiecare o poartă așezată între două ferestre la stânga, ale salonului, și una în dreapta, a sufrageriei, în spatele căreia se găsea bucătăria. Dormitoarele erau dispuse la primul etaj. Case identice, purtând numerele pare, se ridicau până în urmă cu doi ani și de cealaltă parte a străzii. Enorma bilă de fier a demolării le culcase însă la pământ ca pe niște jucării de carton, iar acum peisajul nu mai era constituit decât din șantierul ticsit de macarale, schelărie metalică, concasoare, scânduri și roabe.

Trei dintre locuitorii de aici aveau maşină. Chiar şi cu storurile coborâte, seara tot se auzea dacă ieşea cineva la plimbare. De afară îţi puteai da seama, pe de altă parte, în ce cameră se găsesc ai casei.

Puţini locatari trăgeau obloanele, aşa că ai fi avut cum zări cupluri ori familii în jurul mesei, un bărbat chel, stând într-un fotoliu, sub un tablou cu ramă aurită, dar cu luciul şters, şi citind, un copil sugând vârful creionului, aplecat peste caietul de teme, o femeie curăţând legumele pentru a doua zi.

Totul era înfundat, fad, ca învelit în pâslă. La drept vorbind, nici măcar izvorul nu se auzea cu adevărat decât după ce intrai în pat şi stingeai lumina.

Casa familiei Bouin, căreia încă i se mai spunea casa familiei Doise, era ultima din şir, lipită de peretele înalt care închidea fundătura. La baza zidului se ridica o statuie, un amoraş de bronz ţinând în mâini un peşte. Un jet subţire de apă, care ţâşnea din gura acestuia din urmă, cădea într-o cochilie de marmură.

Marguerite revenise la locul ei, la gura sobei. Nu mai tricota. Punându-şi pe nas ochelarii cu ramă de argint, citea ziarul pe care îl ridicase de lângă fotoliul soţului ei.

Limbile negre ale pendulei se învârteau încet înainte şi, la fiecare fix ori şi jumătate, se cutremurau, ezitând parcă.

Émile nu mai citea, nu se mai uita la nimic, rămăsese cu ochii închişi, poate gândindu-se, poate pur şi simplu dormitând, schimbându-şi uneori poziţia picioarelor înfierbântate de căldura şemineului.

Abia după a şaptea bătaie a ceasului se ridică încet şi, fără a-i arunca o privire nevestei sau coliviei cu papagalul ei împăiat, se îndreptă către uşă.

Coridorul nu era luminat. Uşa de la intrare, prevăzută central cu o cutie de scrisori, goală momentan, se afla în stânga. În dreapta dădeai de scara care ducea la etaj. Întoarse comutatorul, închise uşa salonului şi o deschise pe aceea a sufrageriei în care domnea frigul.

Locuinţa avea încălzire centrală, dar nu-i dădeau drumul decât în zilele geroase. De altfel, nimeni nu mai avea nicio treabă cu sufrageria. Cei doi soţi mâncau în bucătărie, unde soba cu gaze ajungea pentru a da impresia de căldură.

Grijuliu, meticulos, Bouin stinse lampa de pe coridor, trase ușa, se îndreptă spre bucătărie și, după ce aprinse aici lumina, o închise pe aceea din sufragerie.

Împrumutase obișnuința economiei de la nevastă, dar mai avea și un motiv al lui.

Știa că, imediat ce se ridicase, Marguerite începuse să se sucească în fotoliu. Nu ar fi vrut să se țină scai după el, așa că a mai așteptat puțin. În momentul în care avea să se ridice, lăsând să-i scape un geamăt, ca înainte de fiecare gest mai important al zilei, va trebui să stingă lumina în salon, să o aprindă pe aceea din coridor, să o stingă apoi și pe aceea, să închidă fiecare ușă în urma ei.

Mișcările acestea, ale fiecăruia dintre ei, deveniseră un adevărat ritual și se încărcaseră de un sens mai mult sau mai puțin misterios.

În bucătărie, Émile Bouin scoase o cheie din buzunar și deschise dulapul din dreapta, căci aveau două. Cel din stânga, mai vechi, din lemn de pin de Australia, era acolo încă de când mai trăia tatăl lui Marguerite.

Cel din dreapta, alb, al lui Bouin, fusese cumpărat de pe bulevardul Barbès.

Din dulap scoase un cotlet, o ceapă și trei andive fierte, care rămăseseră de la prânz, și pe care le pusese într-un castron. Luă și o sticlă de vin roșu, pe jumătate plină, își turnă un pahar, apoi trecu și la rezerva lui de unt, ulei și oțet.

Aprinse focul la mașina de gătit, puse o bucată de unt la topit, tăie ceapa în felii și, când aceasta începu să se rumenească, puse și carnea în tigaie.

Marguerite apăru în cadrul ușii, făcându-se că nu-l vede, că habar nu are că ar fi și el pe acolo, că nu simte nici măcar mirosul de ceapă, pe care nu-l putea suferi.

Cu cheia agățată la brâu, își deschise și ea dulapul ei.

Încăperea nu era deloc mare, iar masa ocupa o bună parte din ea. Erau obligați să se miște cu o deosebită precauție pentru a nu se lovi unul de altul. Însă se obișnuiseră într-atât cu asta, încât aproape că nici nu se atinseseră vreodată.

Nu se mai foloseau, ca pe vremuri, de fețele de masă, ci se mulțumeau cu mușamaua în carouri.

Şi Marguerite îşi avea sticla ei, însă nu cu vin, ci cu un tonic alcoolizat, la modă pe la începutul secolului, din care tatăl ei îi dădea la prânz şi seara, pe când era încă o fetiţă anemică.

Pe eticheta de pe vremuri, care reprezenta nişte frunze greu de identificat, se putea citi scris cu litere meşteşugit împodobite: *Cordial des Alpes*.

Femeia îşi umplu un păhărel cu lichior, în care îşi înmuie buzele cu lăcomie.

O dată friptura făcută şi andivele încălzite, Émile puse totul într-o farfurie şi se aşeză la unul dintre capetele mesei, în faţa sticlei sale, pâinii, salatei, brânzei şi untului său.

Aparent indiferentă la mâncarea lui, bătrâna îşi puse porţia ei la celălalt capăt al mesei: o felie de jambon, doi cartofi reci pe care îi înfăşurase în staniol înainte de a-i băga în frigider şi două feliuţe de pâine.

Era în întârziere faţă de soţul ei. Se mai întâmpla şi ca unul dintre ei să se aşeze la masă când celălalt tocmai încheiase. Nu avea nicio importanţă, fiindcă, oricum, se ignorau reciproc.

Mâncau în tăcere, cum de altfel în tăcere conviețuiau.

Bouin era convins că nevasta lui îşi zicea:

— Ia uită-te la el, mănâncă tot de două ori pe zi carne! Şi special mai prăjeşte şi ceapă...

Parţial chiar era adevărat. Îi plăcea lui ceapa, dar nu simţea nevoia să mănânce zilnic.

Uneori, ca să o scoată din minţi, pregătea feluri complicate, care îi luau un ceas ori două. Pentru el, toate acestea aveau un rost. Erau dovada că nu îşi pierduse pofta de mâncare, că rămăsese la fel de pofticios, dar că nu îl descuraja în niciun fel să îşi pregătească masa de unul singur.

În alte dimineţi aducea burtă, la a cărei simplă vedere nevestei i se întorceau maţele pe dos.

Cât despre ea, serile, pentru a sublinia ideea de masă frugală, se mulţumea cu o felie de jambon ori de friptură rece de viţel, eventual puţină brânză şi, uneori, unul sau doi cartofi rămaşi de la prânz.

Şi această demonstraţie avea rost. Ba chiar mai multe rosturi. Mai întâi, dovedea că el cheltuieşte mai mult decât ea pe mâncare. Apoi, că ea refuză să utilizeze tigaia după el. Când nu

se putea altfel, prefera să aştepte până când Émile spăla vasele, chiar dacă din cauza aceasta mânca mult mai târziu.

De mestecat, mestecau amândoi fără grabă, ea cu mişcări abia perceptibile ale fălcilor, de parcă ar fi fost un şoricel, el, dimpotrivă, manifestându-şi zgomotos apetitul şi plăcerea de a mânca:

— Vezi?! Nu mă deranjează pentru nimic în lume prezența ta... Ai crezut că ai să mă pedepseşti, să-mi vii de hac... Şi uite că sunt cu totul fericit şi nici că mi-am pierdut pofta de mâncare...

Fireşte, dialogurile erau fără cuvinte, însă prea se cunoşteau bine ca să nu își ghicească fiecare cuvânt, fiecare intenție.

— Eşti grosolan... Mănânci mizerabil şi te-ndopi cu ceapă ca un mârlan... Cât despre mine, întotdeauna am avut un apetit de vrăbiuță... Aşa-mi zicea şi tata... Vrăbiuța lui... Primul meu bărbat, talentat şi ca poet, şi ca muzician, îmi spunea porumbița lui delicată...

Izbucnea în râs. Dar nu la vedere, pe dinăuntru. El nici că-şi dădea seama de râsul ei.

— Când colo, săracul de el, a murit... El era cel delicat...

Iar privirea ei se asprea de cum da de acest al doilea bărbat.

— Dar şi tu, care te crezi atât de tare, tot înaintea mea ai să te duci...

— M-aş fi dus eu de mult dacă m-aş fi lăsat în nădejdea... Îți mai aduci aminte de sticla din beci?

Izbucni la rândul lui în râs, tot pe dinăuntru. Degeaba rămăseseră singuri în casa învăluită în tăcere, degeaba se condamnaseră amândoi la amuțirea absolută, tot schimbau între ei replici feroce.

— Ia stai aşa... Te fac eu să-ți vină mâncarea-n gât...

Scoase din nou carnețelul, scrise trei cuvinte, rupse fâşia de hârtie şi o aruncă direct în farfuria soției.

Fără umbră de mirare, aceasta desfăcu biletul.

Atenție la unt.

Chiar era mai tare decât putea duce. Înțepeni. Nu se putuse obişnui nicicând, până la capăt, cu gluma aceasta. Doar ştia că

nu avea cum fi otrăvit untul, îl ţinea încuiat în bufet, cu toate că se înmuia şi, deseori, chiar curgea.

Nu că s-ar fi oprit din mâncat, dar o făcea cu un efort evident. O să se răzbune mai târziu. Deocamdată, nu ştia cum. Avea tot timpul să se gândească la asta. Doar ce altceva să facă?

— Uiţi că sunt femeie şi femeia are întotdeauna ultimul cuvânt, lasă că mai are şi vreo trei sau cinci ani mai mult de trăit decât bărbatul... N-ai decât să numeri văduvele... De câte ori sunt mai numeroase decât văduvii?...

Bine, fusese şi el văduv cândva, dar din cauza unui accident, aşadar nu se punea la socoteală. Prima lui soţie, strivită de un autobuz pe bulevardul Saint-Michel, nu murise imediat, ci o mai târâse doi ani, lipsită de puteri. Pe vremea aceea, el încă avea serviciu, nu ieşise la pensie. Seara, când se întorcea acasă, o îngrijea şi făcea şi treburile din gospodărie.

— S-a răzbunat grozav, nu?

Vid. Tăcere. Ploaia din curte.

— Stau şi mă-ntreb uneori dacă nu te-ai săturat tu pe la o vreme şi n-ai scăpat de ea... Cu toate medicamentele pe care le lua, n-ar fi fost mare lucru... Nu era nici la fel de lipsită de încredere, nici la fel de rafinată ca mine... O proastă cu labele mari şi roşii, care mulgea vacile-n tinereţe...

Marguerite nu o cunoscuse. Locuiseră la Charenton. Însă Émile îi povestise despre mâinile roşii, cu tandreţe, pe vremea când încă mai conversau.

— Mi se pare ciudat să îţi văd mâinile atât de albe, încheieturile atât de fine, pielea aproape transparentă... Prima mea soţie era o fată de la ţară, voinică, cu mâini mari şi roşii...

Scoase din buzunar un pachet de trabucuri italieneşti, strâmbe, negre, foarte tari, cărora li se mai zicea şi cuie de coşciug.

Aprinse unul, suflă o trâmbă de fum împuţit şi se scobi între dinţi cu chibritul.

— Perfect pentru tine, babornițo... Asta o să te lecuiască să te mai dai aşa delicată...

— Ai răbdare... N-ai să pierzi nimic...

Bărbatul îşi goli paharul de vin, terminând sticla şi, după ce rămase o clipă nemişcat, se ridică şi se îndreptă către chiuvetă, dând drumul la apa caldă.

În timp ce ea își sfârșea masa cu înghițituri delicate, spălă vasele personale, șterse tigaia întâi cu o hârtie, apoi cu o cârpă, împachetă cu grijă, într-un jurnal, osul și grăsimea rămase din cotlet pentru a le arunca la pubela de sub scară. Desigur, nu uită să își încuie dulapul.

Și, uite-așa, o felie a zilei fusese ciugulită, drept pentru care trecu la a doua, întorcându-se în salon și pipăind butonul televizorului. Pe programul unu era emisiunea de știri. Schimbă direcția fotoliului. Butucii din vatră arseseră aproape complet, însă nu mai era nevoie să realimenteze focul, fiindcă în încăpere plutea deja o căldură plăcută.

Își spălă și ea vasele. Din salon o auzea forfotind încolo și-ncoace. Până la urmă i se alătură, dar nu se grăbi să își întoarcă fotoliul. Nu o interesau știrile.

— N-au decât politică împuțită, accidente și violență..., îi explica uneori.

Așa că își relua veșnicul împletit. Dacă însă se anunța vreun festival muzical, mișca fotoliul, insesizabil la început, apoi încă puțin și încă puțin. Nu voia să pară pasionată de toate prostiile acelea. Nu ca el, care-și mai ștergea din când în când nasul, în timpul vreunei romanțe sentimentale și triste.

Bouin se ridică pentru a lua pubela de sub scară și a o duce afară, la marginea trotuarului. Ploaia era rece ca gheața, fundătura goală, cu tot cu cele șapte case înșiruite ale ei, cu cele câteva ferestre luminate, cu mașinile acelea trei așteptând următoarea dimineață și cu șantierul înfiorător în care începuseră să se ridice unii pereți, alături de niște gropi căscate amenințător.

Peștele de la fântână continua să-și scuipe apa în bazinul rotund sub formă de cochilie, iar pe amorașul de bronz șiroia ploaia.

Încuie și trase zăvorul. Apoi, ca în fiecare seară, coborî storurile din sufragerie, apoi din salonul unde televizorul funcționa fără încetare.

Acesta nu dădea decât o lumină slabă, argintie, dar chiar și așa putu descoperi dintr-o aruncătură de ochi că nevasta ținea termometrul în gură.

Ei da, găsise! Era mica ei răzbunare, riposta la povestea cu untul. Își închipuia că-l pune pe jar dacă îl convinge că e bolnavă.

Cândva nu vorbea decât despre plămânii şi bronşitele ei şi, la cea mai mică răceală, se înfofolea în şaluri.

— N-ai decât să crăpi, coană mare...

Nu se mulţumi doar s-o gândească. O mai şi scrise pe o bucăţică de hârtie pe care ea o primi în poală când se aştepta mai puţin. O citi, scoase termometrul din gură, îşi privi cu milă soţul, după care, luând din buzunar un petic de hârtie, scrise la rândul ei:

Deja te-ai înverzit.

Nu îl aruncă, ci îl aşeză pe masă. N-are decât să se mai deranjeze şi el. Nu se înarmase şi ea cu un carnet cu fâşii detaşabile. Îi ajungea indiferent ce bucăţică de hârtie, fie chiar şi ruptă dintr-un ziar.

N-o să-ndrăznească el să se ridice imediat. În pofida curiozităţii va aştepta cât mai mult cu putinţă.

Dar femeia descoperi modalitatea de a-l face să reacţioneze. Era destul să se ducă şi să treacă televizorul pe programul doi. Nu ar suporta să i se impună un alt program decât acela pe care îl alesese.

Drept pentru care, imediat ce nevasta i s-a întors în fotoliu, Bouin îşi părăsi culcuşul, schimbă iarăşi postul, apoi, în trecere, ca din întâmplare, puse mâna pe bilet.

Te-ai înverzit! Râse. Se strădui să râdă. Râdea însă fals, evident nici vorbă să hohotească din toată inima, fiindcă adevărul era că pielea nu-i arăta deloc bine. O constata în fiecare dimineaţă, când se bărbierea.

Mai întâi dăduse vina pe dalele băii, cărora le dispăruse luciul. Aşa că s-a mai privit în oglindă şi în altă parte. Fireşte că slăbise. Ceea ce, la bătrâneţe, oricum era mai bine decât să se fi îngrăşat. Citise într-un ziar că firmele de asigurări îi pun să plătească mai mult pe graşi decât pe slabi.

Totuşi, se obişnuia greu cu bărbatul în care se transformase. Înainte era înalt, zdravăn, voluminos, voinic.

Pe şantierele pe care lucrase purta nişte cizme enorme şi, fie vară, fie iarnă, haină neagră de piele. Putea mânca ori bea orice, fără să-şi facă griji din pricina stomacului. Cincizeci de ani nici nu i-a dat prin cap să se suie pe cântar.

Acum însă se simțea de-a dreptul slăbănog în hainele în care înota parcă, și, din când în când, ba îl durea un picior, ba un genunchi, ba ceafa, ba în piept.

Avea șaptezeci și trei de ani, dar, în afara faptului că slăbise, refuza să se considere bătrân.

Nici ea să nu se fi crezut bătrână? Când îl vedea dezbrăcându-se părea că-l privește batjocoritor, fără a-și da seama că era și mai prăbușită decât el.

Încă unul dintre jocurile lor! Pe care-l vor desfășura ceva mai târziu, pe la zece seara, când vor urca în dormitor. La etajul întâi se aflau trei camere. În noaptea nunții dormiseră, firesc, în prima, care fusese dormitorul părinților ei și pe care și-l alesese și cu cel dintâi soț.

Păstrase vechiul lor pat din lemn de nuc, salteaua de puf și plapuma uriașă. Bouin încercase să se obișnuiască cu toate acestea. Renunțase după câteva zile, cu atât mai mult cu cât femeia refuza să rămână peste noapte cu fereastra deschisă.

Nu mersese până la a-și alege un alt dormitor, ci își adusese propriul pat, pe care îl instalase lângă al nevestei.

Încăperea avea tapet cu floricele. La început, pe pereți nu erau decât două fotografii în rame ovale: cea a tatălui lui Marguerite, Sébastien Doise, și cea a mamei, care murise de ftizie când ea era foarte mică.

Mai târziu, când încetaseră să își mai vorbească, femeia agățase, alături de portretul tatălui ei, și pe acela al primului soț, Frédéric Charmois. Din poză părea un bărbat zvelt, distins, cu aer de poet, cu mustață subțire și cioc ascuțit. Era prim-violonist al Operei și, ziua, dădea lecții câtorva elevi.

La mai puțin de o săptămână, bărbatul răspunse provocării, instalând și el, la capul patului lui, portretul celei dintâi soții.

Așa fiecare îl putea sfida pe celălalt, lucru pe care păreau a-l face și atunci când se dezbrăcau. S-ar fi putut retrage în alte camere, însă nu voiau să schimbe nimic din obișnuințele anilor de început.

Bouin se dezbrăca de fiecare dată primul, cât mai pudic cu putință. Nu-și lăsa la vedere mai mult de o clipă pieptul gol, coastele din ce în ce mai pronunțate, coapsele și picioarele păroase, de pe care mușchii se topiseră.

Ştia că îl pândeşte, încântată să-l vadă cum se degradează încetul cu încetul, însă, puţin mai târziu, era rândul lui să tragă cu coada ochiului la pieptul îngust şi plat, la fesele care atârnau ori la gleznele ei umflate.

— Frumoasă mai eşti, fetiţo!...

— Da' ce, te-oi fi crezând tu cine ştie ce splendoare?!

Şi tot nu-şi spuneau nimic. Se măsurau în tăcere. Se duceau pe rând să se spele pe dinţi, întrucât baia era singura încăpere în care nu pătrundeau niciodată împreună. Le devenise familiar zgomotul zăvorului, de fiecare dată când unul dintre ei închidea uşa pe dinăuntru.

Bărbatul se lăsa să cadă greu pe pat, stingând apoi lampa de la căpătâi. Marguerite, în schimb, alunecă delicat între cearşafuri, iar el ştia că urma să rămână multă vreme cu ochii deschişi, în aşteptarea somnului.

El adormea aproape imediat. Încă o felie a zilei, cea din urmă, fusese consumată. Mâine va fi o altă zi, cam la fel cu aceea de azi.

Ce bun era somnul! Dar cel mai bine era să viseze fie că nu mai avea nicio vârstă, fie că nu mai era bătrân. I se întâmpla să vadă nişte peisaje ca pe vremuri, în culori vii, mirosind plăcut. Uneori alerga chiar până-şi pierdea suflul în căutarea unui izvor căruia îi auzea susurul.

Pe Marguerite nu o visa niciodată, foarte rar îi apărea în somn prima soţie, de fiecare dată cu chipul ei dinaintea căsătoriei.

Chiar aşa, Marguerite o fi visând şi ea? Şi pe cine? Primul soţ? Tatăl? Perioada în care purta pălării de pai cu boruri mari, când se plimba pe malul Marnei, protejată de o umbreluţă?

Ce-i păsa lui? N-are decât să-şi viseze primul bărbat, muzicianul, şi copilăria, dacă asta are chef.

Nici că-i păsa! Păi, nu?

Capitolul 2

Se trezi la şase dimineaţa, ca în fiecare zi, cum o făcea de o viaţă, fără să fi avut vreodată nevoie de ceas. Şi tatăl lui se deştepta cu noaptea în cap. Era zidar în vremea în care nu se foloseau macaralele, iar pereţii se ridicau cărămidă cu cărămidă, pe măsură ce creşteau şi schelele.

Locuiau la Charenton, într-o căsuţă, un pavilion, cum i se zicea, chiar în spatele ecluzei care lega canalul Marna de Sena. Vecinii din cartier îşi închipuiau că tatăl lui avea părul cărunt fiindcă era plin de ipsos sau de mortar.

Baie n-aveau. Vară, iarnă, se spălau în curte, la pompă, goi până la brâu şi, o dată pe săptămână, sâmbăta, mergeau la baia publică.

Bouin fusese şi el tot zidar. La început, pe la paisprezece ani, când devenise ucenic, primele lecţii despre meserie însemnaseră drumurile după vin roşu pentru întreaga echipă.

Şcoala o făcea la seral. De dormit, dormea foarte puţin. Era deja căsătorit când îşi trecuse examenele de maistru şi încă şi mai târziu pe cele de inspector la serviciul de drumuri.

Prima nevastă se numea Angèle, Angèle Delige. Se născuse într-un sat de pe lângă Havre şi, la şaisprezece ani, părinţii o trimiseseră la Paris, cum făcuseră şi cu celelalte patru surori ale ei. La început se angajase ca dădacă, apoi ca vânzătoare într-o mezelărie.

Ce e drept e drept, mulsese vacile şi avea mâinile mari şi roşii.

Închiriaseră o locuință nu departe de ecluză, pe cheiul de la Charenton. Pe vremea aceea, Bouin trecea în fiecare dimineață, înainte de a se duce la lucru, să își îmbrățișeze mama și tatăl.

Nici acolo nu avea baie. Continua să meargă la băile publice ale căror coridoare erau inundate de un abur cu miros omenesc.

— De ce nu folosești cada?

Lui și lui Marguerite le era greu să se tutuiască. Se recăsătoriseră el la șaizeci și cinci de ani, ea la șaizeci și trei. Se purtau stângaci unul cu altul, mai intimidați decât niște tineri îndrăgostiți.

Chiar să se fi iubit?

— Prefer dușul...

Îl speria ideea de a sta întins în apa caldă, fiindcă îl cuprindea o toropeală care nu i se părea naturală. Îi plăcea în schimb să se săpunească bine sub duș și apoi să își lase îndelung trupul gol biciuit de stropi reci.

— Cât ai de gând să te mai trezești atât de devreme, din moment ce nu ai nimic de făcut toată ziua?

Pentru el, patul semăna cumva căzii. Seara era bine, fiindcă îl fura somnul. Dar pe la șase dimineața, vara chiar mai devreme, simțea nevoia de a se reîntoarce la viață. Încercase, ca să-i facă o bucurie, să rămână sub plapumă, dar lucrul acela aproape că-i provoca dureri în piept.

Se ridica fără zgomot, se strecura în baie și închidea ușa fără a uita să tragă zăvorul. Dușat, bărbierit, își trăgea vechii pantaloni de velur, prea largi, cămașa de flanel și cobora în papuci, pentru a nu o deranja.

Era convins că se deșteptase și ea, că doar se prefăcea că mai doarme, că îl spiona, atentă la orice sunet.

Jos își pregătea o cană mare de cafea. După ce se asigura că are cheia în buzunar, se îndrepta către ușa de la intrare și ajungea în fundătură.

În acest anotimp, când afară nu se împrăștiase încă întunericul, becul cu gaz era singurul care dădea o lumină gălbuie peste case și șantier.

Ani de-a rândul, pisica se ținuse după el cu solemnitate, de parcă plimbarea pe străzile fără un trecător ar fi fost un

act de mare importanță, un soi de slujbă pe care o celebrau amândoi, în tăcere.

La Charenton, Bouin nu avea pisică. În ultimii doi ani de viață ai primei soții, după ce accidentul de autobuz o transformase într-o infirmă, numai de plimbări nu-i mai ardea. Trebăluia prin gospodărie, făcea ordine, spăla, freca, îi pregătea lui Angèle micul dejun.

Înainte de acea oribilă întâmplare se plimba cel puțin o jumătate de ceas pe malul apei, uitându-se la șlepurile trase la mal, la butoaiele ce trebuiau să ajungă la un cunoscut negustor de vinuri, la remorcherele care trăgeau după ele patru sau cinci barje pline cu nisip adus din amonte, de la Corbeil.

Acum urma invariabil același itinerar. Fundătura dădea în strada Santé, la jumătatea drumului între închisoare și spitalul Cochin. Mai jos se găsea clinica pentru alienați, prin fața căreia trecea înainte de a urca pe strada Faubourg-Saint-Jacques.

La ieșirea străzii Tombe-Issoire în piața Saint-Jacques zărea biserica Saint-Dominique, unde Marguerite participa la slujba duminicală. Vara venea chiar zi de zi.

Se împărtășea în fiecare dimineață. Datorită acestui fapt era în relații de prietenie cu preotul, pe care îl ajuta să împodobească altarul și să aranjeze florile în fața statuii Sfintei Fecioare.

Ce să se fi întâmplat între ei? De ce s-or fi certat? Cert e că, la un moment dat, a încetat să se mai vadă cu clericul și să-l ajute în treburile parohiei, mulțumindu-se cu un scaun cu fundul de pai, în întunericul bisericii, în locul unui scăunel de rugăciune personal.

Bouin nu intrase decât o singură dată, din curiozitate, în ziua în care se căsătoriseră. De botezat, era botezat, ba chiar își făcuse și prima comuniune. Numai că, în familia lui, nimeni nu se ducea la slujbă, ceea ce nu îi împiedicase pe tatăl și mama lui să ceară să fie înmormântați religios.

Avea și o soră, dar relația dintre ei nu fusese una cum se cade, cel puțin la începuturi. Ani de zile, nimeni nu a mai știut nimic despre soarta ei. Habar nu avea dacă mai trăiește ori ba. Apoi, într-o bună dimineață, o scrisoare care îl căutase pe la mai multe adrese și care purta înscrisuri din partea

mai multor factori poştali ajunsese, în sfârşit, la Émile. Sora lui îl anunţa că se căsătorise cu un morar de lângă Tours, că avea doi copii, o casă mare pe malul Loirei şi o maşină americană.

De revăzut însă, n-o revăzuse. Îi scrisese doar că e văduv şi că se apropia de pensie.

O luă la dreapta, pe bulevardul Port-Royal, apoi încă o dată la dreapta, pe strada Santé, pe care o regăsi la fel de goală ca în clipa în care o părăsise.

În timpul plimbării de numai un sfert de ceas trecuse pe lângă un spital, o puşcărie, un azil, o şcoală de infirmiere, o biserică şi o cazarmă a pompierilor. Nu era asta ca un fel de rezumat al existenţei? Nu lipsea decât cimitirul, care nu se găsea oricum prea departe.

Aproape ajuns acasă, îl zări pe Victor Macri, unul dintre vecini, cel cu mersul solemn, de la numărul 3, ieşind şi pornind motorul automobilului. Se salutară. Maşina scoase întâi o trâmbă de fum, apoi îşi intră, încetul cu încetul, în ritmul de funcţionare, iar Macri se îndreptă spre marele hotel de pe malul drept al fluviului, unde era portar.

Şi el, şi nevasta cunoşteau toţi locuitorii din fundătură. Marguerite era proprietarul întregului şir de case ce mai rămăsese în picioare, tatăl ei vânzând cu câţiva ani înaintea morţii şirul de vizavi, unde se construia acum marele imobil cu apartamente de închiriat.

Émile Bouin scoase cheia din buzunar. Şi acum, după trei ani, tot îi lipsea pisica şi, în fiecare dimineaţă, avea un moment de ezitare, ca pentru a lăsa animalul să treacă înaintea lui, conform vechiului obicei.

La etaj auzi paşi şi apa curgând în cadă. De acum putea ridica storurile. Nu peste mult timp întunericul de afară îşi va mai pierde din densitate, lumina becului stradal va păli şi se vor auzi, precedaţi de trântituri de uşi, paşi îndreptându-se către strada Santé.

Nu-l apăsa nici singurătatea zorilor, nici golul din jur. Întreaga viaţă obişnuise să facă aceleaşi gesturi, la aceleaşi ore.

Unele gesturi totuși și unele puncte ale orarului se mai schimbaseră. Trăise diferite perioade, dar fiecare era marcată de ritmul ei determinat, pe care evita să-l rupă.

De pildă, ca și atunci când se pregătea să plece pe șantier, acum venise timpul vinului roșu, al feliilor groase de pâine și al cârnaților.

Înainte de a pleca la muncă, tatăl lui mânca o farfurie mare de supă, o friptură de vită sau o tocană, ceea ce nu-l împiedica să mai care de-ale gurii după el, în traistă.

Maică-sa era micuță, dar destul de grasă. O vedea mai mult spălând rufe, pe care le întindea în curte. Nu erau pe-atunci mașini de spălat. Și dacă ar fi existat, ar fi fost prea scumpe. Fără îndoială, mama n-ar fi avut nicidecum încredere, cum nu avea în nimic din ceea ce funcționa cu electricitate.

Punea rufele la fiert într-un vas enorm, cositorit, apucându-se de treabă foarte devreme, întrucât avea nevoie de soț ori de fiul ei pentru a o ajuta să-l ia de pe foc înainte de a pleca la lucru.

Erau zilele de călcat, serile consacrate cârpitului ciorapilor, după-amiezile curățării vaselor de aramă, în așa fel încât săptămâna însemna o suită de imagini și de mirosuri diferite.

Curios însă, cu vârsta devenise aproape insensibil la mirosuri. Nici străzile nu le mai vedea cu aceiași ochi de odinioară, când se dovedeau un spectacol în continuă schimbare, de care nu te puteai plictisi.

I se părea, pe atunci, când se arunca în mulțime, că face parte dintr-un tot, că participă la un fel de simfonie în care fiece notă, fiece pată de culoare, fiece pală de vânt cald ori rece îl vrăjeau.

Nu ar fi putut spune când se produsese schimbarea. Desigur, se instalase puțin câte puțin, pe măsură ce îmbătrânea fără să-și dea seama. Fiindcă niciodată nu se surprinsese îmbătrânind. Fiindcă nu se simțea bătrân. Era teribil de uimit când se gândea câți ani are.

Nu devenise nici mai înțelept, nici mai indiferent. Avea încă puștismele lui, gândurile, gesturile, obiceiurile copilului care fusese cândva.

Din piața Saint-Jacques își cumpărase jurnalul de dimineață, asupra căruia își arunca ochii mâncând. Marguerite petrecea un timp interminabil sus, făcându-și toaleta matinală. Când încă își mai vorbeau, cu patru ani mai-nainte, el făcuse observația că este periculos să intri în cadă într-o încăpere închisă cu zăvorul, fiindcă ți s-ar putea face rău și nimeni n-ar avea de unde ști.

Căpătase obiceiul, mai ales de când își declaraseră război, să stea cu urechile ciulite tot timpul cât ea era în apă. Lucru ușor, mai ales pentru că baia se afla chiar deasupra bucătăriei. Țeava de evacuare trecea prin încăperea de jos, prin dreapta unuia dintre dulapuri, și, de fiecare dată când se golea cada, producea un zgomot infernal.

Dădu de două ori peste cap paharul cu vin, pahar din sticlă groasă, fără picior, ca la țară. Îl va bea imediat și pe cel de-al treilea, pe la jumătatea dimineții, la întoarcerea de la piață.

Ceasul deșteptător arăta șapte și un sfert. I se părea că dimineața acesta ticăie mai puternic decât în restul zilei. Mai remarcase și că este mai grăbit decât pendula din salon, și se întreba cum este posibil, din moment ce ambele arătau aceeași oră.

Își aprinse primul trabuc italienesc și coborî în pivnița luminată de un bec chior, fixat pe tavan. Sparse lemne vreun sfert de ceas, fiindcă era mai ieftin să cumperi bucăți mai mari, decât gata tăiate la dimensiunile șemineului.

Umplu coșul pe care-l urcă în salon, iar de acum urma o altă sarcină care presupunea minuție: aprinderea focului în același timp cu ascultarea știrilor la aparatul de radio portabil.

La drept vorbind, știrile nu-l interesau. Era un alt obicei, una dintre acele pietre de hotar destinate să marcheze scurgerea zilei. O auzi pe Marguerite intrând în sufragerie, apoi în bucătărie. Afară, ploaia cădea prin ceața alburie.

Nu era nevoie să stea cu ochii pe ea din moment ce își încuiase alimentele în dulapul lui. Femeia își pregăti cafeaua decofeinizată, convinsă că este bolnavă de inimă.

Dar dacă nu era vorba decât despre un alibi, o motivație pentru a se putea plânge și arbora aerul acela suferind?

Oricum, își bău cafeaua cu lapte, ronțăind și trei-patru biscuiți cu unt, așa că nu avu vase de spălat.

În salon, focul începuse să își facă simțită dogoarea. Cu toate că ziua părea încă nehotărâtă și fadă, Émile stinse totuși luminile și urcă la etaj, unde mai avea de făcut patul, lucru pentru care dovedea o deosebită aplicație, nelăsând nici cuta cea mai mică pe cearșaf, pături ori cuvertură.

Venise vremea să urce și Marguerite. Nu se salutau, nici măcar o privire nu schimbau. Fiecare își continua activitatea ajunsă de multă vreme rutină, fără a trage cel puțin cu coada ochiului spre celălalt, decât atunci când nu se credea observat.

Ea îmbătrânea. Sigur, nici când o cunoscuse nu mai era vreo tinerică, ci o persoană de o anume vârstă, cam fragilă, ceea ce îi sporea distincția.

Tenul îi era proaspăt, roz-bombon, sub părul alb și mătăsos, iar figura îi exprima blândețe, bunăvoință.

Negustorii din strada Saint-Jacques o adorau și o respectau. Nu aparținea lumii lor, ci unei cu totul alta. Era un soi de aristocrată în cartierul în care, în alte vremuri, tatăl ei ridicase imobilele din fundătura care îi purta numele.

Timp de treizeci de ani trăise alături de un bărbat la fel de distins ca ea, un muzician, un artist, prim-violonist al Operei, care putea fi văzut trecând, serile, în frac, sub o capă neagră și care, multe vreme, păstrase obiceiul de a nu se lipsi de joben.

Avea și el același zâmbet blând și șters, aceeași politețe timidă și puțintel condescendentă, totodată.

— Ce profesor bun... Și anul acesta, unul dintre elevii lui a câștigat premiul întâi la Conservator...

Pe atunci, în fundătură se puteau auzi ceasuri întregi aceleași fraze muzicale repetate la vioară, pe când profesorul acompania la pian.

Instrumentul muzical se mai afla încă într-un colț al salonului, încărcat de fotografii și de bibelouri fragile. Marguerite cântase și ea până la moartea primului soț, dar la întoarcerea de la înmormântare se hotărâse să nu o mai facă nicicând.

La început, Bouin insistase. Ea îi răspunsese cu o încăpățânare blândă:

— Nu, Émile... Era pianul lui. Și mai păstrează o fărâmă din viața lui...

O dată ridicase capacul şi îşi lăsase un deget să vagabondeze pe clapele de fildeş. Ea coborâse în grabă, indignată, incapabilă să înţeleagă cum a putut da dovadă de o asemenea îndrăzneală.

În ochii ei, pianul chiar constituia o parte din întâiul soţ. Era o relicvă sfântă, ca şi vioara închisă în dulapul din perete. Desigur, acum împărţea cu un alt bărbat dormitorul pe care Frédéric Charmois îl ocupase alături de ea timp de treizeci de ani. Cel de acum se spăla în aceeaşi baie, iar, la început, încercaseră să aibă şi aceleaşi raporturi intime.

Numai că nu mersese. Intimidaţi amândoi, aveau impresia că, la vârsta lor, gesturile făcute cu stângăcie deveneau ridicole, că nu reuşeau altceva decât să compună o parodie.

Cine ştie? Poate că pentru Marguerite era vorba de un sacrilegiu. O revedea cu pleoapele strânse, cu buzele iremediabil lipite. Era o resemnată. Bine, din moment ce se căsătoriseră, noul soţ avea dreptul să dispună de trupul ei.

Însă trupul era rigid, ca pregătit pentru apărare.

— Continuă, dacă tot vrei...

— Tu nu vrei?

— Nu ştiu.

Poate vrusese la începuturi. Poate, serile, adormind, visa uneori plăcerile pe care le cunoscuse cândva. Dar când să şi le mai acorde o dată, întreaga fiinţă i se revolta.

— O să ne obişnuim unul cu celălalt...

Şi încercaseră de mai multe ori.

— Credeam că mă iubeşti...

— Te iubesc... Iartă-mă...

— Ce te-mpiedică?

Iar ea repeta:

— Iartă-mă... Nu e vina mea...

Şi lacrimi îi tremurau la marginea genelor.

În loc să se rezolve, lucrurile merseseră din rău în mai rău. Cum se apropia de patul de nuc, vedea trupul lui Marguerite strângându-se şi ochii căpătând sclipiri de oţel, de ură aproape.

Nu mai era decât masculul, bruta care nu are în cap decât satisfacerea personală. Şi aşa ea suferise din cauza felului lui greoi de a se deplasa, de a exista în locuinţa în care,

altădată, domneau discreția și delicatețea. Se obișnuise greu și cu havanele lui, pe care, la început, se ducea să le fumeze în pragul ușii.

Cât despre pisică, aceasta îi inspira o groază aproape superstițioasă.

Încă din prima zi, animalul o privise fix, ca și cum ar fi încercat să priceapă ce căuta ea în existența lui și a stăpânului.

Se întâmpla să se țină după ea prin toată casa, pe scări, ca pentru a se asigura că nu constituie un pericol, iar ochii aurii și plini de mister ai creaturii păreau că pun neîncetat o întrebare.

De dormit dormea în patul lui Bouin, lipită de picioarele acestuia, așteptând, înainte de a se lăsa furată de somn, ca ființa dubioasă din patul vecin să nu mai facă nicio mișcare.

În perioada aceea, Marguerite se ocupa singură de treburile din gospodărie.

— Nu te duci să te plimbi?

Nu-i plăcea să-l vadă târându-și pașii prin casă când făcea curățenie. Așa că el își lua șapca și pornea agale din stradă-n stradă, uneori până tare departe, de exemplu pe malul apei, cu pas egal, până în vechiul său cartier.

Nu era nici fericit, nici nefericit. Se mai oprea să bea un pahar de vin roșu prin vreo cârciumioară, ca pe vremuri, în pauze, când supraveghea cine știe ce șantier.

Diferența era că, pe atunci, se găsea înconjurat de oameni ca și el, plini de praf și de noroi. Vorbeau tare, râdeau, ciocneau paharele.

— Un rând și din partea mea, Alice...

O bună bucată de timp lucrase în centrul orașului, când se făcuse joncțiunea între bulevardul Haussmann și Marile Bulevarde, cele dintre Madeleine și République. Participase și la transformarea arterelor exterioare, la demolarea zidurilor de apărare.

Peste tot se putea descoperi câte un mic bar simpatic, în care oamenii se revedeau de mai multe ori pe zi. Adeseori și mâncau acolo, scoțându-și de-ale gurii din traistă. Prima lui soție, Angèle, găsea modul acela de viață absolut natural. Nu aveau copii și nici chef de a afla care dintre ei este de vină pentru acea situație.

Evident, Angèle nu mirosea sub nicio formă a elită. În schimb, era veselă, de o voioşie zgomotoasă. Adora cinematograful, unde mergea singură după-amiezile, iar serile îl ruga să o însoţească, pentru a vedea vreun film. Sâmbătă seara se ducea să danseze.

Vara, duminicile luau trenul pentru a merge undeva, pe aproape, la ţară, unde mâncau în aer liber şi se întâlneau cu alte cupluri simpatice, pentru a ciocni un pahar.

Le era cald. Transpirau. Se îmbăiau în râu. Cum Angèle nu ştia să înoate, se bălăcea aproape de mal.

La întoarcere aveau un gust amar în gură, gustul fripturii mâncate, al frunzelor strivite, al mâlului din râu. Capul li se cam învârtea fiindcă nici vorbă să fi băut şpriţ, ci vin curat. Simţea tot mai grea mâna nevestei, agăţată de braţul lui, pe măsură ce se apropiau de casă.

— Sunt frântă...

O distra să se simtă ameţită.

— Ţie nu ţi s-au înmuiat picioarele?

— Nu...

— Pariez că vrei să facem dragoste...

— De ce nu?...

— Şi eu am chef, dar mă întreb dacă să am şi curajul... Ghinionul tău, dac-adorm...

Nimic nu avea importanţă. Nimic nu era grav, cu atât mai puţin dramatic. Nu era nicio problemă dacă masa nu era gata sau dacă patul nu era făcut.

— Închipuie-ţi că am dormit toată ziua... Păi, e şi vina ta... Dacă nu mi-o trăgeai la greu, până la două dimineaţa...

Lui Marguerite i s-ar fi părut vulgară. Chiar era de o vulgaritate bună, sănătoasă, la fel cu a lui.

— Ia zi, m-ai înşelat?

— S-a mai întâmplat...

— Şi-o să se mai întâmple?

— Uneori, doar când s-o ivi ocazia... Prin jurul şantierelor se-nvârtesc mereu tot felul de puştoaice...

— Şi nu ţi-e ruşine să profiţi de ele?

— Nu.

— Şi te simţi la fel de bine şi cu ele?

— Ei, nu chiar la fel...

— De ce?

— Păi, fiindcă pe tine te iubesc... Cu celelalte e ca și cum aș bea o jumătate de vin cu băieții...

— Dac-ar ști ce zici despre ele...

— Las' că nu le-ar păsa... Oricum, le tot trecem de la unul la altul...

Cine știe? Poate că Angèle îl înșela și ea. Prefera să nu se gândească la așa ceva, dar nici nu excludea posibilitatea. Păi, avea toate după-amiezile libere. Se ducea în centru, umbla prin magazine nu pentru a cumpăra ceva, fiindcă bani nu avea, ci numai din plăcerea de a privi. O ispitea indiferent care afiș cinematografic, așa că intra și lua loc în întuneric.

De ce nu și-ar fi încercat norocul chiar niciun bărbat? Și nu doar bătrânii, pentru care lucrul acesta era un fel de boală, dar și tinerii în zilele de recuperare.

— Dar tu m-ai înșelat?

— De ce-ntrebi?

— Fiindcă și tu m-ai întrebat.

— Și-ți închipui că o să-ți răspund la fel? Ce, nu ești gelos?

— Poate... Poate nu...

— La ce mi-ar folosi... îmi ajungi, nu-i așa?

Numai răspuns nu era... Se mai încrunta el, gândindu-se la acel subiect, dar nici nu s-ar fi putut zice că l-ar fi speriat cine știe cât.

L-o fi înșelat, nu l-o fi înșelat, oricum, era o fată de ispravă care făcea tot posibilul să îl vadă fericit.

Și chiar era. Nici nu-i dădea prin cap să schimbe ceva în viața lui. Existența aceea îi plăcea. Poate că, mai târziu, își va cumpăra și o mașină pentru a merge duminica să se plimbe cu Angèle fără a mai apela la tren ori autobuz.

Nu i-ar fi dat nici măcar o clipă prin minte că, la finalul unei după-amieze de toamnă, nevasta lui va fi lovită de o mașină pe bulevardul Saint-Michel și nici că, la pensie, la șaizeci și cinci de ani, se va recăsători cu o femeie aproape la fel de bătrână ca și el.

La ora zece își termina partea lui de muncă în gospodărie. Nu ea i-o ceruse. El hotărâse, încă din ziua de după cea în care

încetaseră să își mai vorbească, să nu îi mai fie dator cu nimic. La vremea aceea, încă mai clocoteau de furie. Li se întâmpla, și unuia, și celuilalt, să bombăne cu voce joasă. Fiecare se simțea victimă și-l considera pe celălalt un monstru.

Ca turbat, se apucase să facă lună salonul, sufrageria, ba chiar și bucătăria, căreia îi spălase pardoseala în genunchi, cu apă și săpun, cum își văzuse de atâtea ori mama făcând-o.

Întrucât nu aveau decât un singur aspirator, așteptă să înceteze zgomotul din dormitor, domeniul lui Marguerite, pentru a se duce să-l ia. Ca totul să fie echitabil, ea ar fi trebuit să i-l coboare până la jumătatea treptelor.

O dată pe săptămână ceruia parchetul din salon, nu atât pentru a-i face plăcere bătrânei neveste, cât fiindcă-i plăcea mirosul de ceară.

După care micul lor joc începea. La drept vorbind, deja începuse. Nu-i plăcea cuvântul joc. Nici lui Marguerite, probabil. Dar cum altfel să fi numit ea ceea ce se petrecea în fiecare dimineață?

Cuvântul joc presupune o anumită bucurie pe care nu o resimțea niciunul dintre ei decât uneori, și atunci având grijă să se ascundă de celălalt.

Privite din alt unghi, faptele și gesturile lor erau mai degrabă tragice sau grotești decât comice.

În dimineața aceea, Marguerite nu uitase comedia cu termometrul, începută de cu seară. Tot în gură îl ținea și când el urcase pentru a lua aspiratorul. Ca de fiecare dată, în zori, capul îi era acoperit cu un batic de un albastru șters. Nu cumva cu adevărat îi era rău? Ori să fi fost efectul zilei ploioase și al ceții? Afară, aerul părea gălbui.

Și dacă se îmbolnăvise de-adevăratelea? Deși nu i se întâmplase nicicând, în pofida veșnicului văitat. Nici el nu fusese cu adevărat suferind vreodată și amândoi păreau sortiți să ajungă până la adânci bătrânețe.

Marguerite, la etaj, și Émile, la parter, așteptau să vadă cine va ieși cel dintâi. El își pusese deja impermeabilul de culoarea noroiului și își trăsese galoșii peste pantofi. Șapca îi era la îndemână.

Ar fi trebuit să fie și ea gata. Aseară, bărbatul își pierduse răbdarea și ieșise ridicând din umeri.

Acum, după zece minute de așteptare, pe care cu siguranță le petrecuse în dormitor, îmbrăcată, cu umbrela lângă ea, în picioare, se hotărî să coboare și să își ia sacoșa din bucătărie.

Și el avea una aproape identică. Când auzi ușa de la intrare închizându-se în urma nevestei, o luă și el spre fundătură.

O zări pe trotuar, micuță și plăpândă, călcând stângace pe picioarele umflate de fiecare dată când încerca să evite băltoacele, cu umbrela mov bălăbănindu-i-se deasupra capului.

Știa că o urmărește. În alte zile, ea era în urma lui, nu prea departe, fiindcă el avea grijă să nu grăbească pasul.

Femeia o luă la dreapta, pe bulevardul Port-Royal, traversând în fața spitalului Cochin, în curtea căruia se vedeau ambulanțele și medici în halate albe trecând cu pași mari.

Puțin mai târziu, păstrând cam treizeci de metri unul de celălalt, o luară pe strada Saint-Jacques, cu magazinele ei pline de servitoare.

Bouin se întreba:

— O să intre și la băcănie?

Era vorba despre magazinul de coloniale Rossi, o firmă italienească adăpostită într-o încăpere întunecoasă și adâncă, încărcată de tot soiul de mărfuri, unde puteai găsi mai ales aperitive gata preparate, anghinare în ulei, pește fript în sos picant, caracatițe marinate, nu mai lungi decât degetul mare, după care era înnebunit.

Bărbatul avea nevoie de zahăr și de cafea. În clipa în care intră în magazin, soția tocmai se uita prin rafturi, cerând spaghetti și trei cutii de sardele în ulei.

Se făcea că nu știe că este și el pe acolo. Se ignorau și în public ca și acasă, iar negustorii din cartier se obișnuiseră să îi vadă intrând unul după altul, fără să schimbe vreo vorbă ori vreo privire.

Fiecare pentru sine. Ceea ce nu însemna că se spionau mai puțin sau că, dacă unul comanda ceva scump sau original, celălalt nu ezita să supraliciteze.

— Aveți *cannelloni?*

— Chiar dimineață le-am preparat.

— Puneți-mi patru.

Erau lungi și bine umpluți. Femeia, probabil, a tresărit.

— Vreau trei felii de jambon de Parma, a cerut, la rândul ei. Nu prea groase. Nu prea am poftă de mâncare!

Pe sub mantou purta un fular, ca şi cum nu s-ar fi simţit bine şi s-ar fi temut să nu răcească. Părea încă mai bătrână, mai dărâmată.

— S-a întâmplat ceva, doamnă Bouin?

În general, oamenii ezitau de fiecare dată, înainte de a-i spune pe acest nume. Bătrânii o cunoscuseră, la început, ca domnişoara Doise. Nume prestigios în ochii lor, căci doar vindeau biscuiţi Doise, biscuiţi cu unt Doise şi *Délices de France,* toate cu aceeaşi marcă.

Bunicul ei înfiinţase fabrica de biscuiţi al cărei coş înalt, cu un D alb, pictat la jumătate, încă se mai ridica pe strada Glacière.

Chiar şi în acest magazin, printre cutiile metalice cu capac de sticlă, umplute cu dulciuri, se găseau multe care purtau inscripţia D urmată, e drept, de menţiunea: „V. Sallenave, succesor".

Apoi, mai bine de treizeci de ani, fusese doamna Charmois, iar cu numele actual, de Bouin, lumea se obişnuise cu greu.

O servea doamna Rossi.

— Altceva, domniţă?

— Staţi să mă uit pe listă... Mai aveţi din ciocolata aceea, de ultima dată?

— Cu alune?

— Da... Puneţi-mi două sute cincizeci de grame... Nu iau decât câte puţin, din când în când... Aşa că ţine...

Émile comandă zahărul şi cafeaua. Adăugă şi el două sute cincizeci de grame de salam şi tot atâta Mortadella. Spre deosebire de nevastă, nu simţea nevoia să mai dea şi explicaţii.

Marguerite scoase banii.

— Cât costă?...

El se învârtea prin faţa rafturilor, pentru a nu ajunge la casă decât când ea părăsea magazinul.

Puţin mai departe se găsea o măcelărie, unde se mai făcea şi coadă. Raoul Prou îşi vindea carnea făcând glume cu clienţii.

Bouin aşteptă să mai intre două menajere, care se aşezară în spatele soţiei lui, şi abia atunci pătrunse şi el.

Ce s-o fi zicând pe seama lor, după ce plecau? În orice caz, era peste putință ca Prou să nu bârfească.

— I-ați văzut pe ticniții ăia doi?... Sunt soț și soție și apar în fiecare dimineață, unul după altul, făcându-se că nu se cunosc, cumpărând fiecare pentru sine... Mă-ntreb ce-or fi făcând toată ziua închiși în casă... Ea totuși era o persoană de bună calitate... Primul soț îi cânta la vioară, la Operă, și dădea și lecții...

— E rândul dumneavoastră, doamnă Bouin... Sunteți cumva răcită?...

— Cred că am un început de bronșită...

— Ei, lăsați... Nu faceți dumneavoastră așa ceva, la vârsta dumneavoastră... Cu ce vă servesc astăzi?

— Tăiați-mi un escalop foarte subțire... Știți...

Sigur că știa. Tuturor le vorbea cum mănâncă ea puțin ca o vrăbiuță, ca nu cumva să fie acuzată de avariție.

— I-ați scos grăsimea?

— N-a mai rămas mare lucru...

— Chiar că-mi ajunge...

Era necesar ca toți să o compătimească și să dea întreaga vină pe el. Când o luase de nevastă, bărbatul încă mai părea o ditamai bestia. Nu de prea multă vreme începuse să se zbârcească. Fuma niște țigări mici, strâmbe și foarte tari. Scuipa pe jos o salivă gălbuie și putea fi văzut dând peste cap paharele prin tot felul de cârciumi. Ehei, nu s-ar fi comportat nicidecum la fel cel dintâi soț al lui Marguerite!

Unii chiar pretindeau că o îmbrobodise și se însurase cu ea doar pentru bani.

Fals. Erau amândoi cam la fel de bogați. Sigur nu ar fi putut ști nimeni, fiindcă ea era deosebit de discretă în acest domeniu. Se căsătoriseră cu contract prenupțial, presupunând separarea bunurilor, însă femeia părea a nu avea moștenitori, nici direcți, nici indirecți.

În afara economiilor, el mai avea și pensia și, în cazul în care ar fi murit, Marguerite spera să se aleagă și cu jumătate din aceasta pentru tot restul vieții.

Așadar, care era cel mai interesat dintre ei?

Ambii? Niciunul?

— Aveți un rinichi frumos, de vițel?

Bătrâna plecă, deschizându-şi umbrela mov în pragul măcelăriei, şi se îndreptă către lăptărie.

Acolo a ajuns-o tocmai când făcea plata, la casă, aşa că nu a putut vedea ce cumpărase. Ştia doar că dăduse doi franci şi patruzeci şi cinci de centime.

— Un sfert de Munster...

Brânza aceea alsaciană duhnea groaznic, iar ea o ura.

— Şi-o duzină de ouă...

A mai cumpărat şi un sfert de kilogram de ciuperci pariziene şi seara, înainte de a se delecta cu brânzeturile, şi-a pregătit o omletă zdravănă, copioasă, mustoasă, după care se dădea în vânt. Femeia a abordat o figură complet dezgustată. Poate că se va ridica de la masă, cum se mai întâmpla uneori, în special când îl vedea desfăcând brânza de Munster.

Marguerite se oprise în faţa tarabei vânzătorului de legume de la care cumpără cartofi. Îi plăceau foarte mult, calzi ori reci, şi îi mânca aproape la fiecare masă.

— Daţi-mi ciuperci... Cam o sută douăzeci şi cinci de grame...

Însă Émile nu adăugă, cum ar fi făcut nevasta:

— Pentru o omletă...

— Şi-n afară de asta, domnule Bouin?

Mai avea nevoie şi de cartofi, pe care îi puse la fundul sacoşei, pentru a nu strivi restul de cumpărături.

— Şi nişte ceapă... Roşie, dacă se poate...

— Să fie un sfert de kilogram? Nu se strică...

— Ştiu... Şi pătrunjel... Un kilogram de mere... Nu din acelea... De alături, din cele mai încreţite...

Făcea tot ce se putea spre a se crede că a rămas la fel de vioi şi pus pe paranghelii, pe când biata nevastă-sa trăia cu mai nimic, ciugulind doar câteva firimituri.

Nu mai avea nevoie de altceva. Se uită cum femeia pătrunde în prăvălia vopsită în verde a farmacistului şi-l văzu pe acesta prezentându-i mai multe tuburi de comprimate, fără îndoială medicamente împotriva guturaiului. Ea punea întrebări, stătea pe gânduri, pentru a-şi alege, în cele din urmă, pastilele. Nu terminase, însă. Mai cumpără un pachet al cărui aspect îl recunoscu de la distanţă. Erau cataplasme cu făină de muştar.

Seara, înainte de culcare, își va aplica una pe piept, după ce, în prealabil, avea s-o umezească, apoi se va răsuci pentru a o așeza pe a doua sub spate. Era o operațiune dificilă, care, de fiecare dată, îi provoca mila. Abia se abținea să-i dea o mână de ajutor, dar știa că ar fi luat gestul lui drept o insultă.

Apoi, când cataplasmele își făceau efectul, urma un du-te-vino între dormitor și baie, până când durerea devenea insuportabilă.

Oricum, era în stare să le țină așa o bună bucată de vreme. Ai fi zis că e un fel de pedeapsă pe care și-o aplică și, când dezlipea hârtiile acoperite de muștar, pielea îi era roșie ca o rană deschisă.

Asta să fi fost totul? Nici vorbă. Mai trecu și pe la librăria în care puteai schimba cărți cu doar cinci centime. Invariabil, alegea romane de la începutul secolului, povești triste care-i sporeau melancolia.

Pe când ea lipsea din salon, parcursese câteva alineate. Era de fiecare dată vorba despre o victimă mândră și curajoasă, asupra căreia se abăteau toate nenorocirile, dar care tot își ținea fruntea sus.

— Săraca de ea...

Bouin se gândea de multe ori la asta. I se întâmpla să se considere o brută, după care, punând cap la cap amintirile din ultimii trei ani, sfârșea prin a scrie pe bilețel:

Pisica.

Cu siguranță, ea pusese șoricioaică în mâncarea pisicii. Profitase că avea gripă și era la pat.

Seara se mirase că nu vede pisica sărind în pat.

— N-ai văzut-o?

— În după-amiaza asta, nu.

— I-ai dat drumul pe afară?

— I-am deschis ușa pe la cinci, când a cerut să iasă.

— Nu ai rămas afară, cu ea?

Era în plină iarnă. Un strat de zăpadă acoperea dalele fundăturii. Încă nu începuseră demolările, iar cele două rânduri de case încă mai stăteau față în față, ca pe timpul când le construise Sébastien Doise.

— N-a mai râcâit la uşă de atunci?

— N-am auzit.

A scos un picior de sub plapumă.

— Nu vrei să mă duc să văd?

— Mă duc eu.

— Doar n-o să ieşi cu febra asta!?

I se păruse că, în vocea soţiei, e şi ceva fals. Până în momentul acela o considerase doar complicată, de multe ori pradă ideilor ei fixe, unele cam stupide, dar nu-i trecuse prin cap că ar putea fi şi plină de răutate.

Furia ei turbată s-a îndreptat numai şi numai asupra pisicii. De câte ori o atingea, sărea ţipând. Exagera. Bărbatul era convins că juca teatru. Încă din prima săptămână a mariajului sugerase că ar fi putut scăpa de animal, de exemplu dăruindu-l unui prieten.

— Toată viaţa mi-a fost frică de pisici... Cu un câine, poate că m-aş putea obişnui... Când mai trăia tata, am şi avut unul, care se ţinea după mine cât eram de mică şi părea să mă apere... Pisicile sunt nişte trădătoare... Niciodată nu poţi şti ce le coace mintea...

— Joseph nu e aşa...

Fiindcă Joseph botezase patrupedul găsit într-o seară, pe când se întorcea acasă.

Şi asta o şocase pe Marguerite.

— Nu cred că e bine să dai unui animal numele unui sfânt.

— E cam târziu să-l „dezbotez"...

— Cum poţi să foloseşti un asemenea cuvânt!?... Dar ce, animalele se botează?

— De ce nu?

Acela fusese primul incident. Urmaseră altele, mereu avându-l ca subiect pe Joseph, care îi asculta de parcă ar fi ştiut că este motivul certurilor.

— Nici măcar nu e de rasă...

— Nici eu...

Asta doar aşa, ca s-o ironizeze. Făcea parte din caracterul, din obiceiurile lui. Pe şantiere îşi aruncau tot soiul de vorbe greu de înghiţit în altă parte, ceea ce nu îi împiedica să ciocnească un pahar, după ce sirena anunţa încetarea lucrului.

Și cu Angèle vorbea destul de pe șleau, uneori împingând lucrurile poate prea departe.

— Vino-aici, măgăriță-ncăpățânată...

— De ce mă facă măgăriță?

— Fiindcă așa sunteți toate femeile. Văzându-te, oricine ar jura că faci pe dracu-n patru ca să fiu eu mulțumit, că nu ai ochi decât pentru mine. În realitate, ca o măgăriță, faci doar ce te taie pe tine capul...

— Nu e adevărat. Mereu te-am ascultat...

— Da, într-un sens. Când ai chef să faci ceva, mă convingi că eu sunt cel care vrea... Ba da, ba da, vulpe bătrână... Las' că te cunosc eu!... Ești și tu o boarfă, ca toate celelalte...

— Nu ți-e rușine?

— Nu...

De fiecare dată izbucneau amândoi în râs și, cel mai adesea, se aruncau îmbrățișați în pat.

Cu Marguerite era altfel. Nu se punea problema nici să se rostogolească în pat, nici să folosească vorbe murdare. Acestea ar fi făcut-o să sară-n sus și să se închidă într-o tăcere dezaprobatoare.

Mergea să se împărtășească în fiecare dimineață și, spre seară, i se mai întâmpla să îngenuncheze câteva clipe în întunericul vreunei biserici, lângă confesionale.

— Ai fost să te rogi?

— Pentru tine m-am rugat, Émile...

Nu-i făcea vreo vină. Pe el se considera vinovat pentru că se căsătorise cu ea, fiindcă, evident, nu el putea fi bărbatul care să o facă fericită.

Cum de-i venise o asemenea idee? S-a tot gândit la asta de atunci. Care dintre ei doi să fi făcut primul pas?

Bouin locuia vizavi, acolo unde, acum, se ridica macaraua. Închiriase o cameră de la etaj unui cuplu de tineri pentru care întreaga casă ar fi fost mult prea mare, iar chiria prea ridicată.

Cam din aceleași motive plecase și din Charenton. Se simțea ca pierdut în apartamentul pe care îl împărțise cu prima soție. Cel mai adesea, mânca la restaurant. Pentru el ar fi fost de ajuns un dormitor și o baie. Fotoliul și-l trăsese lângă

fereastră, de unde auzea susurul fântânii. Seara, când nu ieşea, se uita la televizor.

Avea prieteni la cafeneaua din piaţa Denfert-Rochereau, unde mergea să joace cărţi. Cât priveşte femeile, era Nelly, chiar dacă nu era o relaţie prea comodă. Oricum, nu-i dădea nicio importanţă. Îi ajungea ca să nu se mai gândească la acel subiect.

Dimineţile o vedea pe micuţa doamnă care ieşea să facă piaţa şi i se părea plină de distincţie. Semăna cu femeile din calendarele de altădată, având acelaşi surâs blând şi resemnat.

Aflase că e proprietăreasa caselor de peste drum şi atât. Chiar dacă ştia cum o cheamă, nu făcuse vreodată legătura cu biscuiţii cu unt Doise pe care îi mânca în copilărie.

Se întorceau amândoi acasă, ea cu umbrela şi sacoşa care mai agăţa uneori trecătorii, el cu ţigara în colţul buzelor şi faţa udă din cauza burniţei.

Urmau să se regăsească iarăşi între cei patru pereţi, fiecare cu gândurile sale, fiecare cu micile lui pachete, aşteptând ora când pregăteau masa.

În piaţa Saint-Jacques se oprea, lăsând-o să o ia înainte, şi intra într-un bar pentru a bea un pahar de vin roşu.

Patroana, care servea la tejghea, era la fel de bătrână ca Marguerite, purta părul prins în coc şi avea nişte sâni enormi şi fleşcăiţi, care îi atârnau peste burdihan.

— S-ar zice că vine zăpada, a spus aceasta, privind ceaţa de afară.

Capitolul 3

Bouin coborâse cu halatul din lână peste pijama, cu picioarele goale băgate direct în papuci. Căutase peste tot: în salon, în sufragerie, în bucătărie, deşi, din cauza febrei, îl durea capul când se apleca pentru a se uita pe sub mobile.

Din când în când şuiera uşor, aşa cum îşi obişnuise pisica, ba chiar striga cu voce blândă, în care se simţea teama:

— Joseph... Joseph...

După care îşi pusese galoşii, iar peste halat prima haină de care dăduse la cuier, vechea lui haină de piele neagră. Nu-i păsa că arăta ridicol.

— Émile!..., îl strigase nevasta din capul scărilor. Nu ieşi aşa... O să-ţi fie şi mai rău...

Asta nu îl împiedicase să parcurgă întreaga fundătură pe întuneric, prin zăpada care scârţâia, alunecând şi fiind gata să cadă de vreo două-trei ori şi să se întindă cât era de lung pe trotuar. De la fereastra luminată a celei de-a două clădiri, îl urmărea un copil cu faţa lipită de geam, cu nasul turtit, care se întorsese pentru a-şi striga mama ce putea fi zărită prin uşa deschisă a bucătăriei.

Cu îmbrăcămintea lui ciudată, Bouin sperja copiii! Ajunsese până în strada Santé. Când era lăsată liberă, pentru a-şi face nevoile, pisica nu trecea niciodată linia invizibilă care separa strada de fundătură.

— Joseph!...

Simţea că-i vine să plângă. N-ar fi crezut că absenţa pisicii l-ar putea impresiona, l-ar putea descumpăni în asemenea hal.

Pe strada lor locuiau şi doi câini; un baset cafeniu, care aparţinea unei doamne singure, şi un şpiţ de Pomerania pe care, de obicei, îl plimba în lesă o fetiţă de vreo doisprezece sau treisprezece ani.

Până atunci nu se produsese nimic dramatic între aceştia şi Joseph. Când se întâlneau, îi privea dispreţuitor şi, la nevoie, chiar cobora de pe trotuar pentru a le face loc.

Uşa o lăsase întredeschisă, aşa că nu făcuse decât să o împingă, să lase haina de piele şi galoşii şi să urce în dormitor. În momentul în care dădea să se bage în pat, cu privirea fixă, cu trăsăturile împietrite, îşi amintise de pivniţă şi coborâse din nou.

Marguerite îl urmase, vizibil iritată, până la parter.

— Ai mers după lemne?, o întrebase.

— Doar trebuia să fac focul...

Încă nu o acuza, însă începuse să aibă unele bănuieli. Odată ajuns în beci, aprinsese becul chior de pe tavan şi începuse să caute printre cutiile vechi, sticle şi bucăţi de lemn.

— Joseph!...

Îl găsise în fundul încăperii, lipit de peretele umed, în spatele unei grămezi de vreascuri. Animalul era ţeapăn, cu ochii deschişi şi ficşi, cu trupul rigid. Părea cu mult mai slab decât atunci când trăia. Avea spume la gură şi pe pământul bătătorit al subsolului se putea vedea voma verzuie.

Émile îl prinsese în palme şi încercase fără succes să îi închidă ochii. Contactul cu corpul îngheţat îi provocase o senzaţie ciudată de-a lungul şirei spinării.

De felul lui, nu se înfuria uşor. Extrem de rar i se întâmplase să se bată, mai ales prin cafenele, o singură dată pe şantier şi, în toate ocaziile, îşi păstrase sângele rece.

Acum însă, faţa îi fu învăluită de o expresie plină de ură. Cu pisica în braţe, privea împrejur ca şi cum ar fi căutat ceva anume. Şi, într-adevăr, găsi.

În fundătură erau mulţi şobolani. Uneori, noaptea, puteau fi văzuţi de la ferestrele primului etaj dând târcoale pubelelor. Lui Marguerite îi era foarte frică de ei.

— Crezi că am putea avea şi noi, în pivniţă?

— Posibil.

— Dacă aş fi într-adevăr convinsă, nu aş mai îndrăzni să cobor pe acolo...

El cumpărase un produs pe bază de arsenic, ce se găseşte în orice farmacie. Din când în când, seara, pregătea un fel de tartine pe care le punea într-un colţ al beciului.

Nu e mai puţin adevărat că nu descoperise decât un singur cadavru de şobolan, enorm, aproape cât Joseph. Poate că or mai fi fost şi alţii pe moarte, pe undeva prin apropiere.

Flaconul de metal care conţinea otrava fusese pus pe o etajeră rudimentară unde erau depozitate diferite obiecte ce nu-şi găsiseră loc în altă parte.

Pentru o clipă lăsă pisica din mână, aprinse un chibrit şi văzu vechiul cerc pe care flaconul îl desenase în praf. Acum mai apăruse unul.

Apucând din nou pisica moartă, urcase încet, atât de încet şi de greoi încât Marguerite, la parter, trebuie să fi simţit ameninţarea. A şi vrut să se refugieze la etaj, însă, cum el îi tăiase calea, se repezise în salon. Când femeia încercase să încuie uşa, Bouin întinsese deja piciorul, împinsese, se apropiase cu aceeaşi încetineală şi, cu mâna stângă, o prinsese de păr.

În acelaşi timp, cu mâna dreaptă, apropiase cadavrul lui Joseph de faţa ei.

— Uită-te, ticăloaso!... Uită-te bine!...

Tremurând toată, cu ochii ieşiţi din orbite, ea începuse să strige după ajutor cu voce ascuţită. Nu se mai controla, părea că înnebunise.

— Émile!... Émile!... Te rog, vino-ţi în fire... Mi-e frică...

Bărbatul însă continua să agite blana pisicii prin faţa ochilor ei, până când femeia căzuse în genunchi, apoi se prăbuşise înainte, ca leşinată.

— Ia nu mai juca atâta teatru... Fiindcă tot ce faci e teatru, împuţito!... Mă-ntreb ce mă mai reţine să nu merg să caut otrava şi să ţi-o torn cu de-a sila pe gât...

Respira zgomotos. Capul i se învârtea. Trebuie să fi fost stacojiu la faţă, înfiorător.

Ea nu mai mişca. Pentru a-şi mai potoli nervii, el mătură dintr-un gest toate bibelourile şi fotografiile de pe pian.

După care, fără a-i arunca o privire, urcă scările cu pisica în mână, pe care o așeză delicat pe o comodă.

Probabil că îi crescuse iarăși temperatura. Simțea că amețește. S-a întins la loc, în pat, a stins lumina și a rămas nemișcat, cu ochii deschiși.

La început, în casă nu s-a auzit nicio mișcare. Mai bine de un sfert de oră a domnit o tăcere absolută. Apoi au apărut zgomote greu de definit, un fel de râcâituri, o ușă deschisă cu precauție, apoi o alta.

Marguerite traversase sufrageria pentru a ajunge în bucătărie, fără îndoială fiindcă simțea nevoia să tragă o dușcă din faimosul ei tonic. El i-ar fi putut găsi paharul ceva mai târziu, lângă chiuvetă.

Avusese nevoie de mai bine de un ceas până când îndrăznise să urce și, oricum, mai rămăsese o vreme cu urechea lipită de ușă. În sfârșit, după ce intrase în dormitor, ezitase, apoi se culcase fără a se mai dezbrăca.

În noaptea aceea nu au dormit. Émile respira cu greu. Ațipise în mai multe rânduri și, de fiecare dată, fusese trezit de niște coșmaruri pe care degeaba încerca să și le mai amintească.

La șase dimineața deschisese ochii de-a binelea, cu o groaznică durere de cap. Fusese nevoit să rămână în pat. Transpirase abundent, așa că și pijamaua și perna erau jilave.

Nevasta-i dormea. Nu fusese în stare să rămână de veghe până la capăt, iar acum părea la fel de răvășită cum arăta și pisica, în pivniță.

Se simțea golit de tot și de toate, incapabil să se mai gândească la ceva. Își pusese mecanic halatul, luase pisica de două labe, ca pe un iepure, și coborâse scările.

Joseph nu mai era un prieten, o ființă vie cu care împărțise existența și schimbase atâtea priviri. Nu mai era decât un cadavru, un lucru inert care începea să miroasă urât.

Rămăsese o vreme în picioare, în hol, până la urmă deschisese ușa și făcuse trei pași spre pubelă. Gunoierii nu trecuseră încă. Ridicând capacul, lăsă peste deșeuri corpul care își pierduse rigiditatea.

După care, în bucătărie, se spălase pe mâini şi îşi pregătise cafeaua.

Nu avea niciun dubiu în legătură cu vinovăţia lui Marguerite. Nu era, oare, o dovadă, spaima ei când îl văzuse coborând în pivniţă?

Nu a băut decât câteva înghiţituri. Cafeaua îi făcea rău. Se ridicase, deschisese dulapul şi luase sticla de vin, începută. Ca de obicei, un vin roşu, superior. Băuse două pahare, unul după altul, cu coatele pe muşamaua de pe masă. Mai era destul până la ziuă. Era decembrie şi, în seara dinainte, nori grei acopereau cerul, încărcaţi de zăpadă.

Mai întâi s-a gândit să plece. Dar unde? Să îşi ia o cameră mobilată, într-un mic hotel, în aşteptarea altei variante? În acest caz ar fi trebuit să îşi depoziteze undeva propriile mobile.

Din prima căsătorie mai păstrase patul, fotoliul său din salon, televizorul şi un birou tip pupitru pe care i-l dăruise Angèle de Crăciunul anului dinaintea accidentului. Şi acum se apropia Crăciunul...

Nu va mai accepta niciun dar din partea lui Marguerite, care, de obicei, îi cumpăra papuci, cămăşi sau ciorapi. Şi nici nu-i va mai face vreodată vreunul.

Între ei, totul se terminase. În sfârşit, ea îşi arătase adevărata faţă, cea pe care i-o bănuise de mai multe ori sub felul ei mieros de a fi.

Îşi pusese un al treilea pahar. Nu avea niciun chef să urce şi să dea iarăşi de ea. N-are decât să doarmă. Să-şi rumege răutatea. Nici măcar un cuvânt nu-i va mai adresa.

Erau bătrâni amândoi chiar dacă, în viaţa de zi cu zi, nu apucau să îşi dea seama. Peste câţiva ani vor fi morţi. Şi, din cauza unei pisici adunate într-o seară, din stradă...

Nu trebuia să cedeze. Nu era vorba doar despre Joseph. Prin animal, el era cel vizat.

De cum pusese piciorul în casa aceea, mai exact din ziua căsătoriei, înţelesese că Marguerite hotărâse ca nimic să nu se schimbe.

Cândva, bunicul Doise, botezat Arthur, purtând favoriţi, redingotă şi guler foarte înalt, ca în fotografiile din album,

fondase, în strada Glacière, Fabrica de Biscuiți Doise pe care, încet-încet, o transformase într-o afacere prosperă.

Nu avusese decât un fiu, Sébastien, şi o fiică, Éléonore, al cărei portret îngălbenit figura şi el în albumul albastru, din piele, cu colțuri de bronz, şi cu o floare din fir de cupru, emailată, pe copertă.

Éléonore murise la treisprezece ani de tuberculoză, cum s-a întâmplat, mai târziu, şi cu mama lui Marguerite.

Când s-a căsătorit, Sébastien era deja bărbat cu burtă, spre patruzeci de ani, îmbrăcat în redingotă şi el, cu lanț de ceas dublu de care atârnau câteva brelocuri.

Încet-încet apăruse o stare de spirit Doise, o atmosferă Doise, ritualuri specifice familiei. Fundătura fusese construită într-o perioadă când afacerile imobiliare erau considerate cele mai profitabile şi mai peste tot, în Paris ori în împrejurimi, puteau fi văzute străzi întregi ieşind ca din pământ.

Ceva mai târziu, Sébastien comandase fântâna, iar cuvântul fundătură fusese schimbat: pe plăcuța albastră cu scris alb, ca şi pe cărțile de vizită, se putea citi: Scuarul Sébastien Doise.

Bătrânul Arthur murise. Soția lui Sébastien decedase şi ea. În casă nu mai rămăsese decât fiica, Marguerite, pe care tatăl ei o plimba, îmbrăcată în rochii brodate şi împodobite cu dantele, pe Champs-Élysées şi prin pădurea Boulogne.

Mai exista o fotografie cu ei doi într-o trăsură închiriată. Spre deosebire de bătrânul Arthur, Sébastien nu îşi consacra întregul timp fabricii de biscuiți. Frecventa anumite cluburi şi îşi petrecea cu plăcere unele după-amiezi la curse, cu binoclul spânzurat de gât, purtând pe cap un melon gri.

Marguerite avea o guvernantă, domnişoara Piquet. Mai aveau ca angajate o bucătăreasă şi, mai multe zile pe săptămână, o menajeră.

Un tânăr venea să-i dea adolescentei lecții de pian, pe numele lui Frédéric Charmois, pe care l-a şi luat de bărbat.

Totul părea unitar, iar casa definitiv apărată de orice atac din afară.

Cu toate acestea, pe strada Glacière lucra şi un anume Victor Sallenave, care începuse cu postul de contabil al bătrânului Arthur. La moartea patronului, importanța lui crescuse

şi, nu peste multă vreme, îl introdusese în afacere şi pe fiul său, Raoul.

De fapt, ce se întâmplase? Marguerite rămânea evazivă şi se mulţumea să discute doar aluziv despre acele evenimente. Lui Émile îi fusese şi aşa greu să o facă să se refere la tuberculoza care secerase viaţa a două femei în familie. Când o întrebase dacă tatăl ei nu era cumva pasionat de jocurile de noroc, îi răspunsese cu nevinovăţie:

— De ce ar fi fost?

Cei din familia ei, chiar şi morţi, tot fără pată trebuiau să rămână. Orice poveste familială era spusă în tonuri pastelate ori de acuarelă. Totul era pur şi delicat, ca profilul violonistului.

Într-o zi, Sébastien Doise se trezise în faliment, cuvânt detestat încă mai mult decât tuberculoza.

Pentru a evita scandalul, pata de neşters, acesta preferase să treacă afacerea în mâinile celor doi Sallenave, tată şi fiu, drept pentru care, acum, Raoul Sallenave, al cărui tată murise, între timp, trona în strada Glacière şi pe cheiul Ivry, unde ridicase clădiri noi.

Ce căuta într-o asemenea casă fiul unui zidar din Charenton, o brută de supraveghetor de şantier?

Nu-l făcuse ea de atâtea ori să simtă prăpastia care îi despărţea şi pe care nimic nu ar fi putut-o umple?

Se măritase cu el de frică să nu rămână singură, să nu aibă cine o îngrijі în caz de nevoie, fiindcă era necesar un bărbat în casă, măcar şi pentru a tăia şi aduce sus lemnele şi pentru a scoate afară lada de gunoi.

Să fi fost văduva ce îmbătrânea şi cumva impresionată de masculul care sosea aproape zilnic pe la ea pentru a bea împreună o ceaşcă de ceai?

Şi dacă o fi fost aşa, s-a dovedit un eşec. Se dovedise rigidă încă de la primul lor contact fizic, iar cele două paturi din dormitor constituiau simbolul unirii lor ratate.

La drept vorbind, el nu era decât un intrus şi, în sine, femeia îl acuza că pătrunsese în casa ei prin viclenie.

De parcă nu ea l-ar fi chemat!

Într-o dimineaţă călduroasă de august, Bouin stătea la fereastră. Când mai trăia Angèle, obişnuiau să plece în

vacanță, să meargă la mare sau la țară. De când rămăsese văduv, de puține ori mai ieșise din Paris. Ce să fi făcut de unul singur, dincolo de zidurile casei?

Marguerite deschisese dintr-odată, cu un gest teatral, ușa locuinței ei, de vizavi. Era zece dimineața. Prin toată fundătura, cuverturi, cearșafuri, saltele fuseseră scoase la aerisit pe pervazurile ferestrelor.

Privind speriată împrejur, căuta pe cineva cu care să vorbească și se putea ghici că era cu nervii întinși la maximum.

— Domnule!..., îl strigase de pe trotuar.

Émile ridicase privirile.

— Nu vreți să coborâți puțin?... Repede, o să am toată casa inundată!...

Ieșise așa cum era, fără haină, și traversase strada.

— Ce s-a întâmplat?

— O scurgere în baie... Nu mă pricep deloc...

Bărbatul urcă rapid scara din locuința necunoscută, dar perfect asemănătoare cu a lui. În baie crăpase o țeavă și apa țâșnea ca dintr-un gheizer, aproape clocotind.

— Nu aveți ceva scule prin casă?... Vreo cheie mare, reglabilă?...

— Nu cred... Nu... Nu am avut niciodată de-a face cu așa ceva... Erau niște scule prin pivniță, dar ruginiseră și le-am aruncat...

— Mă-ntorc într-o clipă...

S-a dus până la el și și-a luat ce-i trebuia.

— Unde aveți contorul?

— Sub scară... Doamne!... Se va prăbuși tavanul...

După cinci minute, apa se oprise.

— Dați-mi o găleată și-o cârpă...

În baie, apa caldă avea câțiva centimetri buni și, cu toate protestele femeii, o îndepărtase pe toată, cu grijă.

— Nu vă deranjați, vă rog... Și-așa mi-e rușine că v-am chemat... Nici măcar nu ne cunoaștem!...

— Ei, lăsați, de-acum ne cunoaștem...

— Ne e treabă de bărbat... Voi termina eu de curățat...

— Ca să vă faceți și dumneavoastră leoarcă?...

Lucra rapid, fără a-şi pierde răbdarea, ca un om care toată viaţa îşi folosise mâinile cu folos.

— Aveţi un prosop curat?

Reparase totul şi, când sfârşise treaba, părea că nimic nu se întâmplase.

— Ţeava era veche şi stricată. Probabil data de când s-a construit clădirea, şi asta nu s-a întâmplat chiar ieri...

Să se fi simţit ea jignită?

— Nu ştiam... Ce e de făcut?

— Aş fi putut-o suda, dar tot nu ar fi rezistat prea mult... Mai bine aţi schimba-o până la conducta principală... Staţi puţin... Trei metri... Trei metri cincizeci... Cunoaşteţi vreun instalator?

— Nu-mi aduc aminte să fi avut nevoie, în niciun caz după moartea soţului meu... Iar înainte nu m-am ocupat niciodată de aşa ceva...

Părea atât de slabă, de derutată, atât de singură în toată casa, încât el i-a propus:

— Vreţi să rezolv eu?

— Sunteţi instalator?

— Nu chiar... Dar mă pricep puţin...

— Mă va costa mult?

— Cei trei metri şi jumătate de ţeavă...

Coborâseră unul în spatele celuilalt.

— Să vă servesc cu ceva?... Un păhărel?...

Şi în acea zi făcuse cunoştinţă cu faimoasa băutură tonică.

— Vă place?

— Nu e rău...

— Când eram fetiţă, îmi dădeau aşa ceva contra anemiei... Doar un păhărel, înainte de masă... Niciodată nu am fost prea voinică...

Îl distrase. Se întorsese acasă, se schimbase, mersese până la un magazin cu articole de fierărie şi cumpărase o bucată de ţeavă. Când sunase la uşă, ea abia de avusese timp să îşi pună o rochie veche, roz, şi să îşi aranjeze părul.

— Ce repede v-aţi întors!... Sunteţi sigur că nu abuzez?... Poate aveaţi altceva de făcut...

— Sunt liber toată ziua...

— De văzut, vă văd destul de des la fereastră... Şi dumneavoastră sunteţi singur?

— De când mi-a murit soţia...

— Nu mai lucraţi?... Înainte parcă plecaţi în zori şi nu vă mai întorceaţi decât seara...

— Am ieşit la pensie de şase luni...

Nu îndrăznise să îl întrebe cu ce se ocupase. Adusese cu el un aparat de sudură, o cutie de scule şi lucrase ceva mai mult de un ceas.

— Ce drăguţ din partea dumneavoastră!... Ştiţi, o femeie singură nu se simte deloc la largul ei, e ca pierdută cum se întâmplă cel mai mic lucru neplăcut...

— Dacă se mai sparge vreodată sau se întâmplă orice altceva, nu ezitaţi să mă chemaţi...

— Cât vă datorez?

Scosese din buzunar chitanţa de la magazin, de cincisprezece franci şi câteva centime.

— Şi munca dumneavoastră?

— Doar nu o să mă plătiţi pentru aşa ceva. Sunt foarte mulţumit că v-am putut fi de ajutor...

— Mai beţi un păhărel?

— Ca să vă spun drept, nu beau decât vin...

— Nu am nici picătură în casă!... Uitaţi cum facem: vă întoarceţi după-amiază şi până atunci fac eu rost de o sticlă...

— Nişte vin roşu, vărsat, e de ajuns... Nu prea obişnuiesc eu vinuri la sticlă...

Soarele strălucea. În prag, amândoi erau surâzători.

Nu-i plăcea să îşi amintească.

Stătea acolo, jalnic, în halat, cu picioarele goale în papuci. În bucătărie încă nu se încălzise. Nasul îi curgea şi era obligat să îl tot şteargă.

Se dusese să îşi caute un trabuc italienesc în salon şi până şi acela i se păruse amar. De trei zile, de când rămăsese la pat, nu mai fumase. Nici nu prea mâncase.

Băuse cănile cu limonadă fierbinte, îndulcită cu miere, aduse de Marguerite. Îi pregătise şi o tartă. Era nemulţumită

că îi refuzase cataplasmele cu muştar, pe care s-ar fi bucurat să i le poată aplica, fierbinţi, şi pe piept, şi pe spinare.

Şi-acum ce era de făcut? Deasupra auzea apa curgând la robinet, semn că se sculase şi se spăla pe dinţi. Sigur era speriată. Émile se întreba dacă, odată îmbrăcată, va îndrăzni să coboare.

Câte pahare de vin să fi băut? Sticla se golise. Se ridicase pentru a lua o alta din dulap, fiindcă pe vremea aceea aveau unul singur amândoi.

De obicei bea cu moderaţie şi ai fi putut număra pe degetele unei mâini de câte ori fusese beat.

Numai că în dimineaţa aceea i se urcase sângele la cap şi, pesemne, era roşu ca un rac fiert. I se părea că se petrecuse ceva deosebit de important, consecinţele încă neputând fi evaluate.

Din clipa în care Marguerite îi otrăvise pisica, totul se dovedise un fals, aşa cum bănuia de multă vreme, fără a fi vrut totuşi să şi creadă. În minte îi reveneau anumite imagini, frânturi de frază, priviri.

Nu pronunţase niciodată cuvântul dragoste. Nu se făcea, la vârsta lor. Dar pe Angèle, prima lui soţie, o fi iubit-o? Şi Marguerite, cu toate sclifoselile, o fi fost îndrăgostită de primul ei bărbat?

Era greu de zis, acum, care dintre ei s-o fi gândit cel dintâi la o posibilă viaţă în comun.

Nu-i despărţea decât lăţimea fundăturii. Nici ea şi nici el nu cunoscuseră singurătatea interminabilă. Din contră, aveau obişnuinţa cuplului.

El era singur în dormitorul lui, de deasupra tânărului cuplu căruia tocmai i se născuse un copil. Nici ea nu era mai puţin singură în casa în care se simţea pierdută, într-un fel, şi cam speriată.

Când o vizita, după-amiezile, ea părea încântătoare, comodă ca partener. Poate doar vorbea mult prea mult despre zilele bune de odinioară, despre familia şi copilăria ei neprețuite.

Nici lumea înconjurătoare, s-ar fi zis, nu o privea fără un soi de bunăvoinţă amuzată, cu excepţia a două fiinţe care, pentru ea, aveau înfăţişarea unor trădători de melodramă: cei

doi Sallenave, tatăl și fiul, care se îmbogățiseră de pe urma averii care ar fi fost normal să îi revină ei. Raoul Sallenave locuia într-un apartament încăpător, pe bulevardul Raspail, și își construise o vilă luxoasă pe malul Senei, la marginea pădurii Fontainebleau.

Biscuiții Doise! Banii Doise! Cinstea familiei Doise, care îi obligase să vândă un rând de case din scuarul care le purta numele!

Pe vremea aceea se punea problema de a rade tot pentru a ridica noile clădiri și i se făcuse lui Marguerite o asemenea ofertă.

— Firește că am refuzat. Aș fi preferat să mă lipsesc și de pâine...

De atunci ar fi trebuit el să se ferească. În loc de asta, o asculta zâmbitor. Puține îl întrebase despre el și acesta ar fi fost încă un motiv care să-l pună pe gânduri.

Pentru că, în ultimă instanță, singura ființă vie care o interesa era ea însăși, cu întreg alaiul ei de morți care continuau să o înconjure ca un halou protector.

Astăzi, abia, înțelesese. Nu își dorea o servitoare, o menajeră, fiindcă nu ar fi suportat încă o persoană de sex feminin în aceeași casă cu ea.

Totuși, avea nevoie de un ajutor. Sau ar fi putut avea nevoie. Era de ajuns să se fi îmbolnăvit, să își fi rupt un picior. Nici măcar telefon nu avea, pentru a putea anunța, fiindcă îl desființase.

— Nu are nimeni de ce să îmi telefoneze. Și aș mai și tresări speriată de câte ori ar greși cineva numărul...

Doar îi bănuise avariția. Acum era sigur de zgârcenia ei și că lucrul acesta jucase un anume rol în căsătoria lor: nu e rău să ai zi și noapte pe cineva la dispoziție fără să te coste un ban.

Bouin avea pensia lui. Din greșeală, într-o zi spusese că, dacă s-ar recăsători, iar noua nevastă i-ar rămâne văduvă, ar primi în continuare jumătate din respectiva pensie.

În schimb, ea nu vorbea nicicând despre averea ei. Una dintre laturile fundăturii tot a ei rămăsese. Trimestrial, locatarii veneau să plătească chiria. Intrau pe rând în salon.

Émile habar nu avea nici cât plăteau, nici ce făcea nevasta lui cu banii.

Să-i fi depus la vreo bancă? Se ocupa cineva de investirea lor? Marguerite nu se referea decât la cheltuieli, la reparațiile de care era responsabilă, la acoperișurile prin care se infiltra apa, la ferestrele și ușile de reparat.

— S-ar zice că se bucură să strice cât de mult pot... Până la urma urmelor, nici nu ajunge chiria pentru costurile de întreținere a clădirilor...

Nici vorbă să fi resimțit vreo umbră de afecțiune pentru el, doar i-o dovedise rămânând și rigidă, și frigidă în brațele lui. Pentru ea, nu era decât un soi de valet.

Nu cumva, acum, exagera el? Poate. Avea, oricum, dreptul de a exagera după ceea ce-i făcuse soția. Cum avea și dreptul să bea. Și să își fumeze trabucurile.

Ce se va întâmpla când le va aprinde în salon, după cină, în fața televizorului? Cu siguranță, ea se va duce și va deschide larg fereastra, se va înfofoli în șalul cel gros, care nu o va împiedica să dârdâie, pentru a-l face să înțeleagă că risca să facă pneumonie din cauza lui.

Și acesta nu era decât un amănunt. Mai avea o sută. O mie. De exemplu, după ce se căsătoriseră, îi propusese să împartă cheltuielile gospodăriei. Din punctul lui de vedere, asta însemna ca, lunar, să îi dea o sumă de bani fixată de comun acord.

Or, când se întorcea de la piață, ea punea într-un dulap toate chitanțele, alături de facturile pentru apă, electricitate, canalizare și gunoi.

La încheierea primei luni, se mirase când o auzise spunând:

— Am făcut socoteala...

Cu ochelarii pe nas, îi ceruse să verifice, împreună cu ea, notele de plată de la furnizori, de la spălătorie etc.

— Verifică adunarea... Da, asta este...

După care a împărțit rezultatul la doi.

— O să facem așa lună de lună... Și vom evita astfel orice fel de discuție...

Se dusese în dormitor să caute banii. Îi ținea într-un sertar al comodei. Nu avea cheie și nici că-i păsa.

Dar iubire să fi fost felul acela al ei de a se purta cu el? Așa să fi arătat afecțiunea, încrederea?

Când mergeau la cinematograf, își plătea fiecare biletul lui.

— E mai cinstit așa...

Era cu ochii pe el când mâncau și se strâmba dezgustată dacă îl vedea servindu-se de vreun băț de chibrit ca de o scobitoare. Cu ajutorul unor cuvinte obișnuite, în aparență, și privindu-l lung, sublinia fiecare dintre proastele lui obiceiuri.

Totul o șoca în privința lui. Nu doar pisica aceea care dormea noaptea lipită de picioarele lui.

— Primul meu soț avea pielea netedă, ca de femeie..., îi zisese într-o zi, pe când el se plimba prin cameră cu bustul gol.

Ceea ce însemna că părul negru și des care îl acoperea îi repugna.

— M-a detestat dintotdeauna...

Ca pe cei doi Sallenave. Poate că simțea nevoia să aibă pe cine detesta. Ca să își mai anime cumva zilele goale.

O simțea mereu în spatele lui, pitită hoțește.

— Ia te uită! Azi ai băut altceva, nu vin...

Nu se înșela. Se întâlnise cu un vechi prieten și băuseră două-trei aperitive.

Știa totul. Voia să știe totul. Nu se grăbea sub nicio formă înainte de a pune întrebări aparent nevinovate. Unele erau legate de evenimente întâmplate în urmă cu mai multe luni, de care nu uitase.

Îi compara răspunsurile cu altele, date cu alte ocazii.

— I-auzi! Parcă ziseseși...

În anumite momente s-ar fi zis că încă mai era la școală, în fața învățătoarei care se străduia să îl prindă cu minciuna și nu era mulțumită decât când îl vedea roșind, înainte de a-și recunoaște vina.

— E adevărat că prima ta soție nu era geloasă?...

— Adevărat...

— Așadar, nu te iubea...

— Ba, cred că da... Ne înțelegeam foarte bine...

— Ai fost fericit cu ea?...

— Nu am fost niciodată nefericit...

Angèle nu punea întrebări. În casa lor nu existau reguli. Nu mâncau obligatoriu la ore fixe. Dacă masa nu era gata, mergeau la restaurant.

Nici vorbă de vreun orar, iar rarele dispute făceau parte, mai degrabă, din regula jocului.

— Şi profitai?...

— De ce?

— De faptul că nu era geloasă...

— Se mai întâmpla...

— Şi acum?...

— Încă nu...

Mințea. Îl simțise. Avea antenele ei.

— Dar speri să se întâmple?...

— Nu sper nimic... Nu mă gândesc la viitor...

— Prima ta nevastă nu era prea mândră...

— De ce?...

— Chiar nu înțelegi?...

— Nu...

— Să vezi că ți se-ntoarce acasă bărbatul murdărit de pântecul unei alte femei, una pe care abia de-o cunoştea şi care, poate, i-a mai dat şi vreo boală ruşinoasă... Să te culci în acelaşi dormitor cu el, să împarți baia...

Nu găsea nimic să-i răspundă şi se uita la ea cu o privire ca imbecilizată.

— Eu n-aş fi admis aşa ceva... Ți-aş fi zis: „Închide uşa pe dinafară, prietene...".

Ca unui servitor!

Oare Marguerite îl urmărea când ieşea după-amiezile, la plimbare? Asta bănuia. Se mai întorcea, uneori, brusc. E adevărat că, în decurs de câteva luni, o zărise de două ori, prima dată intrând într-un magazin, a doua, pur şi simplu, făcând stânga-mprejur. Nu a întrebat-o nimic la întoarcerea acasă.

Prefera să nu se gândească la asemenea lucruri mai mult sau mai puțin neplăcute, în ideea de a-şi apăra doza personală de bucurie de a trăi.

Cu atât mai rău pentru ea dacă se apucase încet-încet să îl antipatizeze. El făcea în aşa fel încât să îşi umple fiecare zi cu mici bucurii şi îl mai avea şi pe Joseph, fidelul lui tovarăş, care, uneori, părea că îi reproşează schimbarea domiciliului,

prin care îi impusese o prezență străină, una peste alta, că îl trădase.

Oare, în lipsa lui, s-o fi apucat să-l bată? Se îndoia, fiindcă știa că îi era mai degrabă teamă de pisică. Deși așa ceva ar fi ușurat-o, cu siguranță.

Însă făcuse ceva cu mult mai eficient. O ucisese. Și nu doar cu Joseph ar fi vrut să rezolve astfel, dar și cu el, cu Émile, a cărui prezență, al cărui miros, nu le mai suporta încă mai ceva decât pe ale animalului.

Așteptase ani de-a rândul ocazia. Nu mai avusese răbdare un an sau doi, ca patrupedul să sfârșească prin moarte naturală.

Bouin bea, dar mintea și-o simțea tot mai trează, fiind convins că vedea, în sfârșit, limpede lucrurile, mai obiectiv decât oricând.

Asta era, o jigodie. Ajungea să vezi, în fotografii, alura caraghioasă a primului ei bărbat, faimosul prim-violonist al Operei, pentru a-ți da seama că era un bleg care se lăsase dus de nas mai bine de treizeci de ani.

Cât despre Sébastien, tatăl ei, prăjitura aia umflată și împodobită cu brelocuri, avea și așa destule păcate de iertat pentru a nu-i trece totul cu vederea fetei lui, când se întorcea acasă.

Încă de pe atunci, de când se plimba în trăsura trasă de doi cai prin pădurea Boulogne, se dovedea o ticăloasă. Una care-ntr-o zi avea să se mărite cu Frédéric Charmois. Fiindcă exista, bineînțeles, și fotografie de la căsătorie. Albumul dădea pe-afară de poze. Fabrica de biscuiți văzută din curte. Curtea fabricii de biscuiți cu întreg personalul Doise aliniat pe un singur rând, cu Sébastien în mijlocul lor.

Bătrânul Doise, Arthur, în fotoliu. Același, la birou. Sora lui, coafată ca împărăteasa Eugénie. Și alți Doise, mai ales bătrâni, câțiva bebeluși pe blănuri de urs, apoi Marguerite fotografiată de logodnicul ei la malul apei, cu pălăria ei uriașă și umbrela cu vârf ascuțit.

Albumul trona pe pian, ca o comoară.

Figura lui Bouin nu avea acces acolo. Nu-i ceruse niciodată vreun portret. Când se căsătoriseră, nici măcar nu îi propusese să treacă pe la fotograf.

Un singur câine apărea în toată povestea asta, unul bine periat, de rasă, la fel de distins ca scripcarul de bărbatu-său.

Niciun alt animal. Pentru astfel de vietăți nu era loc, cu excepția papagalului pe care Marguerite îl cumpărase la câteva săptămâni după moartea lui Charmois, pentru a-l înlocui.

Un papagal care nu vorbea. Păi, nu era mai bine? O fi vorbit Charmois? Ba, dădea lecții de vioară. Seara se îmbrăca, își punea cravata albă și se ducea să ia metroul de la Denfert-Rochereau pentru a ajunge la Operă, unde intra mândru pe la intrarea artiștilor...

— Fir-ar a dracului de treabă!...

Se înfuriase. Se simțea nefericit. Îl atinsese la punctul sensibil și nu avea cum riposta.

O ura. O disprețuia.

— O jegoasă, asta e...

Îi părea rău de Angèle, ar fi avut nevoie să-i plângă pe umăr, să-i vorbească, să se destindă alături de ea.

Angèle era o femeie, o femelă adevărată, nu făcută din biscuiți care-ți întorceau stomacul pe dos. Până și biscuiții ăia, Doise, însemnau o amintire neplăcută, mai ales cei numiți *Deliciile Franței*. Cuvinte pretențioase și suave care oglindeau perfect mentalitatea familiei.

În realitate, în strada Glacière se făceau doar produse ieftine, dulciuri din acelea din care nu te apuci să cumperi pentru tine, ci pentru copiii celor la care mergi în vizită și cărora nu știi ce altceva să le duci.

Deliciile Franței erau făcuți dintr-un aluat mizerabil. Ți se părea că mănânci nisip. Însă erau îmbrăcați într-un strat de zahăr de diferite culori peste care, tot cu zahăr, erau desenate flori ori arabescuri.

O vecină bătrână obișnuia să-l cheme, de la fereastră, când avea patru sau cinci ani și se juca pe stradă.

— Vino-aici, micuțule!... Am ceva bun pentru tine...

Se ducea să caute cutia de biscuiți de la Doise, pe care o deschidea de parcă ar fi conținut bijuterii, și îi zicea, așteptându-se să-l vadă încântat:

— Alege unul...

Trăia de una singură. În cartier era considerată cam țicnită și se spunea că ar fi fost actriță. Era singura de pe toată strada care se machia și mai că te speria cu ochii ei puternic fardați.

— Mizerabila...

Nu, nu era beat. Ea nu îndrăznea să coboare. Din când în când auzea pași ușori în încăperea de deasupra. Pași perfizi. Fiindcă totul, în ea, era numai perfidie.

— Nu vrei să ieși, Émile?... E vremea să-l dresez un pic pe Coco...

Fiindcă, evident, papagalul se numea Coco. Și era tâmpit. Și rău. Nici el nu-l ierta pe Bouin fiindcă îi invadase locuința și, colac peste pupăză, mai adusese cu el și un animal ciudat.

Își rumega ranchiuna. Vinul îl ajuta. De parcă ar fi încărcat o sobă, găsea neîncetat reproșuri de adăugat și, dintr-odată, se ridicase hotărât să-i arate cine era el.

Să fi avut un scop precis când pătrunsese cu pași șovăitori în salon?

Începu prin a ridica storurile de care nu se atinsese încă nimeni în acea dimineață. Zăpada începuse să se topească. Pe trotuare rămăseseră bucăți de gheață, pe care un puști tot încerca să se dea. Bouin fusese surprins să constate că, afară, viața își continua cursul ei de toate zilele.

În fața unei guri de canal deschise, un vidanjor își freca palmele ca să se încălzească. Zărindu-l pe Émile în spatele perdelelor, probabil că îl invidiase, de parcă nu ar fi așteptat altceva de la viață decât să împlinească șaizeci și cinci de ani și să iasă și el la pensie. Păi, și atunci? Ce-o să se facă?

Coboară Marguerite, ori ba? De auzit, auzise zgomotul jaluzelelor. Și-o închipuia cu urechea lipită de ușa dormitorului. Nu avea încredere în nimeni și nimic, dar mai ales în el.

În colivia lui, papagalul țipa ascuțit, iar bărbatul se întorsese spre el cu o privire dură, răutăcioasă.

Era timpul să fie și el al dracului. Și ea, care îi tot vorbea despre dreptate, ar trebui să se aștepte la ce va urma.

Uitându-se fix la pasărea care îl privea la fel, făcuse doi pași spre colivie. Deschisese și întinsese prudent mâna. Aripile i

se desfăcuseră. Reuşise să îl apuce de una dintre ele, în timp ce lovituri de cioc îi umpluseră degetele de sânge.

Era imposibil să-l scoţi cu forţa prin uşiţa aceea. I-ar fi putut suci gâtul. Tocmai îl apucase cum trebuie, dar nu aceasta îi era intenţia. Întinzând şi cealaltă mână spre cuşcă, îi smulse o pană din coadă, cea mai lungă, de un roşu strălucitor. Trebuise să tragă cu putere. Nu îşi închipuise că penele acelea erau atât de bine înfipte în carne. Îi mai smulse două, trei, patru...

— Stai să vezi, tu, babornițo...

Cinci...

Într-un fel, pe ăia din familia Doise îi jumulea aşa.

Şase...

Ajunsese acum la cele mai mici, mai uşoare, pe care le smulgea cu pumnul. Sângele curgea şi din mâna lui şi din fundul păsării.

Până la urmă se oprise, epuizat, închisese brusc colivia şi, aplecându-se, adunase penele de pe jos.

Era şi scârbit, şi sătul. Nu-şi mai dorea altceva decât să se întoarcă în pat şi să se culce.

Privi penele multicolore pe care le ţinea în mână şi care alcătuiau un soi de buchet. Într-o vază de pe pian se găsea dintotdeauna un buchet de imortele.

Le scosese şi pusese în locul lor penele, fără a-şi putea opri un zâmbet răutăcios.

Cum trecea pe lângă uşa de la intrare, o deschisese şi aruncase florile, care se risipiseră în zăpada murdară.

Se întâlniseră pe scară. Probabil văzuse sângele de pe mână şi grăbise pasul spre salon. Ajunsă acolo, nu-i scăpase decât un ţipăt scurt. El ajunsese în capul de sus al scărilor. Se întorsese, dar nici măcar când auzise un sunet înfundat, nu-i dăduse prin cap să coboare.

Capitolul 4

Nu fusese vina lui, iar Marguerite o ştia atât de bine, încât atunci când îi aterizase în poală biletul bine ţintit, care îi amintea de moartea pisicii, nu îndrăznise să răspundă:

Papagalul.

Bărbatul simţise că se îmbolnăveşte, că face febră. Din cauza loviturii primite din partea ei băuse peste măsură, trăind de vreo jumătate de oră într-o ceaţă ca de coşmar.

Mai rămăsese o clipă în picioare, clătinându-se, în faţa uşii dormitorului. Patul soţiei era deja făcut. Camera era pusă în ordine, patul lui gata de a-l primi cu cearşafuri proaspete şi faţă de pernă curată.

Nu era şi aceasta o modalitate de a-i arăta că era o femeie perfectă, care îşi cunoştea îndatoririle, că numai el greşea, iar ea era pur şi simplu o victimă?

Dovada că îl îngrijea, în pofida cruzimii lui, era că aseară îi propusese să îi pună cataplasma cu muştar, că o neliniştea starea lui, că îi schimbase aşternutul, deşi nu venise ziua în care ar fi trebuit să o facă.

Să fi rămas tot întinsă pe jos, în salon, leşinată ori prefăcându-se leşinată? Doar nu spera să îl apuce neliniştea, să coboare, să intre în panică, să-i ceară iertare, poate chiar să cheme un doctor.

Émile ezitase o clipă, apoi, cu figura împietrită, se îndreptă spre pat, lăsând totuşi uşa deschisă.

Rămăsese la pândă. Febra îl ducea mult înapoi, în timp, pe când, în copilărie, avea vreo angină ori un guturai mai serios. Senzaţiile, gândurile când vagi, când precise, imaginile care păreau ca sosite din vis aveau în ele ceva copilăresc. În definitiv, nu se comportase, jos, ca un necopt apucat de turbare?

Aşa fusese, dar faptul acela îl mai liniştise puţin. Sigur însă, îl mai liniştise? Nu cumva motivul de a-şi fi dus gestul până la capăt fusese ideea diabolică apărută aşa, dintr-odată?

Îi era ruşine. Dar nu recunoştea. În niciun caz nu ar fi vrut să se simtă vinovat faţă de ea. Ceea ce, în schimb, şi-ar fi dorit, ca atunci când era mic, era o boală cinstită, una adevărată, care să-i pună viaţa în pericol şi să oblige medicul să apară de două-trei ori pe zi să îl consulte.

Oricum ar fi fost, Marguerite tot s-ar fi speriat. S-ar fi simţit hărţuită de sentimente contradictorii şi ar fi sfârşit prin a-şi recunoaşte greşeala, prin a-i fi ei ruşine, nu lui.

Însă nu se va îmbolnăvi. Se va mulţumi cu gustul coclit din gură, produs de mahmureală. Va tuşi, îi va curge nasul, va asuda în pat fără a-i fi cuiva milă de el.

Nimeni nu ar fi putut pretinde că l-a auzit cerşind milă. Nu-i plăcea să fie deplâns. Era bărbat şi îşi era întotdeauna de ajuns lui însuşi...

Chiar acesta să fi fost adevărul?

Trişa, alungând gânduri încă neprecizate care, dacă s-ar fi limpezit, ar fi riscat să nu-i placă. Asculta în continuare. Încă mai ezita să se ridice şi să coboare.

— Ce e, coană mare, ai început să te prinzi că, de data asta, nu mai ţine?

Ciudat. O clipă o confundase cu maică-sa.

Jos, ea începuse să se mişte. Bărbatul se străduia să capteze şi cel mai mic sunet, cel mai mic fâşâit de stofă. Probabil că se ridicase încet, stând şi ea cu urechile ciulite. Odată în picioare, fără îndoială privirile i se îndreptaseră către colivia în care se afla papagalul cu tot cu coada lui jumulită, fiindcă putea fi auzită suspinând. Printre hohotele de plâns putea fi

auzită bolborosind cuvinte de neînțeles, pe când se îndrepta spre coridor.

În dreapta se găsea un cuier de bambus, rămas acolo probabil din vremea lui Sébastien Doise. Erau agățate în el, una lângă alta, haina lui de piele și vechiul ei mantou verde.

Și-l pusese, pesemne, pe umeri, și își trăsese galoșii peste pantofi. Ușa de la intrare se deschisese, se închisese și pași apăsați răsunaseră pe trotuar.

Alergase la fereastră și o zărise mergând grăbită spre strada Santé. În mână nu ținea nimic. Se vedea că era agitată și, chiar dacă nu gesticula, probabil continua dramaticul monolog din vârful buzelor.

Unde se ducea oare, în halul acela? Un moment se întrebase dacă nu cumva se îndrepta spre comisariatul de poliție pentru a depune plângere împotriva lui; însă, odată ajuns înapoi, în pat, îl luase somnul.

Totuși, era conștient de ce se întâmpla. Se produsese un eveniment grav. Puținul pe care îl mai avea de trăit risca să se dea peste cap. Nimic nu îl lăsa să prevadă care vor fi urmările.

Cu atât mai rău! Cu atât mai bine! Tot trebuia să se întâmple într-o zi. Tot trebuia să crape buba. Suportase destul atacurile fățarnice ale babei.

Fiindcă dacă el nu se simțea nicidecum în vârstă, pe ea o vedea matusalemică. Oricum, mai bătrână decât propria-i mamă, din moment ce aceasta murise la cincizeci și opt de ani.

Întotdeauna, nevasta asta, a doua, făcea ce făcea și tot avea ultimul cuvânt. Cine știe dacă nu s-o fi dus să caute un avocat?

Trecuse o jumătate de oră și tresărea la fiecare zgomot care venea din fundătură.

Toată viața, Marguerite prevăzuse nenorociri pentru care suferea dinainte, chiar dacă nu se întâmplau niciodată. Astfel, zgârcenia îi provenea din frica de viitor, din amintirea tatălui ruinat, din fabrica de biscuiți ajunsă pe mâini străine.

S-ar fi putut îmbolnăvi, s-ar fi putut trezi, dintr-odată, imobilizată pentru totdeauna. Dacă, poate, contase pe el spre

a o îngriji, cu siguranţă acum nu o mai făcea. Ar fi avut nevoie de o infirmieră. Dar câţi ani ar fi putut-o plăti?

Cuvântul spital o obseda. Intra în panică la ideea de a se găsi singură, la cheremul oricui, într-un pat necunoscut, sub privirile curioase ale opt ori zece bolnavi.

Avea nevoie de bani, cel puţin pentru a-şi putea achita internarea într-o clinică privată.

Se gândise la asta încă de când mai trăia Frédéric Charmois, dacă nu cumva chiar tatăl ei.

Îi era frică de orice, de tunete, de vânt, dar, mai presus de orice, de mizerie, căreia încerca să i se opună îńcă înainte de a o ajunge.

— Ea o să mă-ngroape...

El spusese asta adesea. Şi lui, şi ei. O dată, ea îi răspunsese şoptit:

— Sper...

După care adăugase, calmă:

— E totuşi mai uşor pentru o femeie să rămână singură, decât pentru un bărbat... Bărbaţii nu sunt în stare să aibă grijă de ei... Sunt mai delicaţi decât noi...

Aşa obişnuia să încheie orice discuţie, despre orice ar fi fost vorba, având numai ea dreptate. Dovadă că, în timp ce ea păşea vitejeşte prin zăpadă, ducându-se Dumnezeu ştie unde, el rămăsese lat în fundul patului, văitându-se, scârbit de sine însuşi.

Paşi... Paşii a două persoane... Una dintre ele, bărbat... Cheia intrând în broască...

— Intraţi, domnule doctor...

Nu pricepea de ce adusese medicul, din moment ce era vorba despre el, nu despre ea. Dar dacă chemase un psihiatru, cu gândul nemărturisit de a-l interna?

Intraseră în salon şi închiseseră uşa, aşa că Bouin nu mai auzea decât un murmur surd. Vizita a ţinut mult. Degeaba încerca să înţeleagă. Probabil că bărbatul pe care îl numise doctor era un veterinar.

Într-adevăr. Adusese un veterinar pentru a-i îngriji papagalul. Nu se înşelase. Până la urmă, uşa salonului se deschisese, după ea şi cea de la intrare, iar Bouin se repezise

la fereastră, de unde văzuse spatele unui bărbat care ducea colivia acoperită cu bucata de molton pentru noapte.

Se culcase la loc, așteptând urmarea, după care adormise.

Mai târziu percepuse zgomote familiare, îndepărtate, venind parcă din altă lume. Recunoștea pașii bătrânei pe dușumeaua dormitorului și sunetul unei farfurioare, pe care era așezată o ceașcă, izbind ușor marmura măsuței de noapte.

Nu deschisese ochii. Pașii se îndepărtaseră. Coborau scările. Tot nu se mișca. Simțea îmbrobonindu-i-se fruntea de transpirație. Era ca într-un joc. Încerca să ghicească de unde va apărea următoarea picătură: când de lângă o tâmplă, când chiar din mijlocul frunții, ba se mai iveau și unele din ce în ce mai depărtate, tocmai la baza nasului.

Deschizându-și pleoapele, văzuse cana din care încă se mai ridicau aburi. Foame nu-i era. Refuzase să se atingă de mâncarea pe care i-o adusese fie din simțul datoriei, fie de milă.

Cine știe dacă nu intenționa să scape și de el, ca de pisică?

Era pentru întâia oară când îi venise acea idee, vagă încă, în care tot nu putea crede de-adevăratelea. Își închipuia că e un reflex al febrei, al vinului băut.

— Dar ce practic ar fi!... Ar moșteni pensia fără a mai fi necesar să mă suporte încă o bucată de vreme în casa ei...

În toată povestea exista o contradicție pe care prefera să nu o ia în seamă. Dacă se măritase cu el pentru a nu mai fi singură și pentru a se asigura că, în caz de nevoie, are în casă un ajutor, atunci nu avea niciun interes să îl facă să dispară.

Întrebarea era dacă femeia se mai și gândea când făcea un anumit lucru. Nu cumva era înecată în propria-i ură? O ură care nu începuse în dimineața aceea, care nu avea nimic de-a face cu papagalul, care ducea undeva, foarte departe în timp, chiar înainte de a-l cunoaște pe el, deși așa ceva părea o prostie.

Își amintea de privirea rece și dură din clipa în care, după îndelungi ezitări, se întinsese peste ea pentru a face dragoste. În timp ce o pătrundea, nu fără dificultate, ea fusese cuprinsă

de rigiditate, ca şi cum trupul ei ar fi respins din instinct masculul.

Cam un minut sperase că ea se va mai relaxa, dar nici vorbă de asta, ba, din contră, drept pentru care se retrăsese ruşinat şi bâlbâind nişte scuze.

— De ce?, îl întrebase cu voce albă.

— De ce îmi cer scuze?

— De ce nu continui, ca să ajungi la plăcere? Doar m-am măritat cu tine. E datoria mea să suport şi treaba asta.

Expresia „şi treaba asta" îi revenise de mai multe ori în minte. Ce îi mai suporta, oare, tot din supunere creştinească? Trabucurile? Manierele fruste? Faptul că aveau paturile în acelaşi dormitor?

La etaj erau două încăperi goale: una folosită ca debara, cealaltă, vechiul dormitor de fată al lui Marguerite, păstrat intact, cu cele mai neînsemnate obiecte la locul lor, pe care ea îl considera un fel de sanctuar.

Nu i-l arătase decât o singură dată, şi atunci doar din prag, fără a pune piciorul înăuntru, iar uşa aceea o ţinea în permanenţă încuiată, deschizând-o doar când el era plecat, sau cel puţin Émile aşa presupunea.

Femeia se găsea în bucătărie. Cu toată durerea, mânca. El încercase să se smulgă din amorţeală, ridicându-se într-un cot şi luând cana cu supă de legume, călduţă de acum.

Neîncrezător, mirosise zeama, îşi înmuiase buzele în ea şi i se păruse că lichidul avea un gust neobişnuit.

Nu cumva intrase şi el într-un anume rol? Dacă ar fi avut intenţia să îl ucidă, nu ar fi făcut-o chiar atât de repede după moartea pisicii şi după incidentul cu papagalul.

Se ridicase şi, în picioarele goale, se dusese şi vărsase la toaletă conţinutul cănii, mulţumindu-se să ronţăie cele câteva bucăţi de pesmet de pe farfurie.

Nu îi era foame. Nu se bărbierise, nici nu făcuse duş, aşa că mirosea urât.

Fusese o după-amiază penibilă, din cele pe care, mai târziu, faci tot ce poţi ca să le elimini din memorie. Dormise şi se trezise de mai multe ori, o dată când se lăsase noaptea şi se aprinsese becul din fundătură.

Ciulise urechile, însă nu auzise nimic. Mai bine de un sfert de ceas rămăsese la pândă până când realiză că era singur. Simțea că Marguerite plecase de acasă. Fusese părăsit. Începuse să îl învăluie neliniștea.

Până la urmă se hotărâse să coboare, și o făcuse în vârful picioarelor. În salon nu era lumină, nici foc în șemineu. Era teribil de frig. Absența coliviei crea un gol care făcea încăperea să pară mai mare, iar pianul uriaș.

Lumina nu era aprinsă nici în sufragerie, nici în bucătărie, însă peste tot domneau ordinea și curățenia.

Sfidător, mai dădu peste cap un pahar cu vin. Deși nu avea chef. Băutura i se păru acrită. Apoi urcă înapoi rapid, de teamă să nu fie surprins la parter.

Nu își făcuse niciodată griji legate de faptele și gesturile lui Marguerite, care, acum, căpătau o importanță enormă.

Deși ațipise încă o dată, o auzise totuși intrând. Erau, și unul, și celălalt, atât de obișnuiți cu zgomotele casei, încât ar fi sesizat și cea mai neînsemnată boare!

Tot nu aprinsese focul în salon. Poate că nu mai erau lemne tăiate în pivniță, fiindcă, după trei zile, rezerva trebuie să se fi epuizat.

Se învârtea prin bucătărie. Ceva mai târziu urcase, rămânând în picioare în fața lui, privindu-l în lumina becului de pe scară.

Părea să doarmă. Ea luă cana și farfuria. După care bărbatul fusese nevoit să meargă la toaletă și, pentru a nu-și trăda mișcările, nu mai trăsese apa.

Bouin tot mai dormea. Probabil că ea se culcase, pentru că, trezindu-se pe la miezul nopții, îi auzise respirația regulată.

Ziua următoare se scurse exact la fel. Ea ieșise de două ori, o dată pentru piață, apoi, probabil, pentru a merge la veterinar, de parcă s-ar fi dus la spital să viziteze un bolnav.

O fi murit Coco? Nu i-ar fi dorit-o, deși îl îngrozea ideea de a mai sta împreună în salon, alături de pasărea cu coada amputată.

Profitase de absența nevestei și coborâse pentru a mânca niște pâine. După-amiază, când se simțise mai rău, o zărise vag înaintea lui, cu figura lipsită de expresie, cu ochii la fel

de reci ca atunci când, în deplină naivitate, încercase să se culce cu ea.

— Vrei să chem doctorul?

Bărbatul făcuse semn că nu.

— Ai nevoie de ceva?

Acelaşi semn. Nu juca teatru, ci era foarte departe de ea, într-o lume incoerentă.

Marguerite ieşise din nou, pe la cinci, aşa că el mai coborâse o dată pentru a se mai hrăni puţin. Picioarele i se-nmuiaseră. Capul i se învârtea. Se ţinea de balustradă ca un bolnav grav, care se teme să nu cadă.

Găsise, în frigider, o felie de jambon pe care o mâncase, ţinând-o între degete, apoi mai luase şi o bucată de brânză. Era masa soţiei, numai că ea avea posibilitatea să meargă la cumpărături.

A doua zi, din cauza tăcerii din casă, realizase că era duminică. Universul era nemişcat, cu excepţia sunetelor îndepărtate ale clopotelor.

Deci, plecase la slujbă. Nu se mai simţea bolnav. Îi era tare foame. Dar, mai ales, avea nevoie să scape de mirosul de transpiraţie şi să se bărbierească.

Era mai slăbit decât îşi închipuise, ceea ce nu l-a împiedicat să intre sub duş. Abia când îşi trecuse aparatul de bărbierit peste obraji îşi dăduse seama că îi tremurau mâinile. Înghiţise două ouă. Pentru a le prăji, ar fi avut nevoie de tigaie sau de o cratiţă, dar îi lipsea curajul să le spele după utilizare.

Cum vor decurge lucrurile între el şi nevastă acum, când nu mai avea niciun motiv să mai rămână în vârful patului?

Îmbrăcat cu o pijama curată şi cu halatul, coborâse în pivniţă, spărsese ceva lemne, le dusese în salon şi aprinsese focul în şemineu. Ca pentru a-şi anunţa soţia că era pe picioare, ridicase storurile. Astfel, ea ar fi prevenită încă dinaintea intrării în casă, ceea ce o să-i lase timpul de a se decide pentru o anumită atitudine.

Doar ea alesese, nu el. Casa a ei era, ca şi cea mai mare parte dintre mobile. Multe dintre acestea se găseau în acelaşi loc ca şi în ziua când ea se născuse. Frédéric Charmois, cu toate că trăise alături de ea mai bine de treizeci de ani,

nu făcuse decât să treacă pe acolo fără a lăsa vreo urmă, cu excepția câtorva fotografii și a viorii încuiate într-un dulap.

Bouin ar fi putut pleca și în absența lui Marguerite, luându-și cu el lucrurile personale. I-ar fi ajuns pentru aceasta și o targă pe roți, pe care ar fi împins-o de unul singur. Deja se gândise și urma să o facă și mai în detaliu, imediat ce avea să fie restabilit pe deplin.

Deocamdată, era cam speriat. Minutele, secundele parcă își încetiniseră curgerea. Cheia căutase puțin înainte de a pătrunde în broască și de a produce declicul cunoscut. Dacă, în doar câțiva ani, el se obișnuise atât de bine cu zgomotele, mirosurile, freamătul aerului din casă, ce efect ar fi putut avea cea mai mică schimbare asupra lui Marguerite, care își petrecuse aici toți cei șaptezeci și unu de ani ai existenței ei?

Femeia intrase în sufrageria în care ei doi nu mâncaseră niciodată, dar unde, odinioară, în jurul mesei ovale, se întrunea toată familia, sub lustra cu petrol care, succesiv, fusese transformată pentru a funcționa cu gaz, iar, mai apoi, cu electricitate.

Acum era în bucătărie. Nu rămăsese multă vreme acolo, dar frigiderul tot îl deschisese și deci aflase că el mâncase două ouă.

Urcase în vechiul ei dormitor de domnișoară. El era nerăbdător, și-i era ciudă că-l ținea cu sufletul la gură. Nu cumva o făcea special pentru a-l pedepsi?

Dormitorul era îmbrăcat în creton înflorat. Într-un colț se găsea micul birou tip pupitru, în două ape, pe care, cu cincizeci și cinci de ani mai înainte, locatara își încredința, poate, unui caiet gândurile și emoțiile ei de adolescentă.

Ei, dac-ar fi cunoscut-o atunci... Dar pe vremea aceea nu era decât un ucenic de zidar cu obiceiuri necioplite, căruia nu i-ar fi acordat nici măcar o privire.

Se auzise pocnind o portieră, cea a automobilului inginerului, care pusese motorul în funcție și se întorsese în casă pentru a-și lua și familia. În anotimpul acela nu mergeau la țară, ci, fără îndoială, urmau să își petreacă duminica la părinții unuia dintre ei, la un frate ori o soră, la marginea orașului sau în altă parte.

Fiecare trăieşte într-un cerc mai mult ori mai puţin restrâns. Cercul lor, al lui Marguerite şi al lui, se reducea la pereţii locuinţei, între care nu erau decât două fiinţe care se târau.

Cu Angèle nu-l încercase nicicând asemenea impresie, poate şi fiindcă nu stăteau pe-acasă decât pentru a mânca, a face dragoste şi a dormi.

Totuşi, aveau puţini prieteni. De ieşit, ieşeau, se duceau unde cu gândul n-ai fi gândit, se aruncau în mulţimea în care numai singuri nu s-ar fi putut simţi.

Dar oare, când locuia vizavi, având numai un dormitor şi o toaletă, Bouin se simţea singur? Nu se gândise la asta. Însă nu era nici trist, nici melancolic şi niciodată nu i se păruse, angoasant, că se mişcă în gol.

Aici, în schimb, se întreba câteodată dacă obiectele, mobilele, bibelourile erau reale. Toate se găseau la locul lor, de neclintit, pentru eternitate.

Când soţia i se uita la televizor, îi urmărea uneori profilul, şi acesta împietrit, de se mira că o mai aude respirând.

Aşa că ea pusese ochii pe el de la bun început, tocmai de frica acelui imobilism, acelei tăceri. Când se aşezaseră amândoi la masa din bucătărie pentru a bea un pahar din lichiorul ei scârbos, femeia realizase dintr-odată că se schimbase ceva, că un freamăt de viaţă pătrunsese în casă.

Pentru ca bărbatul să rămână, pentru a putea fi împreună fără a cădea în păcat, se simţise obligată să se mărite cu el, aşa că, într-o bună dimineaţă, se treziseră alcătuind un cuplu.

Un cuplu bătrân şi ofilit. Nu cumva oamenii care îi vedeau, vecinii, furnizorii, îi considerau demni de milă sau groteşti?

Ce şi-ar fi zis dacă i-ar fi putut observa pe amândoi în interiorul locuinţei?

Se închisese o uşă. Paşi. Încă o uşă. Aştepta ca ea să coboare scările. O auzi ezitând, odată ajunsă pe coridor.

În fine, rigidă, lipsită de expresie, intrase în salon. El ridicase ochii. Privirile li se încrucişaseră reci, ca lipsite de contact. Ea îi întinsese o bucată de hârtie, din vârful degetelor slabe şi tremurătoare.

O clipă rămăsese fără a citi, apoi începu (să lectureze mesajul), pe când bătrâna se îndrepta spre fotoliul ei. Înainte de a se aşeza, îşi luase şi lucrul de mână.

M-am gândit bine. Catolică fiind, îmi este interzis să mă gândesc la divorţ. Dumnezeu a hotărât să fim soţ şi soţie, aşa că trebuie să trăim sub acelaşi acoperiş. Nimic însă nu mă obligă să vă adresez vreun cuvânt şi vă rog insistent să vă abţineţi şi dumneavoastră.

Semnase sub scrisul înalt şi regulat, învăţat la călugăriţe: *Marguerite Bouin.*

Jocul începuse.

A doua zi, pentru întâia oară de când locuia în casa aceea, şi-a făcut patul odată cu ea.

Nu pentru a o sfida. De vindecat, era vindecat. Mintea îi era limpede. Din moment ce nu îşi mai vorbeau, din moment ce nu mai exista niciun fel de legătură între ei în afara semnăturii din registrul stării civile şi a slujbei de la biserică, i se părea firesc să nu mai accepte nimic din partea ei.

Poate că dovedea o reacţie infantilă, dar ţinea la ea şi, când a văzut-o pregătindu-se să plece la piaţă, i-a scris pe o bucăţică de hârtie:

Mănânc în oraş.

I se păruse absolut cinstit ca ea să nu mai gătească pentru doi, din moment ce el se hotărâse să nu mai guste nimic din cele pregătite de soţie.

Aşa că a luat masa într-un restaurant din cartier, fără a vorbi cu cineva, evitând să intre în cafeneaua din piaţa Denfert-Rochereau unde ar fi putut da peste persoane cunoscute.

Fără să o fi recunoscut, se grăbea să se întoarcă, să ştie ce-i mai făcea nevasta pe acasă. Odată ajuns în apartamentul din scuarul Sébastien Doise, descoperise că era plecată şi nu mai ştiu ce să facă. Era derutat. Nu îşi pusese problema, până acum, cu ce să îşi umple timpul.

Era trei după-amiaza. Deschisese frigiderul pentru a încerca să ghicească ce-o fi mâncat şi găsise un rest de pateu, doi cartofi ambalaţi separat şi nişte fasole verde într-un castron.

Zilele trecute plecase mai târziu. Astăzi s-o fi dus în altă parte decât de obicei?

Se enerva fără rost, urcând la etaj, deschizând şifonierul şi constatând că nu îşi luase paltonul de lână, ci pe acela de astrahan, pe care, de obicei, îl purta numai duminica.

Cum, la întoarcere, nu îi mai putea pune întrebări, trebuia să se mulţumească spionând-o şi încercând să ghicească.

O fi murit papagalul?

Se acuza că îi făcuse rău, deşi jurase că nu va recunoaşte niciodată asemenea sentiment. Ce, ei îi părea rău că îi otrăvise pisica?

Făcuse focul şi tocmai îşi citea ziarul când ea intrase, urcase la etaj, apoi coborâse în bucătărie. A trecut o clipă şi prin salon, pentru a-şi lua lucrul de mână.

Chiar avea să se instaleze în sufragerie sau în bucătărie, deşi nu era făcut focul?

Ore goale, lipsite de culoare, de umbre şi lumini, încărcate doar de gânduri care nu te-ar putea face să de mândreşti, de întrebări neserioase, dacă nu chiar ridicole.

— Cine ştie dacă nu va încerca să mă otrăvească şi pe mine?

După care, imediat, se mai întrebase:

— Chiar m-aş întrista dac-ar muri?

Nu! Nici vorbă de tristeţe. De nefericire. Poate doar i-ar lipsi. Nu-i plăcea să vadă oameni murind. Nu fiindcă i-ar fi iubit, ci pentru că-i era frică de moarte.

Ce şanse aveau, la vârsta lor, şi unul, şi celălalt, să supravieţuiască încă multă vreme?

Uneori, când adormea pe spate, i se mai întâmpla să îşi încrucişeze mâinile pe pântec şi, dacă apuca să sesizeze asta înainte de a cădea complet în somn, se grăbea să schimbe poziţia care prea semăna cu aceea în care erau aşezaţi morţii, înainte de a li se pune un şirag de mătănii între degete.

Unde se va stabili camera mortuară? În dormitor? În salon? Își închipuia toate amănuntele, inclusiv sosirea sicriului mirosind încă a lemn proaspăt geluit.

Nu ar fi vrut să moară el primul. Nu ar fi vrut să moară nici ea. Trebuia să se gândească la altceva. Prefera să plece, să meargă fără țintă pe străzi, în ciuda gerului și a vântului rece din nord, care începuse să sufle imediat după căderea zăpezii, alungând rapid norii de pe cer.

Nu îndrăznise să se mai ducă și să își bea paharul cu vin în bucătăria de unde Marguerite încă nu plecase. Cum locuiau aproape de Nelly, se hotărâse să meargă să o vadă fără o intenție anume. Nu ca altă dată.

O cunoștea de mai bine de zece ani, poate chiar de cincisprezece. Era un obișnuit al micii ei cafenele, din strada Feuillantines, încă de pe când îi mai trăia bărbatul, căruia toată lumea îi zicea Théo. Deasupra vitrinei înguste și întunecate, se putea citi cu litere galbene, pe fond cafeniu, o inscripție care ar fi trebuit să le amintească papilelor gustul vinului acela de pe valea Loirei: *La Sancerrelu'*.

Mai întâi se cobora o treaptă de piatră albastră. Pe jos, erau dale roșii acoperite de rumeguș.

Tejgheaua se afla în fundul încăperii, alături de o ușă de sticlă, mascată de o perdea subțire, ce dădea spre bucătărie.

Încă din vremea patronului, cafeneaua era plină la orice oră a zilei de consumatori cunoscuți: dimineața, muncitorii care își beau cafeaua sau vinul înainte de a merge la șantier, apoi micii burghezi ai cartierului, comercianții, meșteșugarii cărora le plăceau licorile de pe valea Loirei și umorul lui Théo.

Acesta era stacojiu la față, ca pavelele de pe jos. Treaba lui cea mai importantă era, pe la zece dimineața, să dispară printr-o trapă din spatele tejghelei și să coboare în beci pentru a trage vinul în sticle.

Atunci îi lua locul nevasta, care stătea în picioare, chiar pe chepeng.

— Și-uite-așa poți fi sigură că nu-ți mai scapă, glumeau muștriii.

Nelly era o fată care făcea toți banii, cu douăzeci de ani mai tânără decât bărbatul ei. Încă de pe vremea aceea, Bouin nu era singurul care profita de temperamentul ei.

Era mereu gata să facă dragoste, la fel de firesc cum clienții barului dădeau pe gât un păhărel. Într-o zi, când Émile o întrebase de ce nu poartă niciodată chiloți, îi răspunsese ironică, însă sinceră:

— Ce-ai vrea, să risc să pierd vreo ocazie?...

Pe de altă parte, era la fel de adevărat că prezența continuă a soțului, faptul că în cafenea putea intra oricine, oricând, dar și topografia acesteia făceau ca exercițiile amoroase să fie duse la bun sfârșit cu dificultate și în grabă.

Era mai ușor dimineața, pe la opt, când Théo obișnuia să meargă la piață. Era de ajuns să îi arunci o privire lui Nelly, care stătea sprijină leneș, în coate, pe tejghea, pentru ca aceasta să priceapă. La rândul ei, răspundea tot cu o privire. Care spunea da ori ba. Dar mai mereu era da.

După o clipă se îndrepta către bucătărie, urmată de Bouin. De după ușa închisă puteau observa, prin perdea, dacă intra cineva în cafenea, fără a putea fi văzuți și ei.

Pentru asta însă trebuiau să rămână în picioare, într-un unghi anume. Femeia își ridica fusta cu un gest atât de natural încât nu mai avea nimic indecent, prezentându-și pulpa albă și cărnoasă.

Să-i fi plăcut și ei, sau doar se prefăcea? De multe ori își pusese Émile acea întrebare, fără să fi ajuns la un răspuns plauzibil. Probabil că, din moment ce se arăta întotdeauna gata, sătulă să nu fi fost nicicând.

La sosirea vreunui client, sau chiar a lui Théo, manevra inversă nu era deloc dificilă. Ajungea să iasă pe cealaltă ușă, care dădea în coridorul imobilului, și, de acolo, în stradă.

Sigur că ea îmbătrânise de când el riscase întâia oară să o convingă, dar, cum timpul trecuse peste amândoi, nu își mai dădea seama.

— Un Sancerre...

— Mare?

Apăruse în papuci albaștri, din bucătărie, unde pusese o cratiță pe foc. Își trecuse o mână prin părul care, ca de obicei, îi cădea peste obraji.

— Credeam c-ai murit...

Nu era momentul potrivit pentru pronunţarea unui asemenea cuvânt, când şi aşa numai cu gândul morţii trăia, celei a lui Joseph, poate şi a papagalului, cine ştie, poate chiar şi a lui.

— E adevărat că te-ai recăsătorit?

Buzele i s-au desfăcut ca două suluri groase şi trandafirii peste dinţii la fel de frumoşi. Privirea îi era umedă. Cu coatele pe tejghea, cu bărbia în mâini, oferea ochilor lui adâncitura dintre sânii albi.

De când o ştia se îmbrăca numai în rochii negre, încât ai fi zis că nu se schimbă niciodată.

— Aşa e...

— Umblă vorba că ţi-ai luat nevastă bogată, care are şi-o stradă a ei...

Nici subiectul acela nu era pe placul lui, aşa că dăduse paharul peste cap.

— Mai pune-mi unul... Nu iei şi tu?...

— Bine, o să iau un aperitiv mic de coacăze cu vin alb...

Nu prea ştiau ce să îşi spună. Bărbatul se întreba dacă o să-i facă ori nu semnul tradiţional.

— Nu cumva e doamna aia bătrâna, uscată, îmbrăcată în mov, cu care te-am văzut în toamnă pe strada Saint-Jacques?

Probabil se întâmplase într-o zi însorită, fiindcă taiorul mov al lui Marguerite era destul de subţire şi îl purta, de obicei, cu o pălărie albă.

— Viaţa trece, ce să-i faci!... Păcat că nu te vede omul mai des... Ai ieşit la pensie?

— De mult...

— Pe-aici e linişte... Cei vechi dispar unul câte unul... Tinerilor nu le mai plac locuri cum e ăsta... Li se pare cam de pe vremea lui Pazvante şi, la drept vorbind, nu prea greşesc... Câteodată mă întreb de ce n-oi fi încuind şi nu m-oi fi ducând să-mi sfârşesc zilele la ţară...

Câţi ani să fi avut? După câte îşi putuse da seama, trebuie să fi fost de vreo treizeci când o urmase prima dată în bucătărie. Théo murise de embolie acum şapte ani. Aşadar,

ea trebuie să fi ajuns pe undeva pe la patruzeci şi cinci, dar pielea tot netedă îi rămăsese.

Nimic nu se schimbase în comportamentul ei nici după ce rămăsese văduvă.

Era liberă. Nu avea de dat nimănui socoteală. Cu toate acestea nu îl invitase niciodată să urce în dormitor. Nu o văzuse niciodată în întregime goală, iar raporturile lor rămăseseră la fel de grăbite.

Era a tuturor, cam ca o prostituată. Pe de altă parte, nu resimţea mai puţin nevoia de a avea un loc numai al ei, micul ei domeniu unde nimeni altcineva nu era admis.

— Ai slăbit...

— Mda, un pic...

— Ai fost bolnav?...

— Am avut o gripă...

— Şi necazuri?... Ce e, nu te-mpaci cu nevasta?...

— Ba da...

Îl privea de parcă ar fi citit în el ca într-o carte deschisă. La fel îl privea şi pisica.

— Ei, haide, nu te mai gândi la asta!..., zise femeia ca o concluzie a confidenţelor care nu îi fuseseră făcute.

Îndreptându-se, îi dădu semnalul, ocheada aceea, abia perceptibila mişcare a capului.

El nu avusese curajul de a zice nu. Doar când intrase la *Sancerrelu'* trebuia să se aştepte şi la urmări. În definitiv, nu pentru asta venise? Nu era asta un soi de examen?

O urmase. Ea îl privea râzând.

— Recunoaşte că ai avut o ezitare... O clipă am crezut că ai să mă refuzi... Nu prea ţi-ai luat cu tine mutra de petrecere... Ia hai să vedem dacă te-ai schimbat ori nu...

Toată povestea o distra. Poate că acesta îi era secretul. Dacă accepta cu atâta uşurinţă mângâierile bărbaţilor, dacă îi provoca printr-o calmă neruşinare, poate că o făcea mai puţin din dorinţă sexuală, cât pentru că o amuzau.

— Bine!... Merge foarte bine...

Lui îi fusese teamă că nu va reuşi, dar iată-l regăsindu-se într-un pântec familiar, ca în urmă cu cincisprezece ani, pe vremea când era cu Angèle, înainte de a se căsători cu Marguerite.

Prin cap îi trecuse o idee copilărească. I-ar fi plăcut să apară nevastă-sa și să-l vadă exact așa cum era în clipa aceea... Căci la ea se gândea, la taiorul ei mov despre care tocmai vorbiseră, la fața ei lipsită de expresivitate de ieri, din dimineața aceasta...

Văzută de aici, locuința din strada Sébastien Doise părea ireală. Și Marguerite, și familia Doise din care aceasta descindea, și bărbatul cu lanț de ceas, și fondatorul biscuiților, și soțul cu vioară care pleca în frac la Operă, și penumbra care domnea în toate camerele, și focul de lemne lipsit de veselie, și serile petrecute în tăcere, în întuneric, în fața televizorului.

Și-ar fi dorit să țină cât mai mult, pentru a rămâne în aceeași stare sufletească.

— Ești cu ochii pe ușă?, îl întrebase gâfâind.

Cădea în sarcina lui să supravegheze, prin perdea, intrarea oricui în cafenea.

— Da...

Încremenise, stătuse o clipă să-i revină suflul, pe când Nelly își lăsa rochia să-i cadă la loc, peste picioare.

Gata. Nu mai rămânea decât bucătăria, doar puțin mai luminoasă decât aceea de acasă, și un miros de praz amestecat cu cel de subsuori și damfuri de vin, ce se impregnase în întreg imobilul.

— Satisfăcut?...

— Mulțumesc...

O spunea cu sinceritate. Și-ar fi dorit să își poată exprima cât mai bine recunoștința. Doar de atâtea ori îi oferise plăcere fără a-i cere nimic, fără a aștepta ceva în schimbul acesteia.

Alți bărbați, care profitaseră ca și el, probabil că, odată întorși la masă cu prietenii, o bârfiseră că ar fi curvă.

Émile însă păstra pentru ea un sentiment de blândă recunoștință. I-ar fi plăcut să stea mai mult de vorbă, să urce în dormitor, să împartă cu Nelly adevărata intimitate. Când rămăsese văduv se gândise serios la ea, de mai multe ori, mai ales că murise și Théo.

Sigur că îl deranja faptul că atâția alții ca el trecuseră prin bucătărie. Avea îndoieli că ar fi putut-o caracteriza vreodată fidelitatea. Dar ce, Angèle i-o fi fost fidelă? Habar nu avea și prefera să nici nu își pună întrebarea.

Ceea ce îi plăcea la Nelly era naturaleţea ei. Se înţelegeau bine. În definitiv, o iubea. Îşi reproşa că nu mai trecuse de atâta vreme să o vadă.

Poate că, dacă ar fi trecut mai des pe la *Sancerrelu'*, nu s-ar mai fi lăsat vrăjit.

Fiindcă i se făcuseră vrăji, din moment ce pierduse contactul cu lumea. Întâlnea pe stradă cunoscuţi şi nu-i mai vedea. Nu mai ştia ce înseamnă o femeie, un copil, un râset, un plâns.

Trăia într-o lume fantomatică, în acelaşi timp precisă şi inconsistentă. Ştia însă până şi cele mai mici flori ale tapetului din salon, urmele din vremea lui Charmois, fotografiile, treptele scării, care scârţâiau, şi crăpăturile balustradei.

Cunoştea luminozitatea din locuinţă la orice oră din zi şi din noapte, în toate anotimpurile, figura lui Marguerite, trupul ei subţire şi buzele încă şi mai subţiri, pielea mult prea albă şi fină a pieptului pe care o vedea seara, când se dezbrăca.

Toate acestea deveniseră o obsesie. Se lăsase înlănţuit, iar acum era prizonier pe viaţă. Nu ar fi trebuit să ardă biletul. Textul vorbea de la sine. Îl considera un bun personal, drept pentru care, în numele religiei, nu îi permitea să îşi reia libertatea.

— La ce te gândeşti?...

Bărbatul făcuse efortul de a zâmbi.

— La nimic clar...

— Totuşi, nu faci parte dintre aceia care sunt trişti după dragoste...

Drăguţ din partea ei că o spunea.

— Multor bărbaţi le e ruşine şi nu mai îndrăznesc să te privească... Or fi şi femei de soiul ăsta?...

Ar fi trebuit să îi răspundă că ştia cel puţin una, căreia îi era ruşine încă înainte de a începe.

În general, Nelly avea dreptate. Căutase printre amintiri.

— Poate că noi, femeile, suntem mai realiste...

Intraseră doi clienţi, lăcătuşi sau tipografi, judecând după hainele gri.

— Două vinuri albe, mici...

Salutaseră fluturându-și mâinile, îl priviseră în voie pe Émile, apoi își continuaseră discuția.

— ...după care i-am zis, privindu-l drept în ochi, cum mă uit la tine: „Dacă e pe-așa, n-aveți decât să vă reparați singur...". Fii atent! Ce părere ai?... Douăzeci de franci pentru o treabă care mi-ar fi luat pe puțin trei ore?...

Femeia îi făcuse cu ochiul și, cum aproape se făcuse întuneric, întinsese brațul și învârtise comutatorul.

— Noroc, Justin...

— Noroc.

Aveau cam șaizeci de ani. Încă nu știau în ce grabă sosește bătrânețea.

— Cât îți datorez?

— Să vedem: trei pahare de Sancerre și unul de aperitiv cu coacăze... Pentru tine, doar doi franci optzeci... La drept vorbind, tot atâta dau și ceilalți...

Ajunsese din nou afară, pe stradă, în bătaia vântului, sub luminile felinarelor și ale vitrinelor, învăluit de mirosurile diferitelor magazine. Regăsise bărbații, femeile, copiii trași de mână, bebelușii plimbați în landouri. Mereu fuseseră acolo. Și vor fi mereu. Viața curgea în jurul lui, dar el nu mai avea senzația că aparține acelui șuvoi.

Ajunsese un străin. Lui Marguerite i se întâmplase asta dinaintea lui, deși, cine știe, poate că fusese dintotdeauna o străină.

Nu se găsea deja în afara lumii fetița aceea în haine scumpe, căreia îi admirase portretul?

Privindu-i imaginea din fotografie, îți venea să o scuturi, să o trezești, să-i zici:

— Uită-te!...

Uită-te și simte! Atinge! Copacii, animalele, bărbații... Sus, pe cer, e soarele... Cade o burniță binefăcătoare... O să ningă... Ninge... Și uită-te cum începe vântul să sufle...

Ți-e frig... Ți-e cald... Trăiești... Vibrezi...

Pășea mecanic, cu fruntea plecată, fără să fie atent la drum, ca un cal bătrân care se-ntoarce la grajd.

Dăduse colțul, în fundătura peste care domnea tăcerea. Rare erau ferestrele luminate, de un galben posomorât. O casă, apoi o alta, toate la fel. Și ultima. Fântâna din fața

peretelui din spate, cu omulețul ei gol, care-şi ținea în brațe peştele ce scuipa apă întruna...

Scosese cheia din buzunar, îşi trăsese nasul, şi-l ştersese cu batista, apoi se tamponase şi pe obrajii umeziți.

Capitolul 5

Cinci zile mâncase în oraş, fără să-i fi făcut nici cea mai mică plăcere. Se trezea la şase dimineaţa, se închidea în baie, cobora, îşi făcea o ceaşcă de cafea ori chiar dădea peste cap un pahar de vin roşu.

În liniştea parterului gol îşi termina o parte din treburile gospodăreşti cu deosebită grijă, de parcă s-ar fi temut să nu i se facă vreo observaţie ori să i se reproşeze ceva. Ajunsese aproape maniac, iar pianul nu strălucise nicicând mai puternic.

Ultima îndatorire era de a coborî în pivniţă, de a sparge lemne, de a le urca în salon, într-un coş, şi de a aprinde focul.

Marguerite cobora la opt şi jumătate, gata îmbrăcată. Fără a părea conştientă că mai este şi un bărbat care se tot învârteşte prin casă, îşi pregătea micul dejun, apoi îşi lua mantoul verzui, cel de toate zilele, şi se îndrepta către strada Saint-Jacques.

Uneori o urmărea, deşi nu avea nevoie de nimic din oraş, doar aşa, ca să-şi mai omoare timpul. La întoarcere, femeia punea în ordine cumpărăturile în frigider şi în dulap, se aranja, după care îşi lua haina de blană.

De două ori pe săptămână, dimineaţa şi după-amiaza, pleca la o misterioasă întâlnire, probabil cu veterinarul care îi trata papagalul.

Bouin nu-i ştia nici numele, nici adresa, ci doar – de atunci, de când îl zărise pe geam, când luase colivia acoperită cu o

pătură – că era mic de statură, şchiopăta şi purta un pardesiu prea strâmt.

La *Sancerrelu'* nu mai îndrăznea să se întoarcă, poate tocmai fiindcă şi-o dorea mult prea mult. Se speriase de modul în care se gândea la Nelly şi înţelegea pericolul.

În prezenţa ei nu era necesar să se autoanalizeze fără încetare. Din contră, se destindea imediat. Complicaţiile din scuarul Sébastien Doise dispăreau, îşi pierdeau importanţa ori luau o înfăţişare bizară.

Până la urmă chiar s-ar fi obişnuit să-şi facă veacul pe acolo, cam fără vlagă, bând din când în când câte un păhărel şi oferindu-şi plăcere alături de patroană de câte ori ar fi avut chef.

Planuri de viitor nu avea. Nimic în casa asta nu îi oferea un statut definitiv. Fiecare pleca şi venea căutându-şi locul, ritmul, modalitatea de a-şi folosi timpul, ca muzicienii unei orchestre acordându-şi, în fosă, instrumentele.

A patra ori a cincea zi, nici nu mai stătea să le numere, îşi urmărise nevasta din depărtare când se dusese la întâlnirea de după-amiază. Era deja întuneric.

Coborâse pe strada Santé, aproape goală la acea oră, şi mersese de-a lungul zidurilor închisorii. Trecători erau puţini, iar paşii li se auzeau cu mult înainte de a-şi face apariţia.

Cotise pe strada Dareau, cu nimic mai animată, pentru a ajunge, până la urmă, pe strada Saint-Gothard, aproape de calea ferată.

Probabil nici nu încerca să afle dacă este ori nu urmărită. Păşea destul de repede pentru o persoană de vârsta ei. Se oprise în faţa unei construcţii ciudate, o fermă veche, în aparenţă, cu o curte interioară, dincolo de gard, o casă ţărănească în dreapta şi, pe celelalte două laturi, nişte construcţii joase, ca un fel de grajduri.

Traversase curtea pietruită în lătrăturile unor câini aflaţi în grajdurile acelea, se îndreptase către nişte trepte care alcătuiau un soi de peron, sunase şi aşteptase deschiderea uşii.

Când o văzuse dispărând înăuntru, se apropiase de gard şi citise pe o plăcuţă emailată:

Doctor Perrin
Clinică veterinară

Venea aici de parcă s-ar fi dus să vadă un bolnav la spital, iar vizitele confirmau faptul că papagalul nu murise.

Émile își regreta fapta, chiar dacă pisica îi fusese otrăvită. I-ar fi mărturisit și soției, însă era prea târziu. De altfel, nu mai dorea sub nicio formă să îi dea satisfacția de a-l vedea umilindu-se în fața ei.

Oare regreta și ea fapta săvârșită? Nu. Nu era genul de femeie care să aibă remușcări. Fiindcă avea întotdeauna dreptate. Fiindcă era mereu sigură pe ea. Doar urma calea cea dreaptă, ajungea să îi vezi chipul în special duminica, la întoarcerea de la biserică. Hainele îi miroseau a tămâie. Ai fi zis că ochii îi erau mai limpezi, mai puri, de parcă tocmai ar fi zărit fericirea din ceruri și viața fără sfârșit.

Ura duminicile, absența zgomotelor, obloanele coborâte ale magazinelor, oamenii fără nicio treabă de care mai dădea pe străzi și care nici măcar nu mai pășeau ca în celelalte zile ale săptămânii. Nu se duceau nicăieri sau, dacă totuși aveau un scop, graba cu siguranță le lipsea.

Și aceia se plictiseau, nefiind sub nicio formă la largul lor în hainele bune, temându-se neîncetat ca nu cumva cei mici să și le murdărească pe ale lor. Își amintea că, în copilărie, aproape că nu era duminică în care părinții să nu i se certe, deși erau oameni cumsecade, obișnuiți să-și încovoaie șira spinării și să ia viața așa cum era.

— Du-te să te plimbi...

O făcea, de-a lungul canalului ori al Senei. Îi dădeau un bănuț din care își cumpăra vara o înghețată și iarna bomboane din cele acrișoare, care țineau mai mult.

Chiar și în bărci oamenii parcă încremeniseră și, pe la finalul după-amiezilor, putea băga mâna-n foc că avea să dea peste tot felul de bărbați beți.

În duminica aceea, restaurantul în care intra de obicei era închis, așa că fusese nevoit să ajungă până pe bulevardul General Leclerc pentru a mânca. Ceva mai târziu trecuse și prin față pe la *Sancerrelu'*, dar și acolo erau coborâte obloanele.

Ce făcea oare Nelly duminica? La slujbă, cu siguranță nu se ducea. Pesemne se da jos din pat târziu, își târa pașii prin

dormitor, prin bucătărie, prin cafeneaua întunecată în care nimeni nu venea să o deranjeze.

După-masa se ducea, poate, la cinematograf. Nu o văzuse niciodată pe stradă. Nu o ştia altfel decât în rochie neagră şi în papuci.

Marguerite nu se dusese la doctorul Perrin, fiindcă şi acesta avea clinica închisă duminica. Nici după-amiaza nu ieşise, astfel că rămăseseră amândoi în salon, uitându-se la televizor, unde se difuza un meci de fotbal. Câteva cântece. Desene animate. Şi apoi un film cu cowboy.

Îşi omorau şi ei timpul. Ea tricota. De două sau trei ori i se păruse că era gata să o lase mai moale şi că, atunci când ridica fruntea, se găsea pe punctul de a-i adresa câteva cuvinte.

I se făcuse milă de ea. Dacă tot nu era în stare să facă primul pas, se simţea el gata să întindă mâna cel dintâi. Ar fi deschis gura şi-ar fi zis, de pildă:

— Ne purtăm ca nişte copii...

Nu. Nu ar fi acceptat ea o asemenea definire a comportamentului lor.

— Ascultă, Marguerite, dacă am încerca să uităm?

Nici atât. De uitat, nu va uita nimic. Doar îşi amintea cu precizie data fiecărei decepţii, fiecărui prilej de amărăciune, fiecărui afront suferit încă din fragedă pruncie.

Avea nevoie să fie nefericită, victimă a răutăţii oamenilor, pe care să îi ierte din vârful buzelor.

— Biata femeie...

El greşise. Nu ar fi trebuit să se însoare cu ea. Ce l-o fi împins să se întoarcă de atâtea ori, după-amiezile, în căsuţa în care femeia îi oferea o ceaşcă de cafea şi, mai târziu, un pahar de vin?

Nu cumva îl impresionase faptul că era proprietara unei jumătăţi din fundătură, fata lui Sébastien Doise, o fiinţă delicată, de o eleganţă uşor fanată în veşmintele ei pastelate?

Fiindcă la bani nu se gândise. Nu prea. Imaginea banilor se contura totuşi ca un fundal al acestui rând de case aparţinând lui Marguerite, la capătul căruia omuleţul cu peştele lui căpătaseră alură de simbol.

Bouin intrase aproape accidental într-o lume pe care, altfel, nu o zărise decât din depărtare și în care niciodată nu îi trecuse prin cap că ar fi putut fi admis.

Dar chiar așa se întâmplase? În definitiv, oprise doar o simplă scurgere de apă. Femeia îi oferise un pahar de lichior, ca oricărui muncitor care și-a terminat treaba într-o locuință.

— De ce n-ați veni și mâine, la o ceașcă de cafea?

În bucătărie, căci de-abia după două săptămâni fusese introdus în salon.

Îl impresionaseră fotografiile, mai ales cea cu trăsura trasă de doi cai și cea în care se plimba pe malul apei, având pe cap pălăria mare de pai.

Regăsea prin acele imagini anumite senzații din copilărie, când fie că vedea câte o femeie ridicându-și poalele pentru a urca în șaretă, fie admira amazoanele în pădurea Boulogne, unde însă nu ajunsese decât de două sau trei ori, fiindcă era prea departe de casă.

— Tatăl dumneavoastră avea și cai?

— Ar fi putut. Totuși, prefera să închirieze trăsuri cu ziua. Am luat lecții de echitație într-un manej.

Mai ales caii îl făceau să viseze.

— Doar în manej?

— Ne plimbam și în Bois de Boulogne, cu profesorul.

La început îi plăcea să îi povestească sărind de la o perioadă la alta.

— De două ori pe săptămână, seara, soțul meu mă conducea la Operă, unde aveam fotoliu rezervat...

Păstrase în garderobă rochia de seară din mătase Liberty, brodată cu perle, pe care o purtase în acele ocazii, și mănușile albe, fine, din piele de ied, care îi ajungeau până mai sus de coate.

— Mâine să nu veniți... E zi de plată și defilează toți locatarii pe aici...

Desigur, ca să-i aducă banii. Cât să-i fi adus cele șapte case pe care încă le mai deținea în proprietate? Nu avea nicio idee, însă i se părea un act de prestigiu să îi primească astfel, în salonul încălzit în exces, pe cei care îi aduceau tributul.

Dacă femeia și-ar fi dorit, nu ar fi avut nevoie să se ocupe de gospodărie. Doar îi spusese.

— Dacă aş sta degeaba, m-aş plictisi, m-aş îmbolnăvi şi aş ajunge ca atâtea femei de vârsta mea, care nu se mai gândesc la altceva decât la micile lor probleme de sănătate...

Bouin protestă cu un gest.

— Taci! Taci!... Ştiu eu ce spun... Doar nu mi-am uitat data naşterii... Însă am jurat că nu am să mă plâng vreodată... Oricum, numai când începi să te corcoleşti, îmbătrâneşti...

Se plimba şi cu Angèle, duminica, pe malul Marnei, în apropiere de Lagny. Se tot împingeau, ca să se distreze, şi, când observau că nu era nimeni prin preajmă, se rostogoleau unul peste altul prin ierburile înalte. Îşi amintea de mirosul primei lui soţii, de râsul ei, fiindcă adesea izbucnea în hohote când făceau dragoste.

— Zi că nu e haios!... Habar n-am cine a inventat chestia asta, dar ar merita o statuie...

Saliva de duminică, din timpul lungilor săruturi, avea gust de şampanie.

În fotografii, Marguerite apărea mereu visătoare, îndepărtată, atât de vulnerabilă, încât îi venea, parcă, să o apere.

În fond, de căsătorit se căsătorise puţin şi cu fotografiile, cu pianul cu coadă de dimensiuni reduse care strălucea în penumbră, cu mobilele Louis-Philippe şi *Second Empire*, cu fântâna din scuar şi coşul înalt din strada Glacière.

Ar fi trebuit să spună nu. Se dovedise destul de naiv, de necioplit pentru a nu pricepe că urma să o facă nefericită.

— Ce-ar fi să mergem la cinema?

Fiindcă făcuse şi încercări de a o mai scoate din casă.

— Ce film e?

— Unul cu cowboy...

— Nu pot să sufăr scandalul şi împuşcăturile...

Uneori o ducea la restaurant. Ea privea neliniştită în jur, ştergându-şi tacâmurile şi mirosind fiecare fel înainte de a începe să mănânce.

— Gătesc cu margarină...

Sau:

— Chelnerul ar fi cazul să se spele pe mâini înainte de a ne servi...

Trăia într-o lume a ei, invizibilă, pe care şi-o colora cum voia. Şi iată că, dintr-odată, era obligată să suporte un bărbat cât se

poate de real, tumultuos, cu pasul greu, care fuma trabucuri de proastă calitate și care răspândea o duhoare animalică.

Și, ca să pună capac, acesta introdusese, pe domeniul atât de grijuliu protejat, un animal care se prelingea de-a lungul mobilelor ca o fiară care se freacă de gratiile cuștii, care o privea fix și nu accepta niciun fel de familiarisme decât de la stăpânul și Dumnezeul ei.

Fiindcă, pentru Joseph, Émile Bouin era un zeu, lucru care o necăjea teribil pe Marguerite.

Bărbatul nu făcuse niciun sacrificiu, nu încercase nicidecum să se integreze în noul univers.

Trăiseră astfel, așa, fiecare în colțul lui, iritat de gesturile ori de tonul celuilalt.

Dar nu cumva, până la urmă, ajunsese să le placă starea aceea? Copiii, de exemplu, se joacă de-a războiul. De-a micul lor război. În schimb, pentru ei, acum, era război în toată puterea cuvântului, așadar încă mai pasionant. Fiecare se gândea la moartea partenerului, fiecare, dorindu-i-o mai mult sau mai puțin mărturisit, spera în propria supraviețuire.

Deja Marguerite scăpase de cel mai vizibil dușman, de pisica aceea care sfida, prin simpla ei prezență, întreg arborele genealogic al familiei Doise, cu întreaga-i sensibilitate...

De ce n-ar scăpa, într-o bună zi, în același mod, și de soțul ei?

Cea mai mare parte a crimelor prin otrăvire, citise el bine într-un ziar, era comisă de femei. Articolul adăuga că, fără îndoială, în realitate se produc de zece ori mai multe omoruri care nu se mai descoperă, întrucât medicii de familie, când vine vorba despre un bolnav ori un bătrân, semnează certificatul de înhumare fără să se mai apropie de cadavru.

Încă nu i se făcuse frică, dar începuse să îl cuprindă un val de neîncredere. Oricum, mai avea un motiv de a nu mai mânca din ceea ce gătea nevasta: hotărârea de a nu-i mai datora absolut nimic și de a separa treburile gospodăriei.

Din moment ce tot își făcea patul, spărgea lemnele, aprindea focul, lustruia podelele și ștergea praful, de ce nu și-ar fi și gătit, evitând astfel să mai meargă de două ori pe zi la restaurant?

Dacă tot nu împărțea patul cu Marguerite, de ce ar fi împărțit mâncarea și, în definitiv, nici nu-i displăcea să o vadă surprinsă, pentru a nu zice înfuriată.

Luni după-amiază intrase într-un magazin de pe bulevardul Barbès.

— Nu aveți unul care să se încuie?

Un dulap alb de bucătărie, cu două uși, lăcuit, ieftin, din lemn de brad.

— Dacă mai plătiți ceva, putem monta o încuietoare...

— Una bună, insistase. Nu din acelea care pot fi deschise cu o agrafă...

Îi fusese livrat joi dimineață. În ziua aceea, Marguerite nu mai ieșise ca să își viziteze papagalul și plânsese toată noaptea. Era nervoasă, avea ochii roșii și obrajii umflați.

Privise stupefiată camionul galben, enorm, inscripționat cu litere negre pe laterale, al celor de la livrări, care a fost nevoit să facă mai multe manevre până a putut pătrunde în fundătură.

Urmărise din ochi muncitorii care transportaseră mobila în bucătărie, întrebând:

— Unde-l punem?

I se adresaseră ei care, fără a fi catadicsit să le răspundă, părăsise încăperea.

— Aici... În dreapta chiuvetei...

— Nu credeți că e cam lat?

Nici vorbă. Intra exact în spațiul prevăzut de Émile care, în aceeași zi, făcuse cumpărături serioase, întorcându-se cu mai multe cutii de conserve, sticle de ulei și de oțet, și tot felul de alte pachete.

La prânz, pe când nevasta îi era sus, în dormitor, își pregătise mâncarea: o friptură de vită enormă, cartofi rumeniți, mazăre.

Când coborâse, îl găsise la masă, așa că și-a preparat și ea o gustărică.

Fereastra bucătăriei dădea într-o curte de doi metri, închisă de un perete cenușiu, fără nicio deschidere. Întrucât evitau să se uite unul la altul, zidul acela le era unic peisaj. Zgomotele din fundătură ori din oraș nu ajungeau până la ei, cu excepția,

uneori, a huruitului îndepărtat al vreunui avion care trecea pe deasupra clădirii.

Vizavi încă nu începuseră lucrările. Zvonurile anunțau însă că locatarii fuseseră evacuați. Unii vorbeau despre ridicarea unei școli de infirmiere, alții despre birouri, despre un service auto modern, ba chiar despre apartamente de lux...

Era afacerea lui Sallenave, blestematul care îl extorcase pe mult prea credulul Sébastien Doise de o jumătate din fundătură. Cu banii obținuți pe acel teren urma să fie dezvoltată noua fabrică de biscuiți din Ivry.

Trecuse o lună. Marguerite primise o scrisoare care o tulburase enorm. Se îmbrăcase și plecase în grabă. El nu o putuse urmări, fiindcă era în haine de casă.

Așteptase. Își petreceau tot atât timp așteptându-se și spionându-se, fiindcă nu se simțeau deloc în apele lor când rămâneau singuri în casă. Plecările celuilalt miroseau a amenințare, mai ales când aveau loc la ore imprevizibile.

Unde se dusese Marguerite?

Unde o pornea, tot mai des, Bouin pe la patru după-masa?

Li se întâmpla să se urmărească la vedere, cu un aer nevinovat.

În ziua aceea, întoarcerea bătrânei se dovedise a fi un eveniment la fel de neașteptat ca și apariția în fundătură a camionului cu mobilă. Pentru întâia oară de când o cunoștea, se întorsese cu un taxi. Șoferul coborâse și el pentru a o ajuta să scoată colivia pe care, cu siguranță, o băgaseră cu greu în mașină. Colivia lui Coco, evident.

Îi privea de la fereastra salonului. Urmată de taximetrist, era clar că ținea să ducă numai ea colivia, pe care o așezase cu grijă pe trotuar pentru a-și scoate cheile și a descuia.

Plătise cursa spunând cuvinte pe care Émile nu avea cum să le audă, apoi luase din nou colivia acoperită de bucata de molton și, după câteva clipe, fără a-i arunca lui vreo privire, o aranjase la locul obișnuit.

Rămăsese nemișcat lângă fereastră, surprins și neliniștit. O văzuse dând la o parte husa și privind tandru papagalul care stătea în picioare pe stinghia lui.

Avea toate penele, iar coada era parcă mai strălucitoare decât oricând. Ochii holbați priveau fix înainte, iar Bouin se simțise jenat, ca în fața unui spectacol necuviincios. Bănuia că în toată povestea era ceva nefiresc. Nici pasărea și nici Marguerite nu mai mișcau, aceasta din urmă reculegându-se ca înaintea unei ființe iubite, într-o capelă încinsă de fumul lumânărilor.

Abia atunci descoperise adevărul. Papagalul era mort de-a binelea. Fusese împăiat, i se înfipseseră la loc penele, iar ochii îi erau de sticlă.

După o vreme, femeia se întorsese către el privindu-l cu duritate, sfidător.

Apoi se îndreptase către un gheridon pe care se găseau hârtie și un creion. Scrisese câteva cuvinte, lăsase foaia pe pian și ieșise în coridor pentru a-și lăsa pălăria și mantoul.

Émile citise:

Dacă-l atingi, chem poliția.

Nu se întorsese imediat în salon, lăsându-i timp să cugete asupra avertismentului. Când, în sfârșit, revenise pentru a se instala în fotoliu, nu departe de papagal, era și el așezat, însă de cealaltă parte a șemineului.

Notase și el ceva pe o foaie din carnețel pe care o transformase într-un ghemotoc, îl prinsese între mijlociu și degetul mare cărora le imprimase o mișcare scurtă, în așa fel încât proiectilul să ajungă în poala nevestei.

De data aceea ratase.

Ulterior căpătase o oarecare abilitate... Mesajul atinsese genunchiul lui Marguerite și căzuse pe parchet. Femeia se prefăcuse că nici nu-l văzuse, nici nu-l simțise. Rămăseseră mult timp nemișcați, în așteptare, parcă. De mai multe ori, ea își privise pasărea.

În sfârșit, ea se prefăcuse că scapă ghemul de lână și, luându-l de jos, prinsese și bucata de hârtie care, pentru întâia oară, venind din partea lui, purta cuvântul:

Pisica.

Erau la egalitate.

Memoria nu îi mai funcționa la fel ca altădată. De amintit își amintea foarte bine evenimentele, faptul că trecuse prin cutare ori cutare loc sub soarele arzător sau udat de ploaie, cuvintele schimbate cu negustorii din cartier, homarul enorm pe care îl cumpărase pentru a o surprinde pe Marguerite, prima mașină a unei firme specializate în mutări intrată în fundătură, două case mai jos.

Îi reveneau în minte textele bilețelelor, acelea pe care soția i le lăsa, cu figură amenințătoare, pe pian ori pe măsuța de noapte.

Unde însă începuse să îl lase memoria, era în privința ordinii întâmplărilor și a datelor. Era tentat să pună totul într-o oală, deși între timp trecuseră doi ani. Pentru a preciza timpul, era nevoit să facă trimitere la anotimpuri ori la hainele în care erau îmbrăcați el și nevasta.

Astfel, de exemplu, prima mutare avusese loc în prima jumătate a lui martie, un martie deosebit de cald, fiindcă ziarele citau statistici și publicaseră fotografii cu castani în floare.

Când se deschideau toate ferestrele, fundătura era mai puțin mohorâtă, mai puțin tăcută. Un freamăt viu răzbătea din locuințe, se auzeau glasuri trecând de la o clădire la alta, o mamă își chema copilul care se juca pe alee, un disc, sunete de la radio, totul având ca fundal trecerea automobilelor pe strada Santé, ba chiar și ecourile îndepărtate ale intersecției Saint-Jacques.

Sprijinindu-și coatele pe pervaz, contempla mobilele desfăcute care erau îngrămădite în camion, descoperind astfel gusturile și ceva din intimitatea persoanelor pe care, până în acel moment, nu le întâlnise decât pe stradă. Îl uimiseră mașina de scris a unui bătrân ofițer și imensul tablou cu ramă aurită, reprezentând o bătălie navală din vremea piraților.

Și Marguerite se uita, dar de la etaj, cu fereastra închisă, de dincolo de perdele, fără a se arăta la geam. Părea să sufere, mânca încă și mai puțin decât de obicei și îmbătrânise brusc.

Uneori nici nu se mai machia, deși, până atunci, o discretă cosmetizare oferea o anume strălucire tenului ei. Te prindea

mirarea cum, din zi în zi, o descopereai tot mai fanată şi mai fadă.

În salon nu intra niciodată fără a se opri o clipă în faţa coliviei, cu buzele mişcându-se ca într-o rugăciune, la biserică.

Bouin nu se obişnuia nicidecum cu acea prezenţă mută. Papagalul mort era încă mai stânjenitor decât atunci când trăia. Aşa, nemişcat, căpătase expresia misterioasă şi ameninţătoare a unor sculpturi africane pe care le văzuse în vitrina unui negustor de antichităţi.

Serile, colivia nu mai avea nevoie să fie acoperită cu bucata de molton.

Şi perioada exactă a doamnei Martin îi era greu să o stabilească. Să fi fost cam odată cu mutările succesive ale locatarilor din imobilele de peste drum? Fiindcă atunci puteai asista la tot felul de neaşteptate plecări şi sosiri în fundătură.

De pildă, nişte bărbaţi veniţi cu maşina coborau cu servietele sub braţ, se învârteau încolo şi-ncoace, consultau planurile, se opreau, apoi mai făceau iarăşi câţiva paşi, gesticulau.

Erau arhitecţii, antreprenorii şi tehnicienii. După o clipă, Marguerite închidea ferestrele şi se îndepărta pentru a nu-i mai vedea.

Bătrânul tot mai spera ca ea să cedeze, să îşi schimbe atitudinea, să întoarcă spre el o faţă umană, nişte ochi blânzi şi să i se adreseze. Să-i spune orice. De exemplu:

— E ora mesei...

De altfel, ca peste tot, prin toate casele pe unde trăiesc împreună fiinţe omeneşti.

Ar fi fost de acord să uite de pisică. Poate. Însă nu pentru mult timp, mai ales că mai descoperise şi alte greşeli grave.

În fond, ceea ce nu îndrăznea să îşi mărturisească era frica pe care ea i-o provoca. Fiindcă era mult mai coerentă, mai plină de energie, mai stăpână pe ea însăşi.

La rigoare, el ar fi reluat vechiul lor fel de a coabita, chiar dacă, după trei zile, s-ar fi ciondănit iarăşi şi ar fi recurs încă o dată la bilețele.

Ea nu. Figura şi privirea îi erau tot atât de rigide ca papagalul.

El o deplângea. Până la urmă, atâta tensiune trebuie să fi fost dureroasă şi se temea să nu o vadă prăbuşindu-se.

— Ce vorbești!, își răspundea imediat. O femeie ca asta nu se dă niciodată bătută. Nu atâta vreme cât te mai vede mișcând. Tot ce își dorește e să îți pună pielea pe băț și e convinsă că într-o zi chiar așa va fi. Până atunci, face ea față la orice...

Era vară. Prin august, sau cam așa ceva, fiindcă măcelarul și băcanul italian erau în vacanță, așa că trebuia să meargă destul de departe pentru a găsi magazine deschise. Peste tot puteau fi văzute anunțuri pe obloanele coborâte; lenjeria fusese schimbată de trei ori.

Bouin luase obiceiul de a-și urmări soția la cumpărături, deși lucrul acesta nu ajunsese o obligație cotidiană. În unele zile pleca el primul. Altă dată ieșea mai târziu, pe la unsprezece, iar la întoarcere se oprea să ia un aperitiv.

Bea mai mult decât înainte, dar numai vin roșu, care îi producea somnolență după masă. Nici nu îi displăcea, de altfel, toropeala aceea aducătoare de vise mai apropiate de realitate decât cele de noapte. O realitate încețoșată. Voci și atitudini ușor deformate.

Rămânea în fotoliu, cu capul cam greu, cu ochii pe jumătate închiși. O vreme continua să distingă picioarele lustruite ale pianului, labele în formă de leu în suporturile de sticlă. Imaginea se tulbura pe nesimțite, înlocuită de un copac din pădurea de la Fontainebleau, și i se părea că aude vocea zeflemitoare, vulgară, dar atât de vie a lui Angèle.

Când fusese adusă de la spital, după accident, iar el îi cumpărase un șezlong, fiindcă nu mai putea face decât câțiva pași cu cioatele ei, aflase de la doctor că va rămâne neputincioasă întreaga viață, dar de trăit era convins că va trăi.

După un an, ambulanța o dusese iarăși la spital și, luni de-a rândul, o vizitase de trei ori pe săptămână, într-un salon în care și alți soți stăteau ca și el pe marginea patului și șopteau neîncetat.

— Te descurci? Nu ți-e prea greu?

Părea veselă.

— Mi-am făcut și o prietenă bună, roșcata aia micuță, două paturi mai încolo. O cheamă Lili. Era vânzătoare la Galerii...

I-o dăduseră înapoi după şase luni, fără a-i ascunde că starea ei era cu mult mai gravă şi că, practic, nu se mai putea face nimic pentru ea. Un medic din cartier venea din când în când să o vadă. O menajeră bătrână, doamna Blanquet, stătea mai toată ziua cu ea, făcându-i şi de mâncare.

Picioarele i se umflaseră. Apoi, şi pântecul îi devenise enorm. Îi fuseseră atinşi şi rinichii. Făcuse uremie. Ea nu ştia însă, aşa că, atunci când îngrijitoarea o spăla, îi zicea:

— Ia te uită! S-ar spune că sunt gravidă...

Într-o seară, vineri, 17 mai, supraveghea un şantier din apropierea porţii Chapelle. Maistrul, Léon Uriaşul, îi era vechi prieten.

— Nu iei un păhărel?

— Mă aşteaptă nevasta... Ştii că e la pat...

— Ei, una mică, la botul calului!...

Nu rămăsese mai mult de cinci minute în cafenea. Când ajunsese acasă, doamna Blanquet se ridicase brusc de pe scaun, cu ochii roşii. Îl privise fix, ca şi cum s-ar fi temut de o reacţie violentă.

— Vă jur că nu m-am mişcat nicio clipă de lângă ea...

Angèle murise. Bătrâna îi închisese ochii. Părea tot atât de enigmatică pe cât era acum papagalul lui Marguerite.

— Când s-a întâmplat?

— De vreo jumătate de oră...

O apucase de mâna moale încă, dar nu fusese în stare să o sărute.

Mama lui nici măcar o doamnă Blanquet nu avusese la căpătâi atunci când părăsise această lume. Era singură. El, deja căsătorit. De câteva săptămâni nu se simţea bine, dar continua să se dea jos din pat pentru a vedea de gospodărie.

Trecea să o vadă în fiecare seară, ducându-i dulciuri şi fructe. O găsise pe jos, în bucătărie, cu ochii deschişi.

Câteodată se temea să nu dea de Marguerite moartă, în vreuna dintre camere.

Deşi nu exista nicio asemănare între cele trei femei, între mama lui şi Angèle, ori între cele două şi Marguerite, totuşi, când moţăia, ele aveau tendinţa să se confunde unele cu altele. Mai ales vocile, cuvintele, frazele pe care le pronunţau. Poate şi o anume neîncredere ce li se putea citi în priviri?

Cine știe dacă nu cumva punctul acela comun nu era în ele, ci în el, un soi de sentiment de teamă, ca în copilărie, când mereu i se găsea ceva de reproșat. O neliniște, senzația de a nu se fi achitat de o obligație, de a nu fi făcut tot ceea ce era necesar, de a merita pedeapsa.

Ce mai conta dacă era iunie, iulie ori august? În orice caz, era perioada în care Marguerite, groaznic de nervoasă, nu mai stătea locului.

Două sau trei zile nu s-a mai ținut după ea la cumpărături. Avea nevoie de Nelly. Până la urmă se dusese să o vadă și, ca de obicei, îi pusese întrebarea aceea fără cuvinte, primise semnalul de confirmare și pătrunsese în bucătărie pe urmele ei.

— S-ar zice că îți reiei vechile obiceiuri... Nu e geloasă nevastă-ta?...

— Nu ne mai vorbim.

— Serios?...

— Mda...

— Stai puțin... Mă doare...

Urmase o lungă clipă de tăcere. El respira rapid. După care ea continuase, aranjându-și rochia, fără a pierde firul conversației:

— Spui că trăiți împreună, sub același acoperiș, fără a schimba o vorbă măcar?...

— Jur...

— Și când totuși trebuie să vă anunțați ceva?

— Ne scriem niște bilete...

— De exemplu: am chef să fac dragoste...

— N-am făcut niciodată...

— Nu te excită? Ori nu vrea?...

— Amândouă... Habar n-am...

Simțise nevoia de a vorbi cu cineva, iar acum îi părea rău de parcă, vorbind astfel despre Marguerite cu Nelly, ar fi comis o greșeală, o lipsă de delicatețe.

Cum stătea la tejghea cu un pahar de vin de Sancerre în mână, întorcându-se către strada însorită își zărise soția pe trotuar, alături de o persoană cu vreo zece ani mai tânără, pe care o văzuse și la piață. Înaintau încet amândouă, ca pentru a mai lungi conversația.

O fi vorbind acum şi Marguerite despre el?

Tocmai trecuse de cafenea când întorsese capul. Sigur îl descoperise, cu tot semiîntunericul din interior. Fiindcă vedea totul, ghicea totul, mai ales când venea vorba despre el şi, mai mult, despre ceva ce el încerca să îi ascundă.

— Ea e?

— Da.

— Care dintre cele două?

— Cea mai în vârstă. Cea cu rochie roz...

— Mereu se îmbracă aşa?

— Nu poartă decât culori deschise, uşor şterse...

— Te-a văzut...

— Aşa mi se pare şi mie...

— Te deranjează?

— Nu.

— Nu prea te cred... Nu ţi-e frică să te întorci acasă?

— Frică de ce?

— Vii şi mâine?

— Sigur...

— Noroc...

Numai că a doua zi nu mai trecuse pe la Nelly. Fiindcă se întâmplase ceva în casa de la capătul fundăturii. Pe la patru sunase cineva la uşă, ceea ce era un lucru foarte rar. Fără grabă, Marguerite, care părea că se aştepta, se dusese să deschidă.

— Ce mai faceţi, doamnă Martin?...

Era foarte brunetă, voinică, cu umeri laţi, ca de bărbat, şi o umbră de mustaţă

— Nu deranjez?

Femeia ştia că Émile se găsea în salon, doar în cămaşă, citind o revistă. Ceea ce n-a împiedicat-o să o invite pe musafiră înăuntru. Bărbatul schiţase gestul de a se ridica şi a saluta. Doamna Martin ezitase, nu avusese încotro şi întinsese mâna, dar imediat fusese solicitată de gazdă.

— Luaţi loc aici, vă rog... Este cel mai confortabil fotoliu, cel preferat, după câte se spunea, de mama... Am cunoscut-o atât de puţin!... Doriţi o ceaşcă de ceai?... Mai târziu?...

Doamna Martin îl privea curioasă, iar el era foarte încurcat. Totuşi, a pleca din încăpere însemna a pierde teren, aşa că rămăsese la locul lui, prefăcându-se că citeşte.

— Primesc rareori vizite, ştiți... Mai mereu sunt singură. Sunteți unul dintre puținii mei musafiri...

Şi adăugă, urmărind privirea doamnei Martin:

— Nu-i dați atenție... L-am luat de bărbat mai mult din milă... Era văduv... Părea nefericit... Locuia vizavi, într-una dintre casele care vor fi demolate... Îl zărisem petrecându-şi zilele la fereastră...

L-am invitat o dată la o ceaşcă de ceai şi mi-a făcut o bună impresie... Acum îmi dau seama că se intimidase... Timid şi mincinos... Fiindcă n-am cunoscut în viața mea persoană mai falsă decât bărbatul acesta...

Poate că, în definitiv, nu e vina lui... Am descoperit mult prea târziu că nu seamănă cu un altul... De câte ori mi se adresa îmi spunea câte o grosolănie, aşa că l-am rugat să tacă...

— Deci, nu mai scoate niciun cuvânt în fața dumneavoastră?

Aceeaşi curiozitate ca şi cea de ieri, a lui Nelly! Atâta doar că Marguerite se dovedise cu mult mai crudă, mai viciată decât fusese el în strada Feuillantines.

— De luni de zile...

— Niciun singur cuvânt?

— Niciunul... Uneori îmi aruncă nişte bilete făcute cocoloş, pe care însă nu le citesc...

— De ce?

— Fiindcă ştiu dinainte că nu sunt decât înjurături... Dovadă că nu e în toate mințile stă faptul că, atunci când i-a murit pisica, o maidaneză găsită nu ştiu pe unde, m-a acuzat că i-am otrăvit-o... Pe mine care o suportasem fără să spun un cuvânt, după ce că umbla prin toată casa şi, până şi nopțile, în dormitor... Se culca în pat cu el şi nu mă lăsa să dorm de tare ce sforăia...

Se uitase urât la el, cu o scânteie de triumf în ochi. Descoperise o nouă cale de a se răzbuna. Mâine-poimâine, această doamnă Martin va repeta povestea în toate magazinele din strada Saint-Jacques, pe unde va fi privit cu un amestec de reprobare şi milă.

— Ştiţi ce a făcut a doua zi?
— A doua zi după ce?
— După moartea pisicii... Vedeţi papagalul acela?
— Da... Ce frumos e!... Vorbeşte?...
— E mort...
— Mă şi miram cum de rămâne atâta vreme nemişcat...
— Era fiinţa cea mai inteligentă şi mai afectuoasă de pe faţa pământului... Dar bărbatul acesta era invidios... Fiindcă papagalul nu îl iubea... Şi atunci, în timpul unei crize, întrucât nu ştiu cum altfel să-i spun, o adevărată criză de furie oarbă, i-a smuls toate penele din coadă şi i le-a pus într-o vază, în bătaie de joc...

Doamna Martin îşi exprimase dezaprobarea clătinând din cap şi uitându-se fără nicio reţinere la Bouin.

— Pare liniştit..., şoptise ca pentru a-l potoli.
— Pare... Prefer să nu îl vedeţi când îl apucă furiile... Dacă nu şi-ar fi vărsat turbarea pe bietul Coco, fără îndoială eu aş fi fost victima...
— Şi nu vă e frică?...
— Ştiţi, la vârsta mea...

În sinea ei, Marguerite jubila, iar el bănuia că pusese la punct scena de multă vreme. Însă tot nu voia să părăsească încăperea. Ar fi fost o dezertare.

— Mergeţi cu mine la bucătărie? Mai stăm şi acolo la taclale cât pregătesc ceaiul.

Cum doamna Martin nu avea niciun chef să rămână singură cu bărbatul care îi fusese astfel descris, se grăbise să îşi urmeze gazda. Le auzea vorbind în continuare cu jumătate de voce şi se întreba ce o mai fi inventând bătrâna.

De acum, orice i s-ar fi întâmplat nevestei, întreg cartierul l-ar fi indicat ca sigur vinovat. Păi, o persoană atât de fină, de blândă, de distinsă!... O femeie care locuise în aceeaşi casă încă de când se născuse şi al cărei prim soţ câştigase respectul tuturor!

De unde să se fi pricopsit cu bruta aia? Nu zice bine cine zice să rămână fiecare cu de-ai lui?

De unde o fi ieşit la iveală individul acela? Îl ştia cineva? I se cunoştea trecutul?

Se întorceau, Marguerite ducând platoul de argint pe care nu îl folosise niciodată.

— Două cuburi de zahăr?

— Vă rog...

— O bucățică de prăjitură?... Am niște amandine excelente...

— Tatăl dumneavoastră nu cumva făcea și prăjituri?... Mi se pare...

— Biscuiții Doise, aveți dreptate... E o poveste lungă... Încă o istorie care s-a sfârșit prost... Cam din aceleași motive... Tata a primit, de milă, într-unul dintre birourile sale, un om de nimic, un anume Sallenave... Nevasta îi era bolnavă, fiul refuza să se ducă la școală, nici el nu o ducea prea bine cu sănătatea... Pe scurt, vechea poveste... I-a încredințat un post important... Apoi, când băiatul i s-a făcut mare, l-a angajat și pe el... Puteți crede ce vreți, dar, după cincisprezece ani, tata era cel dat afară pe poarta propriei lui fabrici... Iar jumătate din scuarul care acum se demolează a trecut tot în mâinile acelor Sallenave... Tot au vândut... Acum se rad din temelie toate casele... În locul lor o să se ridice un imobil cu nu știu câte etaje, așa că nici vorbă să mai vedem vreodată soarele... Și încă asta ar fi bine, dacă nu cumva, cum afirmă unele persoane, vor construi un service cu stație de benzină chiar în fața ferestrelor... Eu am refuzat toate ofertele care mi s-au făcut... dacă aș fi cedat, atunci, scuarul care poartă numele tatălui meu ar fi dispărut... Mai luați o prăjitură...

În timp ce nevasta îi vorbea cu un fel de înfierbântare, doamna Martin arunca ocheade când înspre Émile Bouin, când înspre papagal.

Simțea că în aerul casei aceleia plutea ceva anormal.

Din când în când se uita și la Marguerite, așa cum femeile știu să se privească între ele.

Dar, oare, nu se întreba care dintre ei doi era cel cu adevărat deranjat la creier? Nu cumva, oare, amândoi?

Capitolul 6

Rezista de patru zile, patru zile de haos, cu senzaţia că tot îl vor învinge. Era o conspiraţie făcută să-i cedeze nervii.

Niciodată, de când trăia în casa aceea, Marguerite nu ar fi invitat înăuntru o femeie atât de vulgară precum doamna Martin, pe care Émile o vedea ca pe o adevărată vrăjitoare a cartierului, cu privirile ei întunecate, buzele şi obrajii încărcaţi excesiv de fard roşu, îmbrăcată fără gust în rochia ei neagră, sub care i se ghicea corsetul.

Când ceasul bătea ora patru, apărea şi ea, ca în prima zi. Mai întâi îi auzea paşii în fundătură. Trecea apoi prin faţa primei ferestre, dispărea o secundă, apoi apărea în faţa celei de-a doua.

O clipă mai târziu răsuna soneria. Bărbatul rămânea nemişcat. Refuza să le cedeze teren, înţelegea că dacă ar fi făcut-o şi-ar fi pierdut puţin câte puţin spaţiul vital.

Planul era diabolic şi nu avea decât să îşi privească soţia pentru a fi convins de evidenta ei satisfacţie.

Ea se dusese să deschidă.

— Ce drăguţ din partea dumneavoastră că aţi mai trecut pe la mine...

— Mă bucură atât de mult să mai stăm şi noi de vorbă!... Nu întâlneşti în fiecare zi o femeie de calitatea dumneavoastră... Ce căldură e azi!... Dar aici e răcoare... La mine în apartament te sufoci şi, în afară de asta, mai trebuie să şi suport tot timpul

radioul vecinilor... Măcar de-ar avea şi ei gusturi bune... Nici vorbă!... Nu ascultă decât şansonete stupide...

— Intraţi, draga mea... Ceaiul e gata...

Îi aruncase o privire şi lui Bouin, ca de obicei aşezat în fotoliul lui, numai în cămaşă. Bărbatul rezistase. Avea tot dreptul să se afle acolo, îmbrăcat cum îi plăcea. Doar nu pe el venea să-l vadă. Nici măcar nu-l băgau în seamă. Sau, mai degrabă, îl tratau nici mai mult, nici mai puţin decât ca pe un animal domestic, ca pe papagalul împăiat din colivie, de exemplu.

— Sper că aţi dormit bine astă-noapte...

— Ştiţi, la vârsta mea nu prea mai dormi... Cum te bagi în pat, cum îţi vin în minte toate necazurile...

Fals! Rar se trezea în zori.

O privire de vrăjitoare către Émile.

— Neplăceri aţi mai avut?

— Ei, e mereu la fel... M-am obişnuit... Dacă n-aş avea nervii tari, de mult aş fi murit sau aş fi ajuns la azil...

Le ura pe amândouă. Fiindcă, în sfârşit, îndrăznea să recunoască, în sinea lui, că îşi ura nevasta. Care ceruse ajutor din afară. Lupta nu mai era egală. Cine ştie dacă nu avea să aducă de pe stradă şi alte doamne Martin pentru a-l încercui cu o întreagă turmă de cotoroanţe.

Bouin bea prea mult. Şi nu pentru a-şi dărui micile momente de voluptuoasă somnolenţă. Simţea nevoia, ceas de ceas, de unul sau două pahare de vin pentru a-şi face curaj.

Nevasta îl urmărea. Degeaba încuia sticlele în dulapul a cărui cheie o ţinea tot timpul în buzunar, ea tot vedea câte aducea la masă dimineaţa şi nu avea cum să nu înţeleagă motivul drumurilor lui tot mai dese la bucătărie.

Cine ştie dacă nu povestea cui stătea să o asculte despre faptul că ajunsese un beţiv. Doamna Martin îi era martoră. Poate că, nereuşind să îi provoace moartea şi neîndrăznind să îl ucidă pur şi simplu, Marguerite îşi pusese în cap să îl interneze!

Lui Émile îi era frică. Chiar când nu vorbeau despre el, subiectul tot rămânea pe undeva, prin planul doi al dialogurilor lor punctate de suspine şi de priviri grăitoare.

— Nu s-ar putea zice, scumpă doamnă, că, deşi sunteţi atât de plină de calităţi, viaţa v-ar fi răsfăţat...

— Nu m-am plâns niciodată... Ce să fac, dac-așa a vrut Dumnezeu...

— Din fericire, aveți credința... Întotdeauna am spus că dacă ai un Dumnezeu...

— Mi-e milă de oamenii care nu cred în nimic...

Ochii i se fixaseră asupra soțului.

— Dar, oare, aceștia nu se coboară singuri la rangul de animale?...

— Și încă cum! Deși animalele sunt inconștiente...

Ceaiul. Platoul de argint. Prăjiturelele. O dată se dusese și el în bucătărie, luase sticla de vin roșu și se pusese pe băut în fața lor.

Fusese o greșeală ce nu trebuia repetată. Instinctul îl avertiza că nu putea duce la nimic bun.

Luase obiceiul de a merge, de mai multe ori pe zi, să bea câte ceva într-un mic bar-restaurant de vizavi de închisoare, unde mâncau și inculpații care stăteau mai bine cu banii.

Acolo, puteai auzi patronul dând tot felul de comenzi, ca de pildă:

— Două cotlete de porc pentru Sucitu'... Cu mulți cartofi și salată...

— Cocoș în sos de vin pentru Notar...

Mai toți arestații aveau porecle. Nimeni nu se mira cum de trăiau după gratii, între patru pereți.

— Pe Ochilă l-au ținut la infirmerie?...

— Nu, a ieșit ieri... Doctorul s-a prins că nu e mai bolnav nici ca mine, nici ca tine...

Bouin își bea paharul cu vin roșu la tejghea. Nu-l cunoșteau, așa că erau cu ochii pe el.

— Nu sunteți de prin cartier?...

— Ba da...

— Chiar că parcă v-am mai văzut...

— Locuiesc în scuarul Sébastien Doise...

Simțea nevoia să își explice prezența pe acolo, de parcă ar fi dat un examen la intrare. Invers decât la Nelly, aici era un du-te-vino continuu, clienți mulți, inși dubioși, câteodată, care vorbeau în șoaptă, prin unghere, chemau patronul și îi spuneau câte ceva la ureche.

— Nu cumva sunteți soțul bătrânei aceleia țicnite?

Confirmase printr-un semn, ca şi când doar despre Marguerite ar fi putut fi vorba.

— De ce n-a vândut?

— Ce să vândă?

— Casele, ce naiba... Era vorba să se desfiinţeze fundătura ca să se facă un bloc enorm... I s-a oferit o avere pe magherniţele alea, dar din cauza încăpăţânării ei a trebuit să fie schimbate toate planurile...

A trecut şi pe la Nelly, dar nu i-a mai propus să intre în bucătărie. Aceasta înţelesese imediat că era deprimat.

— E de rău?

— Fac amândouă tot ce pot ca să mă pună jos... Doamna Martin asta e o... e o...

— E o brunetă destul de voinică, cu pleoapele umplute de negru?

— Da...

— Cea care ieri-alaltăieri era cu nevastă-ta?... Cu vreo doi ani în urmă ghicea-n cărţi... Nu ştiu ce s-a întâmplat, dar a intrat pe fir şi poliţia... Acum, nu prea mai face nimic... S-ar părea că are ceva bani puşi deoparte...

— Nu mai pot să le suport...

— Atunci, de ce stai cu ele?

— Fiindcă, dacă aş ieşi din cameră, sigur că ar lua-o ca pe o victorie a lor...

— Ce ciudat eşti... Uneori aş jura că te şi distrează povestea asta... Eşti convins că nu ţi-ar lipsi nevasta?...

— O urăsc...

— Bea-ţi paharul şi încearcă să te gândeşti la altceva, la natură, la păsărele...

— Eu vorbesc serios şi tu...

— Şi eu...

Mai era şi mirosul: doamna Martin dădea pe ea tone de parfum ieftin, care se impregnase în întreg salonul. Marguerite, care nu suporta parfumurile în general, nu spunea o vorbă, ceea ce demonstra o anumită complicitate între ele.

Încă i se mai întâmpla să îşi urmărească soţia când mergea la cumpărături. Ea nu se mai mulţumea doar cu a se vedea cu doamna Martin după-amiezile, ci, ca din întâmplare, o

întâlnea şi la băcănia italienească ori la măcelar, unde stăteau împreună la rând.

A cincea dimineaţă, Bouin nu mai rezistase şi, intrând la Nelly, aceasta înţelesese că nu mai venise doar pentru a bea un pahar sau două, nici pentru a trece puţin în bucătărie.

— Bătrâne, s-ar zice că s-a cam împuţit treaba... Ce ţi-au mai făcut?...

— Trebuie să îţi vorbesc...

Jenat, nu-i prea venea să intre-n miezul problemei.

— Înţelegi, un bărbat are totuşi mândria lui...

Râdea în sinea ei. Cunoştea ea mai bine decât el bărbaţii şi ştia, din experienţă, că, atunci când vorbesc despre onoarea lor, lucrurile merg cât se poate de prost.

— Dă-mi ceva de băut...

— E al patrulea pahar!...

— Acum începi şi tu?...

— Ce vrei să spui?

— Că, oricum, tot îmi numără nevastă-mea paharele... De dimineaţa până seara stă cu ochii pe mine... E mai rău decât pe vremea când eram copil mic şi mergeam de-a buşilea... Când mă întorc acasă, face ce face şi trece pe lângă mine mirosindu-mă... Baia a ajuns singurul loc în care mă pot închide de unul singur...

— Émile, săracul de tine!...

Nelly nu lua nimic în tragic. Din punctul ei de vedere, toate aceste poveşti conjugale erau toate la fel.

— Ei... Parcă ajunseseşi la mândria aia a ta...

— Câte camere ai sus?

Femeia se încruntase, neaşteptându-se la o asemenea întrebare.

— Două, dar, de ce?

El continuase, ruşinat, în şoaptă:

— Sunt totuşi un bătrân cumsecade, ştiu eu... Nu vreau să-ţi propun să trăim împreună ca nişte...

— Ca doi amanţi, asta ai vrut să zici? Află, băiete, că, în primul rând, nu am putut dormi în viaţa mea alături de un bărbat... Chestie de piele, de miros... Să faci dragoste pe fugă, de acord... Dar să transpiri umăr la umăr, să te loveşti de o mână sau de un picior când numai la aşa ceva nu te aşteptai,

ei bine, nu!... Am încercat, la început, cu Théo... Doar era soțul meu... Pe la primărie trecusem din cauza amănuntelor băneşti ale afacerii...

După câteva zile l-am rugat să se ducă să mai cumpere un pat... Dormea în camera din spate... Cu toate acestea, ne-am iubit...

— Ştia că îl înşelai?

— Ce vrei să spui?

— Nimic... Iartă-mă... Mă gândeam să-ți devin un fel de chiriaş... Aş plăti... Tu ai stabili cât... Şi nici nu te-aş deranja... N-aş încurca pe nimeni...

— Şi-ar trebui să-ți gătesc?

— Poate... Mi-ar plăcea... Dar, dacă trebuie, pot mânca şi în oraş...

— Cât timp?

— Habar n-am... Poate pentru totdeauna...

— Chiar în halul ăsta te chinuieşte baba?...

Nelly rămăsese pe gânduri.

— Cât ai fi dispus să plăteşti?

— Nici nu mai contează, în starea în care am ajuns... Am o pensie bună de la primărie... Şi nişte economii...

— N-o să te fâțâi toată ziua prin cafenea?... Nu prea le-ar plăcea clienților, pricepi tu...

— Pricep, pricep... O să fac cum vrei tu...

— Şi dacă-mi mai vin şi mie nişte prieteni?...

Émile se uitase spre uşa bucătăriei.

— Treaba ta...

— Nu o să fii gelos?...

— De ce-aş fi gelos?

— Nu e chiar frumos ce spui...

— Aşa e...

— Lasă-mi ceva timp, să mă mai gândesc...

— Cât timp?...

— Să zicem până mâine-dimineață, când treci din nou...

— Nu s-ar putea până astăzi?

— Chiar aşa ai ajuns?...

Nu i-a răspuns, dar părea la capătul puterilor, iar privirile îi erau rugătoare.

— Bine! Treci peste o jumătate de oră...

— Cât îți datorez?...

— Lasă că îți deschid imediat un cont...

Cum făcea cu obișnuiții localului, îi trecuse și lui consumația într-un carnet.

— La ce oră te scoli?...

— La șase... Dar mă pot trezi la orice oră... Aș putea băga la loc lăzile de gunoi, ridica obloanele, mătura prin cafenea... Sunt obișnuit...

— Du-te și te plimbă puțin...

O ascultase mai speriat decât își amintea să fi fost vreodată. În ochii lui, acesta era unicul colac de salvare. La Nelly nu avea să se mai gândească nici la Marguerite, nici la doamna Martin, nici la toate amenințările care îl apăsau în casa aceea din fundătură.

Nelly îl înțelegea. Cum înțelegea pe toată lumea. Nu avea prejudecăți și nu vedea decât latura bună a oamenilor și a evenimentelor.

Dormitoarele erau la mezanin și, de pe trotuarul de vizavi, li se puteau zări ferestrele ca niște semilune. Probabil că aveau tavanele joase și, de acolo, fără îndoială se auzeau toate zgomotele din cafenea și din bucătărie.

Nu era acesta refugiul ideal? Aproape că s-ar fi putut crede iarăși alături de Angèle. Nimeni nu îl va mai spiona. Va ieși când va avea chef, fără a mai trebui să se tot întoarcă pentru a ști dacă e urmărit ori nu.

Scorpiile acelea două nu îl vor mai putea jigni chiar cu el de față, nu îi vor mai putea pândi reacțiile pentru a le folosi cine știe când împotriva lui.

Înconjurase întreg grupul de clădiri mai întâi într-un sens, apoi în celălalt, uitându-se des la ceas, apoi, în sfârșit, intrase în cafeneaua întunecoasă și rece.

La tejghea se afla un client, un muncitor cu haina murdară de ipsos. Și figura îi era acoperită de ipsos, mai ales genele și sprâncenele, făcându-l să semene cu un Pierrot din spectacolele de bâlci.

Se temuse să nu îi deranjeze. Nu era momentul să o supere pe Nelly. Lăsase să treacă un timp și, când era pe punctul de a ieși din nou, femeia îl făcuse să înțeleagă că nu era unul dintre clienții bucătăriei.

— Ce iei?

— Un pahar de vin, ca de obicei...

— Mic sau mare?...

— Mare...

O şmecherie, în definitiv. Doar avea şaptezeci şi unu de ani şi nu trebuia să mai dea socoteală nimănui. De ce tot cerea unul mic, când ştia foarte bine că urma să îi pună unul mare?

— Mai avem cam o săptămână de lucru pe-aici..., continuase bărbatul cu faţă de Pierrot. Nu e rău... Suntem trei în echipă şi ne înţelegem bine... Pot să iau o sticlă-ntreagă, să le duc şi celorlalţi?...

— Tot din acesta?

Patroana plecă să mai scoată vin din pivniţă, dispărând încet, încet prin trapa pe care o deschisese.

Théo avusese o viaţă destul de frumoasă, chiar dacă o sfârşise rău, fiindcă murise tânăr, la şaizeci şi doi sau şaizeci şi trei de ani.

— Mulţumesc, domniţă...

Zidarul nu se putuse abţine să nu îşi lase privirea să alunece peste pieptul ei revărsat. Dacă ar mai fi avut măcar o săptămână de lucru în cartier, fără îndoială ar fi profitat şi el cum o mai făcuseră şi atâţia alţii. Avea părul blond deschis, abia de împlinise treizeci de ani şi ochii îi erau surâzători.

— Ei?...

— Bine, să-ncercăm...

— Când pot veni?...

— Când vrei... Am nevoie doar de puţin timp ca să fac patul... De când a murit Théo, nu a mai dormit nimeni în el...

Nu a întrebat-o cât o să fie chiria.

— O să-mi aduc valiza imediat după masă...

— Sper că nu ai de gând să treci la o mutare în toată regula...

Era atât de liniştit încât, pe stradă, simţise nevoia să fluiere. Pentru el, asta însemna descătuşarea şi se întreba cum de nu se gândise mai de mult la Nelly.

Intrând în casă, ochii îi sclipeau răutăcioşi. Marguerite urma să trăiască surpriza vieţii ei. Victima avea să-i scape.

Se va trezi singură, fără să mai aibă pe cine spiona, iar el încerca să ghicească dialogul celor două femei, după-amiază, în jurul ceștilor de ceai.

— Și a luat totul?, ar fi întrebat vipera aia de doamnă Martin.

— Nu. Doar o valiză mare...

— O fi plecat într-o călătorie?... Poate are pe cineva bolnav sau i-a murit cineva în provincie...

— Nu are familie... Nu primește scrisori, ci doar prospecte...

— Cum arăta?...

— Sfidător...

— Sunt convinsă c-o să se întoarcă...

— Credeți?...

— Nu l-ați urmărit?...

Ar fi roșit, probabil, fiindcă îl urmărise fără doar și poate. Îi jucase el un renghi de zile mari, dovadă că își regăsise echilibrul.

Valiza era destul de grea. O cărase în spate până în piața Saint-Jacques, unde se găseau în permanență două sau trei taxiuri.

Marguerite nu se ascunsese, mergând cam la zece metri în urma lui și, când Émile se întorsese, putuse citi totala confuzie pe chipul ei.

— O să vezi tu, bătrâno...

Fără să își fi luat măsuri de precauție, plecând în grabă, femeia își uitase acasă geanta. În consecință, nu avea la ea niciun ban. Bărbatul i se urcase în primul taxi și-i ceruse șoferului:

— La Gara de Est...

Gara de unde, în 1914, plecase pe front.

Ea rămăsese acolo, la marginea trotuarului, îmbrăcată în mov, fără a-și crede ochilor. Ajunși la Lion de Belfort, Bouin se aplecase către taximetrist.

— Mergeți câteva minute în ce direcție doriți... O să vă spun eu, apoi, pe unde să o luați...

— Și Gara de Est?

— Mi-am schimbat ținta...

— Dumneavoastră plătiți...

În sfârşit, după ce calculase că Marguerite avusese timp să se întoarcă acasă, dăduse noua adresă:

— La colţul străzii Feuillantines...

— Care dintre colţuri?

— Oricare...

Soarele fierbinte, strălucitor, îşi trimitea razele vertical. Parisul mirosea bine. De ani de zile nu mai respirase ca acum miasmele oraşului.

Ce farsă-i jucase!... În sfârşit avea să înţeleagă că el nu era un animal de companie pe care-l cumperi şi-l dresezi cum îţi vine. De acum o să mănânce singură la masă, singură în bucătărie, singură în toată casa, cu figura aceea de om căruia nu îi e foame, care nu are niciodată poftă de mâncare.

Un spirit pur, plutind pe deasupra împrejurărilor vulgare!

— Ai şi apărut?... Parcă spuseseşi...

Nelly mânca singură, dar vizibil cu poftă.

— Las valiza şi plec... N-am mai avut răbdare să aştept şi să mai mănânc o dată faţă-n faţă cu ea... Mă duc la restaurant...

După o ezitare, femeia îi propusese să împartă ce gătise, nişte cârnăciori apetisanţi de Toulouse pe varză roşie, umflaţi, suculenţi, răspândind o aromă plăcută de usturoi.

Deşi ar fi preferat să nu creeze un precedent. Era o persoană practică, evident cu picioarele pe pământ. Şi cunoştea prea bine bărbaţii. Dacă se înţelegea atât de bine cu ei, era fiindcă nu le cerea mai mult decât puteau ei da.

— Poftă bună...

— Şi ţie...

Îi zâmbise recunoscător şi se îndepărtase întinerit.

Toată viaţa îşi născocise, uneori fără să îşi dea seama, succesive obişnuinţe sau feluri de a-şi folosi timpul, mai mult ori mai puţin riguroase.

Era nevoie de săptămâni, de luni sau de ani pentru a face loc, fără nicio motivaţie aparentă, unui alt ritm, altor reguli, altor orare sau altor deprinderi.

Mai întâi fusese viaţa alături de părinţii lui, în copilărie şi adolescenţă, apoi în prima parte a căsătoriei cu Angèle, o

viață în patru nu de fiecare dată plăcută, fiindcă mama sa suporta cu greu prezența nurorii. Cât despre tatăl lui, acesta, fie prudent, fie resemnat, evita să intervină.

Mama i se arăta în special strictă când era vorba despre ora mesei și, când gătea, nu suporta să vadă pe nimeni prin preajmă.

— Du-te să te plimbi... Asta e mai degrabă pentru vârsta ta... Și m-ar bucura mai mult decât să mi te tot încurci printre picioare...

În consecință, viața lor avea loc mai mult în afara casei. Mergeau și iar mergeau. Bulevardele de pe malul apei le erau familiare, de la Charenton până la Pont-Neuf, și li se întâmpla să bată împrejurimile până târziu, în noapte.

Când își închiriaseră apartamentul de deasupra cafenelei, mâncaseră de multe ori la restaurant, fie pentru că Angèle se culca la loc după ce el pleca la muncă, fie pentru că își doreau câte un fel de mâncare mai deosebit. Îi distra să descopere bistrouri simpatice și ieftine, în care clienții își aveau, în niște rafturi, chiar și șervetele fiecăruia.

Astfel notaseră perioada Mélanie, de la Halle aux Vins, perioada Père Charles, de pe strada Saint-Louis-en-l'Ile, dar și altele, fiecare cu aromele și culorile ei, diferite de celelalte.

La fel se întâmpla și duminicile. Într-o primăvară, Émile își cumpărase o motocicletă cu care se duseseră în pădurea Fontainebleau, însă, după ce scăpaseră cu mare noroc dintr-un accident, lui Angèle i se făcuse frică de vehiculul pe două roți, și, în consecință, îl vânduseră.

Doi ani fuseseră obișnuiți ai trenului de Lagny, ajungând să cunoască toate colțișoarele regiunii.

Dansaseră în toate cârciumioarele de la țară, pierdute în vegetație. El se apucase de pescuit, iar nevasta încercase și ea să îl imite.

Urmase spitalul, unde ajungea mai devreme, se așeza pe câte o bancă și parcurgea ziarul de seară, înjurând când soneria anunța ora de vizită, înainte de a fi apucat să citească toate titlurile.

Văduvia, apoi, viața solitară în fundătură, romanele devorate lângă fereastră, țipetele bebelușului de la parter,

partidele de belotă, de după-amiaza, de la cafeneaua din Denfert-Rochereau...

Marguerite...

Acum intrase într-un nou univers în care căuta să se integreze, supraveghindu-şi comportamentul şi gesturile.

Numai dormitorul lui Nelly dădea spre stradă. Prin fereastra lui nu vedea decât o altă fereastră cu geamurile atât de murdare încât nu avea cum ghici ce se afla în spatele ei. Undeva, într-un atelier invizibil, un ciocan izbea în metal conform unui ritm lent, regulat. I se întâmpla să numere loviturile, aşteptând binefăcătoarea pauză.

Nu se plângea. Era fericit că scăpase de atmosfera din fundătură.

— Ce faci toată ziua?

— Mă plimb, citesc...

— Dacă nu e destulă lumină la tine în cameră, poţi să stai la mine, lângă fereastră, cu condiţia să nu fumezi împuţitele alea de trabucuri ale tale...

Pe ea nu îi era ciudă, cum îi fusese pe Marguerite.

— Nu îţi cer altceva decât să mă laşi să îţi dau o mână de ajutor...

— Mai vedem...

După expresia feţei, ghicea că nu se felicita pentru momentul în care acceptase să îl primească.

— Mă rog... Eşti şi tu un ciudat...

Printr-un chilipir, îşi cumpărase nişte cărţi ieftine, cinci sau şase, o adevărată provizie.

Pentru întâia oară după schimbarea domiciliului, se întorsese la cafeneaua din piaţa Denfert-Rochereau. Patronul îl recunoscuse.

— Ia te uită!... Dumneavoastră sunteţi!... Aţi fost bolnav?

Îl privea grijuliu, de parcă Bouin nu ar fi arătat prea bine. Nu e vorbă, slăbise mult în ultima perioadă, şi asta se vedea mai ales pe gât. Gulerul cămăşilor, desfăcut, descoperea mărul lui Adam, scos în relief, cu pielea atârnând de o parte şi de alta.

Se uitase către masa de lângă geam, unde prietenii lui obişnuiau să joace cărţi.

— Căutați veteranii?... Uriașul Désiré a murit acum un an, Colonelul, cum îi ziceați, deși nu era decât sergent-major...

— Ce-a avut?

— I s-a făcut rău pe stradă... iar cel mic și gras... Stați un pic... Îmi stă numele pe limbă... Loireau?... Voiron?... Cel care a avut papetărie la Porte d'Orléans... Nu contează... S-a întors la el în sat, în Dordogne, unde își avea familia... Cu ceilalți nu știu ce s-a mai întâmplat... E un du-te-vino... Ce luați?

— Un pahar de Bordeaux roșu...

— Joseph!... Un Bordeaux roșu... Și ce mai faceți?... Sunteți mulțumit?... Lucrurile merg cum vă doriți?...

— Nu mă plâng...

— Parcă, soția v-a murit?... După un accident... Vedeți ce bine îmi țin minte clienții?... Le mai uit câteodată numele, dar am memoria fizionomiilor... Tot aici, în cartier, locuiți?...

— Aproape de piața Saint-Jacques...

— Nu cumva dumneavoastră?... Ba da, sigur că da!... V-ați căsătorit cu proprietăreasa întregului scuar...

— Numai al unui rând de case..., îl corectase.

— Oricum, e o mică avere... Peste drum se ridică un imobil nou, nu-i așa?

— Nu încă... Nu au început lucrările... Unii dintre locatari nu se mută decât luna viitoare...

— Căutați parteneri pentru o partidă?...

— Nu neapărat...

Nu cunoștea jucătorii care luaseră locul celor de altădată. Erau mai tineri.

— Sunt jucători de bridge. Stau până la opt seara... Pasionații de belotă sosesc pe la patru...

Se întorsese pe strada Feuillantines făcând un ocol lung, pentru a trece prin parcul Montsouris. Ar fi trebuit să o ia și pe strada Santé pentru a vedea de departe casa din capătul fundăturii, dar renunțase la ideea ridicolă.

Intrase pe culoarul locatarilor și întredeschisese ușa de la bucătărie pentru a anunța:

— Urc...

Se arăta întotdeauna discret. Abia sosit, se temea ca prezența lui să nu plictisească, așa că parcă trăia în vârful

picioarelor. Citea, ieşea câteva clipe pentru a fuma un trabuc, urca la loc şi privea oamenii care treceau pe stradă.

Îi plăcea mirosul din dormitorul lui Nelly, un miros destul de puternic, care îi amintea de scurtele clipe pe care le petreceau amândoi în bucătărie.

Pe la şapte cobora iarăşi pentru a se duce să ia masa. Ea stătea în spatele tejghelei, în faţa a vreo şase clienţi. Mânca în timp ce îşi citea ziarul, închipuindu-şi-o pe Marguerite singură, în bucătărie, dacă nu cumva o mai invita pe doamna Martin.

I-ar fi plăcut să se poată ascunde pe undeva la sosirea acesteia, după-amiaza, când ceasul anunţa ora patru.

— Bună soluţie!..., ar fi suspinat Marguerite.

— Mie mi se pare că a procedat ruşinos, după tot ce aţi făcut pentru el... Când mă gândesc că l-aţi adunat de pe străzi ca pe o pisică maidaneză...

Dacă doamna Martin aşa spusese, greşise, fiindcă era de preferat să nu se pronunţe cuvântul pisică în casa aceea. Dar poate că o fi zis câine...

— Nu vă temeţi că, în starea în care este...

— Teamă de ce?...

— Nu ştiu... Un bărbat care nu mai este în toate minţile...

O fi auzit când îi ceruse taximetristului să îl ducă la Gara de Est? Dacă da, acum s-o fi întrebând în ce direcţie ar fi putut pleca. Fiindcă, la drept vorbind, el nu cunoştea pe nimeni spre est, nici în suburbii, nici în oraşele mai îndepărtate. Fusese nevoie de războiul din 1914 ca să ia o dată trenul din gara aceea. Mai târziu, cu Angèle, nu merseseră niciodată cu trenul mai departe de Lagny.

La întoarcere a găsit-o pe Nelly mâncând pe un colţ de masă.

— Ai gustat ceva bun?

— Un antricot cu cartofi prăjiţi...

— Mor după cartofii prăjiţi, dar nu fac niciodată, fiindcă nu le place clienţilor mirosul... Doar duminica, de câte ori mă hotărăsc să mai plec de acasă, îmi mai iau o porţie...

— Şi când rămâi, ce faci?

— Dorm... Ascult radioul... Citesc, dar nu prea mult, fiindcă nu mă pasionează cărţile... Mereu aceleaşi poveşti şi nimic adevărat în ele...

— La cât închizi?

— Când mi se face somn... Seara nu prea vine nimeni... Doar așa, câte un client, din când în când... Un păhărel la botul calului... Pică bine, ținând cont că tot nu am ce face...

— Gata, te las...

— De ce?

— Mă tem să nu te deranjez... Doar ți-am promis...

— La drept vorbind, ești un timid... N-aș fi crezut... Nu cumva ai fost să dai târcoale așa, ca din întâmplare, prin strada Santé?

— Niciodată! De ce aș fi făcut-o?

— Habar n-am... Poate ca să-ți vezi nevasta și să afli cum a încasat lovitura... Chiar vrei să-ți spun?... Aveți tot atâta nevoie unul de altul ca doi tineri căsătoriți... Hai, lasă protestele... O să vezi... Nu-ți dau nici cincisprezece zile până o să te întorci la ea...

— Mai bine... Nici nu mai știu... Nu contează...

— Să zicem că mă înșel... Uite: cât spăl vasele poți să duci pubelele pe trotuar. Le găsești în curte, la capătul culoarului. Cele care au un cerc roșu. Fiecare locatar are culoarea sau inițialele lui, altfel nu le-am mai deosebi și ar duce fiecare în cârcă mizeriile celorlalți.

Ea își citise jurnalul, întreruptă de două ori de câte un client, și, de fiecare dată, Émile se îndepărtase, în cazul în care ar fi fost nevoie de bucătărie.

— Ia zi, ai de gând să tot intri și să tot ieși ca omuleții din barometrele suedeze?... Ce-ți închipui?... Că-mi fac curul cadou tuturor clienților?... Bine... N-oi fi tu singurul, or mai fi și alții... Dar, cum o fac pentru că așa-mi place, am tot dreptul să aleg...

Au urcat pe la zece seara. De data aceasta, el închisese obloanele.

— Și dincolo te culcai devreme?

— Da... dacă nu era ceva interesant la televizor...

— Televizor nu am... Costă scump...

Își jurase, în sine, că se va duce să îi cumpere unul mâine. Seara ar fi plăcut să urmărească emisiunile alături de ea.

Fără să își fi dat seama, reconstruia un fel de mică lume destul de asemănătoare celei din care tocmai fugise.

— Nici cadă nu am, numai duş... Se intră pe uşa asta... Vara, apa nu e încălzită... Nu e vorbă, nici nu aş avea nevoie de apă caldă...

Îşi scosese rochia peste cap. Uşa dintre ei rămăsese deschisă. Renunţase şi el la haină, la cravată şi apoi aşteptase, ezitând dacă să se dezbrace mai departe sau nu.

— În după-amiaza asta ce ai făcut?

— Am băut ceva în piaţa Denfert-Rochereau... Într-o cafenea unde jucam cărţi pe vremuri... Însă nu mi-a mai rămas niciun prieten pe acolo. Iar pe cei noi nu-i ştiu...

— Şi după?

— Am mers în parcul Montsouris şi am stat pe o bancă...

— Şi te-ai uitat cum se joacă copiii?

Râdea de el.

— ...Ori ai aruncat pâine la păsărele?

— De ce râzi?

— Habar n-am... Viaţa e ciudată... Nu ţi se pare?... Uite! În clipa asta te-ai făcut mic, mic ca să nu cumva să închid uşa înainte de a fi complet dezbrăcată... Îmi ştii tu bine bucile, da-n curul gol nu m-ai văzut niciodată... Hai, recunoaşte!

— Da... Mă gândeam mult la asta, seara...

— Încercând să adormi în camera nevesti-tii!... Bine, dacă îţi face plăcere, vom inaugura şederea ta aici făcând dragoste... Dar nu la mine-n pat şi nici în dormitor... La tine...

Odată goală puşcă, începuse să se învârtească prin dormitor fără nicio ruşine, aranjându-şi lucrurile la locul lor.

— Ei?

— Da..., şoptise bărbatul.

— Aşa rămâi?

Pantalonii şi cămaşa nu şi le scosese.

— Aş prefera...

Nu îndrăznea să se dezbrace mai mult. La rigoare, faţa mai putea da o iluzie, însă trupul îi era slăbit, îmbătrânit, şi se temea să nu observe în ochii ei sclipiri de milă ori de batjocură.

— Cum vrei să stau?

Deşi acum aveau şi pat, o făcuseră tot ca jos, în spatele uşii.

— Bine! Acum închid uşa şi mă culc. Noapte bună...

Ironică, îl sărutase pe frunte şi se retrăsese în camera ei, unde o auzise întinzându-se în pat.

Ziua următoare se desfăşurase aproape la fel, cu diferenţa că, seara, televizorul era deja instalat în bucătărie. Drept mulţumire, la apariţia aparatului, Nelly remarcase:

— Nu eşti prost deloc...

— De ce?

— De-aia... Asta te va ajuta să îţi treci serile... Vă uitaţi amândoi la televizor, tu şi baba ta?

— Da...

— Şi cu cea dinainte?

— Nu aveam pe vremea aia...

Duminică rămăsese în pat până la unsprezece, când ea deschisese uşa căscând.

— Nu ai ieşit pe nicăieri?

— Am aşteptat să te trezeşti pentru a te invita să mâncăm împreună într-un restaurant; poate la Paris sau în împrejurimi, unde vrei tu...

— Chiar atât eşti de bogat?

— Mi-ar face plăcere... Aşa ai putea mânca şi tu cartofi prăjiţi...

— Atunci, ce-ai zice de Saint-Cloud? Era pe-acolo un fel de terasă cu bolţi de verdeaţă, chiar la marginea apei. Am fost o dată cu Théo... Mă întreb dacă o mai fi existând...

Luaseră metroul. Era pentru prima oară când o vedea în afara cafenelei, îmbrăcată într-o rochie de stambă şi cu ciorapi albi. Căutaseră pe malul Senei localul până îl găsiseră, dar aşteptaseră un ceas până să se elibereze o masă.

— Ştii câţi ani aveam când am venit întâia oară aici?

— Douăzeci?

— Optsprezece... Aşa... Făceam încă trotuarul pe bulevardul Sevastopol... Théo m-a luat cum ar fi putut-o face cu oricare alta... Doar eram trei prietene în acelaşi colţ de stradă, aşa că, pe întuneric, a ales la întâmplare... După ce-am făcut-o, nu a plecat imediat... A început să mă întrebe tot felul de lucruri... Nu-mi plăcea deloc treaba... E plină lumea de tipi care nu plătesc o fată decât pentru ca aceasta să le povestească viaţa ei. Alţii îţi tot plâng pe umăr la auzul unor asemenea nenorociri... S-a întors, m-a invitat să mâncăm împreună şi m-a adus aici,

dar știi cum? În taxi, te rog frumos!... N-am mai avut nicio îndoială că de atunci în trei luni o să mă mărit cu el... Nu e tare? Iar astăzi mă găsesc în același loc, cu tine la masă...

Nu mai continuase. Lui i-ar fi plăcut să știe ce era ea gata să spună, mai departe, dar nu îndrăznise să insiste.

La întoarcere, după ce se mai plimbaseră pe malul Senei și se uitaseră la șlepuri, ea îi declarase:

— Bine! Așa, în mod excepțional, poți să mănânci cu mine. Duminica seara mă mulțumesc cu jambon și brânză...

Se uitaseră la televizor. Cum nu pricepea episodul, fiindcă nu văzuse serialul, el i-a spus toată povestea. Urcaseră pe la unsprezece și intraseră, imediat, fiecare în camera lui.

— Abia aștept să mă bag în pat... Pun pariu că am făcut insolație... Dacă ies din casă așa de rar...

Luni dimineață îi făcuse surpriza de a mătura pe jos, de a face ordine în bucătărie și de a pregăti și cafeaua până ca ea să coboare. Se comporta cam ca un câine care își găsise un nou stăpân și făcea tot posibilul să îi placă.

Îi era frică să nu fie aruncat în stradă, bănuind că entuziasmul lui Nelly poate să nu fie chiar de lungă durată.

Aceasta îl suporta, găsind situația amuzantă. Dar cât timp, oare? Așa că se făcea mic, oferea cele mai mărunte servicii și se grăbea să dispară de câte ori nu mai era nevoie de el.

Se întorcea iar și iar în parcul Montsouris unde, într-adevăr, se uita cum se jucau copiii. El nu avea. Cu prietenii sau, mai degrabă, cu tovarășii lui se întâlnea la cafenea, mai rar la ei acasă, și atunci seara târziu, când copiii acestora dormeau.

Drept pentru care îi privea uimit ca și cum, abia după ce trecuse de șaptezeci de ani, descoperea copilăria. Ceea ce îl mira cel mai tare erau cuvintele murdare pe care aceștia și le aruncau peste capetele mamelor, care nici nu-i băgau în seamă.

Așa o fi făcut și generația lui în copilărie? La treisprezece ani nu ar fi îndrăznit să îi mărturisească mamei că aflase de la colegi cum se nasc bebelușii.

Stai drept... Nu-ți mai băga degetul în nas... Mănâncă frumos... Pe unde-ai mai umblat de-ai adunat tot noroiul ăsta?... Șterge-te pe picioare...

Dacă ar fi făcut copii, acum ar fi fost căsătoriți și ar fi avut, la rândul lor, copii...

Ar fi fost mai fericit, Bouin, în cazul acela? Dar ce, era nefericit? Să fi fost vreodată în viață nefericit?

Nu cumva cât locuise în scuarul Sébastien Doise? Evident. Existase şi perioada aceea... Fusese îngrozitor de îngrijorat, mai ales după povestea cu pisica. Soția îl ura. Şi el o ura. Pe unul dintre bilete, într-o zi când o văzuse apăsându-şi neîncetat mâna pe piept ca şi când inima urma să înceteze să-i mai bată, el îi scrisese:

Poți să crăpi!

Chiar aşa şi gândea? Oricum, era răspunsul la răutățile ei. Căci inventa unele mai subtile decât ale lui şi aranja lucrurile diabolic, în aşa fel încât orice vină să poată fi pusă pe socoteala lui.

Doar se stabilise o dată pentru totdeauna că el era un monstru, iar ea, o victimă nevinovată...

La ce bun însă să se mai gândească la asta? Doar scăpase. Era liber. Îi plăcea micuța cafenea cu dalele ei roşii, cu bucătăria care mirosea atât de bine, cu cele două dormitoare şi cu locul lui, din timpul zilei, de la fereastra boltită ca o semilună. Era atât de bine să o vadă pe Nelly dimineața, deschizând uşa abia mişcându-se de somn, în cămaşa ei mototolită, şi seara, când lăsa uşa deschisă cât timp se dezbrăca.

— Pot cumpăra de la tine nişte Bordeaux roşu?... Mi se mai întâmplă, cât stau sus, să am chef de un pahar şi nu aş vrea să te mai deranjez...

— Din cel la sticlă, de un franc paharul?...

— Da...

— Mă duc imediat să caut în pivniță...

Uite-aşa! Existența i se organiza. Îşi găsise un nou colțişor al lui.

Capitolul 7

Totul ținuse ceva mai mult de o săptămână, mai precis zece zile, dacă punem la socoteală şi cele două duminici, cea de la Saint-Cloud şi cealaltă, cu furtuna, pe care o petrecuseră învârtindu-se între parter şi etaj, pentru a se opri, până la urmă, posaci şi fără chef, în faţa televizorului.

Mai târziu, cu siguranţă îi venea greu să admită că viaţa lui alături de Nelly fusese atât de scurtă, fiindcă aceasta, în mintea lui, se aşezase în galeria de femei alături de care trăise multă vreme: mama sa, Angèle, Marguerite.

Până la urmă o să o confunde şi pe ea cu celelalte.

Era greu de explicat ce se întâmplase. Îşi amintea cuvinte, atitudini, fraze, dar mai ales priviri şi, în special, reacţia lui faţă de acele priviri, însă nu îşi mai dădea seama dacă era vorba despre amintirea inconştientă a cutăreia sau cutăreia dintre perioadele existenţei sale.

Într-o dimineaţă, pe la ora zece, tocmai îşi citea ziarul lângă fereastra boltită de la mezanin.

Cumpăra mai multe jurnale decât în mod obişnuit, fiindcă încă îi lipsea curajul de a începe un roman de proporţii. Cu fiecare nouă carte trebuia să parcurgă un număr de pagini până să se familiarizeze cu personajele, să le recunoască după nume, fiind deseori obligat să se întoarcă pentru a relua anumite fragmente.

Acum număra mai multe ore goale decât în scuarul Sébastien Doise, întrucât îşi impusese să nu o deranjeze pe Nelly în perioada în care puteau apărea clienţi. De plimbat, se plimba mult, dar tot nu reuşea să îşi umple toate zilele. Continua să meargă să se aşeze pe câte o bancă din parcul Montsouris, să ia şi masa de prânz, şi cea de seară în oraş, cu excepţia celor două cine la care fusese invitat să rămână.

În dimineaţa aceea ridicase ochii din carte şi o văzuse pe trotuarul de vizavi. Era chiar Marguerite, împietrită, cu geanta de piaţă în mână, privindu-l cu o expresie dureroasă, pe care nu i-o mai văzuse.

Fusese atât de şocat încât începuse să vorbească de parcă între ei nu ar fi fost distanţa aceea din stradă până la etaj. Fereastra era deschisă. Dacă ar fi vorbit mai tare, ea l-ar fi putut auzi.

Nu şi-o închipuise niciodată astfel. Îi dispăruseră şi rigiditatea, şi siguranţa de sine. Nu mai era vechea domnişoară Doise cu privirea ei studiată, ci o biată femeie oarecare, trecută, obosită, speriată, bolnavă poate.

Parcă îmbătrânise şi mai mult şi se îmbrăcase ca vai de ea, în grabă, cu o rochie care nu i se potrivea nicidecum.

Îl înşelau ochii sau buzele i se mişcau ca într-o rugăciune?

Ruşinat, derutat, Émile se străduise să nu se ridice, să nu se mişte, să îşi întoarcă privirea. Oamenii care treceau pe trotuar o atingeau, dădeau peste ea, care nu se mişca, fascinată parcă.

Apoi, încet, regretând s-ar fi zis, cu pas şovăitor, se îndreptase către colţul străzii Saint-Jacques.

El mai rămăsese încă vreun sfert de ceas cu ochii în ziar, fără a mai fi citit. După care coborâse. La tejghea, Nelly îl servea pe lăcătuşul din capătul străzii.

— Un pahar de vin alb...

Îl privise curioasă, îl servise cu gesturi mecanice, după care îşi continuase discuţia:

— ...din moment ce a fost una, vor mai fi şi altele... Vremea s-a stricat şi o să mai treacă vreo câteva zile până să se îndrepte...

Până la urmă înțelesese că vorbeau despre furtuni. În noaptea precedentă fusese cea de-a treia în numai patru zile.

— Tot ce-mi doresc, mormăise lăcătușul, e să fie duminică timp frumos... Le-am promis copiilor că-i duc la pădure și...

Plecase ștergându-se la gură. Nelly și Bouin se priveau.

— Ei?

— Ei, ce?

— Nu mă face să cred că nu ai văzut-o, explicase Nelly.

— Bineînțeles că am văzut-o...

— Și efectul?...

— Niciunul... De ce?...

Și femeia asta pretindea că poate citi în el ca într-o carte deschisă, lucru pentru care îi era ciudă pe ea. Îl deranja să descopere că era și ea ca toate celelalte.

Nu coborâse pentru a se confesa. Nici nu știa de ce coborâse. Cu siguranță nu pentru a se ascunde în spatele fustelor mamei.

Șoptise, pesemne:

— Groaznic ce-a mai îmbătrânit...

Tăcuse imediat, fiindcă i-ar fi putut ghici mila din glas. Era pentru întâia oară când nu se mai simțea la largul lui lângă Nelly, ba chiar se îndoia de ea.

— Unde te duci?

— Să mă plimb...

Nu ca să dea de Marguerite. O luase în sens invers și făcea eforturi pentru a nu se mai gândi la ea.

Fusese o zi cu adevărat neplăcută. Stătuse mai mult decât oricând la fereastră. Totuși, ajunsese până în parcul Montsouris, dar nu rămăsese decât câteva minute pe bancă.

Se așteptase el: a doua zi, la aceeași oră, o revăzuse în același loc, aproape exact în aceeași poziție, cu ochii ridicați. Era ceva patetic în bătrâna aceea uscată și șubredă, ceva ce te ducea cu gândul la credincioșii care, prin biserici, devorează din priviri statuia Fecioarei Maria.

Nelly nu îi mai spusese nimic, dar nici nu se mai purtase cu el cu naturalețea din zilele precedente. Părea să își zică în gând:

— Băiete, ești în mare pericol...

Aşa şi era. Apariţia îl dăduse peste cap. Crezuse că s-a eliberat şi începea să descopere că se înşelase.

Ea revenise şi o a treia, şi o a patra oară, tot mai de plâns, de-ai fi zis că e pe punctul de a se prăbuşi, epuizată, pe trotuar.

Într-o după-amiază, pe stradă, se întorsese şi o descoperise mergând în spatele lui, la vreo treizeci de metri.

Era ora plimbării în parcul Montsouris. Nu îşi schimba nimic nici din cutume, nici din itinerar. Înainta cu paşi mari, auzindu-i în spate pe ai ei, mărunţi, grăbiţi şi, din când în când, încetinea spunându-şi că altfel femeia avea să-şi piardă suflul.

Fiindcă, evident, gâfâia. Fiindcă, evident, îi lipsea. Nu-şi mai regăsise echilibrul în locuinţa goală, iar prezenţa în urma lui era în acelaşi timp o mărturisire şi o rugăminte.

Bouin făcea eforturi pentru a nu se lăsa impresionat. Se aşezase pe banca lui, pe când ea rămăsese la colţul unei alei.

— Ai fost pe-acolo?

Cum o fi putut Nelly ghici că Marguerite se ţinuse după el, care fusese tentat să...

— Nu...

— Ştii, Émile, nu trebuie să îţi fie ruşine de mine... Te-aş înţelege...

Cuvintele acelea l-au enervat. Toată viaţa detestase să fie judecat şi, mai ales, să vadă cum oamenii prevedeau ce urma să facă, din moment ce el habar nu avea şi încă mai stătea în cumpănă.

Nu dorea deloc să se întoarcă în scuarul Sébastien Doise. Aici era fericit. Îşi putea cultiva obiceiurile şi ciudăţeniile lui.

Atâta doar că nu mai simţea acelaşi sentiment al eliberării din primele zile.

Aproape că o uitase pe Marguerite. Şi uite că acum încerca să năvălească peste el, cu timiditate, cu o umilinţă pe care nu ar fi ghicit-o nicicând în ea.

Nu cumva doamna Martin o fi sfătuit-o să se comporte astfel? S-or mai fi văzând amândouă în fiecare după-amiază, pentru a vorbi despre el?

Își punea asemenea întrebări și multe altele lăsându-și gândurile să zboare în voia lor.

— Ieși?

— Am nevoie de aer... Ziua a fost sufocantă...

În seara aceea, la căderea nopții, o luase aproape direct, cu doar un mic ocol, atât cât să pară că are unele ezitări, către strada Santé, trecând prin fața fundăturii unde se vedea becul stradal și se auzea jetul de apă. Din depărtare nu putea ști dacă e lumină la vreuna dintre ferestrele ultimei case.

Nelly nu îl întrebase nimic. Când se întorsese, ea se băgase deja în pat. Închisese ușa dintre ei, șoptind ușor, în cazul în care ea chiar ar fi dormit:

— Noapte bună...

— Noapte bună...

Fusese o noapte groaznică. Se trezise cel puțin de cinci ori, cu scuza că merge să facă pipi, adormise la loc cu greutate, pentru a se scufunda în vise de neînțeles, pe care nici măcar nu și le mai amintea la sculare.

Tot ce știa era că se lupta. Că nu voia. Nu putea preciza ce refuza atât de sălbatic, însă îl copleșea faptul de a vedea că toată lumea se coalizase împotriva lui, că el era singura persoană de partea lui.

La șase se ridicase din pat obosit, măturase rumegușul, spălase bucătăria cu multă apă, băgase la loc pubelele, băuse ceva vin roșu la sticlă și, când Nelly coborâse în papuci și aproape goală pe sub rochia ei neagră, nu găsise nimic să îi spună. Venise, după cum se aștepta, și rămăsese în picioare, în același loc, în aceeași poziție, mereu cu aceeași întrebare în privirea ațintită asupra lui, de care nu mai reuși să scape nici mai târziu.

Ochii ei erau de un albastru șters, dar, când era emoționată, albastrul bătea într-un fel de gri murdar, iar figura își pierdea luminozitatea, albindu-se, urâțindu-se cumva.

Ai fi zis că se stingea, că nu mai putea lupta mai departe.

Bouin tot mai refuza să se lase cuprins de milă, deși nu reușea prea bine. La prânz nu îi fusese foame, așa că lăsase jumătate din porție în farfurie. Deși alesese restaurantul

lui preferat şi comandase tocană de viţel în sos alb, ca-n vremurile bune.

— N-a ieşit bine?..., se neliniştise patronul.

— Ba da, însă nu prea mi-e foame...

— O fi, poate, din cauza căldurii. Nu păreţi să o suportaţi prea bine...

Şi omul acesta îl privea cu atenţie, de parcă ar fi vrut să descopere pe faţa lui Dumnezeu ştie ce maladie.

Chiar nu l-or fi putând lăsa în pace? Nu avea de dat nimănui socoteală, în schimb toată lumea se înţelesese să stea cu ochii pe el şi să îl judece.

Păi ce, o judeca el pe Nelly? Le judecase vreodată pe Angèle ori pe Marguerite?

Până la urmă o să se supere, o să le pună pe toate în aceeaşi oală şi o să le considere duşmanii lui. Dacă s-ar apuca şi bărbaţii să-şi bage nasul unde nu le fierbe oala...

Nu se întorsese imediat. Sărise într-un autobuz, ajunsese pe bulevardul Saint-Michel şi o luase către Sena. Umblase multă vreme, trecând de-a lungul antrepozitelor de la Bercy, fără însă a mai contempla, ca altădată, cum erau descărcate şlepurile.

Abia de aruncase o privire vechii lui case. Cât despre cea a părinţilor şi a copilăriei, din spatele ecluzei de la Charenton, de mult fusese rasă de pe faţa pământului pentru a se ridica un ansamblu de locuinţe cu chirie redusă, pentru persoanele cu venituri modeste.

Era deja prea obosit pentru a se mai întoarce pe jos până în strada Feuillantines, aşa că aşteptase autobuzul, posomorât şi cam speriat. În nări, îi stăruia un miros de praf, iar pantofii începuseră să îl bată. Nu mai făcuse un drum atât de lung de ani şi ani de zile.

Ar fi trebuit să intre pe coridor, dar până la urmă împinsese uşa de la intrarea în cafenea. Nelly nu se afla la tejghea. Zărise o umbră mişcătoare în spatele perdelei care acoperea intrarea în bucătărie.

Nu resimţea nici cea mai mică umbră de gelozie. Îşi făcuse şi ea apariţia, netezind cu palmele poalele rochiei şi, câteva clipe mai târziu, un bărbat trecuse pe trotuar cu faţa ostentativ întoarsă în cealaltă direcţie.

— Iar a venit...

El nu spusese nimic. Nici nu ar fi avut ce.

— Părea derutată...

Desigur, fiindcă nu își făcuse obișnuita plimbare prin parcul Montsouris. L-o fi crezut bolnav?

— De data asta a traversat...

— Și-a intrat?...

—Nu... Ar fi trebuit... A atins clanța din vârful degetelor... M-a privit de parcă m-ar fi fotografiat, apoi s-a hotărât și-a plecat...

S-a abținut să o întrebe: „Ce mai făcea?". Realizase că nu i-a fost ușor să treacă strada și să se apropie de clădire... Fusese pe punctul de a intra... Și asta ar fi obligat-o să vorbească cu Nelly... Ce i-ar fi putut spune?... Ar fi îndrăznit să îi ceară noutăți?... Ar fi fost capabilă să o roage să i-l dea înapoi?...

— Mai bine te-ai hotărî...

— Să ce?

Femeia ridicase din umeri ca în fața unui copil care pune întrebări idioate.

— Sunteți ca șoarecele și pisica...

— Nu înțeleg ce vrei să spui...

— Înțelegi foarte bine și știi cum o să se termine toată povestea...

— Cum?...

Ea mai ridicase o dată din umeri.

— Ia și bea...

În fața televizorului abia dacă schimbaseră câteva cuvinte, de parcă fiecare ar fi fost doar el și aparatul. Apoi urcaseră și își spuseseră noapte bună, fiecare în fața camerei lui.

Émile dormise mai bine, încă apăsat, dar mai puțin agitat decât noaptea precedentă. Acum, Nelly era cea supărată. Își îndeplinise măruntele sarcini gospodărești ale dimineții ca un robot și, când ea coborâse, evitaseră să se privească.

La ora zece, Marguerite sosise la întâlnire. Nici ea nu se uita direct în ochii lui. Privirile îi alunecau de parcă ar fi vrut să păstreze un secret pe care toată lumea ținea morțiș să i-l fure.

Până la urmă se îndepărtase. Numai atunci bărbatul se uitase şi el direct la ea, până când bătrâna dispăruse după colţul străzii.

Jos erau clienţi. Se puteau auzi voci vesele, de muncitori în pauză care-şi făceau cinste. Şi el lua astfel de pauze când era supraveghetor de şantier, însoţind câte un maistru ori un antreprenor într-un bar pentru a da un pahar peste cap.

Stătea în picioare în faţa patului lui Nelly, un pat din aramă cum nu mai văzuse din tinereţe. Trecuse apoi în camera lui şi scosese din dulap o sticlă de Bordeaux roşu pe care se dusese singur în pivniţă şi îl trăsese din butoi.

Ca Théo... Théo care murise... Moartea îl luase brusc, când nici nu se aştepta, ca pe mama sa...

I s-ar fi putut întâmpla şi lui... I se putea întâmpla şi lui Marguerite, care ajunsese acasă şi stătea singură în bucătărie...

Cine avea să-i descopere trupul?... Şi după câtă vreme?...

Tot se mai lupta, se străduia să nu cedeze. Nelly avea dreptate. În definitiv, ştie şi el foarte bine cum avea să se încheie toată povestea. Atunci de ce să nu îi pună capăt chiar de acum?

Râdea ea jos, la vreun banc spus de cine ştie ce client, dar era sigur că urechea îi era atentă la paşii lui pe podeaua mezaninului.

Valiza era deasupra garderobei. Se ridicase pe vârfurile picioarelor ca să o apuce, îşi luase hainele de pe umeraşe şi le înghesuise înăuntru cu tot cu lenjeria şi pantofii de schimb.

Ce va zice Nelly ori cum se va uita la el numai de bine nu urma să fie. Însă se săturase să tot fie subiectul de interes al altora. Avea dreptul să trăiască după cum credea de cuviinţă, să se lase în voia propriilor impulsuri.

Se privise în oglindă şi observase că a îmbătrânit.

La ce bun să se mai chinuiască să înţeleagă? Se tot întrebase în ultimele zile, până îl apucaseră durerile de cap.

Coborâse scara fără grabă, cu valiza în mână. Ar fi putut pleca fără a fi văzut, ajungând direct pe trotuar şi luând-o la stânga.

Oricum, îi mai datora nişte bani. Nu îşi plătise nici camera, nici sticlele băute sus, nici paharele golite la tejghea.

Muncitorii plecaseră. Rămăsese doar zidarul cu mutră de Pierrot. Ajunsese un obișnuit al casei. Să fi trecut și de cealaltă parte a ușii de la bucătărie, pândind prin perdea?

Nelly îl privise fără a-și arăta mirarea.

— Presupun că vrei nota de plată.

Nu era supărată. Îi vorbea ca de obicei, în timp ce căuta pagina lui din carnet.

— Camera nu o mai pun la socoteală...

— Ba te rog să o faci...

— Habar nu am nici cât vine, nici câte zile ai stat...

— Unsprezece...

Păruse surprinsă că le numărase atât de precis.

— Cum vrei... Să zicem, trei franci pe zi...

— Prea puțin... Zi măcar cinci...

— N-o să ne certăm, acuma... Consumația e cincizeci și doi de franci...

— Plus două mese...

— Atunci scad dejunul de la Saint-Cloud... Haide, doar ai fost invitatul meu...

Zidarul roșcovan aștepta fără să înțeleagă ceva. Bouin își scosese banii din portofel.

— Nu ai mărunțiș?...

— Nu îndeajuns...

Nici în casa de marcat nu mai erau.

— Mă duc să caut...

Nelly ieșise din cafenea, traversase o zonă însorită și apoi făcuse să răsune clopoțelul de la intrarea în patiserie.

— Gata!... Cred că am încheiat afacerea... Iei un Sancerre?

Nu o putea refuza. Își pusese și ei unul.

— Rândul patroanei..., glumise Bouin.

Își băuse paharul dintr-o sorbitură, după care îngăimase un adio stângaci. Ieșise fără a mai întoarce capul, simțindu-le privirile în ceafă. Peste o clipă urmau să facă dragoste în spatele ușii, iar gândul acesta îl săgeta în inimă.

Regăsise itinerarul familiar pe care îl urmase atâția ani. În curtea spitalului Péan, femei, copii, bătrâni stăteau la rând la ușa dispensarului. Ceva mai departe, o dubă era parcată în fața închisorii.

Făcu stânga, în fundătură. De o parte a străzii, casele erau goale, cu storurile coborâte, la parter, cu ferestrele de la etaj fără perdele.

Linia ce despărțea umbra de lumină trecea chiar prin mijlocul străzii.

Nu se folosise de cheia care rămăsese la el fără să fi vrut. Sunase, lăsându-și valiza pe trotuar. Ciulise urechile, surprins de liniștea din interior, tresărise apoi când ușa se întredeschisese și când zărise jumătatea unui chip prin crăpătura îngustă.

Pregătise o bucată de hârtie, pe care însă nu o mai aruncase cu obișnuita mișcare din mijlociu și degetul mare. Când ușa se deschisese larg, i-o întinsese fără un cuvânt.

Marguerite o luase tăcând și ea, dar cu o privire speriată. Își scosese ochelarii din buzunarul șorțului. Citise, lăsând ușa deschisă, apoi intrase în salon.

Émile trecuse pragul, recunoscând mirosul, densitatea și greutatea aerului dinăuntru. În salon zărise colivia și papagalul încremenit acolo.

Marguerite scria aplecată deasupra pianului.

Biletul lui cuprindea o întrebare:

Doamna Martin?

Condiție, în același timp, a capitulării, din partea lui. Doar nu era să revină cu coada între picioare. Doar nu cerșea dreptul de a-și relua locul în casă.

Era tentat să urce imediat și să golească conținutul valizei, însă preferase să aștepte. Marguerite nu îi dăduse răspunsul pe care îl terminase de scris, ci îl lăsase pe pian. Așezându-se în fotoliu, își luase lucrul de mână ca pentru a-l face să înțeleagă că nimic nu se schimbase.

Bărbatul înaintase, ezitând, și întinsese mâna.

Am dat-o pe ușă afară pe vipera aia.

Așteptase destul de mult înainte de a ridica ochii pentru a înțelege dacă era satisfăcut, apoi, ca și cum nimic nu s-ar

fi întâmplat în cele două săptămâni, își continuase lucrul mișcând din buze.

Lucrările nu se deschiseseră decât în primăvara următoare. La început, timp de mai multe zile, putuseră fi văzute niște mașini care staționau în fața caselor goale și grupuri de străini într-un continuu du-te-vino. Uneori erau însoțiți de muncitori pe care te mirai zărindu-i pe neanunțate sus, pe acoperișuri, făcând treburi misterioase.

Foarte nervoasă, Marguerite nu lăsa să treacă un sfert de oră fără a se duce să se uite pe fereastră.

Într-o dimineață, când ieșiseră unul după altul pentru a face piața, dăduseră de un cordon de polițiști pe strada Santé. Inițial, Bouin își închipuise că evadase vreun deținut, dar, la întoarcere, tot în urma nevestei, cam la vreo zece metri, înțelesese.

Se încerca introducerea unei macarale-turn în fundătură și o întreagă mulțime stătea și căsca gura la spectacol. Tractorul cu șenile înainta, se oprea, dădea înapoi și se urnea iarăși, cu deosebită precauție, în timp ce o întreagă echipă se învârtea grăbită în jurul lui.

Bătrâna trecuse pe lângă ei disprețuitoare. În bucătărie îi găsise cumpărăturile lăsate de izbeliște. Urcând scările, constatase că se închisese în dormitor de unde putea fi auzită plângând.

Fusese nevoie de întreaga zi pentru a aduce macaraua până în fața casei lor, iar amorașul de bronz fusese și el dărâmat.

Începuse o perioadă neplăcută. A doua zi, un camion adusese până lângă șantier o bilă enormă de fier.

Două luni asistaseră la un întreg circ. Prima lovitură fusese dată luni. În zilele precedente, niște adevărați acrobați, în echilibru pe acoperișuri, apoi pe coamele pereților și pe grinzi, aruncaseră în stradă grămezi de țigle, care se spărgeau cu zgomot greu de suportat.

El i-ar fi recomandat:

— Nu mai sta la fereastră...

Tresărea la fiecare zgomot nou și, de douăzeci de ori pe zi, își ducea mâna la piept ca o cardiacă.

Când bila îşi lua avânt, o priveau amândoi, fiecare de la altă fereastră a dormitorului. Jos, un bărbat în haină de piele ţinea un fluier între buze. O barieră vopsită în alb şi roşu interzicea accesul în fundătură.

Bila începuse să se balanseze în gol, ca o pendulă, descriind un arc de cerc tot mai amplu. În punctul cel mai ridicat, atingea aproape zidul. Înaintarea era lentă. În sfârşit, lovise şi o crăpătură apăruse de sus până jos în peretele casei cu numărul opt.

Era aproape sigur că o auzise pe Marguerite ţipând, dar nu ar fi putut băga mâna-n foc, din cauza zgomotului infernal.

Bila se întorsese şi mai lovise o dată, iar peretele se prăbuşise într-un nor de praf, un coş rămânând suspendat în gol, lipit de ceea ce mai rămăsese dintr-o cameră îmbrăcată în tapet galben cu dungi.

Molozul trebuia cărat zilnic. Camioanele veneau unul după altul. Când cei doi soţi se întorceau de la piaţă erau obligaţi, pe rând, să spună cine sunt, fiindcă în fundătură nu mai erau lăsaţi să intre decât cei care locuiau acolo.

Din fericire, la ora cinci după-amiaza, totul se calma, pentru a începe în dimineaţa următoare, la şapte. Două-trei zile mai putuseră fi văzute planşee atârnând ori balustrada unei scări care nu mai ducea nicăieri.

Şi, pe cer, se conturau neîncetat aceiaşi oameni făcându-şi acrobaţiile.

Clădirile cădeau una după alta lăsând goluri ca de dinţi cariaţi pe care, privindu-le, fosta proprietară simţea trecându-i fiori de gheaţă pe şira spinării.

În perioada aceea, el fusese gata să îi vorbească în mai multe rânduri, să-i spună orice, numai cuvinte liniştitoare să fi fost. Ştia că de acum era prea târziu, că nu mai exista cale de întoarcere.

În unele dimineţi, când nu putuse dormi, ea redevenea agresivă. Într-o zi, grăbit să asiste la lucrările pentru care, până la urmă, făcuse o pasiune, bărbatul nu mai intrase la duş. Către prânz, descoperise un bilet pe pian.

Mai bine te-ai spăla. Puţi.

Nici unul, nici celălalt nu avea dreptul să coboare garda. Acesta ajunsese modul lor de a exista. Li se părea la fel de firesc, de necesar să își trimită bilețele înveninate, ca altora să schimbe cuvinte frumoase ori săruturi.

Era convins că o urăște, chiar dacă i se mai întâmpla să îi plângă de milă. Cu toate acestea, nu era supărat că îl adusese înapoi, la capătul fundăturii, cu viclenie, expunându-și o disperare mincinoasă pe sub ferestrele din strada Feuillantines.

De atunci, de mai multe ori o surprinsese zâmbind scurt, fără îndoială gândindu-se la victoria repurtată.

I-l luase unei femei mult mai tinere decât ea, o femeie cu care fără îndoială făcea dragoste.

Așadar, nu își pierduse nimic din putere, ea, băbătia, cum probabil că o numeau Émile și Nelly.

Macaraua plecase la fel de dificil ca la sosire, lăsând în urma ei grămezi de cărămizi sparte, de moloz, de fiare și de mizerii de toate felurile. De atunci, timp de o lună, nu a mai fost văzut nimeni de partea cealaltă a drumului, instalându-se domnia tăcerii, a calmului absolut, cu excepția nopților, când șobolanii începeau să dea târcoale, atacând pubelele.

E adevărat și că, în rândul de clădiri rămas neatins, nu mai era aproape nimeni. Toată lumea plecase la țară sau la munte, unii chiar în Spania sau în Italia.

Chiar și pentru altcineva în afară de Marguerite, cineva care să nu fi fost născut în scuar și să nu fi trăit acolo întreaga viață, spectacolul tot deprimant era, ca să nu mai punem la socoteală mirosul, un miros greu, inexplicabil, care amintea de acela al cimitirelor în care tocmai s-au săpat gropi noi.

În septembrie s-au întors camioanele și macaraua a început iarăși să funcționeze, pentru a încărca molozul. Când totul se încheiase, nu mai rămăsese decât spectacolul pivnițelor prin care se învârteau câteva persoane străine și al unui butoi de vreo două sute de litri, desfundat.

Echipele se schimbaseră cu tot cu gesturile și accentul muncitorilor.

Au venit la rând excavatoarele și picamărele, așa că, asurzit, Bouin își reluase obiceiul de a petrece o parte a după-amiezilor în parcul Montsouris. Lua cu el o carte și se așeza

pe aceeaşi bancă pe care se odihnea şi în timpul cât locuise la Nelly.

Două zile mai târziu, nevasta, care probabil îl urmărise, se aşezase şi ea pe o bancă, aproape în faţa lui, şi îşi scosese veşnicul lucru de mână.

Chiriaşii le sunau la uşă şi Émile îi auzea, în salon, plângându-se vehement.

Numai că ea nu avea ce face. Nu era în stare nici măcar să le spună când se vor încheia lucrările, aşa că familia de la numărul cinci se mutase peste două săptămâni. Casa rămăsese goală cu toate anunţurile date prin ziare.

Probabil că antreprenorii erau în întârziere. Ca urmare, în loc ca programul să se termine la ora cinci, munca se prelungea până la şapte şi, cum noaptea cădea mai repede, fuseseră instalate şi proiectoare.

Să fi fost din cauza proastei organizări? Când vedeai un furnicar în plină agitaţie, când nu mai zăreai pe nimeni săptămâni de-a rândul.

În cafeneaua unde Bouin îşi bea paharul de vin roşu auzise spunându-se că societatea imobiliară care începuse construcţia rămăsese fără bani, aşa că lucrările urmau să fie reluate de o altă firmă, cu ajutorul unei mari bănci.

Pe cine să fi crezut când umblau atâtea zvonuri? Iarna trecuse în aceeaşi alternanţă de vacarm şi de linişte.

Marguerite se târa de parcă ar fi fost cineva care a primit lovitura de graţie. Era din ce în ce mai posomorâtă şi, uneori, la cumpărături, i se mai întâmpla să se oprească locului cu o mână apăsată pe piept şi cu un zâmbet forţat pe buze, ca pentru a înşela presupunerile trecătorilor.

Nu dorea să i se plângă de milă, nici să fie întrebată cum mai stă cu sănătatea. Când rămânea aşa, nemişcată, se prefăcea că se uită la vreo vitrină, după care pleca mai departe cu paşi totuşi mai nesiguri decât înainte.

Să nu fi fost decât teatru jucat pentru soţul ei? Cum o ştia în stare, nu era prea impresionat.

Nevasta măcelarului o întrebase:

— Nu vă simţiţi bine, doamnă Bouin? S-ar spune că sunteţi cam obosită...

Ea răspunsese:

— Nu, nu, totul e-n regulă... Dați-mi un escalop de o sută de grame...

Măcelăreasa era din Midi și, în înțelesul de acolo, puțin obosit ar fi însemnat în pragul morții.

Bouin parcă se împuținase și el, ajungând să meargă la fel ca ea, să geamă, să tresară de cum pornea motorul vreunei mașini.

Evita să mai treacă pe strada Feuillantines și încerca să nici nu se mai gândească la acel episod al vieții lui. Mai ciudat încă: felia aceea subțire a existenței i se părea acum aproape de necrezut.

Îi era greu să se convingă cum că într-adevăr i se întâmplase, că fusese cândva liber, că jucase rolul de patron de cârciumioară și că, seara, o fată planturoasă, cu carnea încă tare, se dezbrăca în fața lui fără umbră de rușine.

Nu ar fi avut decât un cuvânt de spus, un singur gest de făcut...

Într-o duminică luaseră prânzul în Saint-Cloud, la o terasă îmbrăcată în bolți de verdeață, ca doi îndrăgostiți, ca un tânăr cuplu...

Și atunci, ca să se răzbune, își scosese carnetul cu pagini detașabile în benzi subțiri și scrisese cu literele lui mari, stângace:

Pisica.

Capitolul 8

Cât timp să fi trecut din dimineața în care, cu toată gripa, se ridicase din pat pentru a coborî în pivniță, unde găsise cadavrul rigid al pisicii?

Nu prea mai știa. Datele i se învălmășeau în minte. De altfel, nu avea nicio importanță. Trei ani? Doi?

Mai fusese și doamna Martin. Nu o mai văzuse decât o singură dată, de departe, câteva luni mai târziu. Fără îndoială, se mutase din cartier sau își făcea în altă parte cumpărăturile.

Fusese și Nelly...

Și Marguerite pe trotuarul de vizavi...

Fusese și bila de fier care se balansa pe cer pentru ca, apoi, să lovească cu răutate pereții între care niște ființe omenești trăiseră și pe care încă li se mai puteau vedea urmele...

Fuseseră și vântul, și ploaia, și grindina, și zăpada...

Excavatorul mușcase adânc din pământ, dând de țevi și de cabluri, spărgând canalizarea, lucru care împuțise întregul cartier vreo trei zile...

Fuseseră și muncitorii cu felurite accente, italieni, spanioli și, la sfârșit, turci...

Fuseseră biletele feroce, și ale lui Marguerite, și ale lui...

Fuseseră...

Trăia. Se trezea la șase dimineața, făcea duș, se bărbierea, cobora, aducea înăuntru lada de gunoi, își îndeplinea partea lui de muncă în gospodărie, după care bea un pahar de vin, deși mai adesea două sau chiar trei.

Mai înainte nu bea decât unul singur.

Apoi, lemnele. Nu trebuia să uite de tăiatul lemnelor. Nimic nu trebuia uitat. Rutina se impunea să fie urmată cu scrupulozitate...

Noiembrie... Zăpada întărită de ger... Zidurile care începuseră să se ridice, în față, cofrajele în care erau plantate barele de fier înainte de a fi turnat betonul...

Era cinci după-amiază și făcuse tot ce avea de făcut: cumpărăturile, pregătitul mesei, spălatul vaselor. Moțăise în fotoliul din salon până când îl învăluise lumina incertă a amurgului și o zărise și pe Marguerite așezată la locul ei...

Era tot atât de nemișcată ca papagalul ei... Nu îl privea... De multă vreme nu se mai priviseră în ochi...

El mergea... Simțea nevoia de a lua aer... Băuse într-o bodegă... Nu se îmbătase niciodată, dar de băut, bea mult... Ar fi fost necesar să se mai controleze...

— Ticăloasele...

Nu se gândea la cineva anume... O spusese cumva mecanic... Asemenea cuvinte îi reveneau în minte din timp în timp, ca o incantație...

Pe vremea când încă își mai vorbeau, într-un trecut îndepărtat, Marguerite șoptea din vârful buzelor, când se aștepta Émile mai puțin:

— Iisuse, Fecioară Maria, Sfinte Joseph...

Cum el se mirase, îi explicase că, astfel, câștiga, de fiecare dată, trei sute de zile de indulgență, trei sute de zile mai puțin, da, a înțeles bine, de petrecut în Purgatoriu...

S-ar fi putut duce la Nelly, care l-ar fi privit cu un zâmbet compătimitor, fiindcă ajunsese încă și mai decrepit... Și-apoi, i-ar mai fi venit lui cheful, ar mai fi avut puterea de a trece dincolo de ușa bucătăriei?...

Doi ani?... Trei ani?...

La drept vorbind, nici nu mai știa. Oamenii se duceau Dumnezeu știe unde, într-un du-te-vino fără sens, cum fără sens erau și vitrinele luminate, care păreau triste, totuși, și la care nimeni nu se uita din cauza vântului înghețat din nord...

Prin cinematografe, mulțimea stătea nemișcată, în rânduri, uitându-se la niște fotografii care nu mai stăteau o dată locului...

Era obosit. Prevăzuse și asta. Femeile sunt mai rezistente. Statisticile au dreptate...

Când Angèle...

Ba nu, Nelly era... Dar o Nelly cu zâmbetul lui Marguerite...

În definitiv, toate aveau același zâmbet, unul care însemna că, până la urmă, tot ele urmau să câștige partida...

...cu pălăria ei mare și rochia de prințesă, cu umbrela în mână, pe malul râului...

Ei îi spusese că modelul acela se chema rochie de prințesă. De mult de tot văzuse și el așa ceva pe stradă...

Spitalul Cochin... Mai departe, pe dreapta, închisoarea... Iar între ele fundătura, care nu mai avea case decât pe o singură parte și unde te mirai că mai poți zări, de la distanță, niște ferestre luminate...

În casa lui, în fine, în casa lui Marguerite, nu mai era lumină. Luă cheia din buzunar. Enervat, deschise ușa în întuneric și liniște...

Aprinse becurile și intră în salon. Nimeni. Lucrul de mână căzuse pe jos. Tot nimeni și în sufragerie, și-n bucătărie. Urcă pe cât de repede cu putință. Cu siguranță ieșise special ca să îl îngrozească...

— Mar...

O strigase pe nume, uitând că nu își mai vorbeau...

Împinse ușa... Aprinse lumina... Acolo era, pe marginea patului, unde se și așteptă să o găsească...

Spectacolul nu îl miră... Curios lucru, dăduse plapuma la o parte, își scosese rochia, iar moartea o lovise exact când era în combinezon...

O fi strigat după ajutor?... I-o fi pronunțat numele în golul casei lipsite de ecou?...

Coborând treptele, ieșind pe ușă fără a se mai gândi să o închidă la loc, mergând repede până în colțul bulevardului Arago, unde locuia doctorul Burnier, îl cuprinse panica. Bouin nu îl văzuse niciodată. Doctorul nu venea acasă, dar, într-o zi,

când o urmărise, o văzuse intrând în clădirea aceea şi citise numele doctorului pe o plăcuţă.

Sună îndelung...

— Ce e?... Doctorul nu e...

O servitoare negricioasă, cu puternic accent străin. Un vestibul de marmură luminat discret.

— Nevastă-mea...

— Dacă vă spun că domnul doctor...

— Ma... Nevastă-mea...

Femeia încercă să închidă uşa, dar, privindu-l mai bine, îşi schimbă decizia.

— Ce vi s-a întâmplat?...

— Nimic... Nevastă-mea...

Înaintă câţiva paşi, clătinându-se. În stânga era o banchetă Ludovic al XVI-lea, îmbrăcată în catifea roz-pal, ca una dintre rochiile...

Şi ceaţa tot culoarea aceea o avea...

Când deschise ochii, nu văzu la început decât alb. I se păruse că ar fi şi ceva soare. Întorcând uşor capul zări paturi şi chipuri.

— Nu vă agitaţi...

Făcu un efort pentru a privi şi în cealaltă parte şi reuşi. O infirmieră cu păr cenuşiu îl ţinea de încheietura mâinii, privindu-şi ceasul din cealaltă...

— Ssst...

Număra din vârful buzelor, în linişte, aşa cum îşi număra Marguerite ochiurile lucrului de mână.

— Ma...

— Ssst...

— Unde...

— Staţi liniştit... Nu vă fie teamă. Sunteţi la spital şi avem grijă de dumneavoastră... Profesorul va veni imediat...

Cuvântul profesor îl păcăli, ducându-l cu gândul la şcoală. Parcă n-ar fi fost în toate minţile. Trupul îi era atât de greu încât, când mâna îi fu lăsată la loc, pe pat, nici nu simţi...

— Nevastă-mea...

— Ştiu... A fost făcut tot ceea ce trebuia...

Profesorul... Tot ceea ce trebuia... Dar ce trebuia?... La ce oare trebuia?...

— Păi, a murit..., mai găsi puterea să spună.

Își închipuise că va striga, dar abia de i se auzea vocea.

— Nu mai vorbiți... Uitați că vine...

Liniștită, se ridică de pe scaun și vorbi încet cu un bărbat de o anumită vârstă, în cămașă albă.

— Simțiți nevoia să vomitați?

Nu știa. Nu simțea nimic. Era de parcă propriul corp nu i-ar mai fi aparținut...

Nici grețuri, nici dureri atroce...

Cu mâna stângă își pipăi pieptul, mirându-se că dă de un pansament fix...

— Ați fost operat de urgență, noaptea trecută... În primul rând, nu trebuie să vă agitați...

— Nevastă-mea...

— Ne-am ocupat noi...

— Chiar a mu...

— Da...

— Și eu?

Doctorul nu și-a putut opri un zâmbet.

— Trăiți, însă nu vă pot ascunde că veți rămâne aici destul de mult timp... Trebuie să fiți cuminte...

— Da...

Promisese. Doar întotdeauna fusese cuminte. Și așa va rămâne cât timp i se va cere, cât timp i se va permite...

Era... Greu de gândit... Zâmbetul doctorului... Era... Căută un cuvânt... Nu-l găsi... Nu mai era nimic...

Épalinges (Vaud), 5 octombrie 1966

Sfârșit

Georges Simenon

Casa de pe canal

Traducere de Aurelia Ulici

Capitolul 1

În valul de călători care se scurgea în cascade spre ieşire, ea era singura care nu se grăbea. Cu bagajul în mână, cu capul drept sub voalul de doliu, îşi aşteptă rândul ca să întindă biletul funcţionarului, apoi făcu câţiva paşi.

Când luase trenul, de la Bruxelles, era ora şase dimineaţa, iar întunericul părea şi mai apăsător din cauza ploii îngheţate. Compartimentul de clasa a treia era ud şi el, podeaua udă sub încălţămintea plină de noroi, pereţii uzi de aburi vâscoşi, geamurile ude, pe dinăuntru şi pe dinafară. Oamenii, cu hainele ude, moţăiau.

La ora opt, chiar la sosirea la Hasselt, se stingeau luminile garniturii şi cele din gară. În sala de aşteptare, din umbrele se scurgeau şiroaie de apă care îmbibau mătasea decolorată. În jurul godinelor, oamenii se uscau; aproape toţi erau îmbrăcaţi în negru, ca şi Edmée. Să fi fost o întâmplare? Să fi observat asta tocmai pentru că şi ea era în mare doliu? Dar nu e negrul uniforma oamenilor de la ţară?

12 decembrie. Cifra, cu caractere mari, negre şi ele, aflată în apropierea unui ghişeu, îi atrase atenţia.

Ploaia şiroia, oamenii alergau, siluete se lipeau de uşile clădirilor; norii făceau cerul atât de întunecat, încât magazinele aveau încă luminile aprinse. Chiar în faţa gării, în mijlocul străzii, se zărea un tren vicinal vopsit în verde şi negru. Era gol. Nu se vedea nici mecanicul, nici conductorul.

Pe o pancartă stătea scris: Maeseyck. Prin acest oraş trebuia să treacă Edmée pentru a ajunge la Neroeteren.

Fără să întrebe nimic, urcă în primul vagon care era împărţit în două printr-un perete de sticlă. Observă, de o parte, banchete din lemn şi podeaua plină de mucuri de ţigară şi scuipaţi; de cealaltă, perne din catifea roşie; în zona aceea, compartimentul avea şi covor.

Edmée ezită o clipă, apoi intră la clasa întâi, se aşeză într-un colţ, ţinându-se dreaptă, îşi ridică voalul de crep care îi acoperea faţa. Era foarte subţire, extrem de palidă, anemică, aşa cum sunt fetele la şaisprezece ani. Îşi purta părul în cozi bine împletite, prinse la ceafă într-un coc tare.

Trecu o jumătate de oră. Oamenii urcau la clasa a doua, mai ales ţărăncile încărcate cu coşuri, care vorbeau foarte tare în flamandă, aşa cum o fac întotdeauna flamanzii. Uneori, după ce arunca o privire spre Edmée, aflată singură în spatele geamurilor, o femeie şuşotea şi clătina din cap, cu milă; curând, şi alţi ochi îi dădeau târcoale fetei.

Locomotiva şuieră. Trenul rulă de-a lungul străzilor oraşelului abia trezit. Lămpile din vagoane se aprinseră, ca din întâmplare, şi nu se mai stinseră tot drumul.

Ploaia, voalul lui Edmée, şalurile negre ale cumetrelor, apa care se scurgea pe podele şi pe banchete - totul se cufunda într-o melancolie lugubră. Pământul arat al câmpurilor era întunecat, casele construite din cărămidă de un maroniu murdar. Trecură pe lângă exploatările de cărbuni de la Limbourg şi munţii de steril defilară în timp ce vicinalul traversa satele de mineri.

Era un tren vechi care îi cam scutura pe călători şi, fără să vrea, fiecare bâţâia din cap. Edmée nu făcea excepţie. Uneori, femeile schimbau câteva cuvinte. Prin peretele de sticlă nu se auzea nimic, dar se vedea expresia tristă a feţelor, gurile care se deschideau pentru un oftat şi ochii goi care, după fiecare conversaţie, priveau lacom prin geamurile aburite.

Conductorul intră la a-ntâia, i se adresă în flamandă lui Edmée care, fără să se uite la el, se mulţumi să-i spună întinzându-i banii:

— Maeseyck!

Funcționarul mai spuse două vorbe, dar ea întoarse capul. Se opreau în toate satele, uneori chiar la întretăierea unor drumuri unde nu exista nicio casă. Oameni veneau în grabă, femei care își suflecau fustele și care trebuia să se cațere, sufocându-se și râzând, pe scară. Trompeta conductorului scotea un țipăt caraghios de jucărie de copil. Locomotiva șuiera.

Spre ora unsprezece, țăranii își desfăcură coșurile și scoaseră mâncarea. La ora două, ajunseră la Maeseyck, unde vicinalul se opri alături de o garnitură asemănătoare, doar că avea un vagon mai puțin și că purta mențiunea Neroeteren.

Edmée nu se interesă de ora de plecare, nu se uită la nimic, nu adresă niciun cuvânt nimănui. Așa cum făcuse și la Hasselt, se duse să se instaleze într-un colț al compartimetului, în vreme ce majoritatea călătorilor intrau în cafenele unde îi vedeai așezați la masă în fața cafelei calde.

Următorul tren nu plecă decât la ora trei și jumătate. Era deja amurg. Traversară pădurea și un canal foarte drept, atât de drept și de lung încât devenea de-a dreptul obsedant. Noaptea se lăsase când, în mijlocul unui sat, conductorul strigă:

— Neroeteren!

Edmée coborî, rămase nemișcată în mijlocul străzii, în fața unei băcănii a cărei firmă era în flamandă. Oamenii se apropiau de tren, alții se îmbrățișau sau părăseau peronul. Dar nimeni nu-i dădea atenție. Se opri în pragul băcăniei, la adăpost de ploaie, și își puse bagajul pe trepte.Vicinalul pornea din nou la drum. Strada se golea. În întuneric, în apropierea caselor fără etaj, văzu un cal mare, cenușiu, înhămat la o șaretă pe roți înalte. La un moment dat, dintr-un loc nedefinit al atelajului, se desprinse fără zgomot o siluetă pătrățoasă, fără gât, dar cu un cap enorm acoperit cu o beretă decolorată; brațele-i prea lungi se legănau stângaci.

Făptura purta saboți și haine de țăran. De două ori trecu prin fața lui Edmée fără s-o privească, apoi, dintr-odată, oprindu-se la doi pași de prag, mormăi:

— Dumneavoastră sunteți cea care trebuie să ajungă la Irigații?

— Da.

— Eu sunt Jef.

O spunea fără să îndrăznească s-o privească şi încă ezita să-i ia geanta de voiaj.

— Aveţi maşină?

— Am o şaretă.

Şi, brusc, în cele din urmă îi luă bagajul, se grăbi spre şareta cățărată pe roţi, linişti din vorbe calul nerăbdător.

— Reuşiţi să urcaţi singură?

Edmée îl urmase, înghețată şi bătoasă, cum fusese toată ziua. El puse lucrurile în vehicul, se întoarse, neştiind cum să-i întindă mâna.

— Cred că o să vă murdăriţi.

Ea se cățără dintr-un salt, aplecându-se uşor pentru a intra sub coviltir. O clipă mai târziu, aşezându-se alături de ea, Jef apucă frâiele şi îndemnă calul cu un cuvânt în flamandă.

S-au mai văzut două-trei luminiţe, apoi nimic altceva decât brazi negri pe cele două părţi ale drumului. Bătea vântul. Coviltirul se umfla, lăsa să treacă ploaia şi chiar, prin unele găuri, apa curgea ca la robinet.

Edmée nu-şi putea vedea vecinul. Nu exista decât o lumină chioară agățată de oişte, care proiecta în noroi un disc mişcător.

— Nu vă e frig?

— Mulţumesc.

Nu era o şosea, ci un drum de pământ cu hârtoape atât de adânci, încât bărbatul trebui să coboare de două ori ca să ajute calul, împingând de spiţele roţilor. Era frig. Pe Edmée o treceau fiori care îi pătrundeau până în oase. Şi mai ales dura mult, mai mult decât toată ziua petrecură în vicinal.

— Mai e mult?

— Într-un sfert de oră ajungem pe domeniul nostru.

Trecuseră de pădurea de brazi şi acum străbăteau câmpia joasă, împărţită de plopi în dreptunghiuri. Apoi urcară puţin şi traversară canalul pe care Edmée îl mai văzuse. Era mai ridicat decât câmpul, mărginit de diguri de pământ. Undeva, în depărtare, se zărea o barjă.

— Nu vă e foame? Vorbiţi flamanda?

— Nu.

— Păcat...

Tăcură amândoi preţ de câteva minute.

— ... pentru că mama şi cele două surori mai mici ale mele nu ştiu franceza.

O dată, o poticnire a şaretei o făcu pe Edmée aproape să cadă, lovindu-se de umărul vărului ei; se trase la loc, cu o mişcare speriată.

— Acolo e!

În câmpie, printre dreptunghiurile formate de plopi, străbătea o luminiță. Venea dinspre o fereastră de la etaj a unei case. Cu cât se apropiau, puteau ghici umbre în spatele perdelelor. Vehiculul se opri scârțâind în fața unei porți.

— O să vă conduc. Se intră întotdeauna prin curte.

Lăsând calul să se ducă singur la grajduri, Jef o apucă de-a lungul unui gard verde care, în trecere, o zgârie pe Edmée. Nu vedea nimic. Abia dacă distinse, când el deschise o uşă, o lumină roşiatică. În aceeaşi clipă, o femeie slabă şi uscată, aflată într-o stare de agitație nebună, se avântă spre ea, o luă în brațe, o scăldă în lacrimile ei urlând nişte fraze în flamandă.

Edmée, bățoasă, nici nu se mişcă; vedea peste umărul femeii o bucătărie luminată doar de focul din vatră. În încăpere se aflau nişte siluete fragile, de fetițe, aşezate pe scăunele, care priveau fix în fața lor sau care plângeau.

Edmée făcu cunoştință cu mirosul puternic de lapte acru, de slănină şi de lemn ars.

În fine, femeia îi dăduse drumul şi îl săruta pe Jef, bâiguind aceleaşi fraze disperate. Uşa rămăsese deschisă. Noaptea arunca în bucătărie rafale de ploaie. Un butuc se prăbuşi.

— Tata!..., murmură băiatul cu capul mare, privind năucit înaintea lui.

Apoi, fără să se întoarcă spre verişoara lui:

— Tata a murit! Chiar în momentul când ai ajuns...

Timp de trei zile s-a trăit în haos, în noroi, în curentul din casa aceea de nebuni în care numai Edemée, calmă şi rece, observa totul.

Nu-şi cunoscuse unchiul şi îl privea curioasă, aşezat cum era în patul în care murise, uimită de mustățile lui lungi şi roşii. În camera mortuară făcuse cunoştință cu Fred, cel mai mare dintre verii ei. El plânsese. Numai lumânările străpungeau întunericul şi lumina lor pâlpâitoare făcea să i se

schimbe figura cu buze groase, cu păr stufos, greu de pieptănat, lipicios de briantină.

Fred avea douăzeci de ani, iar Jef, cel care îşi adusese verişoara la Irigaţii, nouăsprezece. Mia, sora lor de şaptesprezece ani, era în camera de jos, unde le dădea să mănânce celor mici, căci mai existau trei fetiţe, dintre care cea mai mică avea cinci ani.

În privinţa mamei, putea fi văzută dintr-un colţ în altul, când cu Mia, când cu Jef. Nu plângea; se tânguia cu glas monoton, în flamandă, făcându-i aceleaşi confesiuni disperate lui Edmée, fără să-şi dea seama că aceasta nu pricepea.

Încă de la început, Edmée evită astfel de efuziuni. Cum verii ei o priveau cu o curiozitate temătoare, nu le vorbi deloc. Îi era foame şi sete, dar nu ceru de mâncare şi numai pe la opt seara primi un castron de supă.

Moartea unchiului s-a datorat unui accident. Cu opt zile înainte, primise o lovitură de corn în coapsă, de la o vacă pe care de multă vreme o scăpa de la tăiere. Rana nu era adâncă. A şchiopătat trei zile, apoi a căzut la pat.

Când doctorul a fost, în sfârşit, chemat, era prea târziu. Cangrena invadase tot organismul.

Aşadar, Edmée nu-l va cunoaşte niciodată. Dar rămâneau de descoperit toţi ceilalţi, alături de care va trăi de-acum înainte şi pe care îi studia cu o privire lipsită de bunăvoinţă.

Mama ei murise dându-i viaţă. Cât despre tatăl ei, medic la Bruxelles, acesta o ocrotise şaisprezece ani, murind şi el de curând. Fiind săracă, tutorele ei a decis să o trimită să trăiască la unchiul din Neroeteren, cum se spunea în familie, o rudă pe care ea n-o văzuse niciodată şi care avea sute de hectare în Kempen[1].

Apropiaţii unchiului mişunau în jurul ei, plângeau, se agitau ca furnicile într-un furnicar abia distrus. De ce nu aprindeau lămpile? Era prea apăsător acest semiîntuneric care îneca totul, în vreme ce pupilele se măreau ca să descopere fiinţele în întuneric.

Numai biroul era luminat de o lampă cu petrol, acoperită cu un abajur roz. Mirosul de nedefinit al casei era pigmentat

[1] Bazin carbonifer din nordul Belgiei (n.t.).

de efluviile de pipă și de cerneală violetă. Vărul cel mare, Fred, se instală, cu aer priceput, și scrise câteva telegrame. Uneori întredeschidea ușa pentru a cere o informație de la mama sau de la fratele lui.

Jef plecă din nou, în miez de noapte, cu șareta, și Edmée observă cum își îndesa în buzunare cartofi pe care îi copsese sub cenușă și care erau încă aburinzi. Mia le băgă pe cele mici în pat, se întoarse spre Edmée și recită ca pe un compliment:

— Verișoară, ai vrea să-ți arăt camera ta?

O cameră luminată de o lumânare, cu un tavan în pantă și un pat foarte înalt, pe care era cocoțată o plapumă prea groasă. În timpul nopții s-au tot auzit zgomote prin casă. După scârțâitul porții, Edemée înțelese că trăsurica se întorsese. Când se trezi, constată că jos erau oameni pe care nu-i cunoștea. Mai ales un bărbat foarte înalt, voinic, extrem de calm, în vârstă de vreo cincizeci de ani, care era mai distins decât ceilalți. Fred îi vorbi în flamandă și o privi pe Edmée.

— Ah! Tu ești fata lui Bertha, spuse el, fără să-i întindă mâna sau s-o îmbrățișeze.

O examină cu simpatie din cap până-n picioare.

— Ei, bine, sper că o să te înțelegi cu verii tăi. Doi morți într-o săptămână într-o singură familie...

Era unchiul Louis, din Maeseyck, fabricantul de trabucuri, al cărui portret Edmée îl văzuse adesea în albumul de fotografii din Bruxelles. Despre toată această parte a familiei nu avea decât noțiuni vagi, care căpătau aspect de legendă. Mama ei era sora mătușii care nu înțelegea decât flamanda și a unchiului Louis, dar ea nu trăise niciodată la Limbourg și, măritată la Bruxelles, rareori vorbea de familia ei.

— Tu ești deja în doliu, adăugă unchiul, dar acum trebuie să-l poarte toți verii tăi.

Îi duse la Neroeteren cu mașina lui demodată, în care puteau încăpea zece persoane. Călători și Edmée. Pătrunseră în bucătăria unei case joase și pe spătarele scaunelor văzură găini. O femeie uscată, de vreo cincizeci de ani, lucra la o mașină de cusut. La început, aflând vestea, se văicări, vru să le sărute pe micuțe, chiar și pe Edmée, care se îmbățoșă, apoi,

în sfârşit, le luă măsurile, le arătă eşantioanele de material şi desenele cu modele, toate îngălbenite.

În stradă, alţi bătrâni veniră să-i îmbrăţişeze pe copii şi o priviră curioşi pe tânăra necunoscută.

Unchiul Louis dormi la Irigaţii. A doua zi primiră noi vizite şi în a treia avu loc ceremonia.

Acum, Edmée văzuse proprietatea la lumina zilei. Casa era mare. Între altele avea un salon spaţios care nu se deschise decât pentru a-i primi pe preot şi pe un domn din Maeseyck, care purta o mantie.

Dar ceea ce o derută pe Edmée era faptul că în apropierea acestui salon exista o cafenea la fel de amărâtă ca toate cafenelele de ţară. Avea să înţeleagă mai târziu că era o necesitate, căci transportatorii care aveau treabă pe proprietate nu aveau unde să-şi potolească setea în altă parte. Or, era nevoie de mai mult de două ore ca să se traverseze pământurile.

Pământuri joase, pe care întâlneai rânduri simetrice de plopi. Pe ici, pe colo, o pădure de brazi întunecată. În fine, linia înaltă a canalului pe care barjele pluteau pe deasupra câmpurilor.

Înmormântarea fu un eveniment memorabil. La ora opt dimineaţa se aflau în jurul casei mai mult de cincizeci de trăsuri de toate felurile şi vreo duzină de maşini. Toată noaptea, Jef copsese pâine în cuptor şi, în ultimul moment, se spălă şi se îmbrăcă în negru, în timp ce Fred primea lumea. Mia muncea alături de o servitoare bătrână în bucătărie, unde soba era plină de oale.

Copiii erau mereu pe drum, împinşi când într-o parte, când în alta. Toată lumea vorbea flamanda, toată lumea se văita, iar femeile repetau cu mâinile împreunate şi cu fruntea plecată:

— Iisuse! Fecioară Maria!

Fred îi conducea pe bărbaţi în biroul lui şi le oferea bere. Uneori, Edmée era prezentată unuia dintre ei, în flamandă, şi oamenii clătinau din cap cu milă.

Preotul sosi la ora nouă. Continua să plouă, cu stropi mai mărunţi decât în zilele trecute. Se formă cortegiul. Oamenii mergeau pe jos, sub umbrele, inclusiv preotul şi diaconii ale

căror tunici de un alb crud pluteau pe câmp ca aripile unui pescăruș.

Acordurile cântecelor liturgice și plescăitul pașilor prin noroi se stinseră încet-încet și femeile rămaseră singure cu copiii, având doar grija mesei. O masă de cincizeci de persoane, căreia i se montau acum prelungiri. Se împrumutaseră scaune de la Neroeteren. Mia oftă de două ori pentru că tartele cu mere nu se coceau, dar, în ultimul moment, aluatul se întări ca prin minune.

Lui Edmée îi revenise sarcina de a aranja tacâmurile. Umbla singură în jurul mesei goale, în marele salon care purta încă semnele priveghiului. În sfârșit, trebui îmbrăcată și cea mai mică dintre verișoare, care fusese lăsată în pat cât mai târziu cu putință.

Bărbații se întoarseră abia la ora unu, și după respirația lor se putea ghici că își stinseseră deja setea la hanul satului. Fred făcea pe stăpânul, oferind tuturor cutia cu tutun și casetele cu trabucuri.

Femeile și fetele mâncară în bucătărie, ridicându-se adesea pentru a vedea dacă totul este în bună rânduială.

Se servi vin vechi; spre ora patru, când Edmée intră în salon ca să aprindă lămpile, acesta era albastru de fum. Cei mai mulți dintre musafiri, cu scaunele date pe spate, aveau fețele congestionate, colorate de atmosferă și de o masă bună, puse în valoare de gulerele false prea albe.

Domnea o atmosferă de mulțumire, de cordialitate, de optimism. Pe masă, printre farfuriile murdare transformate în scrumiere, nu erau mai puțin de zece cutii cu trabucuri.

Edmée aprinse cele trei lămpi, în timp ce majoritatea bărbaților îi urmăreau silueta subțire și nervoasă, apoi se întoarse în bucătărie, unde mătușa își povestea suferințele, plângând, unei femei bătrâne, care tocmai sosise.

La ora opt a plecat și ultimul invitat, dus cu mașina de unchiul Louis, și casa rămase goală. Fred, cu ochii lucind, cu buzele groase, fuma un ultim trabuc, străbătând de la un capăt la altul salonul în dezordine. O văzu pe Edmée și îi spuse:

— Frumoasă înmormântare! Au fost prezente toate notabilitățile, chiar și primarul din Maeseyck!

Privirea lui fixa silueta verişoarei sale. Îşi scotea pieptul înainte şi respira zgomotos, căci golise pahar după pahar de curuşon de ienupăr.

— Cred că o să se întâlnească amândoi!, adăugă el.

Zâmbi, apoi se apucă să pună sub cheie cutiile cu trabucuri, aşa cum cerea tradiţia.

Invitaţii plecaseră. Mortul plecase. Fetele şi servitoarea începură să spele vasele, în bucătărie, în timp ce ceilalţi, cu picioarele la căldura şemineului, rememorau amănunte ale ceremoniei, predica preotului, discursul rostit de preşedintele sindicatului Cultivatorilor.

Mătuşa asculta, îşi sufla nasul, plângea un pic, apoi întreba din nou.

Spălatul vaselor dură până spre miezul nopţii; apoi, toată lumea se duse la culcare, cu excepţia lui Jef, care trebuia să ducă doi viţei la târgul din Rothem şi care înhămă calul cenuşiu, se afundă singur în noapte, cu viţeii care, în urma lui, îşi pierdeau echilibrul la fiecare hârtoapă.

Capitolul 2

Se decisese ca Edmée şi Mia să facă o vizită la notar. Imediat ce micuţele plecară la şcoală, asemenea unor gnomi, cu glugile lor negre şi în saboţi, Mia urcă în camera ei ca să se îmbrace.

Era o fată solid clădită, cu oase mari, şi care, ca toată familia, păcătuia împotriva simetriei, fără să se poată stabili clar ce nu era în regulă. Oare umerii erau exact la locul lor şi nasul foarte drept? Nepotrivirea era infimă, dar suficientă ca să-i dea Miei un aspect greoi, de lucru neisprăvit.

Se trezea întotdeauna prima, din cauza micuţelor pe care trebuia să le îmbrace, în timp ce servitoarea aprindea cele două focuri din bucătărie - la vatră şi la cuptor. Tot ea era cea care tăia bucăţi mari de slănină şi care, când se rumeneau în tigaie, turna peste ele, cu polonicul, aluatul moale de hrişcă.

Băieţii nu se trezeau decât când toată casa era invadată de mirosul cald al plăcintei şi, atunci când coborau, cele trei micuţe plecau deja spre şcoală în cenuşiul zilei care abia mijea.

Dimineaţa asta era una excepţională. Fiecare, în camera lui, se îmbrăca; pe coridor, mătuşa striga să i se închidă corsajul din mătase neagră. Mia, roşie la faţă de prea mult spălat, cu părul dat pe spate, o întrebă pe Edmée:

— Verişoară, crezi că sunt destul de bine pieptănată aşa?

Avea părul des, de un brun lipsit de strălucire.

— Foarte bine!, spuse Edmée indiferentă.

Se deschise o uşă pe culoar. Apăru Fred, roşu şi el, cu părul proaspăt pomădat, cu pieptul strâns într-o cămaşă albă cu plastron. Furios, aruncă spre Mia un guler fals murdar, făcându-i reproşuri în flamandă. Ea răspuse cu aceeaşi vehemenţă şi curând izbucni o ceartă în toată regula. Mia refuza să facă ceva. Fred insista. Brusc, îi dădu soră-sii o palmă atât de puternică, încât ei i se tăie răsuflarea; rămase câteva clipe împietrită, fără să plângă.

Îşi smulse rochia, apucă gulerul fals şi coborî aşa, în combinezon, în timp ce fratele ei se întoarse în cameră.

Când Edmée coborî şi ea, Mia era în bucătărie, tot în combinezonul roz, ocupată să calce alt guler fals.

Au luat trăsura; cele două banchete erau orientate spre înainte. Jef înhămă calul, îmbăcat în haine noi, ca toţi ceilalţi; capul său mare deveni parcă şi mai dizgraţios din cauza contrastului dintre un guler tare de celuloid şi o caschetă de şeviot negru, care nu i se potrivea. Dar cel care luă hăţurile fu Fred. Mama lui se aşeză alături; nu se simţea la largul ei din cauza voalului şi a mănuşilor, şi tot drumul nu scoase niciun cuvânt, nu făcu nicio mişcare.

Ploaia din ultimele zile încetase. Vântul începuse să bată spre nord-est şi lumina, mai aspră decât în ajun, de un alb strălucitor şi rece, învăluia peisajul.

— În mai puţin de opt zile vom avea zăpadă, anunţă Fred, întorcându-se spre verişoara lui.

Iarna se simţea prin preajmă. Vârful degetelor îngheţa în mănuşi şi toată lumea îşi ştergea nasul fără încetare. Traversară Neroeteren, care nu e decât un sătuc pe malul canalului, un sat flamand cu case joase şi întunecate, cu drumuri pavate cu pietre ascuţite.

Peste tot, terenul era la fel de plat şi, în afară de câteva păduri de brad, nu mai exista decât un singur copac, plopul, care împărţea peisajul în dreptunghiuri.

La Maeseyck, în faţa casei notarului, mătuşa apucă braţul lui Fred. Unchiul Louis sosise. Îl găsiră în salon, fumând un

trabuc și gustând un păhărel de *sheidam*[1], în timp ce funcționarul, durduliu și prevenitor ca un popă, îl trata cu o considerație evidentă.

Edmée remarcă faptul că unchiul purta pantofi fini, din *șevró*, și un costum bine croit. Vorbea cu siguranța unui om obișnuit să fie ascultat.

Discuția se purtă tot în flamandă, iar cele câteva cuvintele franțuzești aveau rostul să sublinieze o frază.

Salonul te făcea să te gândești la un vorbitor de mănăstire, atât de lustruite erau mobilele, prea era totul curat și lucitor. Te oglindeai în acajuul mesei. Pe perete se găseau două fotografii de mari dimensiuni, întruchipând doi preoți: fiii notarului.

Acesta citea fără grabă documentele, aruncând din când în când cîte o privire către unchiul Louis, ca să se asigure că erau de acord. Fred asculta cu atenție, se prefăcea uneori că repetă o frază, în timp ce Jef, indiferent, trăgea de marginile caschetei.

Mama era absentă, ca în trăsură, ca și acasă, de altfel. Avea capacitatea de a se izola de tot ce o înconjura, de a se anula, și, din acel moment, rămânea astfel ore întregi, dacă era nevoie, foarte dreaptă, cu un un zâmbet trist și politicos pe buze. Nimeni nu putea să-i descrie trăsăturile feței. Nu vedeai decât un tot spălăcit, ochi fără culoare, supuși, și acel zâmbet care dădea dreptate tuturor.

Cum nu pricepea nimic din ce se întâmpla, Edmée îi privea mai ales pe Fred și pe Jef, îi compara, observa micile amănunte, cum ar fi o cicatrice care tăia buza inferioară a lui Jef și plasturele care, pe gâtul lui Fred, probabil că ascundea un furuncul. Oare nu acest furuncul era cauza dramei gulerului și a absenței Miei?

Între bărbați au avut loc îndelungi și liniștite discuții inutile. Hârtiile trecură din mână în mână și fiecare se ridică în picioare pentru a le semna; chiar și Jef, care nu știa cum să țină tocul. Cât despre Fred, acesta era atât de mulțumit, încât Edmée pricepu că pentru el se produsese într-adevăr o schimbare.

[1] Țuică de cereale, în olandeză (n.t.).

S-a luat masa la unchiul Louis, care trăia singur cu nevasta lui, o flamandă frumoasă de vreo cincizeci de ani, blândă şi grasă, cu părul complet alb. Casa era la fel de curată, dar mai bogată ca cea a notarului. La masă, Fred îi explică lui Edmée:

— Problemele succesiunii s-au rezolvat. Tata, care nu voia ca proprietatea să fie împărţită, a cerut prin testament fraţilor mei să renunţe la partea lor. În ce mă priveşte, eu mă angajez să le asigur o situaţie onorabilă.

Să fi fost Jef mai abătut decât de obicei? Nu se putea spune, într-atât îl schimbau, într-un sens grotesc, noile haine.

Se mâncă porumbel - avea să-şi amintească mai târziu Edmée, fără vreun motiv anume. La sfârşitul mesei, mătuşa mai plânse încă puţin, apoi au luat trăsura. Pe drumul de întoarcere, ca şi la dus, toată lumea tăcu îndesat. Între timp se lăsa noaptea şi Edmée tremura în haina prea subţire. După ce trecură de Neroeteren, le întâlniră pe micuţele care se întorceau de la şcoală. Cum în trăsură nu mai era loc şi pentru ele, depăşiră cele trei siluete ale căror capişoane se legănau în imensitatea goală a decorului.

Pe Edmée o aştepta o surpriză. Îi sosiseră şi celelalte bagaje sau, mai bine spus, câteva lucruri amestecate pe care decisese să le păstreze după moartea tatălui său, în vreme ce restul, la sfaturile tutorelui, fuseseră trimise la talcioc.

Mai întâi au mâncat. Seara, meniul era întotdeauna acelaşi: supă şi cartofi stropiţi cu un ciudat sos de zer care, de la ora şase, umplea casa cu mirosul lui acrit. Fred fu cel care aprinse lampa în salon, unde se depuseseră lăzile şi valizele.

— O să-ţi dau o mână de ajutor, spuse el.

Ceilalţi scăpaseră deja de hainele noi, dar el îşi păstra pantalonii negri, cămaşa apretată şi gulerul cu vârfurile îndoite. Când prima ladă fu deschisă, toată lumea se strânse în jur, chiar şi mătuşa, dar şi Mia care se făcea că se ţine la distanţă de Fred.

Obiectele îngrămădite la Bruxelles, în casa în dezordine, ieşeau la iveală unul după altul, dar într-o atmosferă atât de diferită, încât căpătau un alt aspect. Un portret al mamei lui Edmée era încadrat în catifea grena. Mia îl privi îndelung şi spuse cu convingere:

— Era frumoasă!

Era mai ales altfel decât cei de acolo! Ca Edmée! O față foarte delicată, un gât lung, mlădios.

— Ce rochie frumoasă!, adăugă Mia.

Şi, din acea clipă, fiecare obiect dădu naştere unui concert de exclamații. Fred fu atras cu precădere de trusa de chirurgie a tatălui lui Edmée, pe care tutorele, Domnul ştie de ce, o pusese în bagaje. Cu degetele lui groase mânuia instrumentele de precizie, lustruite ca nişte bijuterii.

— Ce-o să faci cu ele?

Ochii îi străluceau de lăcomie. N-ar fi putut face nici el nimic cu ele, dar se simțea că-i plăcea să atingă obiectele de oțel aşezate în cutia lor de catifea neagră, pe care Edmée o apucă cu un gest hotărât, fără să răspundă.

O cutiuță conținea inele din aur, bijuterii vechi fără valoare, ornamentele lor cele mai scumpe fiind rubinele. Mia încercă unul dintre aceste inele, Edmée i-l luă, cu acelaşi gest, cu aceeaşi indiferență,

În ochii verilor şi verişoarelor ei, devenea o ființă excepțională, iar Mia, care le tot dădea la o parte pe cele mici, era la fel de avidă ca şi ceilalți să vadă şi să pipăie, mai ales când s-au desfăcut rochiile. Era una din satin albastru ca cerul, cu volănaşe, pe care Edmée o primise cu un an în urmă, la împărțirea premiilor.

— Mai târziu, când n-o să mai fiu în doliu!

Ce se mai găsea prin valize? O trusă de voiaj cu flacoane din cristal, o acoperitoare de pian brodată de mână, o cupă din bronz care trebuia să fie un cadou. Într-o ladă descoperiră nişte cărți groase de medicină pline de planşe de anatomie, desenate în albastru, roşu şi galben.

— Ce-o să faci cu astea?, întrebă Fred.

— Sunt ale mele!

— Ar putea fi puse în bibliotecă.

Mobilierul din biroul lui nu conținea decât premiile copiilor, fascicule, reviste vechi şi câteva lucrări separate.

— Nu! Vreau să le am în camera mea.

Mătuşa interveni, în flamandă:

— Las-o în pace, Fred!

Edmée punea toate aceste obiecte la locul lor, în lăzi şi valize. Totuşi, făcu unele cadouri, dar cu oarecare răceală şi după o prealabilă chibzuinţă. Miei îi dădu cartea de rugăciuni din care căzură poze religioase şi, cum acestea erau prea multe, împărţi micuţelor jumătate din ele.

— Vreau ca tot bagajul să fie adus în camera mea, decise ea când termină.

Ghemuit într-un colţ, Jef cioplea o bucată de lemn. Ea îl strigă.

— Îmi urci bagajele?

Imediat, ea surâse de graba ei, de stângăcia ei.

În noaptea aceea, probabil că Mia a visat rochia din satin albastru şi inelele din cutiuţă.

A doua zi, Fred anunţă că se va duce la Hasselt, poate şi la Bruxelles, pentru afaceri. Deşi Edmée nu-şi cunoscuse unchiul, simţea că Fred îi călca pe urme şi că, începând din acea clipă, toată lumea îl trata la fel ca pe tatăl lui.

Acest lucru se putea observa mai ales la mătuşa, a cărei docilitate proclama că Fred, de acum, era stăpânul. Nimeni nu-i ceru explicaţii despre călătorie. Mia îi călcă trei cămăşi şi îl ajută să se îmbrace. Jef înhămă calul cenuşiu. În fine, în momentul plecării, Fred dădu instrucţiuni tuturor pentru bunul mers al proprietăţii. Aceasta era un vast *polder*[1]. Terenurile nisipoase, mai joase decât nivelul mării, erau înconjurate de diguri şi de o mulţime de canale, separate de vane care se deschideau şi se închideau după nevoie, permiţând inundarea unei părţi sau a alteia.

Se cultiva ceva sfeclă pentru animale. Aveau vreo treizeci de vaci, găini, gâşte şi curcani. Dar producţia principală, raţiunea de a fi a Irigaţiilor, era fânul, care, primăvara, umplea vagoane întregi.

Acasă nu ţineau decât un bătrân servitor, cu nevasta lui, găzduiţi într-o baracă lângă grajduri. Pe pământuri, din loc în loc, se ridicau alte barăci, ale paznicilor, care îşi aveau

[1] Nume dat în Olanda unei porţiuni joase de uscat smulsă mării sau unui lac maritim prin îndiguire şi drenare (n.t.).

sectoarele lor și care, în fiecare sâmbătă, veneau după ordine și plată.

În lumina rece de decembrie, aceste câmpii păreau să se întindă la infinit și, tăind proprietatea în două, canalul foarte drept făcea peisajul și mai aspru, imprimându-i o geometrie implacabilă.

Jef se întoarse spre ora zece dimineața de la Neroeteren, unde îl condusese pe Fred la vicinal. Edmée îl văzu dezhămând calul, apoi luând ceva din trăsură și îndreptându-se spre o construcție care se înălța în fundul curții. Era foarte aproape de cuptorul de pâine, o construcție neregulată, care servise drept magazie și în care încă se mai găseau câteva legături de vreascuri, o coasă, un scăunel și niște sfori. Edmée intră aici puțin după vărul ei, pe care-l găsi ghemuit, cu spatele la ea, în fața unui foc de conuri de pin.

— Ce faci?, îl întrebă.

La început, el avu intenția să-i ascundă ce avea în mână, apoi își schimbă gândul și se dădu înapoi. Și atunci ea zări pe pietrele pline de praf de pe jos cadavrul unui mic animal, care tocmai fusese deschis cu o tăietură de cuțit.

— Ce e asta?

— O veveriță.

Arătă cu mâna spre unul dintre pereți, cândva dat cu smoală. Întinse pe scânduri, erau vreo douăzeci de piei, cu labele desfăcute și fixate cu cuie, cu lunga și frumoasa coadă atârnând.

— Ce faci cu ele?

El ridică din umeri și, cu vârful cuțitului, scoase unul dintre cartofii care se coceau în cenușă.

— Nimic. Nu știu.

— Sunt multe în regiune?

— În dimineața asta am văzut două, dar am ratat una.

El rămăsese pe vine, iar ea stătea în picioare, privindu-l de sus, cuprinsă de o senzație nouă, de o neliniște care îi răscolea pieptul și pe care totuși nu voia s-o alunge plecând.

— Mai povestește-mi!

Apucă din nou cuțitul ca să eviscereze animalul. Cu vârful făcea să iasă măruntaiele. Mâinile lui mari erau mânjite de sânge. Edmée nu făcea nicio mișcare, dar când blana începu să

se desprindă, descoperind pielea foarte fină, albăstruie, trebui să se sprijine de tocul uşii.

Jef nici nu clipi. Trăsăturile lui neregulate îşi păstrau imobilitatea. Purta un costum vechi, o cămaşă fără guler tare, saboţii lui, şi aşa era mai puţin urât decât în hainele lui noi.

— Nu vrei un cartof? Te mai încălzeşte!

Îi întinse unul, cu mâna lui care tocmai scotocise cadavrul, şi Edmée îl luă, fără să ştie nici ea de ce. Îi era greaţă, dar trecu peste această senzaţie; tremură văzând o pată roşie pe coaja plină de cenuşă. Fără s-o privească, Jef bătea în cuie o primă labă, într-un cap de scânduri. Părul îi era atât de aproape de foc, încât o şuviţă sfârâi.

Cu privirea fixă, Edmée muşcă brusc din cartof. Păstră o bucăţică pe limbă, dar imediat aruncă restul, cu un ţipăt mânios, şi alergă până la casă, pătrunsă de aceeaşi stare de nelinişte care te cuprinde noaptea, afară, când teama te sugrumă dintr-odată şi te obligă să fugi de un pericol invizibil.

Abia în bucătărie scuipă bucata de cartof. Mia, care cosea lângă fereastră, o privi uimită.

— Ce ai?

— Nimic!

Nu voia să vorbească. Era furioasă! Se aşeză lângă cămin şi, cu bărbia în pumni, rămase nemişcată, privind focul până când simţi că o ard pupilele.

Emoţia violentă pe care o trăise preţ de o clipă se prelungea acum în fiinţa ei în unde descrescânde, ca valurile pe suprafaţa unei ape. Avea frisoane bruşte, se strângea în ea pentru a tremura cât mai puţin, îşi aduna coatele, îşi încrucişa picioarele.

Apoi, când trecu şi ultima tresărire, mai slabă decât celelalte, îşi aminti de veveriţă, crezu că tremurul o s-o apuce din nou, dar căzu într-o prostraţie tristă.

Nu scoase niciun cuvânt până la dejun, care s-a petrecut pe la miezul zilei. La masă ridică ochii spre Jef, observând că nici măcar nu se spălase pe mâini.

— Spune, Jef, o să-mi dai pieile ca să-mi fac o haină?

— Nu sunt destule.

— O să găseşti şi altele!

— Piei de ce?, se nelinişti Mia.

— Piei de veveriță.

— Nu se fac haine din piei de veveriță.

Și Edmée, foarte palidă, crispată, se întoarse spre ea:

— Și dacă eu vreau o haină de veveriță?

Mătușa, care nu pricepea franceza, le privea placidă, având aerul că se aștepta din clipă în clipă la o nenorocire, și devenea cât mai umilă cu putință, schițând un zâmbet șters, parcă pentru a dezarma soarta.

Avusese nouă copii, dar nu mai trăiau decât șase dintre ei. Nu avea decât patruzeci și cinci de ani și nicio formă. Timidă, îl întrebă pe Jef ce spunea verișoara lui și, când îi vorbi despre haina de veveriță, zâmbi, adresându-i lui Edmée un surâs aprobator.

Nu foloseau față de masă. Jef se întindea, cu amândouă coatele, și înghițea una după alta trei farfurii de supă. La prânz, micuțele nu veneau acasă, ci mâncau tartine la școală.

— Tu nu coși niciodată?, întrebă Mia, ca să rupă tăcerea.

— Am oroare de asta!

— Aici, mereu e ceva de cusut. Acum fac șorțuri.

Edmée o privi cu duritate, căci ghici ce se ascundea în spatele gândului Miei. Ce-avea să facă ea dacă nu cosea și dacă nu ajuta la bucătărie?

— Vreau să studiez medicina, ca tata.

— Medicina nu se studiază decât la universitate, și la Neroeteren nu există așa ceva.

— O să învăț singură! Știu de ce am nevoie.

Era atât de categorică, încât nimeni nu îndrăzni s-o contrazică. Ca să dovedească că nu vorbea degeaba, urcă în camera ei, imediat ce se termină masa, se întoarse cu o carte groasă și se instală lângă șemineu. Mătușa spălă vasele și Mia, lângă fereastră, se apucă din nou de cusut.

Cerul devenea din ce în ce mai mult unul care anunța zăpadă, desigur alb, dar de un alb dubios. Valuri de aer rece pătrundeau prin crăpăturile ușilor. Jef, cu cascheta pe cap, cioplea un capăt de lemn.

— Ce faci cu asta?

— O chestie nouă de prins iepuri.

— Explică-mi!

— Nu pot. O să vezi.

Ea deschisese cartea de medicină la întâmplare şi ochii îi căzură pe o planşă care reprezenta un stomac de canceros. N-avea chef să citească, nici să privească. Însă nu voia să spele vase şi, mai ales, să coasă, ca Mia, şorţuri din bumbac cu mici carouri roşii.

— Mă duc să văd dacă vana cea mare s-a reparat!, spuse Jef împingând uşa.

Edmée ar fi vrut grozav să-l urmeze, dar fusese jignită că n-o invitase. Se prefăcu că se cufundă în lectura ei. Erau cuvinte al căror sens nu-l pricepea. Căldura focului de brad o pătrundea, îi frigea picioarele şi făcea să i se urce sângele în obraji. Mătuşa aranja farfuriile în dulap şi Mia, din timp în timp, trăgea de pânza de bumbac bătoasă.

Când masa fu complet golită, mătuşa se duse să-şi caute lucrul, un şal din tricot, şi se aşeză în faţa lui Edmée, de cealaltă parte a căminului. Nu putea vorbi cu nepoata ei. Aşa că, atunci când îşi ridica privirea, schiţa un mic zâmbet trist şi încurajator, spunându-i o frază sau două Miei, care răspundea cu o voce ciudată, pentru că ţinea acele între buze.

Zgomotul regulat al flăcărilor se transforma într-un tors persistent; afară, vântul de nord-est se prăvălea peste proprietatea uriaşă, îndoind toţi plopii.

Edmée nu întorcea paginile. Se gândea la veveriţă, făcea special să se gândească la asta, dar nu mai reuşea să regăsească tremurul de dimineaţă, nici valurile ciudate care începeau să se stingă în fiinţa ei, până când deveniră doar o imperceptibilă încordare a muşchilor.

Capitolul 3

Era 31 decembrie. De trei zile, cerul părea mai întunecat decât pământul, căci universul, de acasă şi până la orizont, era acoperit de zăpadă. În dimineaţa asta nu mai ningea, dar în zori găsiseră geamurile acoperite de arabescuri de gheaţă.

Fetiţele, aflate în vacanţă, stăteau pe jos, aproape de foc, şi schimbau între ele bucăţele de pânză, discutând pătrunse de seriozitate. Bertha, care avea doisprezece ani, o ajutase pe mama ei să facă gofrele de Anul Nou, care se răceau acum pe grătare. Trecuseră deja mai mult de două ore de când, fără pauză, se umpleau formele cu aluat dulce şi pe care, din timp în timp, cineva le număra cu satisfacţie.

Edmée umpluse şi ea forma, timp de zece minute, apoi renunţase. Umbla de colo-colo prin bucătărie fără să-şi găsească locul. Când se apropia de sobă, primea în faţă un val de aer cald. Cum se îndrepta spre uşă sau spre ferestre, o lovea un curent îngheţat, care se strecura pe la îmbinări.

Mia, care era deja sus, ocupată să aranjeze camerele, strigă de pe scară:

— Edmée!

Edmée nu o găsi în camera ei, ci în cea a lui Fred, misterioasă şi surescitată.

— Fred este tot în birou?

Încă de dimineaţă, acesta scria urări pe felicitări şi cărţi de vizită.

— Uite!

Peria costumul cel mai frumos al fratelui ei şi tocmai dăduse peste o fotografie pe care i-o întinse lui Edmée. Era făcută de un fotograf de provincie. Fondul era cenuşiu, cu o coloană din carton. În prim-plan zâmbea o femeie, cu degetul mic sub bărbie. Era încă tânără, dar grasă şi vulgară. Avea mai ales un piept bogat, care făcea să crape corsajul de mătase deschisă.

— De asta se duce aşa de des la Hasselt, explică Mia pufnind în râs.

— E urâtă, spuse cu răceală Edmée, care înapoie portretul verişoarei sale.

— Nu mi se pare. Fred nu are niciodată de-a face cu urâtele, şi doar are fete câte vrea.

Camera semăna cu toate celelalte ale casei, însă obiecte precum o pipă, un baston, ori hainele care atârnau arătau faptul că era teritoriul unui bărbat. Mia se simţea la largul ei acolo; peria acum un pantalon cu fundul deja lustruit de atâta purtare, în timp ce Edmée simţea o repulsie instinctivă, respirând cu nările strânse, pentru că i se părea că mirosea a bărbat.

— Toate sunt îndrăgostite de el, afirmă Mia încântată. Era una la Neroeteren, fata brutarului, care venea aproape în fiecare duminică să se plimbe până aici doar ca să-l zărească. Ai văzut-o şi tu. Aia cu sânii mari...

Edmée nu părăsi încăperea, deşi atmosfera avea ceva care o şoca. Să fie oare adevărat că nu-l simpatiza deloc pe Fred, aşa cum susţinea Mia? De la venirea ei se dusese deja de trei ori la Hasselt şi, de fiecare dată când rămânea acolo peste noapte, se întorcea cu un aer triumfător. Nu se interesa deloc de Edmée. De altfel, se putea întâlni cu femei când dorea. Doar era un senzual cu buzele groase, cu ochi strălucitori, cu sânge fierbinte, care i se vedea pe sub piele... Fără să vrea, Edmée îşi amintea de Fred de fiecare dată când citea, cu inima strânsă, în cărţile de medicină, articole despre împreunare.

— Nimic de zis, e un bărbat frumos!, conchise Mia, aranjând lucrurile fratelui său.

— Nu mi se pare. Pe mine mă scârbeşte. De altfel, deja e prea gras.

Nu atât gras cât îndesat, slinos, mult prea robust, transpirând și mirosind a bărbat.

— Ce se întâmplă?

Afară se auzi cineva proptindu-și bicicleta de zid; apoi, murmur de voci. Mia deschise ușa, ciuli urechea și strigă:

— Repede! Se dau cu patinele pe gheață...

Vestea fusese adusă de un servitor de la fermă, care venea totuși din partea opusă locului unde se patina. Cinci minute mai târziu, toată lumea se agita în bucătărie. Chiar și Fred își abandonase felicitările de Anul Nou. Jef trăgea o sanie grea, verde, din magazie. Nu se mai gândeau nici la gofre, nici la frig. Din cauza ușilor deschise și închise întruna se făcea curent.

Copiii se îngrămădiră în trăsură; în ciuda înghesuielii, micuțele își încălțau deja patinele olandeze, din lemn, cu lama subțire și joasă. De pe buzele fiecăruia scăpau norișori de aburi. Obrajii crăpați erau roșii.

Era ceva amețitor în felul în care fusese adusă vestea și în febra care îi urmase. Jef biciui calul care dădea din cap. Roțile aruncau în urmă bulgări de zăpadă care zburau în lături.

Uneori, din înaltul cerului cenușiu, câte un fulg rătăcit cădea pe șalul negru al lui Edmée. Căci, în lipsă de alte haine, a trebuit să adopte ținuta verișoarelor sale: un șal gros de lână, ale cărui capete erau aduse la spate și înnodate deasupra șoldurilor, făcând torsul să pară umflat, disproporționat față de restul corpului.

Numai Mia avea o broboadă care fusese cândva roșie; nevoită s-o vopsească, aceasta devenise violacee. Mătușa era cea care le lega pe toate. Rând pe rând se apropia de fete, făcându-le ea nodurile. Dar Edmée, cum ajunse afară, deznodă șalul și îl purta neglijent, ca spaniolele.

— Nu ți-e frig?, întrebă Mia.

— Nu.

Pielea se strângea. Ochii înțepau.

Înainte de a ajunge în sat, se poate zări un câmp de câteva hectare. Săptămâna trecută era acoperit de zece centrimetri de apă care înghețase și care forma un mare patinoar, pe care mișunau deja oameni.

Toţii copiii din Neroeteren erau acolo şi aproape toţi aveau şaluri înnodate. Cei mai mulţi patinau; unii însă aveau sănii joase, simple lăzi fixate pe două lame de fier; se ghemuiau pe ele şi se împingeau cu două bețe ascuţite, cum fac cei fără picioare.

Cum a oprit trăsura, au şi zburat. N-au mai rămas decât Jef şi Fred să dea jos sania. Apoi, Jef, pe patine, se năpusti şi el pe gheaţă, cu atâta putere şi grabă încât doar o minune a făcut să nu-i răstoarne pe copii ca pe nişte popice.

— Vrei s-o încerci?

Edmée, care nu ştia să patineze, acceptă invitaţia. Era o sanie adevărată, asemănătoare celei pe care o văzuse în litografia care împodobea, acasă la ea, o cutie de cacao olandeză. Dar, în acel desen, doamna purta haină de blană; avea un manşon gros pe genunchi, iar cavalerul, o căciulă de lutru.

Fură minute de exaltare. Mergeau foarte repede. Edmée nu-l putea vedea pe Fred, aflat în spate, dar îi auzea respiraţia puternică. Dintr-odată, Jef năvăli spre ei, viră la timp, făcu turul saniei în mers, de două ori pe un singur picior, apoi se îndepărtă din nou, zâmbind cu gura până la urechi; o gură atât de mare încât, atunci când râdea aşa, îţi lăsa impresia că avea de două ori mai mulţi dinţi decât ceilalţi.

— Nu sunt prea grea?, se mâţâi Edmée.

Fred n-o auzi din cauza vitezei. De două-trei ori trecură pe lângă o fată înaltă care patina cu prudenţă. Era tânăra cu sânii mari, despre care îi vorbise Mia de dimineaţă. Edmée văzu că aceasta privea sania cu invidie. Doar era singura de acest fel din regiune pe care o foloseau de mai bine de cincizeci de ani la Irigaţii! Toată lumea o ştia.

— Eşti obosită?

Fred se oprea din când în când pentru a-şi şterge faţa care, în ciuda temperaturii, îi şiroia de transpiraţie. Şi chiar fumega ca un lichid cald, scotea aburi.

— Mă aştepţi o clipă? Fac un tur cu o cineva.

Ea se întoarse. Fata brutarului era acolo, cu ochii strălucind de încântare că putea să-l contemple pe Fred de aproape. Edmée, fără un cuvânt, coborî, traversă prudentă gheaţa, apoi rămase neclintită la marginea patinoarului, scrutându-l cu o privire ascuţită.

Jeff trecu prin fața ei o dată, de două ori, la fel de repede, tot cu acel aer că atacă ceva.

— Jef!, îi strigă ea când îl văzu a patra oară.

Se opri cu un viraj scurt, veni către verișoara lui, lividă de frig și de nervi. Cu o voce joasă, tăioasă, vocea ei de mică zeiță care nu fusese niciodată contrazisă, rosti:

— Vreau să merg la veverițe!

El privi pista și pădurea de brazi care o mărginea la nord.

— Nu avem câini...

— O să te ajut eu.

O picătură tulbure îi atârna în vârful nasului și nările i se dilatau la fiecare respirație. Spuse:

— Cum vrei.

Era a cincea oară când se duceau împreună la vânătoare de veverițe. De fiecare dată, Edmée i-o ceruse, și de fiecare dată rămânea complet crispată când vedea animalul mort; se întorcea acasă fără să scoată un cuvânt.

Jef își puse patinele în buzunar. În pădure, tăie un lemn pe post de toiag și începu să rătăcească în căutarea unei veverițe. Edmée nu-l privea, ci fixa câmpul de gheață unde sania cea mare continua să se învârtească. Îi era frig. Știa că era imprudent să își lase șalul desfăcut, dar nu-i păsa.

Lui Fred nu-i plăceau decât fetele grase! Și sânii mari! Și fețele precum cea a brutăresei, cu ochi rotunzi și tâmpi, cu buze foarte roșii, cu nas mic, caraghios!

— Hep!...

Jef fu nevoit să repete chemarea de trei ori pentru ca ea să vină să-l ajute. Căci Edmée cunoștea tactica: imediat ce descopereau o veveriță într-un brad, vărul ei lovea trunchiul copacului cu ciomagul ca să alunge animalul spre teren deschis. Astfel încolțit, părăsea dintr-odată adăpostul pădurii; Jef arunca lemnul, îl atingea aproape întotdeauna și îi rupea șalele.

Edmée alergă ca să-i taie veveriței retragerea. Dar totul se terminase deja: bățul zburase prin aer, căzuse, se auzise un zgomot ciudat, Jef sărise înainte și apucase din zăpadă ceva brun și mișcător.

— A luat-o în bot, spuse el.

Pentru prima oară, Edmée voi s-o vadă de aproape. Lemnul îi zdrobise botul, care acum stătea strâmb, aproape atârnând, şi sângera. Trăia încă, se zbătea în timp ce degetele lui Jef, apăsând gâtul, o sugrumau cu încetul.

— Dă-mi-o mie!

Era chiar după ultima zvâcnire. Cu respiraţia tăiată, apucă animalul cald încă, devenind tot mai greu pe clipă ce trecea.

— E o femelă, spuse vărul ei.

— Să mergem!

Ţinea veverița de mijloc, şimţindu-i burta tremurând. Picături de sânge cădeau în zăpadă.

— Unde?

— Acasă. O să luăm trăsura.

— Şi ceilalţi?

— Vreau să merg acasă cu trăsura!

El nu îndrăzni s-o refuze. O urmă, învârtind morişcă lemnul. Calul dăduse zăpada la o parte şi păştea iarbă. Nimeni nu observă plecarea lor. Sania verde era foarte departe, abia dacă se vedea. Edmée şi Jef se strânseră unul în altul, pe banca din faţă.

— De ce vrei să te întorci?

— Nu ştiu. Vreau să mănânc cartofi copţi, calzi, în coliba noastră.

Ceea ce ea numea colibă însemna magazia din fundul curţii. Jef era îngrijorat şi se uita mereu în spate.

— Cum or să se întoarcă?

— N-au decât s-o ia pe jos.

Veverița, pe care o ţinea pe genunchi, era mult mai rece acum. Şi ei îi era frig. Şi totuşi simţea o căldură ciudată în piept şi, mai ales, în ţeastă.

Totul părea negru pe albul zăpezii, chiar şi calul cenuşiu, băncile şaretei ori verdele brazilor. Mergeau la trap şi busturile li se legănau, lovindu-se uneori unul de altul din cauza hârtoapelor.

— În fond, rosti dintr-odată Edmée, Fred nu e nici el prea sănătos.

Şi, cum tovarăşul ei nu spunea nimic, continuă fixând crupa calului:

— Nu m-ar mira ca unchiul să fi murit de sifilis. Tata era doctor...

Jef îi întoarse o privire năucită.

— De ce?

— De sifilis! Până la urmă, toți sunteți niște degenerați. Aveți sângele stricat, bolnav. Mia a recunoscut că, din fragedă pruncie, i-a apărut o eczemă pe picior. Fred are mereu un coș undeva. Și în familie nu există un cap care să fie normal, simetric. Tu, tu ai o față de hidrocefal...

Cu nervii încordați, vorbea pentru sine, nu pentru el, dar n-o deranja că o auzea cineva. Observase că cea mai mică rană, cea mai mică zgârietură a verișorilor ei, abia de se vindeca într-o săptămână.

Ei bine, în ciuda palorii și a anemiei, ea se însănătoșea mult mai repede. Nu avea niciun coș, iar pielea, niciun rid!

La ei, totul era anormal. Niciun nas care să pară drept, cu nări egale, chiar și la fetițe. Penultima era ușor saşie, și până și părul le creștea tuturor anapoda.

— Să nu-i spui niciodată asta mamei, sau lui Fred!..., mormăi Jef în momentul în care au ajuns acasă.

Făcu un înconjur ca să intre în curte și, fără să-l deshame, legă calul de ușa grajdului.

— O să se înfurie.

— Vino să aprinzi focul.

Edmée intră în cămăruța pe care o numea coliba lor și puse veverița pe jos. Era profund epuizată, ca și cum oboseala îi intrase în oase, dar, în același timp, se simțea în stare să țină piept tuturor.

Jef intră pentru o clipă în bucătărie, fără îndoială ca să-i spună ceva maică-sii, și, deși era departe, mirosul de gofre ajunse până la Edmée. Se întoarse cu vreascuri, aprinse un chibrit și făcu focul.

— Trebuie să fie cartofi în colțul cu unelte, zise el.

Era o invitație să se ducă să-i caute, dar Edmée, așezată pe butucul pe care și-l făcuse scaun, nu mișcă. Privea flăcările cum se înălțau, slabe la început, albăstrui, care crescură apoi, devenind mai galbene. Era înghețată.

— Ce-a zis maică-ta?

— Nimic. Face gofre.

— Nu cred că e prea deşteaptă. Şi ea are eczemă...

Jef închise uşa. O fereastră îngustă lăsa să pătrundă lumina zilei, care era imediat înghiţită de reflexele roşiatice ale căminului.

— O jupoi?

Arătă veveriţa cu capul spart, care devenise ceva inform.

— Nu-i nicio grabă. Aşază-te aici.

Şi cum se aşeză, îl întrebă:

— Nu te deranjează că omori animale?

— De ce?

— Şi dacă erau mai mari?

— Într-un an am doborât un mistreţ.

— Şi dacă erau oameni?

Dintr-odată, râse nervos. Cum stătea aşa, aproape de foc, căldura lui o cuprindea din cap până-n picioare. Jef, derutat, nu răspunse.

— Cine e mai puternic, Fred sau tu?

— Cred că eu.

Stătea alături de ea, pe jos, masiv ca un urs.

— Şi el omoară veverițe?

— Fred a fost întotdeauna la şcoală, la Hasselt, şi a făcut chiar un an de facultate, la Liège...

Fereastra n-avea nici jumătate de metru pătrat, dar se putea vedea uneori plutind, tremurător, un fulg de zăpadă.

— Ţi-e frică de el?

Plutea în aer un fel de beţie: a frigului, a cursei pe gheaţă, apoi a sângelui care cursese picătură cu picătură din capul veveriţei. Tot aşa, acum, beţia focului care îi scălda într-un miros de răşină. De cealaltă parte a curţii, mătuşa, bătoasă şi uscată, în haine lipsite de culoare, turna în forme, cu polonicul, aluatul curgător; le punea pe foc, le răsucea, rând pe rând, şi gofrele rumenite se adunau teanc pe grătar.

— Ţi-am cerut un cartof.

El găsi unul uitat din ajun sub cenuşă şi îl curăţă cu cuţitul, acelaşi pe care îl folosea să eviscereze şi să jupoaie veverițele.

— Nu cred că ai curaj să faci ceva mai grav.

— Să fac ce?

— Nu ştiu.

Ea avea gura plină de miezul cald al cartofului.

— Ceva periculos! Nu e periculos să omori un animăluț!

Jef era cel mai urât din familie. Ceilalți, așa cum spusese Edmée, aveau pe piele neregularități, coșuri, eczeme sau asimetrii. El era o asimetrie tot. Era înapoiat, dar puternic ca un animal de pădure.

— Ceva periculos?, repetă el.

Nu o privea, ci fixa focul. Abia dacă îi separau zece centimetri... Și părea că niște curenți, asemenea unor unde, străbăteau acești zece centimetri, unindu-i. Dar ce fel de curenți?

Se făcea cald, prea cald, mai ales după frigul de pe câmpul de gheață. Jef îngropase alți doi cartofi sub cenușă și, automat, se apucă să jupoaie veverița.

— Mie, zicea Edmée, încordată toată, mie mi-ar plăcea un bărbat capabil să facă lucruri extraordinare, un bărbat căruia nu i-ar fi frică de nimic! Nu un bărbat căruia i-ar fi teamă de o fată ca aia a brutarului! Grasă, bleagă! Aș vrea un bărbat în stare să ucidă, dar să ucidă de-adevăratelea, care și-ar risca viața...

Jef jupuia veverița pe care o ținea cu o mână de cap. Cu cealaltă trăgea pielea, și asta scotea un fâșâit mătăsos.

A urmat o tăcere lungă. Edmée mâncă doi cartofi. În întreaga ei ființă simțea un amestec de căldură și de frig, poate pentru că ușa lăsa să pătrundă aerul printr-o crăpătură de cinci centimetri. Revedea sania mare, verde, care evolua pe gheață și fata prăvălită pe perne.

— Fred o să se înfurie că e nevoit să vină pe jos!

Rămaseră acolo timp de două ore, fără să schimbe decât câteva cuvinte și, încet, încet, senzația de cald și rece se amestecă cu alta: cea de frică. Se făcuse de mult ora cinei când Jef șopti:

— Trebuie să ne întoarcem în casă.

Teancurile de gofre erau înalte de un metru, iar mirosul de aluat dulce, copt sau ars, insuportabil. Căci de-o parte fusese pus un maldăr de prăjituri arse.

Întâlnirea avu loc în bucătărie, unii venind de pe drum, ceilalți din curte. Numai Mia părea să nu aparțină niciunui grup. Micuțele făceau clar parte din clanul lui Fred.

Acesta nu ezită, merse drept spre fratele lui, îi spuse două fraze în flamandă și îl pocni în plină figură.

Grămezile de gofre încă scoteau aburi. Fulgii de zăpadă cădeau din ce în ce mai deşi.

De la cele două ferestre se putea vedea albul de afară. Un aer rece se strecura pe sub uşă.

Pe masă erau puse deja supiera, farfuriile, tacâmurile.

Mătuşa scoase acele de siguranţă care prindeau la spate şalurile fetelor.

— Arde!, strigă Mia, grăbindu-se spre forma de gofre pe care o răsturnă.

Asta a fost tot. Se aşezară cu toţii în jurul mesei, cu Fred care privea crunt în faţa lui, Jef care avea un obraz mai roşu decât celălalt şi copiii care patinaseră în neştire ore întregi.

Capitolul 4

Începea dezgheţul. Curând, albul dispărea, câmpul nu mai era decât un noroi rece, iar picături mari de apă cădeau una câte una din copaci.

Familia plecă în formaţie completă, de la mătuşa până la ultima micuţă, şi uşa casei se închise. În trăsură a fost nevoie să se înghesuie. Au traversat canalul, apoi satul, trecând prin faţa terenului de patinaj unde încă se mai vedeau bucăţi de gheaţă cenuşii.

Când au ajuns la unchiul Louis, la Maeseyck, casa mare, bine întreţinută, era plină de lume şi în aer plutea mirosul de trabuc şi ienupăr. Se vorbea în flamandă. S-au îmbrăţişat. Edmée, la fel ca toţi ceilalţi, făcu turul asistenţei, unchi, mătuşi şi vecini.

Copiii mâncară separat, în timp ce adulţii continuau să ronţăie biscuiţi, să fumeze trabuc şi să golească păhărele. După-amiază, unchiul se închise timp de o oră cu Fred, ca să discute afaceri şi, când ieşiră, erau prost dispuşi.

Întoarcerea se petrecu pe întuneric. Una dintre fetiţe adormi pe genunchii lui Edmée. Din când în când, Fred pronunţa o frază şi mama lui răspundea, cel mai adesea, cu o clătinare din cap.

De-acum înainte vor avea parte de luni de umezeală, de frig, de noroi şi, mai ales, de vânt. Era o furtună continuă care aduna pe cer nori întunecaţi, mereu gata să se spargă. În casă, se certau de dimineaţa până seara din cauza uşilor deschise căci, de cum intrai sau ieşeai, camerele se umpleau

de curenți de aer, hârtiile zburau de pe masă, șiroaiele de apă ajungeau până în mijlocul camerelor și toți aduceau de afară bulgări groși de noroi pe care-i lăsau pe dale.

Micuțele nu făceau, târâș-grăpiș, ținându-se de mână, mai puțin de cinci kilometri în fiecare dimineață, ca să se ducă la școală. Și seara, când se întorceau, aveau obrajii scăldați de ploaia rece care le învăluia.

În fiecare săptămână, Fred pleca la Hasselt sau la Bruxelles. Edmée află de la Mia că succesiunea tatălui fusese o surpriză neplăcută. Existau ipoteci pe Irigații și pe deasupra nu se găsise în casă niciun fond de rulment.

— S-ar părea, oftă Mia, că și tata se întâlnea cu o femeie la Hasselt.

Și se presupunea că asta îi făcea mare plăcere!

Duminică dimineața, toată lumea se ducea cu trăsura la Neroeteren, numai Fred rămânea în pat. Porneau devreme în zori și ajungeau la biserică, pentru prima liturghie, când încă nu se crăpase de zi. Biserica era îngustă, construită pe lungime. Nu avea pentru iluminat, în afară de lumânările de la altar, decât două lămpi cu petrol.

Mătușa avea o pernă de rugăciuni din catifea verde și Mia una grena; ceilalți se mulțumeau cu scaunele. În naos era foarte puțină lume: mai ales bătrâne care se pierdeau în întunericul lăcașului.

Toate astea însemnau trezirea foarte de dimineață, apa rece folosită la spălat și foamea care rodea. Căci mergeau la împărtășanie și nu puteau mânca nimic înainte de plecare. Fiecare lua în buzunar o tabletă de ciocolată și micuțele începeau să o rontăie pe furiș, pe când se pregăteau să iasă din biserică.

Mătușa avea obiceiul să se roage privind spre altar, fixând cu ochii goi tabernacolul și mișcând din buze în ritmul mereu egal al rugăciunii. Așa, în postura asta, își arăta întreaga personalitate. Fața lungă, spălăcită de cele cincizeci de ierni din Kempen, atingea paroxismul resemnării.

La împărtășanie, micuțele mergeau primele, urma Mia, apoi Edmée și, în fine, mătușa; câteodată Jef, dar nu întotdeauna. Cu mâinile împreunate și ochii plecați, auzeau în spate pașii furișați ai tuturor bătrânelor care se apropiau și ele de Sfânta Masă. Preotul trecea murmurând rugăciunea cuvenită

și Edmée cobora pleoapele pe jumătate. Aștepta ceva. În fiecare duminică pândea momentul când preotul ajungea în fața ei, cu potirul în mână; timp de câteva secunde privea fix acel obiect care o fascina. Înalt, foarte voluminos, din aur bătut. Îngerii bucălați ieșeau în relief, formând o ghirlandă în jurul vasului. Dar, pentru Edmée, interesante erau cele patru pietre violete, enorme, încastrate în metal. Niciodată nu văzuse unele așa de mari, iar acestea căpătau o sclipire uimitoare sub razele oblice ale lămpii cu petrol, în lumina săracă a bisericii.

Lui Edmée îi plăceau pietrele. Adesea urca în cameră, mângâia granatele și rubinele unor bijuterii vechi pe care le păstra într-o cutie și visa la cele ale potirului care erau mai frumoase decât oricare altele, atrăgătoare, misterioase.

La întoarcerea de la slujbă cumpărau o tartă de la un brutar. Uneori, îl găseau pe Fred dormind încă; alteori, era pe jumătate îmbrăcat, cu pieptul bombat intr-o cămașă apretată, cu părul unsuros de briantină.

Pretindea că se pregătea să meargă la slujba-mare de la ora zece, dar toată lumea știa că el nu intra în biserică, preferând partidele de cărți sau de popice dintr-o cafenea. Când se întorcea, spre ora unu, respirația îi mirosea a ienupăr sau a vermut.

Nu-i dădea nicio atenție lui Edmée și îi vorbea arareori. O dată sau de două ori, în trecere, o bătu pe coapsă, în timp ce ea se încorda, fixându-l cu o privire furioasă.

— Mi se pare un bărbat dezgustător!, îi spuse ea într-o zi Miei, care făcu ochii mari de uimire.

— De ce?

— Nu știu. Așa simt eu.

Mia roși dintr-odată amintindu-și că găsise în buzunarele fratelui său fotografii de femei și bărbați goi, a căror simplă vedere îi provocase o neliniște insuportabilă.

Fred petrecea o oră sau două pe zi în biroul lui, dar cel mai adesea trebuia să se ducă la Maeseyck sau într-un sat vecin. Alteori, în aceeași încăpere, veneau să-l vadă diverse persoane cărora li se servea ienupăr și trabucuri. Era vorba să vândă fân, să cumpere îngrășăminte sau animale. Timp de trei zile străbătea proprietatea însoțit de doi oameni îmbrăcați în piele, care însemnau cu o cruce plopii de tăiat.

Nu trecea o zi fără ploaie. Singura diferență era că, uneori, cădea subțire și deasă, fără să se oprească. Atunci, cerul avea o nuanță uniformă și era cel mai trist. Alteori, vântul bătea tare, norii de toate formele alergau pe deasupra plopilor și aversele cădeau în rafale, plesnind în curte, pe drum, în geamuri, pătrunzând în casă prin cea mai mică fisură.

Edmée se încăpățâna să se țină după Jef care se ducea să deschidă vanele unui canal sau să dea ordine unui paznic. Apa îi spăla fața, îi tremura pe vârful nasului și pe bărbie. Își târa picioarele prin noroi, pentru că nu era încă obișnuită să meargă cu saboți. Câteodată ajungea la marginea unei gropi pline de apă și Jef o lua cu un singur braț, fără efort, ca s-o depună de cealaltă parte.

— Sigur, Fred nu e mai puternic decât tine?

— Sunt sigur.

— Atunci de ce-l lași să te plesnească?

— El este ăl mare.

Ce putea face? Pentru că era cel mare, chiar și mătușa îl asculta așa cum ani de zile își ascultase soțul!

— Jef, ai și tu amantă?

Era tulburat, nu îndrăznea să răspundă. Nu putea da seama dacă știa ce spunea sau repeta cuvintele ca un copil, fără să le cântărească greutatea. Jef totuși era incapabil s-o trateze ca pe o fetiță. O urma, făcea tot ce-i comanda. Și ea profita. O făcea special, la masă, când îi spunea:

— Jef, du-te și caută-mi medicamentul.

Cândva, tatăl ei o punea să ia hemoglobină. Și-a păstrat acest obicei de a avea mereu o sticluță la ea.

Jef se ridica fără grabă, lipsit de chef, cu aerul lui cel mai greoi și mai urâcios.

— Mergem astăzi în coliba noastră?

— Nu știu dacă o să am timp pentru asta.

Dar sfârșea prin a se duce. Ei îi plăcea să stea departe de restul casei, în căsuța pe care o lumina focul de pin. Se așeza cât mai aproape cu putință de flăcări, aștepta momentul când arsura căldurii îi pătrunde în carne.

— Fă și tu ceva!

Căci nu voia să-l vadă pe Jef stând degeaba. El tăia lemne, își aranja pieile de veveriță. Vântul sufla în cămin. În staulul de alături, o vacă mugea uneori, lovind peretele cu piciorul.

— Te-ai gândit la ce ți-am spus mai de mult?

Capul mare al lui Jef rămânea nemișcat. Făcea mișcări încete, mai ales când își ridica fruntea lată, prea bombată, și își privea verișoara încruntând sprâncenele.

— Ce vrei să spui?

Și mâinile lui acoperite de jeg, care nu se mai ducea cu apă, nici cu săpun, mânuiau mereu cuțitul și o bucată de lemn.

— Aș vrea să faci pentru mine ceva periculos, foarte greu...

O străbătea același frison voluptuos ca atunci când întinsese mâna spre veverița în agonie. Îi era frică, fără să știe dacă de ea sau de el. Buzele i se umezeau.

— De exemplu, ce?

— Dacă ți-aș cere să te duci să-mi aduci un obiect care nu se poate cumpăra..., un obiect care aparține cuiva...

El ridică din umeri, împingând cu sabotul un butuc care se prăbușea.

— Spune-mi ce!

— O să te duci?

— De ce nu?

Dacă Fred se îmbrăca la fel ca un bărbat de la oraș, chiar ca să se ducă pe câmp, cu guler tare și cravată, în ce-l privește, Jef era îmbrăcat ca un țăran. Întotdeauna avea un costum fără formă, unul din acelea cărora nu li se știe nici măcar originea. Cu buzunarele atârnânde din cauză că erau prea pline. Vestonul nu avea decât un nasture și pe sub el nu purta decât o cămașă de flanelă fără guler tare.

Edmée nu-și imagina nici măcar că Jef poate fi sărutat, dar îi plăcea să-l simtă aproape, mai ales în coliba lor, departe de restul familiei.

Cu două zile înainte, un coș se prăbușise pe jumătate și el se urcase pe acoperiș, cu mortar și cărămizi, stând într-un echilibru precar și refăcând zidăria.

Când calul o lua razna, scăpând singur pe câmp, Jef lua o nuia și pleca să-l caute. Fuseseră văzuți la mare distanță unul de celălalt. Dispăruseră la orizont, în spatele perdelei groase

de ploaie. Trei ore mai târziu, Jef se întoarse călare, fără şa, fără scări, legânându-şi capul mare, cu picioarele încălţate în saboţi strângând coastele animalului.

— Dacă ţi-aş spune să furi...

Era ameţită, ca de fiecare dată când venea în magazie, de căldură, de privitul flăcărilor care dansau, de mirosul de brad şi de mâncatul cartofilor fierbinţi. Pieptul ei mic gâfâia. Nările i se strângeau.

— Sunt sigură că n-ai îndrăzni să furi pietrele violete ale potirului!

Spunând asta, şi-l imagina pe Jef, noaptea, căţărându-se pe acoperişul bisericii, pătrunzând prin vreo deschizătură şi îndeptându-se pe pipăite pe lângă scaunele de pai cu pernele de rugăciune, care făceau zgomot pe dale. Îşi simţea nervii încordaţi, iar senzaţia aceasta era delicioasă. Cuţitul lui mare va face să sară pietrele din gheruţele de aur care le ţin prizoniere...

— Nu e greu!, spuse el fără s-o privească.

— Dar n-o s-o faci!

Spre jumătatea lui ianuarie s-a petrecut un eveniment extraordinar. Pe la opt dimineaţa, toată lumea era la masă, în bucătărie, în afară de Jef care, la ora aceea, întotdeauna muncea pe-afară, în staul, la cuptor sau aiurea.

Mătuşa tăia plăcintele de hrişcă cu slănină care umpleau bucătăria de mirosul lor. Mia turna lapte cald şi cafea în căni. Micuţele plecaseră şi Fred spunse că după prânz se va duce în sat.

Prin ferestre se vedeau plopii luptându-se cu vijelia care îi făcea să trosnească. Parcă niciodată vântul nu fusese atât de violent şi ploaia atât de deasă încât să culce ierburile la pământ.

În bucătărie domnea amestecul obişnuit de căldură de foc şi de curenţi de aer care pătrundeau prin fisurile tocurilor ferestrelor şi ale uşilor.

Lui Edmée nu-i era foame. Privea singura linie dreaptă din peisaj, canalul, negru între cele două taluzuri, care depăşea cinci sute de metri. Zări doi cai care mergeau de-a lungul drumului de remorcare de pe mal, în faţa unui căruţaş, ud din cap până-n picioare, cu privirea abătută.

În urma animalelor, o coardă întinsă apăru în dreptunghiul ferestrei, apoi se zări partea din față a unei barje flamande, care lucea și ea în bătaia ploii. Din coșul de deasupra cabinei ieșea fum. De catarg flutura o pânză fără formă, o copertină prinsă cu mijloace improvizate.

Vântul umfla pânza. Barja înainta atât de repede, încât într-o clipă ieși din cadrul ferestrei.

În același moment se auzi un zgomot îndepărtat, asemănător multor altora obișnuite, și totuși fiecare simți că acesta anunța o catastrofă; chiar și mătușa încetă să mai taie plăcinta și, la fel ca ceilalți, se grăbi spre fereastră.

A fost ceva incredibil, dar acum nu se mai auzea nimic și nici măcar nu se putea spune ce se auzise. Barja se oprise, ca și cum ea se ciocnise de ceva. Catargul era rupt în două și pânza atârna pe punte.

Dar cel mai halucinant a fost ceea ce s-a întâmplat cu caii exact în momentul în care Edmée își lipea fruntea de geam. Erau la o sută de metri de barjă. Or, cablul care îi lega de aceasta se întinse brusc, se destinse apoi pentru a se întinde din nou, trăgând animalele înapoi.

Un cal, cel din dreapta, dispăru imediat în canal. Celălalt se putu agăța o clipă cu picioarele din față de mal, dar fu smuls și el de greutatea tovarășului său.

În acest timp, niște siluete alergau pe fondul verzui al cerului; vasul golit care, cu puțin înainte, domina canalul, scădea în înălțime văzând cu ochii.

— Se scufundă!..., spuse Fred deschizând ușa.

Chiar se scufunda. În acel loc, canalul făcea un cot și barja, care aluneca cu toată viteza, împinsă de vânt, își continuase drumul în linie dreaptă, în ciuda mișcărilor din cârmă, ciocnindu-se violent de taluz.

Caii, opriți din elanul lor, fuseseră trași înapoi. Unul încerca disperat să-și țină capul afară din apă, cu tot cablul care îi înfășura picioarele.

Edmée plecă în urma lui Fred, fără ca măcar să-și ia șalul. În curte, Mia striga din toate puterile:

— Jef!... Veniți repede... Jef!... Unde ești?...

Edmée nu se putu însă apropia de barja din care numai acoperișul cabinei și catargul rupt mai ieșeau din apă pentru că

între ea şi canal mai era un altul, mai îngust, destinat să irige pământurile; nu avea cum să treacă peste acesta. Fred sărise. Îl vedea agitându-se, ajutând o femeie să se cațere pe taluz.

Prin pâclă, toate siluetele erau negre ca de cerneală. Văzu o fetiță cu părul ud lipit de ceafă. Căruțaşul şi barcagiul se străduiau în zadar să salveze animalele care ridicau valuri agitându-se. Nu era nimic de făcut. Totuşi, deciseră să nu abandoneze locul accidentului. Rămaseră acolo, unul lângă altul, în ploaie; acoperişul cabinei se scufunda şi el.

Edmée se întoarse de zece ori în speranța că Jef va apărea. O s-o ajute să sară peste groapă şi, apoi, cu siguranță, va găsi el o soluție. În pragul casei, Mia striga încontinuu. Servitorul alerga peste câmp cât îl țineau picioarele.

Întâmplarea a durat aproape o jumătate de oră. Edmée era udă din cap până-n picioare şi buzele începeau să i se învinețească; Fred şi cei de pe barjă se îndreptau deja spre casă.

Toată lumea intră. Femeia plângea cu sughițuri. Era la fel de slabă ca mătuşa, cu părul cânepiu, cu pete de roşeață şi, cum nu era îmbrăcată când se produsese accidentul, prin despicătura corsajului se vedea un sân flasc a cărui goliciune n-o mai simțea. Bărbatul privea în jurul lui cu un aer năucit; căruțaşul mormăia, îşi ştergea nasul şi se scărpina în cap, furios.

S-au dus că caute un cruşon de ienupăr.

— Jef n-a venit încă?, întrebă Fred.

Îl căuta, ca pentru a-i cere un sfat.

— Mai sunt alte cinci care urmează să vină!, îndrugă căruțaşul. Trebuie să-i anunțăm pe cei de la ecluza din amonte, altfel...

Dar nu aveau telefon şi Jef nu se afla acolo ca să alerge până în sat. Din nou, mirosul iute al ienupărului umplu atmosfera. Edmée primi şi ea un pahar. Mătuşa încerca s-o facă să înțeleagă că trebuia să se ducă să se schimbe, dar ea nu se mişca: voia să vadă totul. Se învârtea în jurul femeii, al bărbatului, al copilului. Îi privea de foarte aproape, lacomă, ascultând cuvintele pe care le spuneau în flamandă.

— Jef nu e la staul?

— Nu! E ziua de făcut pâine. Trebuia să fie la cuptor, dar nu este.

Mia, înnebunită, nu mai știa de capul ei și fratele cel mare se supără pentru că nu punea destul de repede apa pe foc ca să prepare cafeaua.

Dintr-odată se zări un biciclist trecând prin fața ferestrei și oprindu-se imediat. Era Jef. Dar nu intră în casă. Când se deschise ușa, îl văzură cum se îndrepta spre magazia pe care Edmée o numea colibă.

— Jef!

— Vin.

— Acum! Imediat!

Făcu cale-ntoarsă împotriva voinței sale, apăru în prag și, cu ochi bănuitori, îi privi pe intruși.

— Ce s-a întâmplat?

— De unde vii?

— De la Neroeteren. Nu mai aveam drojdie...

Edmée observă că o zgârietură îi brăzda mâna dreaptă, pe care evita să o privească. Îl puseră la curent cu ultimele noutăți. El ascultă nemișcat, se întoarse spre canal și mormăi:

— Bine!

Apoi se vorbi în flamandă. Femeia încetă să mai plângă, explicând ceva cu înfocare, în timp ce Jef o fixa cu ochii lui obosiți. Cum în aer plutea nehotărârea, toți așteptau ca el să ia o decizie.

— Bine, repetă în cele din urmă, rotindu-și privirea de jur-împrejur.

Puse sticla de ienupăr în buzunar, îi dădu un ordin Miei care se grăbi la primul etaj și se întoarse cu o haină grea.

Atmosfera era mai limpede, deși ploaia se întețea. Mătușa era mai disperată decât nevasta barcagiului care, de câteva clipe, părea că-și regăsise speranța.

Jef ieși însoțit de proprietarul vasului, de Fred și de căruțaș. Femeia alergă la ușă, strigând și dându-le câteva sfaturi. Fără să fie văzută, Edmée se luă după bărbații care săriră peste canalul cel mic.

— Jef!

El se întoarse, o văzu, făcu drumul înapoi ca s-o ajute să treacă. Era tulburat. Privirea lui avea o mobilitate neobișnuită.

— Mergi pe lângă mine!, șuieră el.

Nu mai rămâneau de străbătut decât o sută de metri. Căruţaşul era deja pe malul canalului şi căuta din ochi cadavrele cailor.

— Dă-mi mâna!

Mergeau unul lângă altul; mâna mare şi aspră a lui Jef o apucă pe cea a lui Edmée, îi desfăcu degetele şi închise în ele nişte obiecte mici, îngheţate.

— Atenţie!

O părăsi şi se aruncă înainte. Ce ţinea ea în mână erau cele patru pietre violete ale potirului. Şi nu avea buzunar. Nu ştia unde să le pună şi strângea atât de tare pumnul, încât crezu că sângerează.

Jef îşi scoase vestonul şi îl luă la întrebări pe barcagiu; acesta îi dădu câteva explicaţii, privindu-l cu oarecare teamă. Din vas nu se mai vedeau decât părţile de deasupra: o bucată din acoperişul cabinei, capătul cârmei şi catargul rupt. Fred făcea pe indiferentul.

Ultimul gest al lui Jef fu să-şi lase saboţii şi să se arunce imediat în apă, la întâmplare; se băgă sub epavă, se afundă până la piept, apoi, dintr-odată, fără îndoială găsind uşa cabinei, dispăru cu totul.

Se ridică un val. Apa era neagră. Vântul o făcea să se lovească de malurile care erau atât de alunecoase, încât, în cele din urmă, căruţaşul căzu în canal. Jef ieşi la suprafaţă, spuse câteva cuvinte barcagiului şi dispăru din nou.

În fine se întoarse, înotă spre mal, cu un obiect moale în mână. A fost nevoie să-l ajute să se cţere. Picioarele ude alunecau pe argila îmbibată de apă. Era foarte palid, aproape vânăt, cu pleoapele roşii şi ţinea gura deschisă în timp ce scotea o respiraţie scurtă şi fierbinte.

Lăsă să cadă obiectul moale care era un portofel. Marinarul îl deschise şi scoase din el hârtii de o mie de franci lipite unele de altele.

Mâna lui Edmée chiar sângera de cât strânsese pietrele violete, pe care se stăpânea să le arunce în canal.

Capitolul 5

Timp de trei zile, mătuşa se purtă precum o mâţă agitată care, în nebunia unei mutări, dă târcoale puilor cărora le schimbă fără încetare locul. Ca o pisică o adoptase şi pe Edmée, fără s-o observe, deşi uneori, când privirea îi cădea asupra ei, avea o clipă de uimire.

Concret, agitaţia a fost la fel, dacă nu chiar mai mare, decât la moartea unchiului şi această repetare a evenimentelor o înnebunea pe mătuşă, care vedea totul ca pe o ameninţare.

Mia îi mărturisi lui Edmée că, înainte, mama ei nu se ducea decât o dată pe an la Maeseyck, de 1 ianuarie, ca să-şi prezinte urările unchiului Louis, fratele ei mai mare. În afară de această călătorie, nu părăsea niciodată Neroeteren, iar unchiului i se întâmpla atât de rar să primească o vizită, încât, venind acasă, observa dintr-o ochire paharul pe masă, sau simţea miros de tutun sau de ienupăr.

— Cine a fost?

Exista un ritm stabilit, o zi pentru copt pâine, una pentru făcut gofre sau clătite, în fine o alta, în fiecare lună, pentru a se duce la cimitir.

Or, acum, era evident că toate astea se clătinau. Fusese înmormântarea, pe urmă sosirea lui Edmée, apoi, atât de repede, 1 ianuarie, şi acum acest accident cu urmările lui. Fred dădea de băut unor oameni cu care tatăl său nu ciocnise niciodată, punând să se scoată vin de Burgundia în ocazii care nu se potriveau cu adevărat cu acea licoare.

Mătuşa nu spunea nimic. Alerga în sus şi în jos de dimineaţă până seara, dar, uneori, în ochii şterşi se zărea un tremur de îngrijorare.

Trebui să pregătească o cameră pentru barcagiu şi nevasta lui, pe care Fred îi invitase să doarmă în casă, în aşteptarea refacerii vasului. În acelaşi timp, căruţaşul fu găzduit în magazie. Şi erau cearşafuri de luat din dulapuri, podele de măturat, haine uscate de găsit pentru micuţă.

Ploua mereu şi era apă în toată casa, care părea plină de găuri.

În timpul celor trei zile, nevasta barcagiului nu părăsi scaunul de lângă foc. Toată lumea ajuta la gospodărie, căci erau doisprezece la masă, uneori cincisprezece, dar ea nu se clintea din loc. Se văicărea ore întregi, încât lăsa impresia că-şi degusta nefericirea.

În prima zi, spre prânz, inginerul de poduri şi şosele sosi cu şeful de la ecluze; se opriră la marginea canalului, acolo unde Jef instalase deja un scripete pe taluz, ca să scoată din apă caii morţi.

Accidentul se petrecuse atât de repede, încât barcagiul nu văzuse nimic. Cum avea vântul în spate şi cum vijelia era puternică, barja goală înainta mai repede decât caii al căror cablu slăbea. Or, la cot, omul nu putuse redresa vasul, care lovise malul. În alte locuri, asta ar fi fost mai puţin grav, dar acolo exista în taluz un fel de tunel din zidărie, cu o vană care folosea la aducerea apelor din canal la Irigaţii.

Fred se lămuri dintr-o privire şi declară:

— Etrava a atins vana şi a distrus-o. Coca, în schimb, pariez că are o gaură mare cât o uşă.

Cum barja se oprise brusc din elan, cablul cailor se întinsese atât de repede, încât animalele fuseseră literalmente târâte spre canal. În timp ce marinarul îşi salva nevasta şi fiica, bătrânul căruţaş nu ştia ce să mai facă, îngrozit de spectacolul celor două animale încurcate în coardă; încercase totuşi să înoate, fără să reuşească să se cţtere pe taluzul alunecos. Patruzeci şi opt de ore mai târziu era încă năucit. Cu toate acestea, el fusese cel care, sub ploaia care făcea să-i lucească umerii, se dusese în barcă să agaţe un cablu de piciorul animalului care plutea pe jumătate.

Edmée era de față. Nu putea rămâne acasă. Era pătrunsă de nevoia confuză de a fi în preajma acelor bărbați, de a-i auzi vorbind și țipând, de a simți ploaia pe fruntea pe care fluturau fire de păr.

Jef mânuia scripetele și toată lumea îl ajuta să învârtească roata, în timp ce, centimetru cu centimetru, cadavrele monstruos de mari, cu pântecele deja umflate, erau ridicate spre taluz.

Fred, singurul care purta ghetre și un pardesiu de piele, avea aerul de adevărat proprietar. La fel cum nevasta barcagiului se complăcea în nenorocirea ei, așa și el: se mulțumea cu rolul de personaj important care conduce totul și căruia toată lumea îi așteaptă sfaturile. Nasul lui stropit de ploaie părea și mai lung. Edmée îi putu observa mai bine decât în alte zile asimetria feței.

— Tu du-te să te încălzești!, îi spuse el în două rânduri.

Dar ea rămânea la marginea canalului, înghețată, udă toată. Îngropase pietrele violete în pământ, la rădăcina unui plop. Ore întregi îl pândise pe Jef, așteptând momentul să-i vorbească, și în tot acest timp îl privise cu ochi atât de întrebători, încât o dureau pupilele. El nu se mișcase! Chiar ai fi zis că o evita. Muncea fără răgaz, mai mult decât toți ceilalți la un loc, preluând rând pe rând sarcinile tuturor.

La masă a fost îngrămădeală. Tăiaseră trei iepuri. Fără să pună vreo întrebare, mătușa asculta conversația bărbaților, iar Mia traducea uneori câte o frază pentru Edmée:

— Au adus un scafandru și un remorcher. Ai mai văzut un scafandru?

La început s-au gândit să golească canalul lung de cinci kilometri care alimenta moara, dar lucrul acesta era imposibil de realizat din cauza șuvoaielor de apă. Or, epava nu putea rămâne de-a latul canalului, pentru că ar fi încurcat toată navigația.

După ce bărbații băură ceva alcool și fumară o țigară, se întoarseră la vas, apoi plecară la Neroeteren; a doua zi, aspectul Irigațiilor era și mai neobișnuit.

Când se trezi, Edmée văzu canalul, pe care întotdeauna îl știuse gol, acoperit de un șirag de opt barje. Un remorcher

şuiera, depăşindu-le, ca să se apropie de epavă; mulţimea se agita pe taluz.

Alergă imediat într-acolo, în ciuda furtunii de afară.

Când rămânea în bucătărie cu mătuşa, cu nevasta barcagiului şi cu Mia, cădea pradă unui fel de sufocare. Poate mai mult decât mătuşii sale, nici ei nu-i făcea bine toată această agitaţie; i se părea că întâmplările din ultima vreme erau lovite de o fatalitate care ameninţa întreaga casă.

Seara, stând în pat, se tot gândea la asta până când, în cele din urmă, o apuca ameţeala, nemaiştiind dacă era coşmar sau realitate. Păi... unchiul murise chiar în momentul în care ea sosise la Irigaţii; eczema Miei se agravase; un accident tocmai se produsese şi Jef comisese un sacrilegiu.

Nu mai îndrăznea să atingă mâna vărului său. Se întreba cum de putea să-şi păstreze figura obişnuită, să muncească, să vorbească cu toţi cei din jur, în afară de ea, pe care nici măcar n-o mai privea în faţă.

Unchiul Louis era şi el pe taluz, împreună cu paznicii; Fred se arătă contrariat de prezenţa lui şi mai ales de rolul pe care şi-l asuma în conducerea lucrărilor. Remorcherul aduse o macara. Scafandrul îşi puse costumul pentru plonjări şi ajutoarele îi înşurubau casca de aramă.

Probabil că Edmée avea febră, căci uneori era cuprinsă de frisoane nervoase atunci când bântuia singură printre oameni. Fred îi mai spuse o dată:

— Ai face mai bine să te duci în casă, să ajuţi femeile!

Mai târziu, unchiul Louis o bătu cu bunăvoinţă pe obraz şi îi spuse:

— Eşti sigură că nu ţi-e frig, micuţo?

O priveau. Erau acolo bărbaţi şi femei de pe alte barje, care aşteptau să poată trece canalul morii şi numărul acestora creştea de la o oră la alta. Edmée nu voise să-şi pună şalul negru, nici saboţii. Îşi luase pe umeri o gabardină prea subţire, care, deşi lăsa apa să treacă, îi dădea un aspect de domnişoară de la oraş.

Îi văzu pe oameni întrebându-l pe Fred despre ea; unii chiar îi aruncau câte o ocheadă care o supăra şi o flata în acelaşi timp. Căci îi ghicea semnificaţia. Bănuiau legături

între ea și Fred. O găseau frumoasă, mult mai frumoasă decât fetele de la țară.

De dimineață se privise și ea în oglindă, aproape goală, cu o privire critică: era slabă, cu picioare subțiri și umeri ascuțiți. Sânii abia dacă îi înmugureau, dar se simțea mai femeie decât Mia, de exemplu, care, în ciuda faptului că avea un piept mare, păstra nesiguranța unei siluete de copil.

Ceea ce-i uimea însă pe bărbați era fața ascuțită, foarte palidă a lui Edmée. Verii ei, la fel ca și barcagiii de pe acolo, aveau pielea mai mult sau mai puțin rugoasă, trăsături diforme, nasuri turtite sau borcănate, buze extrem de groase sau ochi prea apropiați.

Or, chipul lui Edmée era la fel de regulat și de mat precum cel al tinerelor pe care sătenii le vedeau în reviste ori pe calendarele în culori. În plus, nu râdea ca verișoarele ei, nu întorcea capul dacă era privită sau dacă se vorbea despre ea în flamandă.

Toată lumea păstră tăcerea când scafandrul se lăsă să coboare în apă, printre bulele de aer; se auzea clar respirația celor două ajutoare care trăgeau la pompă. Pentru Edmée, asta a fost o emoție de același fel cu aceea pe care i-o produsese moartea veveriței, dar nu atât de violentă. Caii morți erau tot acolo și un căruțaș avu curajul să deschidă gura unuia dintre ei ca să-i vadă dinții, mormăind ceva.

Casca de aramă apăru, ca să dispară din nou. Avură loc discuții între inginer, oamenii de la canal, Fred și scafandru. Apoi, în timp ce unii oameni au rămas acolo ca să muncească, alții s-au îndreptat spre casă. În cafeneaua goală de obicei, nu fusese niciodată o asemenea agitație. Mia servea, mergea de la masă la masă, turna bere sau ienupăr barcagiilor care o asaltau cu glume.

— E urâtă și vulgară!, decise Edmée.

Pentru cină a fost nevoie să se aranjeze două mese, una în salon și alta în bucătărie, unde mâncară femeile. Mia o anunță pe verișoara ei:

— Se pare că s-a furat ceva de la biserică.

Edmée nu se clinti, luă un aer firesc, aproape indiferent:

— Ce?

— Pietrele potirului. Însă, cum sunt false, preotul nici măcar n-a depus plângere.

Era complet dezamăgită, nu atât din pricină că era vorba de falsuri, cât pentru că întâmplarea era tratată cu asemenea uşurinţă, ceea ce o făcea să fie jalnică.

De două sau trei ori, Edmée simţi privirea mătuşii îndreptată asupra sa, şi asta o tulbură mult mai mult decât vestea jafului. Mia îi traduse cele câteva cuvintele pe care femeia tocmai le rostise:

— Mama zice că nu e potrivit să-ţi petreci toată ziua pe canal, cu bărbaţii.

Un val de sânge îi urcă atunci în obraji şi răspunse ridicându-se dintr-un salt:

— Spune-i că e şi mai puţin potrivit ca o fată să servească băutură căruţaşilor!

Plecă în curte, o traversă şi se închise în coliba unde nimeni nu aprinsese focul. Îi era foame, căci cina abia începuse în momentul în care a avut loc altercaţia. Avea frisoane. Nu era deloc în apele ei. Simţise că, din toată familia, numai mătuşa ghicise ceva; femeia asta care nu vorbea un cuvânt franţuzesc şi care nu ieşea niciodată din casă!

Să ghicească ce? Edmée nu ştia foarte exact. Dar sigur era ceva de ghicit, ceva ce nici ea însăşi nu putea defini. Se gândea la veverițe, la atitudinea lui Jef şi la pietrele potirului.

Existau lucruri şi mai puţin clare. În veghea de seară, în patul ei, pe jumătate adormită, avea despre aceste lucruri un sentiment aproape limpede, care se traducea atunci, în întunericul rece, prin forme, prin imagini bizare, prin cuvinte care, în plină zi, nu mai aveau sens. Edmée revedea toate feţele din jurul mesei: buzele prea groase ale lui Fred, care stătea vizavi; fruntea diformă a lui Jef; Mia cea cu eczemă, care, cu sânii ei cu tot, la nouăsprezece ani, nu era încă femeie. Una dintre micuţe era saşie. Familia pretindea însă că era doar o deviere de moment a privirii. Aiurea! Cea mai mică era în urmă cu doi ani faţă de un copil normal!

Edmée ghicise, ea şi numai ea, că în 1 ianuarie, când unchiul Louis îl luase pe Fred deoparte, o făcuse pentru a-i vorbi despre toate aceste chestiuni îngrijorătoare şi, poate, pentru a-i face morală.

Pe când trăia, unchiul se ducea la Hasselt să se vadă cu o femeie; Fred, la rândul lui, nu mergea la oraș, la Liège și la Bruxelles, decât ca să se întâlnească cu fete grase.

Oare Edmée îi detesta cu adevărat? Habar n-avea, dar reușise să îl determine pe Jef să fure pietrele de la potir. E adevărat că nu credea că o s-o facă și îi înghețase sângele în vine când el îi îndesase pietrele dure, violete, în pumn.

Acum, el nu mai era același. O privea pe sub sprâncene, ca pe toată lumea, de altfel. Iar Fred, în dimineața aceea, după ce i s-a vorbit despre Edmée cu un aer echivoc, începuse să își privească și el verișoara cu alți ochi.

Când se gândea la asta ziua în amiaza mare, în lumina albă a unui cer ploios, întâmplarea nu-i spunea nimic. Dar, cu ochii închiși, în căldura patului, toate astea reprezentau un furnicar de lucruri perverse și rele.

După prânz, Edmée se întoarse la canal, nu pentru că avea chef, ci ca le facă în ciudă Miei și mătușii. În plus, simțea plăcere fizică în a se amesteca printre bărbații care se agitau și să se compare cu ei, să le suporte privirile, să le ghicească gândurile.

Traversa pentru a patra oară câmpia plină de apă. Se plictisise. Ciorapii negri erau uzi până la genunchi și se lipeau. Nu putea să se așeze nicăieri; trebuia să rămână în picioare ore întregi; când ploaia înceta un moment, era rândul picăturilor mai mari și mai reci să cadă din plopi.

Spărtura barjei fusese astupată cu saci. Macaraua ridicase vasul și pompele îl goleau, acționate de motoarele remorcherului, cu un sfârâit continuu și zgomot de apă care curge în cascade.

Unchiul Louis, Fred și inginerul, precum și un agent de asigurări se ocupau de evaluarea pagubelor. Toate canalele mici de la Irigații fuseseră golite; Edmée încerca să înțeleagă mecanismul: în canalul mare erau mai multe prize de apă, fiecare comandată de o vană pe care Jef o manevra cu ajutorul unei chei speciale. Restul semăna cu sistemul arterelor unui corp. Dintr-un canal de o dimensiune mai mică, apele ajungeau în canale mult mai mici, care și ele se ramificau într-o multitudine de șanțuri.

Apa putea fi oriunde oprită sau lăsată să curgă. Jef era cel care conducea aceste manevre şi când era văzut astfel, cu umerii lăsaţi, cu capul bălăbănindu-i-se, mergând de-a latul de la o vană la alta, declanşând vârtejuri sau golind canalele, avea aerul unui geniu al Irigaţiilor. Unchiul Louis însuşi, care era născut acolo, îi cerea sfatul – căci Jef ştia că unui anume angrenaj îi lipsea un dinte, că într-un anume şanţ apa stagna din cauza unei înclinaţii a solului şi că în altă parte trăiau vidre.

Odată apa evacuată, ieşi la iveală mâlul negru al fundului presărat cu obiecte care erau acolo poate de zeci de ani: bucăţi de fier, de ceramică, un cerc de butoi, o găleată, vreo zece metri de cablu şi chiar un pat pliant.

Se auzi dintr-odată un zgomot ritmat, însoţit de un fluierat. Macaralele începeau să scoată din apă partea din faţă a barjei.

Când toată lumea s-a întors acasă, târziu în noapte, chiar şi muncitorii pe care Fred îi invitase să bea un păhărel, Mia o întrebă pe Edmée:

— Care e?

— Care cine?

— Scafandrul?

Era un bărbat destul de gras, cu mină veselă şi atitudine de muncitor de la oraş. Nu era flamand, ci valon, şi îl aduseseră de la Liège cu motocicleta. Avea o bună dispoziţie exuberantă şi nu lăsa să treacă nici cinci minute fără să spună o glumă.

Cafeneaua căpătase o altă viaţă decât de obicei. La fiecare masă din pin lustruit stăteau cel puţin cinci bărbaţi. Femeile barcagiilor îşi ţineau copiii pe genunchi. O singură lampă cu petrol lumina încăperea. Toată lumea vorbea tare şi totuşi ambianţa era domoală, calmă. Numai Mia, în papuci de fetru, se agita, mergând de la o masă la alta şi turnând de băut.

— Tu nu eşti flamandă!, spuse scafandrul întorcându-se spre Edmée.

— Nu.

— A, ce bine! Începeau să-mi dea frisoane cu graiul lor, cu ţigările lor proaste şi cu lumina lor pe sponci. De fapt, dacă nu eşti flamandă, ce cauţi aici?

Avea o figură plăcută. O trase lângă el pe Edmée, care îi răspunse:

— Sunt verişoara.

— Acum am înțeles! Probabil că nu ai prea des ocazia să te distrezi!

Îşi pusese mâna pe talia lui Edmée şi, ca din greşeală, o lăsa să alunece puțin, atingând şoldul; palma îi deveni mai insistentă, mai vioaie. Edmée nu mişca. Era stânjenită, dar nu avea chef să plece şi se gândea la casca mare de aramă care se plimbase pe sub ape.

— Nu vrei să bei ceva? Cine e patronul aici? Tânărul în haină de piele sau bătrânul cu mustață cenuşie?

Edmée râse nervos. Era prea mult. Nu se cădea să mai rămână. Nu departe de lampa cu petrol mai erau şi ochii lui Fred, care o fixau.

— Potoleşte-te... Cred că mă strigă...

Evită mişcarea pe care bărbatul o făcu pentru a o reține. Nu ştia unde să se ducă; i-ar fi plăcut, mai degrabă, să se închidă în colibă cu Jef, în fața focului zdravăn de brad, pe care l-ar privi cu pupilele mărite, şi, în timp ce el ar tăia o bucată de lemn, ea l-ar admira pe ascuns. Dar Jef plecase cu trăsura la Neroeteren, ca să aducă pâine pentru cină; fără să-i spună nimic, fără să-i ceară să-l însoțească.

Ieşi fără să traverseze prin bucătărie. Nu mai ploua. Vântul sufla mai tare. Norii alergau foarte jos; li se distingeau toate contururile datorită lunii care strălucea în spatele lor şi care, uneori, se arăta timp de o secundă.

Era spectaculos, cu norii care se grăbeau aşa spre capătul lumii şi Edmée se întrebă dacă unii dintre ei reuşeau să se prindă din urmă. O durea ceafa de cât îşi ținuse capul ridicat. În spatele ei, un burlan țârâia ca un robinet.

Dintr-odată simți în apropiere o prezență. Se întoarse şi îl văzu pe Fred, în veston negru, ca lipit de ea, cu un zâmbet pe care nu îl mai afişase niciodată.

— Iei aer?

Mâinile lui erau albe păreau nişte fantome în noapte. Se ridicau, ezitau, prindeau capul lui Edmée.

— Verişoară mică!

Spuse asta cu o blândeţe suspectă şi în acelaşi moment îşi apropie capul până când Edmée nu mai văzu decât nasul. O buză o atinse pe a ei în timp ce ea se încorda, îndoia şalele ca să-şi îndepărteze pieptul de pieptul lui Fred. Simţea ienupărul, cosmeticalele şi şeviotul ud.

— Nu face pe proasta!..., spuse el foarte încet.

— Ţip!

Feţele le erau la mai puţin de cinci centimetri una de alta, însă şoldurile lui Edmée se cambraseră pentru a păstra distanţa.

— Taci din gură!

Ea repetă mai tare, atât de tare că se putea auzi din cafenea:

— Ţip!

El îi dădu drumul dintr-odată, ridică din umeri, mormăi ceva în flamandă, apoi în franceză:

— Prostănaco!

La trei metri de ea, el încă mai stătea pe gânduri.

— Preferi scafandrii?

— Da. Şi, dacă el voia, eu...

Se opri. Nu ştia ce să spună ca să se răzbune. Din fericire, el intra deja în casă. O oră mai târziu, veni şi ea, pentru că ploaia începuse din nou şi nu mai era nici cea mai mică scânteie de lumină în cer ori pe pământ.

În cafenea, unii jucau domino, alţii cărţi. Unchiul Louis se întorsese cu maşina lui. Mia aduna sticlele goale de pe masă şi pronunţa o cifră.

— *Viif franks...*

Cinci franci! Numără banii, apoi căuta mărunţiş în buzunarul unui şorţ vopsit negru, care fusese cândva roz.

În bucătărie, fetiţa barcagiului dormea pe genunchii mamei sale şi privirea mătuşii o urmări de Edmée care urca scara spre camera ei.

Capitolul 6

Nu se luminase cu totul de ziuă şi un frig ceţos învăluia locul când răsunară trei şuiere sfâşietoare. La Irigaţii se stătea la masă. Edemée, care amorţise, încerca să-şi încălzească degetele la dogoarea focului. În albul opac, dincolo de ferestre, ghici remorcherul care aluneca de-a lungul digului, trăgând barja distrusă; ai fi zis că cele două vase nu atingeau nici apa, nici pământul, ci pluteau chiar pe ceaţă.

Celelalte ambarcaţiuni se învârteau în jurul lor, ca nişte jucării, pe linia orizontului. Canalul se golea. La fel de goală era, dintr-odată, şi casa, precum trupul şi creierul unui om după o orgie.

Şi toţi, fără să ştie de ce, se simţeau trişti. Dezordinea domnea pretutindeni. Se băuse mult şi sticlele se aliniau pe podeaua cafenelei; paharele sparte fuseseră împinse în spatele tejghelei. În ultimele trei zile, Fred fusese de zeci de ori la un pas de beţie. În acele momente, vocea îi devenea mai sonoră; gesticula, rostind şi cele mai neînsemnate fraze cu o mare convingere.

Acum era obosit, şi asta se vedea. Mama lui îl întrebă ceva în flamandă şi el răspunse pomenind, de două ori, numele unchiului Louis. Apoi plecă şi Edmée o întrebă pe Mia unde se ducea.

— Poimâine are loc o mare licitaţie, iar banii pe care conta nu au venit încă. Dar unchiul va aranja ca...

Mia o trase pe verişoară în camera ei şi îi arătă o pungă de pânză plină cu monede.

— Uite cât am câştigat în trei zile; şaizeci şi trei de franci şi patruzeci de centime!

Acceptase bacşişurile clienţilor. Dechizând un ziar flamand îi arătă, pe ultima pagină, o poză reprezentând o poşetă deasupra căreia era trecut preţul: *42 de franci.*

— E foarte, foarte frumoasă! Vreau să scriu imediat şi să trimit banii.

Fiecare ţinea minte altceva din tot ce se petrecuse în cele trei zile. Pentru Mia, importantă era grămada de mărunţiş pe care o va transforma în poşetă. Pentru Fred era nostalgia de a fi înconjurat de lume, de a fi tratat ca mare patron, de a vorbi cu siguranţă şi de a goli paharele de rachiu din cereale.

Jef n-a prea fost văzut; se hotărâse să repare singur zidăria de la vană. Nici nu fugea de Edmée, dar nici nu făcea vreun gest ca să se apropie de ea. O observa pe ascuns; uneori era pe punctul de a-i spune ceva, dar continua să tacă.

Nu era nimic anormal, nu se întâmpla nimic şi totuşi, din acel moment, seară de seară, Edmée avea, înainte de a adormi, aceleaşi gânduri haotice. Era un fel de delir voit, care înlocuia emoţiile produse de vânătoarea de veverite. Camerele nu erau încălzite, cearşafurile erau îngheţate şi minute întregi, cu toată buiota, Edmée clănţănea din dinţi în întuneric.

Atunci, imaginile începeau s-o asalteze. Cortegiul acestora era deschis, aproape întotdeauna, de Fred, care o privea cu lăcomie, cu buzele umede, încercând s-o atingă. Căci o făcuse de două ori când a întâlnit-o pe coridorul de la primul etaj. Îşi lăsa mâinile să se mişte, ăsta era cuvântul, şi ele insistau o clipă să pipăie şoldurile lui Edmée în timp ce zâmbea cu un surâs forţat.

În şirul gândurilor, mătuşa urma imediat după Fred; Edmée o vedea îndreptându-se cu pasul ei măsurat şi timid spre plopul cu falsele pietre preţioase. Restul imaginilor varia, dar puţin: fie Jef jupuia un animal enorm pe care Edmée nu-l cunoştea – oare unul dintre caii barjei? –, sau chiar sărea de pe un zid înalt, căci se aflase că hoţul pietrelor de pe potir ieşise pe o fereastră aflată la şase metri de pământ.

Încet-încet, pe măsură ce căldura o pătrundea, Edmée conducea o horă mai dezlănțuită, pe care n-o mai putea opri, cu toate că era gata să țipe de enervare.

Oare unchiul Louis o să refuze să dea banii? Amanta grasă a lui Fred, de la Hasselt, o să vină să facă scandal. Jandarmii îl ridică pe Jef care își umple pentru ultima oară buzunarele cu cartofi copți în cenușă.

Casa se clătina și nimeni nu rămânea la locul lui decât din obișnuință. Dovadă este că mătușa o simțea și le spiona fețele, ca pentru a ghici cine va ceda primul.

Sâmbătă, Edmée nu ieși, din cauza unui ușor guturai. Spre seară, așezată lângă vatră, cu pieptul înfășurat în șalul ei, se gândi, privind flăcările care se luptau cu ultimele fâșii de lumină ale zilei, că nu se va duce a doua zi la slujbă, pentru că, dacă ar fi mers, trebuia să se împărtășească.

Foloseau oare același potir, fără pietre?

Nu era bolnavă. Avea doar un început de gripă și nasul roșu, obligată fiind să și-l șteagă foarte des. Stând lângă foc, plimba pe deasupra oamenilor și a lucrurilor o privire vagă. Când n-a mai rămas decât căminul care lumina bucătăria, obținu, în stare de veghe, aproape același decalaj de imagini pe care îl realiza de obicei numai în intimitatea patului său.

Mătușa tricota. Imediat ce gospodăria era pusă la punct, Mia se ducea să caute un coș plin de pulovere mai vechi, de tipare din hârtie gri, și cosea cu un asemenea calm, încât Edmée își rodea unghiile.

Duminică dimineața nu se ridică din pat. Toți membrii familiei se pregăteau de plecare. Când calul era gata înhămat, Edmée își dădu seama dintr-odată că Fred avea să rămână acasă și îi fu atât de frică încât sfârși prin a se îmbrăca. Mia veni s-o întrebe dacă se simțea mai rău și se oferi s-o îngrijească.

— Nu! Vreau să dorm...

Auzi cum jos se împărțea ciocolata și se luau cărțile de rugăciune din birou, apoi trăsura care se îndepărta.

De fapt, Edmée nu avea chef să mai tragă un pui de somn și nici măcar să rămână în așternut. Nu voia nici să coboare, pentru că ceea ce detesta mai mult în casă era bucătăria. Se ridică fără zgomot și, cu picioarele goale, se îndreptă spre

toaletă. Nu mai avea nasul roşu. Îşi trecu un prosop ud peste faţă, se pieptănă, apoi, după ce-şi aranjă patul, se culcă la loc şi aşteptă.

În casă nu mişca nimic. Zgomotele trăsurii se stinseseră de mult. În staul, servitorul deschidea uşa mare care scârţâia şi lăsa vacile să iasă. Oare Fred dormea? După câtva timp, desluşi nişte foşnete abia perceptibile; era ca atunci când, stând la pândă, cu simţurile încordate, reuşeşti, în cele din urmă, să auzi până şi zborul muştelor. Dovada că Edmée nu se înşelase era că, în a treia cameră, cea a lui Fred, se trânti un geam. Îi fu foarte frică. Pieptul i se ridica încet şi ea îşi stângea fiecare sân într-o mână, din toate puterile.

Ceva făcu să răsune o chiuvetă de faianţă, probabil un pieptăn. Edmée privi fix spre uşa care nu avea încuietoare şi simţi cum sângele i se scurge încet-încet din vine, dând năvală spre inimă.

În fine, sesiză târşâit de papuci pe coridor. Da, în sfârşit, pentru că nu mai avea curaj să aştepte! Dar Fred rămase ascultând un timp, cu urechea lipită de uşă, înainte de a răsuci cu grijă butonul. Probabil o credea adormită. De cum strecură capul, îi întâlni privirea ţintită asupra lui şi avu intenţia să se retragă.

— Bună, verişoară!

Prefera să zâmbească, cu acel surâs lătăreţ, umed, pe care i-l cunoştea. Era îmbrăcat într-un pantalon negru şi o cămaşă albă; avea părul proaspăt aranjat, iar briantina degaja un miros fad.

— Te simţi bine?

Ea nu putea răspunde. Îl vedea apropiindu-se; se încorda ca să-şi ascundă frica şi totuşi n-ar fi vrut să fie altundeva.

— N-ai vrea să-ţi aduc ceva cald?

N-avea decât să spună da şi el se va duce jos să aprindă focul, să fiarbă cafeaua; asta îi va lua ceva timp.

— Nu!

El se aşeză pe marginea patului, gata oricând să dea înapoi.

— Gripă?

— Nu ştiu.

— De ce ești așa de rea? Vezi, de câteva zile mă gândesc numai la tine...

Știa, exact de când barcagiii o remarcaseră și îi vorbiseră despre ea lui Fred, în timp ce-i aruncau ocheade.

— Eu nu!

Era în cămașă de noapte și își ținea cuvertura strânsă sub bărbie. Fred, așezat pe marginea patului, trebuia, pentru a se întoarce spre ea, să se sprijine într-o mână, iar mâna aceasta se găsea la zece centimetri de un picior al lui Edmée.

— Ești o fată ciudată!

— Știu.

Avea un ton agresiv. Corpul nu i se mișcă niciun milimetru.

— N-ai fost niciodată îndrăgostită?

Era ridicol. Încerca să vorbească cu un glăscior blând și drăguț, care nu i se potrivea atât de bine precum zâmbetul mieros pe care îl adoptase.

Mâna lui își schimbă locul și se așeză, ca din greșeală, pe genunchiul lui Edmée. Îi despărțea grosimea celor trei pături și totuși credea că simte căldura acelei mâini care, pe nesimțite, începea s-o frământe.

Edmée se gândea la fotografiile pe care Mia le găsise în buzunarele fratelui său și frica îi creștea; devenea lividă.

Nu protesta; nu se hotăra să pună capăt supliciului. Încă foarte puțin și va bate în retragere...

— N-ai fost niciodată strânsă în brațe de un bărbat?

Avea pielea unsuroasă, trăsăturile grosolane, un aer stânjenit și sigur în același timp, care îl făceau jalnic și respingător.

— Ba da.

În acea clipă îl ura atât de mult, încât îi veni să-l împingă, exasperată.

— Și nu e bine?

Mâna mare urca, trecea de genunchi, atingea coapsa subțire, în timp ce Fred se apleca, apropiindu-și capul de cel al lui Edmée.

Nu era aceasta limita limitelor? Dintr-odată, Edmée scoase amândouă mâinile de sub cuvertură și zgârie fața bărbatului, cu furie, cu răutate, încercând să-i lase urme.

— Porcule!... Porcule!... Porcule!..., strigă ea.

Ar fi fost în zadar să încerce s-o imobilizeze. Aproape imposibil! Era ca o pisică turbată. Fu nevoit să se ridice, să bată în retragere. Trecându-şi mâna peste faţă, constată că sângera. Ieşi trântind uşa. O clipă mai târziu şoptea prin uşă:

— N-o să spui nimic?

— O să spun ce-o să am chef.

— Edmée! Te rog...

— Porcule!...

— Îţi jur că aş vrea...

— O să spun ce-o să am chef!

— Te implor!

Nu putea s-o vadă, aşezată pe patul ei, cu trupul cuprins de spasme, zâmbind cu un surâs satisfăcut şi savurând plăcerea care îi invada corpul la fel cum o făcea căldura focului de lemne.

Ea nu povesti nimic, dar o distra să-l privească pe Fred, ironică, în timp ce mâncau, după ce toată lumea se întorsese de la slujbă.

— Eşti rănit?, întrebă Mia.

— M-am tăiat când m-am ras.

Era bine şi în acelaşi timp neliniştitor. Totul era neliniştitor, până şi liniştea densă din casă, în lipsa străinilor care să spargă ritmul prea regulat al vieţii.

În ziua aceea nu ploua. În aer plutea chiar pulbere de soare.

— Nu te duci la slujba mare cu Fred?, mai zise Mia, aflată într-o proastă dispoziţie, pentru că geanta ei, pe care sperase s-o primească sâmbătă, nu sosise.

A fost o duminică şi mai goală decât altele. Fred plecă la fel ca de obicei, nu veni nimeni, nici unchiul Louis, nici vreunul dintre paznicii dornici de o sticlă de bere sau de un pahar de ienupăr. Niciun biciclist nu trecu pe drum. Nu era nici măcar o barjă pe canal.

Soarele palid, care se stingea uneori ca o lampă fără petrol, făcea ca imensitatea golului să fie resimţită şi mai intens. Şi nu exista nici măcar mirosul cald de iepure sau de găină care se frigea în fiecare duminică, pentru că rămăsese destul de mâncare.

Când dejunul fu aproape pe terminate, Edmée îl căută pe Jef şi nu-l găsi. Se îndreptă spre canal, crezând că lucra la priza de

apă, dar nu era nici acolo. Atunci se simți grozav de singură. Nu știa încotro să se îndrepte. Trecu de trei ori pe lângă plopul cu pietrele violete, fără să îndrăznească să se aplece. Pământul nu fusese răscolit. Bucata de lemn pe care o pusese ca semn de orientare era încă la locul ei.

La ora zece traversă casa. Mia, la etaj, aranja camerele, cântând. Aproape de cămin, mătușa pregătea fetițele de culcare.

Mătușa și Edmée nu-și puteau spune nimic. Micuțele nici atât, căci încă nu învățaseră franceza. Își zâmbiră, cu un surâs care voia să fie drăgăstos, apoi Edmée rătăci prin curte.

Servitorul care pansa calul nu vorbea decât flămanda, dar, când o văzu pe Edmée deschizând toate ușile în căutarea cuiva, fluieră și arătă spre ultima clădire.

Nu pusese niciodată piciorul acolo. Era fierăria unde se potcoveau caii. O foloseau atât de rar, că ușa dublă era întotdeauna închisă. Or, în duminica aceea, un firicel de fum se înălța deasupra coșului.

Edmée intră și auzi zgomote slabe, ca și cum cineva, surprins de apariția ei neașteptată, încerca să se ascundă. Ieși imediat și, la colțul clădirii, îl zări pe Jef, foarte încurcat.

— Ce faci aici?

Era pentru prima oară când se găseau cu adevărat singuri, de la furtul pietrelor. Jef ezita s-o privească, iar ea dădu roată forjei unde focul era aprins.

— Nu mai poți să vorbești?

Ea observă că avea privirea fixă, dar nu era deloc în felul în care o făcea Fred. Dimpotrivă! Părea să fie pe punctul să-i spună ceva rău, să-i arunce o înjurătură!

Din buzuarul șorțului de piele pe care îl purta scoase un obiect, se apropie de ea și, fără un cuvânt, i-l puse în față, la zece centimetri de nas.

— Ce este asta?

Părea un vârf de umbrelă. Era o bucată de metal sau, mai degrabă, un aliaj, o tijă, probabil din fier, cu un capăt dintr-un material mai deschis la culoare.

Jef o privea pe Edmée cu asprime, drept în ochi.

— Nu pricep..., bâigui ea.

— Paratrăsnetul!

Cum nu înțelegea nimic, râse:

— Ce mutră ai! Explică-mi!

— Paratrăsnetul bisericii... Vârful e din platină...

Spunea asta fără afectare, lăsând să-i scape cu greutate silabele.

— M-am dus să-l iau în noaptea asta.

— Din vârful clopotniței?

Revedea biserica flamandă construită din cărămizi, cu naosul scund, ca turtit la pământ, cu turnul la fel de subțire și înalt ca un stâlp.

— Ești nebun, Jef?

Ea așa credea. Era prea serios și, mai ales, avea un aer prea detașat, care ascundea prost o amenințare sau o supărare.

El nici măcar nu răspunse. Cu o singură mișcare a cleștelui, separă platina de suportul de fier și puse metalul prețios într-un recipient care se încălzea la focul forjei.

Apoi se duse la ușă, se asigură că nu venea nimeni și se îndreptă spre fundul atelierului.

Niciodată nu semănase atât de mult cu un prostănac de la țară. Totul în ființa lui era anormal și totuși avea privirea hotărâtă, voluntară. De sub un vechi capac din fier scoase o casetuță de lemn de mărimea unei cutii pentru mănuși. Fără să spună nimic, o puse în fața lui Edmée și se duse să supravegheze crăticioara, manevrând foalele.

Edmée era derutată. Caseta din stejar, crud încă, era lucrată ca o dantelă și niciun centimetru pătrat nu rămăsese nesculptat. Probabil că Jef se inspirase din desenele de broderie ale surorii sale, copiind flori stilizate pe care le înmulțise și le înlănțuise la infinit. În mijlocul capacului era săpată o literă, inițiala lui Edmée.

— Jef!

Nu răspunse decât printr-un mormăit, pentru că era ocupat.

— Ce vrei să faci cu... cu obiectul...?

Nu spuse nimic, ațâță focul și, când metalul fu aproape lichid, se apropie, ținând crăticioara cu cleștele. Ce avea de gând? Să încrusteze lemnul cu platină, să umple cu metal spațiile care imaginau inițiala? Lucră în fața ei, cu sudoarea pe frunte, cu fața nemișcată. N-a fost nicio reușită deplină, niciun rateu total. Lemnul se arse pe alocuri și se înnegri la marginea

literei, în timp ce metalul se prelingea de-o parte şi de alta, formând semne lipsite de înţeles.

Cu toate astea, rezultatul fu surprinzător, extraordinar, şi Edmée voi să ia caseta.

— Nu e gata. Mai trebuie s-o lustruiesc...

Avea aceeaşi frunte încăpăţânată şi privirea atât de dură încât se putea crede că punea la cale o răzbunare. Dar Edmée, căreia îi era frică de Fred, nu se temea de el. Mormăia şi asta era tot! Nu îndrăznise să se aplece pentru a-şi lipi buzele de ceafa ei.

Făcea lucruri grele, periculoase. Fura pietrele de la potir, se căţăra noaptea, singur, în vârful clopotniţei, apoi, ore întregi, ascunzându-se, lucra ca un marinar pe un vas cu pânze, răbdător, sculptând în lemn cu vârful cuţitului. Dar nici măcar n-o privea în faţă!

— Dă-mi-o aşa cum e.

— Nu. Nu e frumoasă.

— Şi dacă mie mi se pare frumoasă?

Nu-i lăsă bucuria de a-şi termina opera, de a o lustrui. Îşi înveli caseta în şal şi voi să plece. Ajunsă în pragul uşii, era gata să dispară. Totuşi, se întoarse şi-i strigă:

— Mulţumesc, Jef!

În camera ei, admirând caseta, se gândi: „Poate ar fi trebuit să-l sărut?".

Dar imediat se încordă şi conchise: „Nu! E inutil".

Îşi propuse, într-o doară, să umple caseta cu pietrele violete şi cu alte obiecte interzise pe care i le va mai aduce Jef. Puse totuşi înăuntru o fotografie de la Mia, care îi reprezenta pe aceasta şi pe Fred la târgul de la Neroeteren. Era una dintre acele poze care se câştigau trăgând la ţintă. Mia zâmbea fericită. Fred, cu puşca pe umăr, închidea un ochi.

Seara, Edmée coborî ca o regină, dominând de pe scară familia aşezată deja la masă. Fred nu îndrăzni s-o privească, Jef, cu coatele pe masă, mânca şi mai lacom. Mătuşa, cu faţa mereu inexpresivă, îşi termina ultimele bucăţele din farfurie fără să ridice ochii, astfel că frazele în flamandă pe care le pronunţa din când în când rămaseră fără răspuns, ca şi cum ar fi fost lipsite de rezonanţă.

Capitolul 7

Edmée avea temperatură. Cea mai mică dintre verişoare, Alice, se întorsese de la şcoală cu scarlatină. Aerul, cerul, pământul erau nesănătoase aici. Plouase prea mult. Încă ploua şi în cele din urmă se afundau în putregai. În casă, totul mucegăise. A trebuit aruncat jumătate din jambon; se culcau în cearşafuri muiate de umezeală.

Mia susţinea că verişoara ei prinsese un guturai, dar Edmée o contrazicea, dorindu-şi să mai iasă din casă. În realitate, nu ştia ce avea. Răceala nu-i trecea. Avea nasul din ce în ce mai roşu şi sensibil, ochii îi luceau şi o durere surdă, în spatele urechilor, nu-i dădea pace. Când închidea ochii, i se părea că avea capul umflat şi plin de lucruri ciudate, de nedefinit.

Edmée ştia însă că totul era mai complicat decât un simplu guturai: ceva ce venea de departe şi avea rădăcini în cea mai fragedă copilărie. La patru sau cinci ani era somnambulă aproape în fiecare noapte; se ridica, tresărind, din pat, vorbea mult, privind în jurul ei cu groază – casa ardea, sau apele năvăleau, ori peretele se apropia, urmând s-o strivească...

Or, acum, reuşea să fie somnambulă fără să doarmă. Închidea ochii şi în minte îi defilau imaginile. În unele seri nu putea să aţipească, atât era de surescitată. Oricât s-ar fi străduit, nu putea să descopere cauza neliniştii sale.

Avea temperatură, pe care şi-o întreţinea. De exemplu, chiar şi acum, stătea în colibă, aşezată în faţa focului pe care-l

aprinsese singură. Închisese uşa cu cheia şi privea fix flăcările până când ameţea. Căldura rugului, în carnea ei, se amesteca intim cu cea a febrei; senzaţia era în acelaşi timp voluptuoasă şi înspăimântătoare.

Avea să facă scarlatină? Ideea asta se juca pe nervi, căci îi era frică de moarte. De ce n-au trimis-o pe Alice la spital? Unde mai pui că acasă era prost îngrijită, iar doctorul nu putea veni decât o dată pe zi.

La baza flăcărilor, mai ales când acestea ţâşneau dintr-un con de pin, era o strălucire grozavă; adevărate puncte de foc traversau pleoapele lui Edmée, care îşi ţinea batista făcută ghem într-o mână, ca să-şi tamponeze nările.

Nu-l văzuse pe Jef de după-amiază. Nu ştia unde muncea, dar nici nu avea nevoie de el. De altfel, vorbea din ce în ce mai puţin şi avea un comportament îngrijorător. Mai ales privirea lui era la fel de grea ca o mână ce ţi se aşază pe umăr, iar când i-o surprindea, Edmée avea aceeaşi tresărire ca în momentul în care te atinge cineva pe neaşteptate, tocmai când te credeai singur.

Cât despre Fred, ştia unde este: închis în birou, unde, cu toate că nu era decât ora trei, aprinsese lampa, făcând socoteli pentru declaraţia de venituri. Ochii lui nu aveau nimic misterios şi totuşi el era acela pe care Edmée îl întâlnea cel mai des în coşmarurile ei, un Fred mai îndesat, plesnind de sănătate. Asimetria feţei se accentua, ochii se holbau; zâmbea cu acel surâs umed, în acelaşi timp stânjenit şi arogant, pe care îl arbora când o întâlnea pe Edmée pe un coridor.

Asta nu-i scăpase Miei.

— S-ar zice că Fred e îndrăgostit de tine!

Îndrăgostit! Oare Mia nu ştia la fel de bine ca Edmée ce voia să spună asta? Nu văzuse pozele şterse din buzunarele fratelui ei? Uita că nu rezista mai mult de câteva zile fără să se meargă la Hasselt?

Ei bine, săptămâna asta nu se dusese! Pierdea vremea ieşindu-i în cale lui Edmée şi căutând metode ca s-o atragă la el în birou. O dată reuşi, în trecere, să-i pună mâna pe sân şi păru uimit că ea nu era complet plată.

Edmée se gândea pentru a douăzecea oară la acea secundă, în special ca să retrăiască tresărirea de indignare

pe care a avut-o atunci și mai ales încremenirea instinctivă a ființei sale.

Îi era cald. Era beată de febră, de lumina roșie și de căldură. Urechile îi zumzăiau în ritmul în care torcea focul.

Afară, ploaia cădea, continuu și albă. Ferestrele își pierduseră transparența. Nimic de privit decât picăturile, Edmée simțea cum i se umezesc ochii.

O stăpânea un soi de nerăbdare, un tremur involuntar pe care îl definea ca fiind un presentiment, căci resimțise aceeași senzație la moartea tatălui său, chiar înainte de a afla vestea.

Printre picăturile de ploaie zări o lumință la etajul casei, în camera unde era îngrijită Alice. Jos observă o altă lampă, aproape de spatele aplecat al lui Fred.

Ce s-ar fi putut întâmpla? Dimineață i se făcuse frică văzând un jandarm pe bicicletă, dar s-a lămurit repede că venise pentru o formalitate în legătură cu un muncitor agricol.

Edmée nu mai avea ochi pentru pieile de veveriță și nu-i mai cerea lui Jef să-i facă din ele o haină. De opt zile nu se mai dusese nici măcar la locul unde îngropase pietrele violete, la rădăcina copacului. Nu mai voia să știe nici unde pusese caseta sculptată!

Clocea ceva, cum se spusese despre Alice, a cărei boală nu se declarase decât după două zile de zăcut. Și acum, după ce se gândise atât, cele două oscioare din spatele urechilor i se sensibilizaseră. Ochii arși nu mai vedeau decât lucruri tulburi.

Se ridică, traversă curtea prin ploaie și, pe coridor, își descheie haina. Dinspre birou se strecura o rază de lumină. Îl auzi pe Fred ridicându-se și deschizând ușa.

— Unde te duci?

— Să mă plimb.

De data aceasta nu era nimeni în bucătărie, căci mătușa și Mia se instalaseră, cu coșul lor de cusut, la căpătâiul lui Alice. Fred voi să zică ceva, se răzgândi și Edmée profită ca să iasă.

Deși amurgul nu sosise încă, toate contururile erau estompate. Edmée se îndreptă spre păduricea de brazi, unde Jef

omorâse în fața ei prima veveriță și unde, apoi, se tăiaseră lemne care erau aranjate în steri sub copaci.

Simțea că Fred era în spatele ei. Nu avusese nevoie să audă scârțâitul ușii. Îi era frică, dar nu făcea cale-ntoarsă. Plopii care împărțeau câmpul în dreptunghiuri erau lugubri cu trunchiurile lor ude, negre ca de cerneală. Cât despre canal, își schimba culoarea în fiecare zi, în fiecare oră, și acum, când totul se întunecase, doar el era mai deschis decât cerul, de un alb-moarat, dintr-un capăt în altul.

Edmée intră în pădure fără să se uite înapoi. În umbra copacilor o străbătu un frison, și, cu nervii întinși, merse până la ramurile tăiate, așezate în grămezi regulate.

Era aproape uscat. Ploaia nu trecuse prin cupola cenușie de brazi; excepție făceau locurile unde picăturile de apă cădeau una câte una, formând mici bălți printre acele ruginii.

Se așează pe butuci. Nu voia să întoarcă ochii spre casă, pentru că știa că venea Fred. Din locul ei putea mai mult să ghicească decât să zărească luminița din camera lui Alice.

Sub brazi, pașii nu făceau zgomot și, dintr-odată, Edmée sesiză că Fred înaintează, că era foarte aproape de ea, atât de aproape încât simți nevoia să-i vorbească pentru a o liniști.

— Visezi la iubitul tău?

Se întoarse brusc și îl privi drept în ochi. Era mai tulburat ca de obicei și s-ar fi zis că petrecuse ore întregi fixând flăcările. Veni alături de ea. Fata dădu înapoi. El se apropie mai mult.

— Ce vrei de la mine?

Îi era mai frică decât în ziua în care venise s-o vadă în camera ei; și chiar și pământul era mai plin de apă decât în acea duminică, chiar și natura mai tristă, mai descurajată. Iar acum Alice era bolnavă, bucătăria goală, Jef bântuia tot timpul pe-afară și nici măcar nu mai venea în colibă!

— De ce ești rea cu mine?

— Nu sunt rea.

Ea ghici că brațul vărului ei se ridica ca să-i cuprindă talia, dar fu incapabilă să se miște. Avea aceeași senzație de neputință ca și în vis, când era imobilizată la pământ de greutatea misterioasă a picioarelor.

— Nu mă gândesc decât la tine toată ziua! Nu mai fac nimic altceva! Eşti atât de diferită de alte fete...

Fără voia ei, pe buzele lui Edmée înflori un zâmbet. Remarcase, deci, că era altfel...

Îşi ținea genunchiul lipit de piciorul verişoarei, picior încordat ca struna unui arc, insensibil tocmai din cauza tensiunii.

— Dorm prost!...

O apucă de mijlocul încordat ca şi piciorul şi încercă s-o tragă spre el. Ea rezistă, în timp ce el se bâlbâia, tulburat, roşu ca racul, atât de plin de dorință, încât zâmbetul se ştergea pentru a face loc unei grimase.

Dintr-odată, cu o singură privire, Edmée îşi dădu seama de schimbare; fu cuprinsă de panică, se zbătu ca să scape, gâfâind:

— Nu! Lasă-mă... Nu!...

Fața lui Fred se tot apropia de a ei. Mâinile urcau de-a lungul pieptului, atingând sânul pe care îl frământau.

— Mă doare!

O încerca aceeaşi groază din cele mai rele coşmaruri ale ei. Nu mai ştia unde este, nici ce se întâmplă. Îi era frică! Voia să fugă! Voia să țipe şi nu reuşea! Chiar în acel moment zări luminița de la fereastra casei, dar poate că era o halucinație.

— Nu vreau!

Mâna lui Fred îi zdrobea sânul; celaltă i se plimba pe tot corpul, îi atingea genunchiul, îi urca pe sub rochie, până când a perceput şi îngrozitorul contact al palmei cu pielea, chiar deasupra ciorapului.

— Nu vreau!

Era pe jumătate răsturnată sub el. Simțea butucul rupându-i oasele şi aceeaşi mână care se încăpățâna, stângace.

Izbucni într-un râs crispat, bolnăvicios. Hohoti când mâna grosolană se încurcă în lenjerie, pipăind peste tot, neîndemânatică, şi când Fred îşi pierdu răbdarea.

Îi vedea ochii ațintiți asupra ei, rătăciți, din ce în ce mai răi; el mormăia ca un animal care se loveşte de nişte obstacole.

Fata continua să râdă şi asta îi accentua durerea de gât. În acelaşi timp, îşi arcui şalele până când capul îi ajunse mai jos decât pântecul şi tot trupul îi ajunse rigid şi tare ca fierul.

— Lasă-mă!

Nu avea putere să se oprească din râsul care o trăgea la vale ca pe o pantă. Ea avea mereu dorința să fugă, să se arunce la pământ și să plângă. Totuși, continua să hohotească și își înfigea unghiile în ceafa vânătă a lui Fred!

A tăcut dintr-odată și totul căpătă parcă precizia unei linii dăltuite în marmură. Fred rămase nemișcat și el. Foarte aproape se auzise un alt râs și, în același timp, un fâșâit, ca un freamăt de viață.

Fred se desprinse cu atâta neîndemânare, încât se rostogoli pe pământ, peste acele de pin care i se prinseră în păr și pe haine, trăgându-și verișoara după el.

Ridicându-se, căută în jurul lui să vadă cine râsese și nu-l descoperi decât după ce răscoli multă vreme întunericul pădurii: era un băiețel, cu saboți lustruiți, cu o căciulă din tricot roșu și un șal strâns în jurul pieptului. Avea un cap caraghios, pometi colorați, o gură mare și în ochii albaștri o viclenie ascuțită.

Când Fred voi să-l prindă, făcu un salt, continuând să râdă și, timp de câteva clipe, ai fi zis că nu va putea fi ajuns din urmă. Spunea fraze batjocoritoare în flamandă, repetând același cuvânt cu încăpățânare, chiar și când mâna lui Fred l-a prins de ceafă.

Dar Fred nu glumea. Avea o figură înspăimântătoare, poate pentru a părea mai puțin ridicol. Îl scutură pe omuleț, la cinci metri de Edmée, și mormăi o frază pe care ea o traducea prin:

— Promiți că n-o să spui nimic?

Puștiul o privea pe Edmée cu un aer complice.

— Promiți că n-o să spui nimic?

— *Neen!...*

Nu! Îi arunca asta în față, cu îndrăzneală. Nu credea în pericol. Râdea! Poate îl împingea o forță obscură, așa cum o împinsese pe Edmée?

— Promite!

— *Neen!*

— O să vorbești?

Copilul o luă pe Edmée drept martor. Era chiar un ghemotoc ciudat, ale cărui trăsături copilărești aveau deja expresia

unei persoane adulte. Căutând ochii lui Edmée, se alinta, ca îndrăgostit.

— Cui o să-i spui?...

Ea nu făcea decât să ghicească sensul acestui dialog.

— Tuturor!

Fred îl zgâlțâi.

— O să-ți dau cinci franci...

— *Neen!...*

Edmée râse din nou, convulsiv. Era din cauza fricii care o năpădea chiar în clipa în care se aştepta mai puțin. Râdea de vărul ei, de această scenă ridicolă. De poziția lor, a tuturor, şi Fred se încăpățâna să-l zgâlțâie pe puşti.

— Îți zic că o să taci!

— *Neen!...*

Râsul lui Edmée îi plăcea copilului. Se simțea încurajat. Căzuse şi el pradă febrei.

— O să taci?

— *Neen!... Neen!... Neen!...*

Ca să-l întrebe pentru ultima oară, Fred ridică bucățica de om până la înălțimea capului său.

— *Neen!... Neen!... Neen!...*

Râsul lui Edmée încetă chiar în clipa în care nu se mai putea şti dacă e vorba de râs sau de plâns, fiindcă aceasta simțea că urma drama şi, în acelaşi timp, înțelegea că e deja prea târziu.

Crispat, ruşinat, agitat, Fred aruncă literalmente copilul la pământ, trântind o înjurătură în flamandă.

Corpul căzu jumătate pe o rădăcină de brad, jumătate pe acele moi. Numai că pe rădăcină ajunsese capul. Puştiul nu mai râdea. Trupul i se mişca moale, încet. Una dintre mâini i se îndreptă spre față, dar se opri la un centimetru de aceasta şi se auzi un sunet slab, un cuvânt care nu se înțelese, sau doar un vaiet.

Edmée îşi ținea amândoi sânii în mâini. Fred părea mai înalt, mai mare decât de obicei. Cu fruntea aplecată privea țintă copilul, certându-l încă. Nu primi niciun răspuns. Făcu un pas, vorbi mai blând, cu o voce care nu mai era a sa.

Edmée țipă fără să vrea la gândul care tocmai pusese stăpânire pe ea:

— E mort!...

Sângele perla părul blond al puştiului. Căciuliţa din tricot roşu era pe jos, iar un sabot rămăsese agăţat de picioruşul răsucit.

Fred îşi trecu mâinile peste faţă. Nu îndrăzni să se apropie şi, când o mână a puştiului se mişcă o ultimă dată, la câţiva milimetri, o luă la fugă.

Nu mai erau doi, ci trei cei care contemplau trupul. Fred şi Edmée nu observaseră când Jef, pe care nimeni nu-l auzise venind, traversase luminişul ca să se aplece asupra puştiului.

A fost o uşurare. Când Jef se ridică, privi spre casa unde luminiţa spărgea noaptea care se lăsa. Fred, lipit de trunchiul unui copac, începu să plângă, dintr-odată, prosteşte. Costumul îi era încă plin de acele de pin.

Legănându-se ca un urs în mijlocul luminişului, Jef îi vorbi în cele din urmă lui Edmée fără să se întoarcă spre ea.

— Va trebui să ne întoarcem şi să nu spunem nimic! Mai ales să nu spunem nimic!...

Brusc, ridicându-şi capul, Fred bâigui:

— Ce vrei să faci?

— Mai întâi trebuie să se întoarcă ea şi să tacă!

Edmée era atât de pierită, încât abia putea să meargă. I se părea că, dacă va continua să privească trupul, ceva se va rupe în ea.

— Ce-o să faci?, spuse ea ca un ecou al vocii lui Fred.

— O să văd...

O luă la fugă. Era la capătul puterilor. Nici măcar nu realiză pe unde intrase în casă. În bucătărie, focul era stins; de cum puse piciorul pe dalele acesteia, o uşă se deschise, undeva la etaj, şi Mia întrebă:

— Tu eşti, Edmée?

— Da.

— Nu vrei să aprinzi tu focul? Eu trebuie să am grijă de Alice şi, în curând, vine ora mesei...

Edmée caută o bucată de hârtie, nişte surcele, orice. Rătăci multă vreme în întuneric fără să găsească chibriturile, până când dădu cu mâna peste ele, pe cămin.

Îi era frig. Flăcările care se ridicau aproape că o speriau; Mia mai strigă o dată:

— Mai întâi pune apa la fiert!

Pompa scârțâi. La fiecare mișcare a manetei se auzea cum instalația aspira cu greutate, de parcă ar fi fost respirația unui bolnav. Edmée își spunea că, la un moment dat, o să cadă leșinată și că o vor găsi așa, nemișcată, pe dalele gri ale bucătăriei. Dar nu leșină. Mia coborî, curăță legumele pentru supă, povestindu-i despre starea lui Alice, care delirase.

Ușa de la intrare se deschise. Se auziră pași înaintând spre birou. Fără să se arate, Fred strigă, străduindu-se să aibă o voce normală:

— Edmée!

Ar fi trebuit să nu răspundă, să se ascundă într-un colț sau să se închidă în camera ei. Intră totuși în încăperea unde lampa rămăsese aprinsă. Fred tocmai termina să-și aranjeze părul. Pe masă erau facturile și o carte de comerț, uitată deschisă.

— Jef zice să nu spunem nimic. Închide ușa. Există oameni lipsiți de posibilități care au treisprezece copii. Sigur, băiatul era la furat de lemne...

Ea nu putea vorbi. Privea fix pipa lui Fred, pe care acesta o lăsase pe marginea mesei în momentul în care ieșise din cameră.

— La noapte, Jef și cu mine o să aranjăm...

Ea era prea scârbită. Fiecare lucru pe care îl vedea lua proporții monstruoase, respirând dușmănie. Și mereu între ochii ei și obiecte stăruia pata informă a căciuliței roșii.

— Aș putea conta...?

Înaintă solemn spre ea, căreia însă îi era imposibil să suporte scena până la capăt, așa că ieși bâlbâindu-se fără să-și dea seama:

— Da!... E bine!... E bine!...

Îi era greață. Îi era greață. Crezu că o să dea afară tot ce mâncase la prânz când o zărise pe Mia, în bucătărie, tăind bucăți mari de slănină.

— Ce ai?

— Eu? Nimic...

— Din cauza lui Fred?

— Nu. Cred că sunt bolnavă.

Dar nu voia să urce în camera ei unde s-ar fi găsit dintr-odată foarte singură. Preferă să se aşeze în colţ, lângă foc, pe scăunelul scund, cu capul în mâini; imediat fu cuprinsă de un frison, pe când Mia curăţa cartofii, iar când ceasul număra frenetic secundele.

Capitolul 8

Aşa se închise încet şi Edmée auzi pasul doctorului pe coridor, apoi pe scară. Ştia că, mai apoi, avea să intre în bucătărie şi că mătuşa îi va desfunda urciorul de ţuică. Jos începu murmurul şi Edmée, aruncând cuverturile, se ridică la marginea patului, punând picioarele goale pe podea. Cum se putea vedea în oglindă, îşi adresă un zâmbet dulceag de bolnav.

Se găsi frumoasă, emoţionantă. Tenul îi era şi mai mat decât înainte şi părul căpătase o fineţe ireală. Cămaşa de noapte îi dezvelea sfârcul unui sân şi Edmée îl privi grav, mai zâmbi o dată, pentru că se schimbase şi el, devenise mai roz, mai viu: s-ar fi zis că înflorea.

Afară, lumina era puternică. Când ajunse la fereastră, unde avea obiceiul să stea în genunchi pe un scaun, cu fruntea lipită de geam, descoperi chiar deasupra plopilor un soare galben ca un drops acrişor.

Întreg peisajul avea tonuri de bomboană. Iarba, cât vedeai cu ochii, era de un verde pal, tânăr, proaspăt. În livadă, florile pomilor fructiferi căpătaseră nuanţe de roz. Natura avea gustul răcoritor al copilăriei. Canalele înguste, care tăiau verdeaţa în dreptunghiuri, aveau şi ele un aspect luminos, vesel, ca şi cum apa nu era numai rece, dar şi aromată.

I se instalase un godin în cameră; Edmée savura acum contrastul dintre căldura apăsătoare şi răcoarea pe care o ghicea dincolo de ziduri, când îşi lipea tâmplele de geam.

Vacile păşteau pe câmpul din apropiere. Mult mai departe, oile mergeau strânse unele în altele.

Era sfârşitul lui martie sau începutul lui aprilie? Nu ştia foarte exact. Fusese foarte bolnavă şi, tocmai de aceea, toate zilele semănaseră între ele.

Nici nu voia să se gândească la asta, nici să privească păduricea, nici, mai ales, să urmărească cu privirea reţeaua de canale care porneau de la vană şi irigau toate terenurile. Totuşi, o făcea neîncetat şi poate datorită acestui fapt reuşea să rămână bolnavă.

Căci voia să fie bolnavă! Nu dorea să se vindece, dar, mai ales, să fie nevoită să trăiască din nou în casa aceea, printre toţi ceilalţi. Se închidea în colţul ei, în patul ei, în camera ei, unde îşi crease încet-încet un decor intim. Se mulţumea cu puţin. De exemplu, cu o floare de hârtie colorată, ca aceea de pe tapetul peretelui din faţa ei, care îi venea deasupra capului când stătea culcată, şi avea o pată roz în plus faţă de celelalte. Sau, închizând ochii pe jumătate, cu capul unchiului Louis, care îi apărea tot pe perete, atât de viu, încât era complet uimită că nu o recunoaştea când ea deschidea ochii mari.

Pe suprafaţa de fontă a godinului i se părea că se desenează nori luminoşi şi o crăpătură părea clopotul unei biserici. Mai mult, Edmée avea o cutie mare cu obiecte personale şi, aproape în fiecare zi, le scotea pe toate, unul câte unul.

Doctorul nu pricepea de ce vindecarea se dovedea atât de dificilă, pentru că, în cele din urmă, nu avusese decât o bronşită. Alice, de exemplu, se însănătoşise de scarlatină în trei săptămâni şi de multă vreme se întorsese deja la şcoală alături de surorile ei.

Dar doctorul nu ştia. Nimeni nu ştia. Edmée îi privea cu oarecare milă, pentru că ceea ce era uimitor, nedrept, este că nu avusese decât bronşită!

În orice clipă, oricând i-ar fi dat prin cap, n-avea decât să se întindă în pat şi să se gândească la un anume lucru pentru ca să facă temperatură. Şi chiar o va face la viitoarea vizită a doctorului, ca să nu-l audă spunând:

— Cred că acum ai putea coborî ca să te distrezi cu verişorii tăi.

Nu! Nu se putea simți bine cu ei. Prea i se întâmplase ceva îngrozitor!

În seara băieţelului, aşa cum numea în sinea ei seara aceea, se luase masa fără mătuşa, pentru că Alice avea un puternic puseu de febră. O auzeau vorbind, de jos, spunând în flamandă cuvinte fără şir. Fred şi Jef mâncau tăcuți, cu ochii în farfurie. Cât despre Edmée, ea nu se atinsese de nimic şi Mia fusese singura care vorbise fără să-şi dea sema că se întâmpla ceva nefiresc.

Odată ajunsă în camera ei, Edmée se aşezase îmbrăcată pe pat, în întuneric. Începuse să pândească zgomotele. Ştia că Fred şi Jef trebuiau să iasă şi bănuia de ce. Or, ea voia să-i însoţească. Era o necesitate.

Fiecare era în dormitorul lui şi probabil că ciuleau urechea la fel ca ea, aşteptând ca întreaga casă să adoarmă. Curios lucru, furtuna încetase. Uneori se zărea luna printre doi nori pufoşi şi nimic nu mai amintea de ploaie, în afară de picăturile care cădeau de pe acoperiş pe pervaz.

Alice vorbise multă vreme. Mătuşa, la căpătâiul ei, pobabil adormise. Edmée aţipise şi ea pe marginea patului şi, când se ridicase tresărind, nu auzise niciun zgomot.

Îi fusese teamă. Se grăbise la fereastră şi de acolo, holbând ochii, zărise o luminiţă foarte mică mişcându-se pe câmp.

Ştia ce era. Nici măcar nu-şi bătu capul să-şi pună şalul atunci când ieşi fără zgomot şi, odată afară, o apucă din nou spaima, spaima de toate, de singurătate, de întuneric, de lucrurile care se întâmplau în câmpie. Alergă până îşi pierdu respiraţia pe pământul mocirlos în care i se înfundau picioarele. Uneori nu mai vedea nicio lumină şi panica punea stăpânire pe ea la gândul de a rămâne singură.

Gâfâia. Nu se mai gândea la nimic decât să-şi întâlnească verii, sau pe oricine altcineva. În spatele ei, casa era complet neagră, ca fără ieşire.

Dintr-odată, mult mai repede decât i-ar fi dat prin cap, se ciocni de Fred:

— Ssst!..., făcu acesta.

Ea încremeni, având impresia că este închisă într-un bloc de gheaţă diafană. Privea cu ochii mari. Asculta. Dârdâia.

Se găseau lângă vană, la picioarele taluzului canalului cel mare. Jef şi Fred erau în picioare, la doi metri unul de altul, şi Edmée încercă să afle la ce se uitau aşa fără să mişte, fără să spună nimic. Curând percepu un murmur de apă curgătoare şi observă cum lichidul negru ca de smoală se scurgea în canalul îngust. Căută cu privirea corpul puştiului; nu zări nimic altceva decât o sapă pe care verii ei o aduseseră.

Era ceva ireal. Fred şi Jef erau încă vii sau, mai degrabă, două fantome?

Apa curgea. Nivelul scădea. Trecu o oră bună fără un gest, fără un cuvânt, o oră îngheţată, perfidă. Doar atunci Jef se agită şi, cum nemişcarea era cuvântul de ordine, gestul păru ceva anormal. Spuse:

— Asta e!

Nimic altceva! Canalul mic secase: se vedea numai mâlul de pe fund; Jef coborî, săpă, încet, o groapă lunguiaţă, în timp ce Fred privea totul, încremenit.

Jef avea noroiul până la genunchi şi continua să se afunde. În spatele lui, o cutie veche de conserve era îngropată în mâl.

— Asta e!, repetă el.

Edmée, aflată lângă Fred, simţi cum acesta tresări, începând să se elibereze, uşor-uşor, din strânsoarea tăcerii şi a nemişcării. Totuşi, el trebui să-şi adune toate forţele pentru a face câţiva paşi. Abia străbătu trei metri că se aplecă, se ridică ţinând ceva în braţe, în timp ce Edmée îşi muşca pumnul.

Până când Fred nu i-a întins greutatea lui Jef, până când acesta n-a culcat corpul în groapă, Edmée a fost incapabilă să respire şi atunci pricepu că era gata să se îmbolnăvească. O voia! Voia să aibă temperatură ca să nu se mai gândească la cele ce se întâmplaseră!

Îi era frig, o dureau capul şi gâtul. Timp de câteva clipe nu văzu nimic, deşi avea ochii larg deschişi; când îşi reveni, Jef tocmai deschidea vana: apa ţâşnea bolborosind.

Ce se petrecuse cu Fred care, după câţiva paşi, se prăbuşise pe spate, la pământ, cât era de lung, şi rămase aşa minute bune, afundându-se în mâlul negricios? Se ridică gemând şi doar mai târziu Edmée înţelese că fusese gata să leşine.

Acum, totul se terminase! Apa ajunsese din nou la nivelul obişnuit şi mai clipocea uşor, reflectând razele lunii. Călcând apăsat, străbătură câmpul moale, îndreptându-se spre casa întunecată. Fără un cuvânt, îşi scoaseră încălţările şi le lăsară pe coridor.

A doua zi, Edmée era din nou bolnavă, roşie la faţă, arzând toată în patul ei şi fixându-l pe doctor cu ochi strălucitori. Dârdâise toată noaptea, iar acum clănţănea uneori din dinţi fără să se poată opri.

— Sper că nu va fi decât o bronşită.

Ea înţelese. Căci înţelegea totul, vedea totul, îşi dădea seama de tot! Nu o bronşită voia ea să aibă, ci o boală foarte gravă, o meningită, de exemplu! De asta se străduia să se gândească fără încetare la pădurice şi la canal.

I se dădeau siropuri şi ceaiuri fierbinţi; i se părea că trupul îi devenise incandescent precum focul pe care, în ajun, îl contemplase până aproape ameţise. Transpira. Patul se impregna de viaţa, de căldura şi de mirosul ei. După trei zile, medicul îi spuse Miei cu jumătate de glas:

— Totul o să fie bine. Mă temeam de o pneumonie, dar pericolul pare să fi trecut.

Aşadar, Edmée voi să aibă pneumonie. De cum rămase singură, se ridică din aşternut, clătinându-se; mici pete strălucitoare îi dansau în faţa ochilor. Umplu un lighean cu apă şi, fără să-şi scoată cămaşa, intră în el în picioare. Apa era rece ca gheaţa. Corpul ei era fierbinte. Simţea frigul care urca până la glezne, apoi până la genunchi.

Dar nu făcu pneumonie! Bronşita nu se agravase, dar asta nu-l împiedicase pe doctor să se îngrijoreze, pentru că Edmée era totuşi moale, fără reflexe, refuzând să părăsească patul.

În timpul acestor zile i se părea că obiectele din cameră prind viaţă, Edmée descoperind chiar şi chipul unchiului Louis într-o floare de pe tapet.

Acum, umplea de viaţă, special, toate colţurile încăperii. Îşi făcuse şi unele obiceiuri, ca acela de a sta, în fiecare zi, să pândească, de la fereastră, sosirea factorului, cu a sa bicicletă nichelată. Era convinsă că, atâta vreme cât nu aducea un plic oficial împodobit cu sigilii roşii, nu exista niciun pericol.

Trecuseră deja două luni de la acele întâmplări. Edmée nu mai gândea la fel. Ba chiar i se făcea cumva lene să-şi amintească amănuntele scenei din pădure.

Dar ceea ce o urmărea încă era zgomotul apei, care, în plină noapte, îşi relua locul; zilnic, sub privirile ei, canalele argintii se înşiruiau prin verdeaţa palidă.

Văzând-o atât de limpede, este foarte posibil ca oamenii să fi avut poftă s-o bea din căuşul palmei, ca dintr-un izvor. Şi totuşi, înainte de a ajunge în şanţuri, trecea peste...

Abia dacă-şi mai amintea forma şi aspectul fizic, însă revedea limpede căciula groasă, de lână roşie, şi auzea vocea copilărească repetând în râs:

— *Neen!... Neen!... Neen!...*

La început nu voise să-i primească nici pe Jef şi nici pe Fred. Dar, trezindu-se într-o dimineaţă, îl zări pe Fred stând în dreptul uşii, smerit, ezitant, atât de umil încât îi făcu semn să intre. Nu slăbise şi nici măcar mai palid nu ajunsese. Nu era vina lui dacă avea carnea atât de zdravănă, atât de vie. Dar nu mai era atât de exuberant.

— E multă vreme de când vreau să-ţi cer iertare.

Atunci, Edmée pricepu de ce o privea cu milă. Probabil că îi părea foarte slăbită şi Fred credea că o să moară! Era bolnav de compasiune, până-ntr-atât, încât fu nevoit să întoarcă capul ca să-şi ascundă ochii umezi!

— Îţi cer iertare!

Ea nu spuse nimic, făcând pe plictisita, incapabilă să vorbească. Schiţă un gest de durere şi închise ochii; el stătea acolo, tulburat, contemplând-o; apoi ieşi în vârful picioarelor.

Două zile mai târziu, după un drum la Hasselt, îi aduse o pereche de papuci din piele albastră cu desene aurii. Intră fără zgomot, dis-de-dimineaţă, fără să ştie că ea îl observa printre gene, puse papucii pe treapta patului şi ieşi cu spatele.

Mătuşa o vizita de cel puţin două ori pe zi. Ea era cea care aducea cel mai adesea supa de găină; învăţase câteva cuvinte franţuzeşti pe care le pronunţa fără să poată însă forma o frază.

Dar oare era sinceră când îşi lua acel aer plin de milă? Nu avea cumva un gând ascuns? Edmée se temea de privirea

ei ştearsă, care nu o urmărea niciodată prea mult şi care îi scăpa.

Pe deasupra, mătuşa obişnuia să umble fără să facă zgomot, pentru că-şi lăsa saboții în capul scării. O dată, Edmée, care era la fereastră, o auzi chiar în clipa când deschidea uşa şi nu avu timp decât să se arunce în pat, gâfâind. Oare mătuşa o zărise? În orice caz, nu spusese nimic. Totuşi, amestecase supa cu lingura ca să se răcească şi o susținuse pe Edmée de umeri ca să o bea.

Numai Mia rămăsese aceeaşi, ceea ce devena obositor. Îşi primise poşeta care conținea pudră, ruj de buze şi fard de obraz şi acum se chinuia să se machieze în fața oglinzii din camera lui Edmée.

Vorbea tot timpul. Râdea şi povestea cum băiatul potcovarului îi trimisese un bilet, la ieşirea de la slujbă; acum îi venise cheful să se mărite cu el. Gura îi turuia întruna! Fardurile o făceau vulgară, schimbându-i până şi vârsta. Îi ceru permisiunea lui Edmée să scotocească în cutia de carton, se extazie de toate acele obiecte, probă un guler din dantelă fină pe care Edmée îl moştenise de la maică-sa...

— Unchiul Louis zice că eşti depresivă şi că, ceea ce ți-ar trebui, ar fi o schimbare de aer.

Edmée o privea îngrijorată, se întreba ce însemna asta şi dacă nu voiau să scape de ea.

Unchiul Louis veni şi el s-o vadă, de trei sau de patru ori. Se aşeză lângă pat, continuând să-şi fumeze trabucul şi privind-o părinteşte:

— Îți merge mai bine?

— Nu ştiu.

— Încearcă să-mi spui exact unde te doare. Şi eu am făcut puțină medicină, la fel ca tatăl tău, şi, vezi tu, mi se pare că te laşi pe tânjală. Ar trebui să faci ceva!

Prima dată când i-a spus asta, Edmée plânse, fără să ştie de ce, şi el fu foarte contrariat, căutând, stângaci, s-o consoleze:

— Hai! Hai! N-am vrut să te supăr. Verii tăi sunt drăguți cu tine?

— Da.

— Atunci trebuie să priveşti lucrurile în față.

Să fi vorbit mătuşa cu el? Avea o privire insistentă care o deranja pe Edmée.

— Sora mea face tot ce poate. E o mare nenorocire că bărbatul ei a murit, căci, într-o casă ca asta, e nevoie de un bărbat, Fred e un băiat bun, dar...

Se ridică brusc.

— Haide! Curaj, micuţo! Şi, mai ales, cu energie, ce naiba!

Dar, de îndată ce el părăsea încăperea, Edmée redevenea rece şi lucidă, privea în tavan şi îşi promitea să nu se însănătoşească.

Dintre toţi ai casei, Jef venea cel mai rar s-o vadă. E adevărat că, odată ajuns în cameră, nu ştia unde să se aşeze şi se agăţa de primul pretext ca să plece. Sau, ca să-şi facă de lucru, încărca godinul până sus, aţâţa focul tare, declanşând o ploaie de scântei roşii.

Nu intra niciodată când Edmée era singură. Într-o zi îi aduse o cuvertură pentru picioare pe care i-o confecţionase din piei de dihor; Mia o privise cu invidie, fiindcă fusese convinsă că urma să-i facă ei o blană şi un manşon. Or, Jef sosise cu acoperitoarea când sora lui era de faţă.

— Te mai duci în colibă?, întrebă aceasta.

Mia fu cea care răspunse:

— Îşi petrece acolo cea mai mare parte a zilei. Nu ştiu ce tot moşmondeşte!

Era singurul lucru pe care Edmée îl regreta: coliba cu focul de brad care îi ardea pleoapele şi îi umplea pieptul de un miros ameţitor.

Dar se descurca altfel, cerând ca fonta godinului să fie întotdeauna înroşită. Aşa că soba sfârâia. Căldura ajungea până la ea în valuri. Era bine, mai ales când îşi lipea fruntea de geamul rece şi când focul îi încălzea spatele.

Afară era frig, deşi venise deja primăvara. Toate culorile erau reci. Orizontul se îndepărtase. Se vedea mult mai departe, însă mereu aceleaşi câmpuri, tăiate în dreptunghiuri egale de canalele argintii şi de plopi.

Băieţelul era tot acolo, abia la vreo şase sute de metri de canalul pe care treceau vapoare de cinci-şase ori pe zi. Edmée nu vorbise niciodată despre asta cu nimeni, nici măcar cu Jef sau cu Fred. Nu ştia ce crezuseră oamenii despre dispariţia

lui, dar ea auzea încă râsul din ce în ce mai nervos al puștiului care, în cele din urmă, își depășise frica, repetând:

— *Neen!... Neen!...*

Nu mai avea febră. Nu mai reușea să se lase cuprinsă de exaltare. Acum, totul era exact pe dos și poate că Mia spusese cuvântul corect: depresie.

Nu mânca, premeditat! Se hrănea doar cu supă de găină și biscuiți. Ridicându-se din pat, își simțea slăbiciunea, și asta îi făcea plăcere. Nu voia să se vindece! Nu avea chef să se așeze alături de ceilalți la masa din bucătărie!

Își făurise un colțișor numai al ei, impregnat de ea, între cei patru pereți, cu acea fereastră care o făcea stăpână peste o bucată mare de spațiu. În privința casei, o simțea trăind clipă de clipă. Auzea toate zgomotele, chiar și pe acelea care scăpau altora. Le știa semnificația. Dacă Jef se trezea cu o oră mai devreme decât de obicei, însemna că era miercuri și că se ducea să coacă pâinea, iar când Fred își agita periile și flacoanele, era clar că pleca la Hasselt sau la Bruxelles de unde îi va aduce, cu siguranță, bomboane ori vreun obiect, asemenea oglinzii montate în ramă îmbrăcată în solzi de metal, pe care o păstra sub pernă.

Doctorul nu pricepea nimic și se gândea că o radiografie ar putea da o idee mai clară în privința bolii lui Edmée, numai că ea nu voia să fie radiografiată. Îi repeta la fiecare vizită:

— Fă un efort să te dai jos, fie și numai pentru o oră!

Ea nu voia să coboare deloc, nici să facă vreun efort! Voia să rămână bolnavă, în colțul ei!

Avea fereastra ei, peisajul ei, cutia ei de carton în care își pusese câteva lucruri; pereții, mobilele, până și cele mai mărunte obiecte erau impregnate de ființa ei.

Slăbise și mai mult. Nu avea șolduri, dar în fiecare zi i se părea că sânii erau mai rotunzi și mai plini de viață. Atunci, cu voluptate, se apleca asupra ei însăși, se gândea, făcea să-i defileze pe retină imaginile secrete până ce Mia, greoaie și zgomotoasă, venea s-o întrebe dacă noua ei pălărie îi venea bine sau dacă nu-și dăduse cu prea multă pudră.

Pe lângă toate astea mai era și un cuvânt magic ce părea să cheme peisajul incitant, murmurul apei din rigole, freamătul

plopilor şi o anumită căldură plăcută care, uneori, la prânz, o îndemnau să deschidă fereastra şi să respire adânc, fără ca trupul să-i tremure sub cămaşa de noapte: Paştele!

Micuţele, care nu mai mergeau la şcoală, se jucau afară, în iarbă, cu o maşină de gătit de douăzeci de centimetri sau legănând o păpuşă. Vacile nu se mai întorceau noaptea acasă şi mugeau încă de la răsăritul soarelui. Pe câmp era o mulţime de puncte albe şi galbene: părăluţe şi untişor.

Se trecuse la hainele de vară. Fetiţele nu vor mai fi îmbrăcate în negru, ci vor trece la un fel de jumătate de doliu, cu veşminte în alb şi negru. Mia voia un pardesiu gri-perle.

Doctorul nu mai venea decât sâmbăta, mai ales ca să bea un păhărel.

— Sunt de părere că Edmée ar putea ieşi de-acum; aerul i-ar face bine...

Suferinda cerea să i se facă focul în cameră pentru a putea simţi în spate căldura pătrunzătoare a interioarelor de iarnă şi pe frunte geamul rece, având în faţa ochilor peisajul mai luminos al primăverii cu iarba lui nouă, cu frunzişul încă nedefinit şi izvoarele care curgeau argintii, după ce trecuseră acolo peste...

Îi revedea pe cei doi veri stând nemişcaţi în noapte, cu picioarele în noroi, în timp ce apa curgea, şi atunci i se părea că toată apa asta din canal – care, din branşament în branşament, din vană în vană, era gata să se piardă în firicele subţiri, lucitoare, în câmp – era otrăvită, căci trecuse, limpede şi zgomotoasă, peste băieţelul cu căciuliţă roşie care râsese atât din cauză că era înfricoşat.

Capitolul 9

Odată cu venirea verii, viaţa de afară pătrundea în casă prin toţi porii. Aerul câmpiei intra pe ferestrele larg deschise şi ieşea pe uşi fără să aibă timp să se impregneze de mirosurile familiare. Abia dacă reuşea, dimineaţa, să scoată putoarea de hrişcă şi slănină.

Până şi câmpurile erau schimbate. Cu câteva săptămâni mai devreme, se putea distinge o mică pată la orizont – bicicleta factorului sau silueta unui paznic. Or, iată că acum erau oameni peste tot, necunoscuţi veniţi din satele îndepărtate ca să cosească fânul.

Abia dacă se închidea noaptea uşa cafenelei, căci, de la patru dimineaţa, bărbaţi adormiţi făceau să le răsune pantofii cu blacheuri pe dale şi cereau de băut.

Nu mai exista colţişor intim. Oamenii intrau în bucătărie şi se aşezau la taclale cu mătuşa care spăla vasele. Mia, care, în fiecare zi, îşi dădea cu pudră şi ruj, servea clienţii în cafenea.

Edmée bântuia strângându-şi şalul în jurul umerilor, în pofida căldurii. Nu mai rămânea în cameră pentru că nu mai era destul de bolnavă, dar putea tuşi, privi oamenii şi lucrurile cu un aer suferind. Toată lumea remarcă faptul că era palidă şi că avea cearcăne adânci, albastre.

Nu ştia unde să se ducă, era folosită. Cei patru zilieri care nu făceau decât să încarce fânul se instalaseră în coliba ei, pentru a-şi prepara prânzul. Soarele apropia linia orizontului.

Nu se mai punea problema să înhame calul la şaretă pentru a merge la Neroeteren. Săreau pe o bicicletă sau o luau pe jos. Nu se afla satul la o aruncătură de băţ, dincolo de pădurea cea mare de brazi?

Edmée se ducea uneori până *acolo*, cu pas încet, de convalescentă. Casa băieţelului era prima pe dreapta, pe drumul spre Maeseyck; scundă, fără etaj, cu ziduri neregulate, sparte doar de două ferestre.

Trebuie să fi fost foarte întuneric iarna, când uşa era închisă. Trecând pe lângă ea, nu zăreai decât un furnicar în penumbră, lumina a două vase de aramă atârnate deasupra căminului şi un copilaş cu fundul gol care se târa pe pământ. Pe fereastră se zărea o fată care era croitoreasă.

Mai erau şi alţi copii, nouă sau zece, care însă tot timpul băteau străzile. Cu siguranţă că deja îl uitaseră pe cel care lipsea. Îl căutaseră în canalul mare, unde se presupunea că alunecase pe când se juca. Apoi crezuseră că trupul putuse fi târât mai departe de o barjă. Acum, preocupaţi cu fânul şi cu muncile agricole, nu se mai gândeau la el.

Edmée mergea de obicei până la biserică, pe un drum frumos mărginit de case flamande. Trecea mai întâi prin faţa brutăriei de unde răzbătea un miros parfumat şi cald; mai la deal auzea ciocanul potcovarului.

— L-ai văzut?, o întrebă Mia la întoarcere.

Mia era îndrăgostită. Aştepta, nerăbdătoare, ziua de duminică pentru a strecura un bilet în mână băiatului lui Stevelynck, care îi trimitea şi el unul, în timpul slujbei, lucru care o tulbura.

Tânărul, stângaci şi timid, era institutor. Fusese numit la Anvers, dar acum era în vacanţă. Din când în când trecea prin faţa casei, pe bicicletă, cu pantalonii strânşi la glezne cu ace de siguranţă. De fiecare dată lua acelaşi aer nevinovat, ca să spună că era cald şi că îi era sete.

De cum îl vedea din depărtare, Mia lăsa totul baltă, alergând în camera ei, de unde se întorcea având pe faţă un strat gros de pudră şi urme de săpun după urechi.

— Se îmbracă prost, spunea Edmée. Miroase a ţăran.

Atunci se certau, rămânând bosumflate pentru câteva ore.

Fred şi Jef stăteau mai mereu pe-afară. Peste tot erau muncitori de supravegheat, fără să mai punem la socoteală vagoanele de încărcat în gara din Neroeteren. Le mai şi încurcau. Se simţea că ceva nu merge cum trebuie.

De două ori, de exemplu, s-au făcut nişte greşeli de expediere. Altă dată, rupându-şi piciorul căzând dintr-o şaretă, se observă că unul dintre zilieri nu fusese trecut pe poliţele de asigurare.

În aceste cazuri se vedea sosind unchiul Louis, care se instala în birou, cu Fred. Când deschideai uşa, te sufocai, atât se fumase. Fred era încurcat, iar unchiul mergea cu paşi mari, având din ce în ce mai mult aerul de adevărat stăpân al casei. În trecere, se oprea în faţa lui Edmée şi, apucând-o de bărbie, o cerceta cu un ochi critic.

— Nu e mai bine?

— Tot tuşesc.

Atunci, el mormăia ceva de neînţeles, coborând în bucătărie, unde scotocea prin dulapuri ca un proprietar întors din călătorie; în acele momente, mătuşii i se făcea frică.

Tot el fu cel care, trecând un deget peste obrazul pudrat al Miei, îi trânti un cuvânt flamand, unul singur, suficient însă pentru ca acesteia să-i urce sângele în obraji.

Nu era deloc mulţumit. Chiar şi atunci când privea câmpurile pline de muncitori, tot încrunta din sprâncene, trăgându-se de mustăţile cenuşii.

— Ce mai e şi asta?, întrebă, arătând cu mâna spre un camion pe care doi oameni îl încărcau în depărtare.

— Am un cal bolnav, replică Fred. Pentru comanda Pesson am închiriat un camion de la Neroeteren.

— Şaizeci de franci pe zi?

— O sută!

Oftând, unchiul se întorcea în birou pentru a da noi instrucţiuni. Ce nu mergea? Totul şi nimic! Edmée vedea clar că Fred făcea tot ce-i stătea în putinţă. Cât despre Jef, acesta muncea cât doi oameni la un loc; de cum se lumina, era deja în picioare; îşi lua câteva tartine şi nu mai apărea decât spre seară, frânt de oboseală.

Era un an prost. Plouase prea mult şi o parte din fân se stricase. Dar asta se mai întâmplase şi altă dată. Ceea ce îi

demoraliza era însă seria de mici incidente nefericite, precum piciorul rupt al omului care nici măcar nu avea asigurare, îmbolnăvirea unui cal survenită exact în momentul strângerii fânului ori greşeala inexplicabilă care făcuse ca un vagon să fie trimis la Mons în loc să ajungă la Gand. În plus, mai existau şi alte lucruri, mai mărunte, aproape ridicole, cărora li se dădea o atât de mare importanţă, încât ajunseseră să descurajeze pe toată lumea, mai puţin pe Mia.

Nu mai aveau nicio tragere de inimă, niciun elan; Fred le plesnea pe fetiţe, care nu făcuseră altceva decât să i se încurce printre picioare, jucându-se; totuşi, mătuşa nu spunea nimic, devenea mai fadă, mai ştearsă, ca şi cum nu voia să atragă soarta nefastă.

Într-o zi de august, între Fred şi unchiul Louis avu loc o foarte serioasă discuţie. Erau amândoi în birou. Din bucătărie se auzi, la început, murmur de voci, apoi, tonurile vocilor lor din ce în ce mai ridicate şi un scaun trântit de podea.

Mătuşa continua să-şi facă de lucru prin gospodărie, dar Edmée o vedea că trăgea cu urechea. Nu se desluşeau decât câteva cuvinte în flamandă. Fred vorbea cu vehemenţă; dintr-odată, uşa se deschise, dar în bucătărie nu intră nimeni. Se auzi numai maşina unchiului, demarând în trombă.

Fred, surescitat, puse să fie chemat fratele său de la câmp. Vorbiră cu toţii ore întregi, timp în care primul ameninţă cu plecarea, susţinând că n-o să-i fie greu să-şi câştige existenţa. Doar nu mai era un băiețel şi, în consecinţă, n-avea să stea cu braţele în sân, primind, precum un şcolar, reproşurile părintelui.

Mătuşa îl asculta clipind des. Deşi peste măsură de nervos, Fred se străduia totuşi să traducă pentru Edmée cele mai multe dintre fraze, amestecând franceza cu flamanda. Jef, căţărat pe un scăunel, privea în jos clătinând din capul lui mare şi învârtind maşinal un capăt de lemn.

— I-am spus unchiului că dificultăţile pe care le întâmpinăm nu sunt noi. Numai că tata ni le ascundea. Fără ştirea noastră, ipoteca şi semna pentru douăzeci şi patru de mii de franci în polițe. Aş vrea să văd cum s-ar descurca acum, dacă ar mai fi încă aici! Cu ce sunt eu vinovat că avea o amantă?

Fred nu se mai putea stăpâni. Din când în când, cuvintele i se îngrămădeau în gât, făcându-l să se bâlbâie îngrozitor.

Era pentru prima oară când tatăl era evocat într-o astfel de postură. În cafenea se auzea ciocnet de pahare; Mia își servea, liniștită, clienții. Fără să spună nimic, mătușa se duse să se așeze lângă căminul în care nu ardea focul; cu capul în șorț, plângea în tăcere, ridicând spasmodic din umeri.

Dintr-odată, Jef se ridică și îi strigă ceva fratelui său. Fred, la rândul lui, sări în picioare, cu o privire amenințătoare. Erau gata să se ia la bătaie. Jef stătea alături de mama lui, ca pentru a o apăra. Și Fred căuta un ajutor, un sprijin, dar privirea lui nu întâlni decât ochii alunecoși ai lui Edmée.

Atunci, în timpul tăcerii care preceda bătaia dintre cei doi băieți cu pumnii strânși, se auziră văicărelile mătușii care gemea cu fața ascunsă în șorț. Subit, figura lui Jef se transformă: acel chip prost croit dintr-un material prea dur, tulburându-se, se topi într-o expresie de milă copilărească. În același timp, își puse mâna lui mare pe umărul slab al maică-sii, părând că vrea s-o legene, șoptind fără să-și dea seama:

— Uşurel, mamă, uşurel...!

Fereastra era deschisă și aerul mirosea a fân cosit. Afară se auzeau cântec de cocoși și triluri de păsărele, nechezat de cai și, mai apoi, vacarmul puternic al unei șarete pe drumul pietruit.

Fred fixa podeaua, cu mușchii mai puțin încordați și gândurile aiurea.

Numai Edmée rămase indiferentă, observându-i pe toți cei din jur. Ca pentru a le aminti că mai era și ea pe-acolo, ori că mai exista și altceva pe lume decât micile lor probleme, tuși până își pierdu răsuflarea, lăsând impresia că umblă după urme de sânge în batistă.

O oră mai târziu, mătușa, cu ochii înroșiți de plâns, perie cel mai bun costum al lui Fred, care s-a îmbrăcat, cu privirea întunecată și umerii lăsați.

Era absolut necesar ca unchiul Louis să se întoarcă: a doua zi trebuiau plătiți muncitorii. Fred se ducea să-i ceară scuze.

Când coborî, cu cămașa foșnind, cu părul lins, mama îl conduse până în prag și îi zâmbi, cu un surâs trist, de

compătimire, dar şi de încurajare. În curte, Jef era ocupat să repare o roabă.

Gâştele sălbatice trecură cu o lună mai devreme decât de obicei, iar de Toussaint[1] vremea răcoroasă se întoarse, aşa că toată lumea se adună în jurul căldurii focului.

Fetele primiseră câte un palton nou, dar Edmée nu voia să-l poarte pe al ei, pretextând că bătrâna cusătoreasă din Neroeteren îi croise umeri prea largi şi îi pusese buzunarele prea jos.

La cimitir se opriră de zeci de ori, căci se întâlneau cu lume cu care trebuia să vorbească: veri, unchi, mătuşi pe care Edmée nu-i cunoştea. Erau toţi în negru şi rătăceau în mirosul iute de crizanteme şi de flori îngrozitoare, de un galben lipicios.

Bărbaţii vorbeau aproape ca de obicei, dar femeile aveau figuri triste şi, de cum se zăreau de departe, mai ales bătrânele, începeau lungul şir de văicăreli.

Edmée, prea subţire îmbrăcată, tuşi de-adevăratelea, fără să aibă nevoie să-şi exagereze accesele. Bătrânele o priveau clătinând din cap cu milă, ca şi cum ar fi fost deja pe moarte. Una dintre ele, o verişoară mai îndepărtată, dădu câte o bomboană fiecărui copil, dar, ca să-şi arate interesul pe care îl acorda bolnavei, ei îi dădu două.

Fred îi urmă pe bărbaţi la cafenea; în casă domnea o senzaţie de tristeţe. Edmée avea obrajii înroşiţi. Dintr-odată îşi reaminti, fără îndoială din cauza similitudinii atmosferei, sosirea ei la Neoreteren, cu vicinalul, moartea unchiului, înmormântarea, orele fierbinţi din colibă şi prima veveriţă. Să fi simţit, încă de la sosire, o ameninţare plutind în aer? Şi acum, după atâta timp, se chinuia şi căuta degeaba motivul.

Cum institutorul Stevelynck avea un concediu de două zile, Mia era pe undeva cu el, pe strada măturată de briza rece care făcea pietrele să pară mai albe. Subiectul nu se discutase niciodată serios, dar era cunoscut şi lucrurile lăsate să meargă de la sine.

[1] Sărbătoare religioasă în Franţa, când se prăznuiesc toţi sfinţii (n.t.).

Edmée nu era geloasă. Dimpotrivă! O privea, curioasă, pe verișoara ei aflată în plină transformare și care, uneori, însuflețită de fericire, părea aproape frumoasă. Dar era proastă! Avea o idee falsă despre bărbați, despre viață, despre tot! De o lună cânta același cântec – pe care Edmée îl găsea ridicol –, numai pentru că-l auzise pe iubitul ei fredonându-l. Își comandase parfumuri și se gândea deja la hainele pe care o să și le facă atunci când n-o să mai fie în doliu, căutând modele într-o urâtă revistă de mode la care se abonase.

Probabil că acum stăteau amândoi, lipiți de un copac de pe marginea drumului, discutând și râzând. Dar, oare, institutorul știa de eczema ei de nevindecat?

Edmée n-avea chef să-și găsească vreun iubit. Toți erau caraghioși. Dar, mai ales, nu putea accepta ideea că un bărbat va avea într-o zi dreptul s-o domine.

Cele două tinere s-au întors la căderea nopții, în șaretă. Așa cum prevăzuse Edmée, Mia era topită de fericire: o strângea insistent de mână, ca și cum ar fi fost cea a institutorului ei.

Peste câteva zile merseră din nou la cimitir unde, pe morminte, oamenii depuseseră flori. Trebuind să treacă la mai puțin de două sute de metri de vane, Fred făcu un efort să nu privească în partea *aceea*. Edmée, la fel. Apa, încrețită de briză, era de un cenușiu-verzui lugubru.

Fără să vrea, exact în momentul în care ajunseseră în dreptul ecluzei, Edmée o privi, cu ochii uscați, iar cei ai lui Fred, ficși, făcură același lucru, în pofida voinței lui.

Apoi, privirile li se întâlniră. Fred era emoționat. Se simțea tulburat, măcinat de gândul la micuțul al cărui mormânt nu-l știa nimeni, în afară de ei trei.

Se mâncă jambon cu pâine, pentru că nu fusese timp de gătit.

A doua zi, care era tot zi de sărbătoare, unchiul Louis veni și o observă pe Edmée cu mai multă atenție decât de obicei.

— Vin să te iau mâine! Să fii gata devreme.

Dimineața următoare călători până la Hasselt, în mașina unchiului, fără să scoată o vorbă. A dus-o la un medic pe care îl cunoștea și care o examină binevoitor:

— Dezbracă-te, micuțo! Până la mijloc.

Edmée aruncă o privire spre unchiul Louis, care pricepu și ridică din umeri.

— Haide! Crezi că nu știu cum arată o fetiță?

Bărbații schimbară câteva vorbe în flamandă; Edmée ezita să-și dezgolească pieptul. Nu i se mai întâmplase niciodată așa ceva. În urmă cu un an s-ar fi simțit mai puțin jenată, dar acum sânii îi crescuseră și i se părea că aceștia ar fi fost ultimul lucru din lume pe care era în stare să-l arate.

Rămase numai în cămașa cu dantelă îngustă care, în lumina cabinetului de consultații, părea de un alb crud. Doctorul, cu părul său roșcat, se apropie fără s-o privească și-i dădu jos breteaua, cu un gest indiferent.

— Respiră!... Tușește!... Respiră!

Îi făcea rău să-și simtă sânii goi, și încă și mai rău când mâna doctorului, palpându-i torsul, i-a atins din neatenție. Unchiul Louis, ca s-o facă să se simtă mai bine, se prefăcea că privește o litografie care reprezenta o vânătoare călare.

— Respiră!... Mai încet!...

Se sufoca, simțea că rochia îi alunecă de-a lungul șoldurilor prea înguste și că avea să i se vadă pântecul, buricul.

— Vino cu mine. Ar fi bine să facem o radiografie.

Unchiul Louis rămase în cabinet. Medicul, ajutat de un tânăr cu ochelari, a cărui prezență n-o deranjă deloc pe Edmée, manevră un aparat impresionant.

— Vă mulțumesc.

De-acum știa! Nu mai avea nevoie să aștepte răspunsul pe care doctorul promitea să-l dea peste trei zile. Înțelesese că se vorbea de puncte pline cu lichid. În minte îi încolți amintirea faptului că mama ei murise de tuberculoză.

De altfel, și unchiul își schimbă atitudinea. O invită la restaurant pentru a cina împreună, comportându-se foarte frumos cu ea, astfel că nu era greu de ghicit ce îi spusese doctorul la plecare.

Nu înceta s-o observe. Nu avea o privire ascuțită, din contră! Era mai degrabă grea, ca întreaga lui persoană, însă Edmée simțea că totuși înțelegea multe.

— Cred că trebuie să te îngrijești serios. Aerul din Neroeteren este curat. Te plictisești în casa verilor tăi?

— Nu.

— Fred e cam aiurit, iar Jef pare o maimuță uriașă, însă are cea mai bună inimă din lume.

Îi vorbea ca unei persoane adulte, îi făcea confidențe și îi întindea farfuriile pentru ca ea să se servească prima.

— În ceea ce o privește pe sora mea (nu spusese mătușa ta), ea este o sfântă. A avut supărări mari, pe care nu pot să ți le dezvălui.

— Le știu. Unchiul meu avea o amantă.

Oare nu pricepea ea totul?

— Nu e vorba numai despre asta. Trebuie să ne purtăm frumos cu ea. Afacerile nu sunt chiar așa de strălucite pe cât s-ar zice. Sunt tot felul de dificultăți de depășit și nu știu dacă verii tăi...

Tăcu. Poate că nu știa nici el de ce vorbise atât? Era îngrijorat. În restaurant, toată lumea îl cunoștea. Însuși patronul veni să-i strângă mâna; chelnerii i se adresau cu respect.

Nu fusese Mia multă vreme îndrăgostită de el? Și lui Edmée i-ar fi plăcut să călătorească cu un bărbat la fel de serios, care știa să comande și în fața căruia oamenii să se încline.

— Ai vrea și un desert?

— Dar dumneavoastră?

— Nu. Desertul meu este un trabuc.

— Atunci nu o să iau nici eu.

Căci nu era o fetiță moartă după dulciuri! Voia să se arate la înălțimea lui.

— Un fruct?

— Mulțumesc.

Se vedea într-o oglindă cețoasă și găsea că are aerul unei femei. Nu-și pusese paltonul făcut la Neroeteren, ci paltonul ei, paltonul de la Bruxelles, iar unchiul o aprobase. Deci, el înțelegea diferența!

— Ești fericită?

— Toată lumea e drăguță cu mine.

Era ușor emoționat, poate puțin mai mult de când îi văzuse pieptul dezgolit și își tot întorcea privirile de la ea.

— Nu e la fel ca viața dintr-un oraș mare, dar te obișnuiești până la urmă. Cândva era cea mai frumoasă proprietate din Limbourg și dacă un bărbat voia s-o pună pe picioare...

El era însurat. Nevasta lui era deja bătrână, foarte grasă, cu părul alb. Oare o ducea şi pe ea la Hasselt? Edmée devenea geloasă.

— Cu toţii trec printr-o pasă proastă... Fred, care se descurajează repede, spune că lasă totul, că vinde...

Când Edmée se întoarse la Neroeteren, în maşina unchiului, nu povesti nimănui despre călătorie. Era numai a ei! Secretul ei! Doar un bărbat îi văzuse pieptul şi, în faţa oglinzii, se întrebă dacă sânii ei nu erau cumva prea mici!

Avea un trup alb, coaste pe care le puteai număra cu degetul, un pântec îngust şi uşor bombat.

„Numai că sunt tuberculoasă!"

Simţea o oarecare mândrie. Nu era tristă. Mia, de exemplu, nu putea să fie tuberculoasă şi totuşi carnea îndesată îi era nesănătoasă, ca a tatălui ei, care murise dintr-o simplă rană.

Unchiul Louis reveni peste două zile. Edmée îl surprinse când îi arăta lui Fred o fotografie ciudată, în care se vedeau coaste şi, între ele, pete tulburi, negre şi gri: era radiografia ei.

Edmée avea două puncte de infecţie, marcate cu săgeţi roşii.

— Nu e nimic!, spuse unchiul Louis, bătându-l pe umăr. Şase luni de îngrijiri şi vor dispărea. Când eşti tânăr...

Şi Fred o privi cu o admiraţie emoţionantă.

Capitolul 10

Era a patra oară când unchiul Louis o însoțea pe Edmée la doctorul din Hasselt. Devenise deja un obicei ca, mai apoi, să ia dejunul la *Hotel Wouters*, în salonul cu acoperiș de sticlă transparentă, frecventat mai ales de preoți.

Unchiul Louis cunoștea pe toată lumea. Patronul se grăbea să-i iasă în întâmpinare, în timp ce nevastă-sa, zâmbind către Edmée, o atingea cu afecțiune pe obraz, miorlăind cu un puternic accent flamand:

— Și micuța? S-a vindecat?

Căci toată lumea era la curent. Radiografia trecuse din mână în mână. Un preot bătrân chiar insistă ca tânăra să fie dusă la Lourdes.

Cum, în acea zi, unchiul Louis avea probleme de rezolvat în oraș, o instală pe Edmée în holul hotelului, imediat după ce și-au terminat masa, promițând că se va întoarce peste două ore.

Afară era foarte frig. Înghețul venise încă de la începutul lui decembrie, iar copiii putea fi văzuți deja patinând pe canale.

Într-un colț dogorea o sobă îmbrăcată în faianță. Pe masă nu erau decât reviste religioase. Edmée, căreia îi era prea cald, se strecură în stradă și merse de-a lungul unui trotuar. Remarcase încă de dimineață că orașul nu avea aspectul lui obișnuit. În ciuda frigului, se puteau vedea mai mulți trecători

şi mai multe maşini decât de obicei. Vitrinele erau împodobite. Se pregătea Crăciunul.

În faţa rafturilor se aflau mai ales mame şi copii. Edmée se opri şi ea. Era pentru prima oară când, după multă vreme, se găsea singură într-un oraş adevărat şi totul o interesa; se întorcea să privească pe câte cineva, parcurgea titlurile cărţilor din librării; uneori, cădea pe gânduri privind ferestrele vreunei case spunându-şi că în spatele lor trăiau oameni.

Se mira să vadă atâta lume bine îmbrăcată, atâţia copii cu hăinuţe de blană şi mănuşi de piele. Îi plăcea să audă în spatele ei clinchetul enervant al tramvaiului, apoi să-l urmărească trecând la nivelul trotuarului, luminat ca o lanternă.

Pavajul era dur, de un alb rece. Negustorii puseseră zăpadă artificială în vitrine, unde globuri arămii şi violete atârnau în brazii de Crăciun.

Edmée zări în faţa ei gara de unde, cu un an în urmă, luase trenul vicinal pentru Neroeteren. Coti la dreapta, pe o stradă de-a lungul căreia erau numai case întunecate şi niciun magazin.

Încă din ajun, Fred se găsea la Hasselt. Petrecea ore întregi într-o micuţă cafenea numită *Chez Julie*, situată în spatele gării. Edmée ştia asta, pentru că îi spusese Mia.

Edmée nu-l căuta dintr-o dorinţă mărturisită, ci privea toate clădirile, citind atent ce scria pe ele. Făcu astfel turul unui grup de imobile, pe străzi goale, înainte să remarce o faţadă galbenă, vopsită ca pentru a imita lemnul, cu perdele croşetate la ferestre.

Acolo era! Numele scris pe geam, cu litere albe împodobite cu iniţiale, ca o semnătură: *Chez Julie*. Fără să se mai gândească, apăsă pe clanţă şi intră; un curent de aer închise uşa la loc, în urma ei. Încăperea goală era lungă şi nimic nu întrerupea monotonia celor două rânduri de mese din pin lustruit, poate doar la capăt, aproape de tejghea, spatele unui bărbat aşezat, aplecat către o femeie care nu putea fi decât ghicită fiindcă tovarăşul ei o ascundea.

Fred era. Edmée îi recunoscu vestonul de serj negru şi gâtul musculos. Acesta nu se întoarse. Trecuse un braţ pe după umerii femeii şi vorbea destul de tare în flamandă. Aceasta se aplecă pentru a putea vedea cine intrase. Era roşcată, iar

carnea îi era trandafirie. O privi cu uimire pe tânără și i se adresă în dialect. Fred, la rândul lui, se întoarse, se ridică dintr-un salt, răsturnă un pahar, făcu câțiva pași dând impresia că dorea să-i taie calea verișoarei.

Edmée era calmă. Nu-l văzuse niciodată pe Fred atât de aprins în obraji, cu ochi atât de mari, atât de strălucitori. Ba chiar i se părea că nici nu se ține bine pe picioare.

— Bună, Fred! Te deranjez?

— Ce cauți tu aici? Cine ți-a spus...?

Din spatele magazinului, o femeie bătrână, obeză, își iți capul pentru a vedea ce tulburase viața casei.

— Aș vrea să mă încălzesc.

Edmée era înghețată, într-adevăr, dar mai ales dorea să continue să-l privească. Fred, care nu-și revenea din năuceală, o lăsă s-o facă, și ea se așeză la aceeași masă cu femeia care, după ce adunase cioburile de stică, își reluase locul.

Erau o cafenea ciudată, o femeie ciudată! Totul era curios și Edmée, care citise unele cărți, nu reușea să înțeleagă.

— Bei ceva, domnișoară?, întrebă roșcata.

Edmée arătă spre păhărele.

— Ce e ăsta, Fred?

— Lichior de cireșe.

— Vreau același lucru.

O urmări cu privirea pe chelnerița care se îndrepta spre tejghea. Era înaltă și grasă, dar plăcută, apetisantă, ca și cum ar fi fost de mâncare. Avea pielea deschisă, parfumată, fără vreun defect, fără o pată, de un roz care, în locurile cele mai cărnoase, bătea în alb. Purta o rochie din mătase, ca și ciorapii negri care se asortau cu pantofii de lac, pesemne foarte noi din moment ce scârțâiau la fiecare pas.

Când femeia se aplecă să umple paharul lui Edmée, aceasta văzu în tăietura corsajului sânii mari și grei, dar cu sfârcuri foarte mici.

— Unde este unchiul Louis?

— M-a lăsat la hotel în timp ce el își rezolvă problemele. Mai am vreme.

Vocea lui Fred era nu numai plictisită, dar și confuză.

— Și mie la fel!, spuse el arătând paharele.

— Îmi mai plăteşti şi mie un rând?, făcu femeia care avea un puternic accent flamand.

Deşi aerul era greu, Edmée, aşezată pe banchetă, se simţea pătrunsă de o senzaţie de bine şi de confort. Totul dovedea prostul gust: perdelele croşetate, mesele din pin prea deschise la culoare, lustra din sticlă roz. Peste tot se găseau podoabe lipsite de stil şi totuşi, în atmosfera călduţă a unei sobe mult mai mari şi mai luxoase decât cea de la *Hotel Wouters*, te simţeai bine lăsându-ţi privirea să vagabondeze pe podeaua acoperită de rumeguş, prin care nu se zărea niciun băţ de chibrit şi unde picioarele scaunelor şi ale meselor se aliniau riguros.

Nu semăna cu niciun stabiliment pe care Edmée să-l fi ştiut din cărţi. Cu atât mai mult nu era o casă de toleranţă. Nimic ruşinos, nimic de ascuns aici. Lustra, de exemplu, avea acelaşi model la care probabil toţi oamenii mărunţi din Hasselt visau.

Cu siguranţă, Fred împingea uşa cu un oftat de uşurare când sosea de la Neroeteren, oraş în care lămpile cu petrol împrăştiau o lumină tristă. Era deja unul de-al locului, fiind primit cu tot atâta bucurie şi deferenţă ca unchiul Louis la *Wouters*! Bea, aşezat alături de femeia aceasta pe care o tachina; ea râdea, arătându-şi dinţii prea mărunţi. El o bătea uşor pe braţul musculos şi proaspăt, se apleca în timp ce, din când în când, bătrâna venea să arunce un ochi prin uşa din spate.

Şi el plătea consumaţia! Avea un portofel umflat de bancnote, o voce plină de bucuria de a trăi!

— Acum, că te-ai încălzit, ar trebui să te întorci la hotel.

Tânăra simţea că nu-şi revenise complet din beţie, dar că făcea eforturi să pară sever şi să-i vorbească limpede.

— Am timp.

Lichiorul îi încălzea pieptul. Se întoarse spre femeie.

— Mai daţi-mi unu'!, ceru Edmée.

Fred voi să protesteze, dar tovarăşa lui strigă:

— Asta n-a făcut niciodată rău nimănui! Trei lichioruri?

Trebuie că avea o atitudine egală, mereu gata să râdă, fără a o face cu adevărat, şi să le propună să consume. Dacă o priveai de aproape, remarcai riduri fine şi se simţea dintr-o

mie de nimicuri că era născută la țară; că, fetiță fiind, făcuse kilometri întregi, în haina cu glugă, cu picioarele în saboți, pentru a se duce la școală.

— Dă-mi o țigară, Fred.

Nu avea dreptul să părăsească cafeneaua înainte de ora unsprezece și abia atunci Fred o însoțea în dormitor, la etajul doi al unei case muncitorești, de pe una dintre străduțe.

Nu tocmai la asta se gândea Edmée, însă îi privea pe amândoi cu o curiozitate sexuală. Uitase de ceas și-și dorea să mai rămână un pic. Cum femeia pusese picior peste picior, îi privea ciorapii de mătase, genunchii durdulii, locul unde începeau coapsele, după care se uită fix și la picioarele ei, slabe, lungi, cu ciorapi de lână și pantofi cu șireturi ale căror tocuri începeau să se strâmbe.

Cealaltă îi punea lui Fred întrebări în flamandă și nu era greu de ghicit că-i vorbea despre Edmée, cu un strop de neîncredere sau de gelozie. Însă tânăra nu era geloasă. Din contră! Ceva o atrăgea la atitudinea acestei femei și, în ambianța cafenelei, poate că era vorba despre ceea ce se putea presimți, surd și cald, sub calmul aparent.

— Ar trebui să pleci!, insistă Fred, privind fără încetare ba la ceas, ba la ușă. Și, mai ales, să nu-i spui unchiului că ai venit aici!

— Ce proastă sunt!, replică ea înțepată.

Capul i se învârtea, ca în colibă când fixa focul prea multă vreme. În afară de asta, mai era și parfumul femeii, îndeajuns pentru a crea o ambianță anume, dar și mirosul de lichior care se insinua mai greu, amărui.

— Plec odată cu tine.

— Nu vreau! De altfel, unchiul o să fie și mai mirat.

Fred îndreptă spre ea o privire rușinată și rugătoare, care o distra. Îi era frică! Edmée își amintea de aplombul lui când o văzuse intrând și de vocea bucuroasă. El era cel care comanda:

— Încă un lichior, Rose!

Deci se numea Rose. Julie era, fără îndoială, patroana obeză pe care o auzeau agitându-se prin bucătărie și vorbind cu pisicile. Se mai auzeau și oamenii care treceau pe trotuar și, mai rar, huruitul unei mașini.

— Ai fost la doctor? Ce a zis?

— Nimic.

Era fericită, fără să ştie de ce; nu-l scăpa din ochi. Rose îşi umplu şi ei paharul după cel al lui Fred. Edmée îl goli încetişor, ţinând o clipă lichiorul înţepător pe limbă.

În acel moment, uşa se deschise. Văzură crescând ca într-un vis silueta unchiului Louis a cărui mână o apucă de braţ pe Edmée, ridicând-o, pur şi simplu, pe sus. Odată în picioare, aceasta începu să se clatine.

Sigur ştia ce se întâmplă. Fără îndoială, cineva care o văzuse intrând îl anunţase.

Nu spuse nimic, dar, după ce o împinse pe Edmée spre uşă, se întoarse dintr-odată către Fred, care se ridicase greoi, şi îi trase două palme. Niciodată, Edmée nu-şi imaginase că asemenea lovituri pot răsuna atât de tare, umplând cu zgomotul lor o întreagă cafenea. Ea resimţi fizic şocul şi-l zări vag pe Fred, rămas nemişcat, cu o mână lipită de obrazul stâng.

De acum se afla iarăşi în frigul de pe stradă. Unchiul o împinse spre maşină, susţinând-o un moment, deschise portiera cu o mână şi cu cealaltă o aşeză pe Edmée înăuntru.

Era mult mai înalt şi mai voinic decât Fred. Faptul nu fusese niciodată atât de evident. Ghemuită într-un colţ, în timp ce maşina rula, ieşind din oraş, alergând după razele argintii ale propriilor faruri, Edmée încerca să-şi amintească toate amănuntele: uimirea lui Rose, ciorapii de mătase neagră, pantofii de lac, gustul lichiorului, apariţia unchiului.

— Nu a fost el de vină, exclamă dintr-odată.

Unchiul Louis nu răspunse. Privea drept înainte. Era impresionant, mai ales din cauza acestei curse în întuneric, întrucât conducea mai repede decât de obicei.

Edmée tuşi pentru a-l obliga să se ocupe şi de ea, însă n-o băgă în seamă. Abia la a doua încercare, cu un gest al mâinii, bărbatul se asigură că geamurile erau bine închise.

Mătuşa jumulea o găină şi Mia călca cămăşi bărbăteşti pe masa din bucătărie, când unchiul intră lăsând-o de Edmée să treacă înaintea lui. Mătuşa presimţi o dramă chiar înainte de a-şi ridica fruntea, căci era în această sosire ceva prea categoric.

Unchiul nu-și scoase nici paltonul, nici pălăria. Nu se așeză, pronunță vreo zece fraze în flamandă, mătușa își încleștă mâinile pe găină, iar Mia uită de fierul de călcat.

Se terminase! Plecase deja! Mașina se îndepărta. Mătușa rămase nemișcată, zdrobită de veste, și Mia își privi, curioasă, verișoara.

— Iisuse! Fecioară Maria!

Dintr-odată, în sfârșit, mătușa începu să plângă; fetițele, pe care Edmée nu le văzuse pentru că erau așezate pe jos, se repeziră spre genunchii ei, plângând și ele.

— Sunt sigură că n-o să se mai întoarcă, oftă Mia, punându-și fierul pe foc. Îl cunosc pe Fred!

Edmée, care nu apucase nici să-și scoată paltonul, le privea cu răceală, mai ales pe mătușa care nu-i păruse nicicând atât de străină. Nu avea chef să se așeze în bucătărie și să-i asculte văicărelile.

— Unde te duci?

— În camera mea.

— N-am făcut focul. Așteaptă! Tu ce știi? Unchiul a spus douăsprezece mii de franci. Este enorm...

— Ce douăsprezece mii de franci?

Mia îi explică și Edmée pricepu atitudinea unchiului Louis în ceea ce o privea. Fusese la bancă ca să lămurească anumite probleme îngrijorătoare. În calitate de tutore al copiilor minori, examinase conturile lui Fred.

Or, cifrele erau falsificate. De trei ori, Fred ridicase câte patru mii de franci pentru cheltuieli personale, utilizându-i în afaceri perdante.

Edmée era, fără îndoială, singura care îi înțelegea situația, imaginându-și-l fugind de acasă, o dată pe săptămână, și intrând ca o vijelie la *Julie*, unde petrecea ore întregi, în colțul lui, bând împreună cu Rose. Era bogat, ce naiba! Doar el plătea! Mai soseau și alți clienți, poate și alte femei, dar de plătit el plătea, marele proprietar din Neroeteren!

Vorbea tare. Era ascultat! Admirat! Cu siguranță, juca și cărți care-l puneau la și mai mare cheltuială.

— E prea mândru: sunt sigură că nu se va mai întoarce! gemea Mia ascunzându-și și ea chipul în șorț.

Şareta intră în curte, iar lui Jef i-au trebuit zece minute până să deshame calul. Lui Edmée, care îşi scosese paltonul, nu-i venea să urce. Jef îşi privi uimit mama, sora, verişoara. Aducea cu el frigul de afară, iar buzele îi erau înghețate.

Mia fu cea care îi dădu vestea, vorbind în flamandă şi întrerupându-se din când în când ca să-şi şteargă nasul. Jef nu se mişcă. O privi calm pe Edmée.

Când totul fusese spus, dădu la o parte pătura de călcat, luă un castron din dulap, îl umplu cu supă şi mâncă fără să spună nimic.

În următoarele trei zile, unchiul Louis veni în fiecare dimineață, îmbrăcat în costum de vânătoare: se închidea în birou de unde nu ieşea decât ca să ceară o cană de cafea. Din timp în timp, îl chema pe Jef; acesta rămânea o clipă şi se întorcea apoi în staul sau la atelier.

Canalele erau înghețate şi, aproape de ecluză, o barjă era imobilizată pentru mai multe săptămâni.

Mătuşa nu mai plângea, dar îmbătrânea văzând cu ochii. Ai fi zis că se făcuse mai subțire, iar umerii parcă i se prăbuşiseră.

Mia era tristă, dar asta se observa din altceva. De exemplu, scotocea prin sertarele lui Fred, în care descoperea tot felul de lucruri. Aşa se făcu că-i arătă lui Edmée o brichetă de aur, ascunsă sub cămăşi, pe care fratele ei nu o arătase nimănui.

Unchiul Louis mânca împreună cu familia. Deşi evita să-i vorbească, Edmée simțea că era privită cu bunăvoință, cu milă chiar, ca şi cum ar fi fost principala victimă.

Se aşteptau ca Fred să se întoarcă? Mia nu credea. Mătuşa nu spunea nimic, iar Jef umbla de la o clădire la alta, bălăbănindu-şi capul mare.

La un moment dat, unchiul veni însoțit de un omuleț slab, contabilul firmei lui de trabucuri, care îl ajută să verifice socotelile.

Devenise şi mai impozant. Când intra în bucătărie, toată lumea tăcea înfricoşată, încercând să-i citească ceva în privire, fiindcă de spus nu spunea nimic. Fuma mult, scoțând

nori groși. Casa întreagă era îmbibată de mirosul țigărilor sale de foi.

Întotdeauna îi era prea cald. La prânz i se întâmpla să-i poruncească Miei să deschidă ușa, iar ceilalți înghețau fără să îndrăznească să lase să se înțeleagă ce se întâmplă cu ei.

În seara celei de-a treia zile, stăteau la masă când se auzi zgomotul unei mașini. Aceeași curiozitate se citea pe fețele tuturor, mai puțin pe a unchiului Louis care continua să-și mănânce supa, ferindu-și mustățile.

Ușa de la intrare se deschise. Mătușa schiță gestul de a se ridica, chiar o făcu o clipă, dar se lăsă să cadă la loc, de parcă fusese un gest interzis.

Intră Fred; se opri o clipă în prag, unde numai Edmée și Mia îi puteau zări chipul; ceilalți evitară să se întoarcă. Mustățile unchiului fremătau; mâna continua să mânuiască lingura.

Contrar așteptărilor, Fred nu era nici distrus, nici plin de noroi asemenea unui nenorocit care, în sfârșit, se întoarce acasă.

Era calm și mai serios decât de obicei. Pardesiul era curat; își scoase agale mănușile noi. După ce își puse paltonul pe un scaun, făcu turul mesei, se aplecă să-și sărute mama pe obraz, simplu, așa cum făcea de fiecare dată. Mătușa era lividă și buza inferioară i se zbătu ca pentru a opri un suspin.

Unchiul înălță capul, îi trimise lui Fred o privire întrebătoare, dar acesta păru să nu-l vadă, deschise dulapul, luă o farfurie, un tacâm, se așeză la locul lui, față în față cu mama sa.

Evită să se uite la Edmée. Dinții îi erau strânși de efort. Când i se servi supa, se întoarse pe jumătate spre Jef și spuse în franceză:

— Să-mi bagi mașina în garaj.

Mia tresări, căci Fred nu avusese niciodată mașină.

Unchiul împinse scaunul, se ridică și lăsă să-i cadă șervetul, căci, atunci când era prezent, se puneau și față de masă, și șervete.

Făcu înconjurul mesei pentru a ajunge la mătușa, o sărută pe frunte și spuse o frază în flamandă. Se străduia să fie la

fel de calm ca Fred, dar parcă se mai micşorase şi se şi lovi de tocul uşii.

— Mâine o să vin cu avocatul meu, îi spuse mătuşii.

Fred îşi mânca supa fără să scoată o vorbă. Era tras la faţă şi obosit. Să nu fi dormit în toate aceste trei zile?

Toţi ciuliră urechile. Maşina unchiului se auzi îndepărtându-se; atunci, mătuşa se ridică de pe scaun, se aruncă în braţe fiului ei, hohotind şi spunând cuvinte pe care Edmée nu le putea înţelege.

Nu vedea decât un ochi al lui Fred, un singur ochi care o privea cu o nelinişte impregnată de orgoliu, ca şi cum făcuse toate astea numai pentru ea.

Capitolul 11

Edmée, în chiloți, cu părul pe față, spărsese un strat subțire de gheață de deasupra ligheanului și ezita să-și treacă peste obraji prosopul ud al cărui simplu contact o făcea să-i degere degetele.

Era duminica dinaintea Anului Nou, dimineața devreme. O lumânare lumina camera și geamurile înghețate erau albe ca laptele. Uneori se auzea un zgomot dincolo de perete: cineva care, la fel ca Edmée, se îmbrăca pentru liturghie. Dar ei îi era atât de frig, era în jurul ei o asemenea carapace de aer înghețat, că nu reușea să se grăbească.

Fără s-o fi auzit mergând pe coridor, ușa se deschise și intră Mia, în palton, cu gulerul de blană ridicat, cu mâinile într-un manșon gros.

— Te speli?

Ea se mulțumise să-și dea cu pudră și cu ruj, și, fără îndoială, așa cum i se întâmpla adesea, dormise fără să-și scoată ciorapii. Privea coapsele goale ale lui Edmée care aveau vine albastre.

— Grăbește-te! Ți s-a făcut pielea găinii.

De fapt, altceva voia să-i spună. Venise cu un gând precis și, cum Edmée termina să se șteargă pe față, o întrebă fără s-o privească în ochi:

— E adevărat că vrei să te măriți cu Fred?

— Eu?

Edmée uită să se îmbrace. Rămase acolo, cu pielea înțepenită de apa rece, privindu-şi verişoara şi încercând să înțeleagă.

— De ce nu?, continuă Mia. N-ai fi prima!

Edmée o apucă de mâneca hainei şi țipă cu o voce ascuțită:

— Cine ți-a spus asta? Spune-mi cine ți-a povestit aşa ceva?

— Ssst!

Din camera de alături se auziră nişte zgomote.

— E Jef! Bine, o să-ți spun, dar, bagă de seamă, că nu trebuie să afle...

Nervoasă, Edmée îşi puse combinezonul; degetele prea înghețate i se agățară în copcile fustei.

— Ieri, pe când eram singuri, l-am întrebat ce se întâmplă de-o vreme încoace, este aşa de ciudat cam de când te duceai în fiecare săptămână la Hasselt...

Edmée tresări, roşi, fiindcă într-adevăr ceva se schimbase de când se ducea la doctor cu unchiul Louis. Dar cine băgase de seamă? Singura diferență era că în loc să trăiască tot timpul în aceeaşi atmosferă, să se târască din bucătărie în colibă, avea acum o distracție: maşina care aluneca printre copaci, *Hotel Wouters*, cabinetul doctorului, străzile cu vitrinele lor luminate şi tramvaiele care claxonau...

— Şi el ce ți-a răspuns?, o întrebă ea aspru, punându-şi, în fine, paltonul.

— Nimic. A rămas multă vreme în tăcere. Apoi mi-a spus doar atât: că, dacă o să te măriți cu Fred, o să te omoare. Hai iute! Cred că mama e deja jos. Fă-te că nu ştii nimic.

În şaretă, Edmée nu se gândi decât la asta. Stătea alături de Jef, care ținea hățurile. Apa din urmele lăsate de roți era înghețată şi pământul, tare ca fierul. Din cauza frigului, nimeni nu spunea nimic. Se strângeau unii în alții, iar privirile rătăceau peste întinderile înghețate.

De ce o fi vorbit Jef cu Mia? Şi cum de ghicise el că era ceva schimbat din moment ce nici măcar ea nu îşi dădea bine seama? Acesta privea drept înainte, ținând hățurile cu o mână umflată de mănuşa tricotată.

Nu se întâmpla exact la fel în fiecare duminică de iarnă? Nu! Deşi nu apăruse nimic excepţional. Nici altă dată nu vorbeau mai mult, dar, de exemplu, trecând pe lângă a doua pădure de brazi, Edmée se gândi la veverița ucisă acolo, cea mai mare din întreaga colecție. Cu toate că Jef nu spunea nimic, ştia că şi el se gândeşte la acelaşi lucru.

Trecând pe lângă câmpul de gheață, îşi aminti de sania verde, de Fred care invita fata cu sânii mari şi de toată familia care s-a întors pe jos, pentru că ea şi Jef luaseră trăsura.

Se ducea mai rar în colibă şi, ca din întâmplare, de fiecare dată când vărul ei nu era acolo. N-o făcea special. Nu şi-ar fi putut explica de ce se întâmpla aşa. Ba chiar i-ar fi fost greu să spună cu ce se ocupase Jef în ultimele două luni. Nu-l vedea aproape niciodată. Ştia că era pe-afară, că supraveghea muncitorii ori paznicii, şi asta era tot.

Dar de ce vorbise el despre Fred?

Reflectă la asta în timpul slujbei, şi apoi pe drumul de întoarcere. Se gândi la asta încălzindu-şi mâinile deasupra focului, mâncând plăcintele de hrişcă cu slănină. Era furioasă şi agitată. Când Fred coborî, fără gulerul tare, Mia îi aruncă o privire complice, din cauza căreia Edmée o consideră caraghioasă.

În duminica aia, Fred nu se mai duse la slujbă, nici la cafenea, nu termină nici măcar să se îmbrace, rămânând, până seara, în papuci. Ore întregi, lângă şemineu, se auzi murmurul monoton al unei discuții în flamandă.

Încă de la începutul discuției, Jef se ambalase ca şi cum îi fusese de ajuns. Mia, care pregătea cina, arunca, din când în când, câte o frază. Mătuşa îmbrăca fetițele răspunzându-i lui Fred cu voce plângăreață. Primise o lungă scrisoare de la unchiul Louis. În calitate de tutore auxiliar al copiilor, alături de Fred care, de-acum, era major, îşi anunța sora că avea să ceară ca acesta să fie pus sub supraveghere judiciară.

— Nu e decât al doilea tutore, îi răspunse Jef. Tutorele legal tu eşti, mamă!

Dar mătuşa nu pricepea nimic, îngrozindu-se numai când auzea invocându-se numele judecătorului de pace. Unchiul Louis îi scria, printre altele, că pusese toată familia la curent şi îl anunțase şi pe avocatul lui despre această problemă.

Fred fuma privind cratițele din care ieşeau aburi. Cu tălpile papucilor sprijinite de uşa deschisă a cuptorului, se legăna pe picioarele din spate ale scaunului.

— O să mai vedem!

Nu o băga în seamă pe Edmée şi Mia era cea care traducea, din când în când, câte o frază în franceză.

— Maşina m-a costat cinci mii de franci şi de-acum ajung mai repede la Hasselt, mai ieftin.

Mătuşa nu-l contrazicea, nu-i făcea niciun reproş, însă s-a dus de două ori să caute, în sertarul mesei, scrisoarea unchiului şi, punându-şi ochelarii, citi o frază care conținea un nou reproş.

— N-are şi el maşină?

Gheața de pe geamuri se topea încet. Edmée observa fața lui Fred ale cărei trăsături nu mai exprimau aceeaşi hotărâre ca la întoarcerea lui de la Hasselt. O fi fost de vină şi căldura focului, fiindcă avea nasul roşu, ochii încercănați şi strălucitori. Era liniştit, nu se temea. Între el şi mama lui avea loc o discuție ca între soți.

— Ce-o să facem miercuri?, întrebă Mia în franceză.

Era Anul Nou. Dintotdeauna, întreaga familia, chiar şi un frate care locuia aproape de Maestricht, în Olanda, se aduna la unchiul Louis, fiindcă era cel mai mare. Fred ridică din umeri.

— Asta e treaba maică-tii.

S-a mai discutat încă o oră. Pentru Fred nu se punea problema să mai meargă acolo. De altfel, oricum, trebuia să se lipsească de-acum înainte de ajutorul unchiului Louis, căruia cel mai înțelept era să-i înapoieze cât mai curând banii împrumutați în mai multe rânduri. Aceşti bani trebuia să-i găsească undeva şi la asta se gândea Fred privind aburii ridicându-se din cratițe.

— Eu cred că e obligatoriu să ne ducem, oftă Mia, punând lemne în sobă.

Mătuşa era de aceeaşi părere. Toată lumea o să meargă, cu excepția lui Fred, nu atât din cauza unchiului Louis, cât din principiu, de ochii familiei, de ochii lumii.

— Eu nu vin!, anunță Edmée care nu zisese nimic până atunci şi de care Fred părea să fi uitat.

O privi mirat.

— De ce?

— Pentru că nu-mi place omul ăsta!

Roşie în obraji, ea ezită, apoi adăugă privind în gol:

— E un mizerabil! La doctor a rămas special să mă vadă când mă dezbrăcam.

Tâmplele i se zbăteau. Era conştientă că face un lucru de o importanță deosebită. Or, împotriva aşteptărilor ei, Fred întoarse capul, îşi reluă atitudinea dinainte şi nici măcar nu ridică din umeri.

A doua zi sosi o nouă scrisoare de la unchiul, prin care îşi invita sora la masă, împreună cu copiii, pentru miercuri, specificând însă faptul că nu se punea problema să vină şi Fred.

...doar dacă, adăuga el, *nu s-a decis să-şi pună cenuşă în cap şi să dea asigurări de bună purtare în viitor...*

Mătuşa plânse citind scrisoarea, pe care Fred o aruncă în foc. În aceeaşi zi au primit vizita unui preot, un văr îndepărtat, paroh într-un sătuc din apropiere de Maeseyck. Aşteptă să rămână singur cu mătuşa ca să-i vorbească şi multă vreme se auzi murmurul vocii sale care semăna cu o predică ținută în piața bisericii.

Edmée îl studia pe Jef şi îşi dădea seama că niciodată nu-l privise cu atenție, că în realitate era mult mai ieşit din comun decât părea celor care îl cunoşteau. Capul lui era atât de mare, încât nu i se potrivea nicio şapcă din toate cele care se găseau la pălărier. Avea ochii înfundați sub fruntea bombată şi un fel de gropiță sub nas.

Nu se uita la ea sau o făcea numai când ea nu-l putea vedea, neinteresat de discuția purtată în şoaptă în legătură cu unchiul Louis.

Era puțin înspăimântător, la fel de înspăimântător ca atunci când te găseşti față în față cu un animal ale cărui reflexe nu le cunoşti şi în ochii căruia eşti incapabil să citeşti.

De ce i s-o fi destăinuit Miei şi de ce o fi vorbit despre Fred, când ştia prea bine că Edmée îl respinsese?

Era 1 ianuarie, la ora opt dimineața, când Edmée, care nu trebuia să plece, coborî, îmbrățișă pe toată lumea și zise din vârful buzelor:

— La mulți ani!

Se făceau gofre, din obișnuință, și mirosul din casă, în acea dimineață, era cel al gofrelor îndulcite pe care copiii le înmuiau în cafea.

— La mulți ani, Jef!

El primi sărutul lui Edmée aproape de ureche și mormăi ceva.

— La mulți ani, Fred!

Ea insistă, ca o subliniere.

— ...și gata cu necazurile!

Mătușa o sărută și ea, absentă. Oare după mai mult de un an se obișnuise s-o considere pe Edmée ca pe un membru al familiei?

S-au îmbrăcat; Fred se închise în birou, unde își făcuse singur focul. Jef înhămă calul. Mia trebui să mai urce de două ori pentru că mătușa își uitase mănușile negre, apoi pentru că Alice nu avea batistă.

În fine, trăsura se îndepărtă și Edmée rămase singură în bucătărie.

Familia plecase la ora nouă. La zece și jumătate, Edmée era tot așezată lângă sobă, complet singură. Dintr-odată, se ridică, crispată, urcă în camera ei și își schimbă rochia. Dimineață își pusese una comandată la Neroeteren și în care formele îi erau la fel de nedefinite ca ale Miei. Își alese vechea ei rochie neagră, cea de la Bruxelles, al cărei material se rărise de atâta purtat, cam scurtă, strânsă pe corp, de la umeri până la șolduri.

Edmée era foarte agitată și i se întâmplă să rostească cu jumătate de voce cuvinte de neînțeles. Când coborî, focul era aproape stins și, cum îi era frig, avu grijă să mai pună câteva lemne.

Știa că trăsura, care înainta șontâc-șontâc pe drum, trecuse de Neroeteren. Înăuntru, toți trebuie să fi înghețat de frig și de emoție în așteptarea petrecerii unchiului.

Edmée privi ceasul, o apucă pe coridorul cu dale și se opri în fața ușii biroului. Dar, în loc să intre, se aplecă și se uită pe gaura cheii.

Fred era așezat în fața unui teanc de hârtii cărora nu le dădea nicio atenție. Își fuma pipa cu fumuri mici și privea în gol, încrâncenat. Părea că fixează broasca într-atât, încât la un moment dat Edmée crezu că-i ghicise prezența.

Nici vorbă! Luă o foaie cu antet, o citi, pentru ca apoi s-o arunce imediat, iritat. După care apucă o alta și își trecu mâna prin păr. Din cauza cosmeticelor, părul își păstra onduleurile, dar acum i se ridicase, stând zburlit, într-o parte.

Timp de o oră, Edmée trebălui grăbită prin bucătărie. Când se întoarse în fața biroului, avu grijă să-și stăpânească un zâmbet victorios. Bătu la ușă, pentru că era un obicei pentru toată lumea, chiar și pentru mătușa, să ciocănească înainte de a intra în această încăpere. Fred scoase un mormăit și o privi cu ochi tulburi, care încercau să revină la realitate.

— Ce s-a întâmplat?

— Vino să mănânci.

— Imediat.

— Nu. Imediat o să fie rece.

O urmă fără convingere, se opri o clipă în pragul bucătăriei, pentru că sesiză că apăruseră fața de masă, șervetele și două tacâmuri frumos aranjate. Se așeză stângaci.

— Mi-a spus Mia că sunt ouă și slănină în dulap, murmură el.

Ea îi aduse însă vițel rece cu maioneză, omletă cu jambon și cremă de zahăr ars, cum nu făcuse nimeni niciodată la Neroeteren.

Edmée stătea în fața lui, rece, severă. Îl servea exagerând cu politețea manierelor, ceea ce îl mira.

— Tu ai făcut astea?

— Păi, cine altcineva?

Se ridică pentru a lua un platou din cuptor, i-l oferi lui Fred, nu ca mătușa sau ca Mia, ci ca o stăpână a casei care are musafiri.

— Acum, dacă vrei, spuse ea, o să mergem să ne plimbăm o oră.

Cinci minute mai târziu se îmbrăcau, fiecare în camera lui, şi Edmée strigă:

— Pune-ţi căciula de blană!

Era una din acelea vechi, de lutru, cum poartă încă ţăranii olandezi.

Fred închise uşa casei cu cheia. La început merseră amândoi în tăcere, pe drumul înghețat, iar în jurul lor nu se auzea niciun zgomot, nu se simţea nicio pală de vânt, nicio mişcare. Cum câmpurile erau acoperite de zăpadă întărită, ai fi zis că rătăceau într-un peisaj lunar.

— E frig!, spuse Edmée ajungând la prima pădure.

O privi nesigur, se bâlbâi:

— Vrei să-mi dai braţul?

Ea acceptă. De patru sau cinci ori făcu paşi mărunţi şi iuţi ca nişte paşi de dans, ca să-şi potrivească mersul cu cel al vărului ei.

— Tot satul trebuie să fie la patinaj.

Nu se înşela. Zece minute mai târziu văzură terenurile irigate a căror apă era înghețată şi un nor de mici siluete negre care zburau repede ca nişte musculiţe.

— Numai că de data asta n-avem sanie, spuse Edmée aluziv.

Cum îl ţinea de braţ, sesiză un spasm, o mişcare ca de jenă.

— Vrei să mă duc după ea?

— Nu. Să mergem.

Îi înghețaseră faţă, mâinile şi picioare, dar restul trupului îi ardea. Fred era mai înalt decât ea, iar lucrul acesta o obliga să se ridice pe vârfuri.

— E adevărat ce ai spus într-o zi despre unchiul Louis?

— Ce am spus?

— Că, în cabinetul doctorului, te privea când te dezbrăcai...

— Este adevărat! Dar n-a apucat să vădă nimic, că am avut grijă să mă întorc cu spatele.

Îi era ciudă pe ea că era atât de politicoasă.

— Dar doctorul a văzut?

— Ce?

— Tot!

Îi venea să râdă, dar râsul nu-i ajunse pe buze. Când se apropie de câmpul unde se patina, rămase la brațul lui Fred, cu toate că zărise deja puloverul galben al fetei brutarului.

Mergeau repede amândoi. Căciula de lutru a lui Fred îl făcea să pară stăpânul regiunii. Străbătură terenul înghețat asemenea unor oameni veniți să vadă distracția mulțimii, fără să catadicsească să se amestece printre ei.

Pe Edmée o cuprinsese o veselie interioară care se traducea printr-un soi de zbatere a inimii, care însă nu ajungea până la suprafață, căci era la fel de palidă, la fel de indiferentă în aparență ca de obicei.

Trei hectare de teren erau acoperite de gheață. Or, fiecare hectar era separat de celelalte printr-un șanț destul de adânc, lat de un metru, care se vedea de departe. Gheața care acoperea iarba era de un alb lăptos, iar cea din șanțuri avea reflexe întunecate.

Fred și Edmée mergeau cu atenție, căci nu aveau patine. De două ori, tânăra era gata să cadă, dar se ținu de brațul vărului ei.

— Vrei să mergem mai departe?

— Vreau să mergem până la capăt.

Niște băieți se învârteau în jurul lor în viteză, făcând figuri complicate ca s-o uimească pe Edmée. Fata brutarului, dimpotrivă, patina la distanță, fără să-l scape din ochi pe Fred, sperând poate că va veni spre ea.

Edmée își savura triumful. Privea pădurea învecinată unde știa că vărul ei o dusese pe fata cea grasă. Bănuia: aveau amândoi nasul, mâinile și picioarele reci; gâfâiau după cursă; Fred, care își frământa tovarășa, o răsturnase pe o grămadă de lemne, sau în zăpadă, nu contează unde, nu contează cum, așa cum încercase s-o răstoarne și pe ea! Cealaltă behăise de bucurie. Îl lăsase să-i dezvelească, în vântul rece, butucii de picioare de un roz animal, pe care se făcuse pielea găinii.

— Un sfert de oră, spusese Mia. Doar atât!

Fred se poticni o clipă, ca și cum ar fi dat peste un obstacol. Voi apoi s-o tragă pe verișoara lui, dar Edmée intui că se petrecuse ceva important și îl întrebă:

— Ce ai?

— Nimic.

Ea se asigură că brutăreasa nu era în raza lor vizuală, privi înapoi şi nu văzu nimic anormal.

— Ce se întâmplă, Fred?

Cu faţa tulburată, el repetă:

— Vino!

În fine, lui Edmée îi dădu prin cap să se uite la pământul îngheţat. Tocmai ajunseseră la un şanţ de un gri-verzui. Copiii treceau în şir indian pe patinele lor de lemn, căci gheaţa era mai netedă decât în altă parte.

Or, sub picioare, Edmée distinse o pată roşie şi, lăsând dintr-odată braţul vărului ei, se dădu trei paşi înapoi.

Până la pata roşie erau cel puţin zece centimetri de gheaţă. Privind de aproape, se recunoştea forma unei căciuliţe şi chiar, ca mărite de o lupă de gheaţă, ochiurile groase ale tricotului.

Când Edmée ajunse lângă Fred, îi era atât de frig, încât umerii i se strânseseră. Nu-i mai luă braţul şi se făcu că nu-l observă.

— Să ne întoarcem!, spuse ea.

Şi cu cât mergea mai repede, cu atât pasul încetinea fără să-şi dea seama de ce. Vântul era slab, dar când bătea din faţă le înţepa pielea obrajilor.

Parcurseră, fără un cuvând, cei trei kilometri care îi despărţeau de casă; Fred căută cheia în buzunare, deschise în cele din urmă, iar Edmée se grăbi în bucătărie şi trase capacul sobei ca să-şi încălzească mâinile şi faţa.

— Vrei să bei ceva?

Ea nu răspunse. Fără să-şi scoată pardesiul, nici căciula de lutru, el se duse să ia cruşon de ienupăr din salon şi umplu două pahare.

Masa nu fusese strânsă, iar omleta rămăsese pe o farfurie. Geamurile erau albe. Flăcările căminului luminau în roşu interiorul camerei.

Edmée îşi goli paharul dintr-o înghiţitură şi avu nevoie de ceva timp ca să-şi revină din arsura simţită în gât şi în piept. Fred ezita să se apropie de foc, nerenunţând nici la căciulă, nici la palton.

— Edmée!

— Da..., spuse ea fără să întoarcă privirile.

În acelaşi timp, cu amândouă mâinile întinse deasupra flăcărilor, i se părea că vede cum îi curge sângele prin artere.

— Mă asculţi?

— Da...

Era speriată, deşi ghicea cuvânt cu cuvânt ce urma el să spună. Pentru o secundă îşi aminti de capul mare al lui Jef, apoi de apariţia Miei, ieri-dimineaţă, în dormitorul ei.

— Dacă mă stabilesc într-un oraş, la Bruxelles sau la Anvers, o să accepţi să te măriţi cu mine?

Ea nu răspunse. Continua să se încălzească, îşi privea lacom mâinile care păreau transparente.

— Nu vrei?

— Şi Irigaţiile?

— O să le vând şi ştiu eu pe cineva care nu se va da în lături să le cumpere...

— Unchiul Louis?

— Da.

— Şi Jef, Mia, toţi ceilalţi?

— O să aibă destui bani ca să se descurce.

— Mă mai gândesc.

Îşi dezbrăcă paltonul, se aşeză ca să-şi scoată ghetele şi îşi puse picioarele pe cuptor.

— Vreau să rămân singură.

Fred plecă. Îl auzi intrând în birou. Ştia că focul se stinsese de mult, dar el rămase totuşi acolo.

Pe la şase, trăsura se opri în faţa uşii.

Mia şi cele două micuţe se grăbiră spre sobă, căci erau vinete de frig.

— Unde e Fred?

— În birou.

— N-a mâncat?

Dar, în aceeaşi clipă, Mia observă masa pusă şi o privi pe Edmée, stăpânindu-şi cu greu un zâmbet.

— Ce vrei să spui?, o întrebă aceasta cu agresivitate.

— Nimic!

Mătuşa intră şi ea, ruptă de oboseală, cu faţa săpată de ridurile parcă şi mai adânci, încă mai sătulă de tot şi de toate, cu acel aer jalnic al animalelor obişnuite să fie bine tratate şi care dintr-odată au fost bătute. Nu era greu de ghicit ce se

petrecuse. Toată familia, frații, cumnatele, verii, toată lumea era pornită dacă nu împotriva ei, cel puțin împotriva lui Fred, şi se pusese problema de judecată, de avocați, de apărători, de confiscări. Mătuşa nu se mai ținea pe picioare şi se lăsă să cadă pe un scaun, fără măcar să-şi scoată mănuşile.

— Fred?, întrebă ea.

Mia îi răspunse în flamandă. Mătuşa o privi pe Edmée aşa cum o privise întotdeauna, cu o curiozitate care voia să fie binevoitoare, dar care nu trecea de simpla intenție. În fond, trăia neîncrederea unei femele față de o altă femelă, dar din altă rasă.

Cât despre Jef, el dezhămă calul şi îl duse în grajd. Intrând, apucă cu degetele un rest de omletă rece şi-l îndesă în gura larg deschisă, nu atât din lăcomie, cât de foame, ceea ce nu-l împiedică să privească masa aranjată, cu aceeaşi uimire ca şi a surorii lui.

Mia fu cea care se duse să bată la uşa biroului, nu imediat, ci doar când a fost gata terciul făcut din zer, legume şi cartofi copți cu o zi înainte. Fred se aşeză la locul lui. Fața de masă dispăruse. Farfuriile erau aşezate chiar pe lemnul mesei.

— Nu mi-e foame, spuse Edmée.

Se aşeză lângă sobă, cu tălpile goale pe cuptor. Fred puse o întrebare în flamandă. Mia răspunse cu un aer înțepat; Edmée traducea din instinct replicile.

— Ce au zis?

— Că o să facă un proces!

Atunci, lipsită de energie ca un bolnav, străduindu-se să tuşească cât mai din adâncul pieptului, Edmée strigă:

— Fred!

Toată lumea se întoarse spre ea şi lingurile rămaseră în aer.

— Ascult.

— Ei bine, este da!

Lingura lui Jef fu prima care se puse în mişcare. Mia rosti cu voce afectată:

— Trebuie să urc.

Fetițele nu pricepeau nimic, privindu-i pe cei mari rând pe rând. Mătuşa lăsase capul în farfurie şi mânca fără a-şi

da seama ce face. Era palidă şi parcă îşi oprise şi respiraţia. Fred îşi mânuia lingura cu zgomot.

Sfârâitul regulat al focului domina totul, ca şi vacarmul făcut de un samovar al cărui capac era ridicat de aburi.

La dreapta, mai albe ca niciodată, geamurile înghețate ale celor două ferestre.

Afară, alb înghețat peste tot, alb scânteietor ca luna, numai umbrele negre ale plopilor şi undeva, sub gheață, pata roşie a unei căciuliţe de copil.

Capitolul 12

Grasul şi jovialul judecător de instrucție Coosemans avu norocul, ieşind din palatul de justiție împreună cu grefierul, să-l întâlnească pe doctorul Van Zuylen care aducea un raport.

— În maşină, Van Zuylen!, îi spuse împingându-l într-un taxi. Părea că are treabă şi procurorul plecase deja cu maşina lui.

Anvers era înecat de o ploaie fină de octombrie, care făcea pavajul alunecos. În fața Gării centrale pierdură timp într-un ambuteiaj, căci trenul de Paris tocmai sosise, apoi pătrunseră într-un cartier liniştit, fără magazine, cu străzi largi şi case cu două etaje semănând între ele. În ciuda ploii, era lume adunată în fața porții cu numărul 73. În aceeaşi clipă, o maşină particulară se opri la marginea trotuarului, venind din sens invers, şi judecătorul Coosemans râse fericit, căci era procurorul care abia ajungea, deşi plecase cu cinci minute înainte. Conducea el însuşi, deşi era miop.

Doi agenți mențineau ordinea. Pe trotuar nu erau decât vecini, mai ales femei pe care evenimentul le smulsese de la treburile gospodăreşti şi care avuseseră timp doar să-şi ia umbrelele. Când oamenii observară că şi Parchetul e prezent şi-l văzură pe comisar repezindu-se spre procuror, se aşternu o linişte solemnă.

La fel ca celelalte, casa avea două etaje. Parterul era din piatră fasonată, iar restul, din cărămidă cu rosturile proaspăt retencuite. Încă de pe hol se simțea că numai o dramă ar fi putut tulbura armonia alcătuită din ordine și curățenie, lăsând urme de pași, ba chiar bălți de apă pe carelajul coridorului, decorat cu un suport de umbrele din faianță albastră.

Judecătorul Coosemans adulmecă.

— Trăsnește a medicină!

Procurorul puse neîncrezător degetul pe o placă de aramă prinsă pe ușa din dreapta, care anunța: *Chirurg-dentist.*

Dentistul însuși, în alb, și nevasta lui, care încă nu era pieptănată, stăteau în capul scării.

— I-am chestionat. Nu știu nimic, spuse comisarul de cartier. Așa cum vedeți, imobilul nu are portar. În timpul orelor de consultații, ușa nu e încuiată cu cheia și oricine poate pătrunde în casă.

Pe măsură ce se apropiau de scară, mirosul de linoleum și de cabinet dentar se amestecau între ele. Pereții erau vopsiți în imitație de marmură.

— Mai sus?

Cei patru bărbați urcau în șir indian și patru mâini alunecau una în spatele celeilalte pe balustradă.

— Bătrâna doamnă pe care ați văzut-o la primul etaj e proprietăreasa. Dacă-i vorbiți, vorbiți-i foarte tare, domnule procuror, căci e tare de urechi.

Aceasta stătea pe palier și probabil că nu era chiar așa de surdă, căci îndreptă spre comisar o privire disprețuitoare. Purta o rochie neagră garnisită cu jais, mitene și pantofi cu un inel de argint, ca aceia ai clericilor.

— Știți ceva, doamnă?

Se auzeau zgomote ușoare la etajul doi, dar procurorul întârzia, clătina din cap, o întrerupea din când în când pe bătrână pentru a-i face grefierului un semn care voia să zică:

— Notează, notează! E foarte interesant!

Și grefierul scria textual în carnețelul lui:

Soții Van Elst, locatari de opt luni și căsătoriți din aceeași perioadă. Soțul este secretar la compania franco-belgiană de Navigație. Proprietăreasa pretinde că aude când se merge în apartamentul de deasupra. Soția Van Elst se trezește târziu. Gospodină proastă. Bucătărie aproape deloc. Mănâncă rece sau merg la restaurant. Se întorc târziu. Fără prieteni. Numai vizitele fratelui lui Van Elst care nu se șterge niciodată pe picioare.

— Totul este exact, comisare?

— Exact. Chiar datorită ultimului amănunt suntem pe o pistă serioasă. În dimineața asta, puțin înainte de ora nouă, un bărbat a urcat și a rămas aproape o jumătate de oră sus. Doamna spune că l-a auzit mergând. Soția Van Elst încă dormea. Când bărbatul a plecat, proprietăreasa a încercat să-l vadă, dar nu i-a zărit decât spatele. În schimb, pe linoleumul scării erau urme de pași pe care le-a recunoscut, pentru că de două ori l-a rugat pe același vizitator să se șteargă pe picioare.

— Este fratele?

— Exact.

Procurorul începu iarăși să urce, urmat de toți acei domni.

— Vreți să începeți prin a vedea cadavrul?

Nu aveau decât să împingă ușa din stânga. Astfel se intra într-un dormitor banal, așa cum se văd prin expozițiile din marile magazine. Mobilele și covoarele erau încă noi.

În oglinda dulapului, procurorul văzu mai întâi imaginea unui pat în dezordine, a unui corp de femeie aproape gol și reveni la realitate, își scoase ochelarii, îi puse la loc, îi scoase încă o dată ca să șteargă lentilele și să aibă timp să-și recapete suflul.

O plapumă roz alunecase pe carpetă. Un agent de poliție stătea lângă fereastră, neștiind ce să facă, nici unde să privească. Pe noptieră, un ceas deșteptător continua să ticăie. Pe jos erau papuci uzați și un combinezon.

— Ce ziceți, doctore?

Fața moartei era micuță și părul șaten împrăștiat pe pernă era foarte fin, mătăsos, ca viu. Medicul începu prin a

închide pleoapele şi a se asigura cu vârful arătătorului de rigiditatea corpului, apoi se întoarse încurcat spre tovarăşii săi, murmurând:

— Evident, a fost sugrumată, dar...

Ridică din umeri.

— Păcat!

Şi se aplecă asupra cadavrului care nu era îmbrăcat decât cu o cămaşă ridicată până peste pântec. Procurorul întoarse capul. Judecătorul Coosemens profită ca să-şi aprindă ţigara şi grefierul îl întrebă pe comisar:

— Asta e doamna care se numeşte Van Elst?

— Edmée Van Elst, nouăsprezece ani, născută la Bruxelles.

Doctotul spuse, îndreptându-se şi căutând toaleta:

— A fost un viol.

Trăsese cearşaful alb peste corpul şi faţa cadavrului. Îl aşteptau, căci se săpunea pe mâini minuţios în camera vecină. Cum procurorul dădea să iasă, comisarul îl reţinu.

— Iată ce era pe pat.

Mai întâi patru pietre violete care păreau că aparţinuseră unei bijuterii vechi; apoi o casetă sculptată cu litera *E* încrustată în metal; în fine, o zdreanţă, o bucată de tricot roşu.

— L-am chestionat pe soţ în legătură cu aceste obiecte.

— Scuzaţi de întrebare, domnule comisar. Cine a descoperit crima?

— Lăptarul care urcă în fiecare dimineaţă la ora nouă şi jumătate. El a alertat toată casa, mi s-a telefonat şi, înainte de a alerga la faţa locului, v-am anunţat.

— Unde era soţul?

— Dentistul de jos i-a telefonat la birou. Acum este în sufragerie. N-a văzut niciodată pietrele care, între noi fie vorba, trebuie să fie false, nici caseta. N-are nimic de spus despre cârpă.

De când cadavrul fusese acoperit se vorbea foarte tare.

— Nu spune nimic altceva?

— A început prin a umbla cu paşi foarte mari, ţipând. Apoi a căzut în genunchi. Când s-a ridicat, a rupt acest scaun. E foarte puternic, un coleric. A plâns, a urlat. La un moment

dat, s-a aruncat cu capul în perete și a trebuit să îl duc eu în sufragerie, unde îl supraveghează unul dintre oamenii mei.

Procurorul privi în jurul lui ca să se asigure că nu uitase nimic și, ajungând pe palier, așteptă până când comisarul deschise a treia ușă, căci a doua, care era întredeschisă, era cea de la bucătărie.

Prin ferestrele cu perdele de tul se zăreau geamurile de la casa din față și oamenii care se uitau, unul dintre ei chiar, un domn bătrân, cu binoclul.

— Unde este?

Agentul îl arătă pe Fred Van Elst prăbușit într-un colț lângă un bufet, cu bărbia în piept, cu părul ciufulit, cu brațele atârnând.

— Ridicați-vă, vă rog.

El nu făcu decât să înalțe privirile, arătându-și figura buhăită, tumefiată, ochii roșii, pleoapele umflate și pe buza superioară o zgârietură care sângera.

— Ce s-a întâmplat?, bâigui el cu o voce tulbure pe care comisarul trebui să se aplece ca s-o înțeleagă.

— Domnul procuror și domnul judecător ar vrea să știe...

El își îndreptă încet corpul flasc, îi privi unul după altul cu năuceală și își trecu mâna peste frunte. Procurorul era neliniștit. Comisarul îl privea pe agent cu un aer întrebător.

— Ce s-a întâmplat, repetă Fred sprijinindu-se atât de brusc de bufet, că răsturnă o cană.

Agentul arătă pe jos aproape de scaun o sticlă goală de rom.

— Voiam să-i dau puțin ca să-l remontez, căci mi-era teamă să nu facă vreo prostie. A băut tot!

Fred, cu coatele pe bufet, îi privea de parcă nu i-ar fi văzut, cu ochi tulburi străbătuți de străfulgerări de rațiune.

Prin bătrâna proprietăreasă, fidelă postului ei de pe palier, au obținut adresa fratelui, Jef Van Elst, care trăia la periferie, la Berchem, cu mama și surorile mai tinere. Procurorul îl urcă pe doctor în mașina lui, în vreme ce judecătorul Coosemans îl îmbarcă pe comisar în taxi.

— În cele din urmă o să meargă de la sine!, conchise judecătorul. Numai dacă fratele în chestiune va fi fără îndoială greu de găsit...

Au luat-o pe o stradă comercială, cu un du-te-vino continuu ca un furnicar, cu pavajul noroit. D. Coosemans îşi fuma încet trabucul, care umplea taxiul de un fum albăstrui.

— O să avem aceeaşi iarnă ca acum doi ani: ceaţă şi ploaie. Prefer un ger ca anul trecut.

Panourile publicitare defilau dincolo de ferestrele maşinii. Depăşeau tramvaiele, maşinile de aprovizionare, camioanele grele încărcate cu bere.

După o intersecţie, strada deveni mai lată, mai puţin zgomotoasă, casele mai joase. Maşina procurorului se opri în faţa unui imobil lung, care părea construit de-o parte şi de alta a unei porţi de acces foarte late.

Locuinţa propriu-zisă era în stânga, cu ferestre mici împodobite cu perdele crem şi un vas de aramă pe fiecare pervaz. O firmă proaspăt vopsită anunţa:

Fabrica de bomboane fine Van Elst

Din stradă se simţea deja un vag miros dulceag. Comisarul fu cel care sună şi o fetiţă de opt ani deschise uşa, privindu-i pe toţi cu teamă.

— Jef Van Elst este acasă?

— Trebuie să mergeţi la altă uşă.

Vorbea flamanda din Limbourg, diferită de cea din Anvers. Părul blond era împletit strâns şi nu forma decât o codiţă ţeapănă pe şorţul în carouri roz.

— Vă duc eu.

Închise uşa, făcu câţiva paşi pe trotuar, în direcţia porţii.

— A fost plecat de dimineaţă?, o întrebă procurorul, oprind-o.

— În dimineaţa asta, da!

Au trecut pe sub arcada porţii. În curte era o camionetă care purta aceeaşi firmă ca şi casa, iar mirosul de glucoză

era şi mai accentuat. Bărbaţii care o urmau pe fetiţă îşi aruncau priviri uimite.

— Spune-mi, micuţo, mama ta e aici?

— Aţi putut-o vedea pe fereastră; şi pe ea, şi pe sora mea, Mia, care a venit să ne ajute pentru că trebuie livrate comenzile de Moş Nicolae şi de Crăciun.

Se vedeau, într-adevăr, într-o cameră scundă, în faţa ferestrei, trei femei aşezate lângă nişte cutii mari de tablă pline cu bomboane albastre şi roşii pe care le luau una câte una şi le împachetau în hârtie transparentă. Cea mai tânără se ridică, deschise uşa şi strigă:

— Ce se întâmplă, Alice?

Era însărcinată şi avea trăsăturile întinse şi marginile nărilor galbene.

— Pe Jef îl caută!

Cea mai în vârstă, în spatele geamului ud, continua să îndoaie hârtiile cu mişcări regulate, fără să vadă nimic, poate chiar fără să se gândească la nimic. Avea o faţă slabă, resemnată, ochi şterşi. În curte ciuguleau două găini.

— Pe aici!

Şi Alice îi conduse spre o curte mai mică, unde se îngrămădeau în ploaie butoaiele cu zahăr de cartof.

— Jef!

Împinse o uşă şi se zăriră strălucirile roşii ale unui cuptor deschis.

— Jef!

Ea se miră, se îngrijoră.

— Lasă-mă pe mine să intru primul, spuse comisarul dând-o la o parte.

Bărbaţii trecură unul după altul, lăsând copilul afară. Pe plăci de marmură erau platouri cu caramele şi bomboane care aşteptau să fie îmbrăcate în hârtie. În aer se amestecau mirosul de cofetărie şi un iz iute de ars.

Mai întâi trebuia să te obişnuieşti cu semiîntunericul. Flăcările cuptorului îţi ardeau pupilele. Încet-încet se distinse conturul lucrurilor şi numai atunci se văzu că bărbatul era acolo, cu părul pudrat, aşezat în faţa căminului, cu capul între mâini.

Era îmbrăcat cu o pereche de pantaloni vechi strânşi de o curea şi cu o cămaşă fără mâneci, aşa cum poartă brutarii. Braţele goale aveau muşchi proeminenţi. Procurorul ezită să înainteze. În privinţa comisarului, el scoase automat un revolver din buzunar.

— Jef Van Elst!... În numele legii, te somez să nu opui rezistenţă...

Spatele se clătină, apoi, încet, bărbatul se ridică, îşi legănă capul atât de mare încât părea neomenesc în lumina cuptorului. Cu aceeaşi încetineală, se întoarse şi se văzu că era calm, că avea ochii uscaţi.

— Sifilis ereditar..., spuse şoptit medicul către judecătorul Coosemans, care ori nu-l auzi, ori nu înţelese.

Procurorul îi spunea fetiţei care dădea să intre:

— Du-te şi joacă-te lângă mama ta!

Vocea comisarului reluă:

— Jef Van Elst, în numele legii, te arestez pentru asasinarea şi violarea cumnatei tale, Edmée Van Elst, petrecută azi-dimineaţă la domiciliul acesteia, în strada Bruxelles.

Atunci, bărbatul pe care îl aveau înaintea lor şi a cărui faţă era de acelaşi gri lipsit de strălucire ca făina îşi trecu mâinile peste obraji, peste pleoape şi pe ceafă.

— Ah! Da..., oftă el.

Se întoarse spre foc. Comisarul, crezând că se va opune, sări pe el pentru a-i pune cătuşele. Jef se eliberă dintr-o scuturătură şi rămase în acelaşi loc, şoptind:

— Nu faceţi atâta zgomot! Ar putea auzi micuţele...

După o clipă de tăcere, adăugă:

— O să ieşim pe poarta mare.

S-ar fi zis că focul era cel care-l reţinea. Când îşi privea vizitatorii, avea aerul unui orb, atât se uitase la flăcări.

— Jef Van Elst, pronunţă solemn procurorul, făcând semn grefierului să stea aproape, ca să înregistreze răspunsul, de ce v-aţi omorât cumnata?

Comisarul avea cătuşele pregătite. O voce ascuţită, cea a surorii însărcinate, striga din curte:

— Alice!... Alice!...

Şi Jef replică brusc agresiv:

— Dar dumneavoastră ce ați fi făcut?

În noaptea următoare sări de la o fereastră a infirmeriei închisorii, situată la etajul al treilea, apoi se mai scurseră șase zile până ce muri.

Sfârșit

Cuprins

Pisica 5
Casa de pe canal 145

În Biblioteca Adevărul

1. Notre-Dame de Paris - *Victor Hugo*
2. Marile speranțe vol. I - *Charles Dickens*
3. Marile speranțe vol. II - *Charles Dickens*
4. Un yankeu la curtea regelui Arthur - *Mark Twain*
5. Ion - *Liviu Rebreanu*
6. Cărțile junglei - *Rudyard Kipling*
7. Ultimul mohican - *James Fenimore Cooper*
8. Anna Karenina vol. I - *Lev Tolstoi*
9. Anna Karenina vol. II - *Lev Tolstoi*
10. Ivanhoe - *Walter Scott*
11. Chemarea strămoșilor - *Jack London*
12. Papillon vol. I - *Henri Charrière*
13. Papillon vol. II - *Henri Charrière*
14. Coliba unchiului Tom - *Harriet Beecher-Stowe*
15. Gestapo - *Sven Hassel*
16. Dracula - *Bram Stoker*
17. Doamna Bovary - *Gustave Flaubert*
18. Shōgun vol. I - *James Clavell*
19. Shōgun vol. II - *James Clavell*
20. Shōgun vol. III - *James Clavell*
21. La răscruce de vânturi - *Emily Brontë*
22. Uragan asupra Europei vol. I - *Vintilă Corbul, Eugen Burada*
23. Uragan asupra Europei vol. II - *Vintilă Corbul, Eugen Burada*
24. Enigma Otiliei - *George Călinescu*
25. Somnul de veci • Doamna din lac - *Raymond Chandler*
26. Mara - *Ioan Slavici*
27. Idiotul vol. I - *Fiodor M. Dostoievski*
28. Idiotul vol. II - *Fiodor M. Dostoievski*
29. Mândrie şi prejudecată - *Jane Austen*
30. Accidentul • Oraşul cu salcâmi - *Mihail Sebastian*
31. Aventurile lui Sherlock Holmes • Memoriile lui Sherlock Holmes - *Sir Arthur Conan Doyle*
32. Winnetou vol. I - *Karl May*
33. Winnetou vol. II - *Karl May*
34. Winnetou vol. III - *Karl May*
35. Pisica • Casa de pe canal - *Georges Simenon*

Construieşte-ţi biblioteca împreună cu Adevărul:
www.adevarul.ro/carte; e-mail: carte@adevarul.ro
Telefon: 021.407.76.38 / 51; Fax: 021.407.76.42

editura Adevărul holding

S.C. Adevărul Holding S.R.L.,
Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, sector 2, București.
Director general: Răzvan Cornețeanu
Director executiv: Ioana Voicu
Director adjunct: Carmen Dincă
Telefon: 021.407.76.38; Fax: 021.407.76.42

Toate drepturile asupra ediției de față sunt rezervate exclusiv editurii S.C. Adevărul Holding S.R.L. Reproducerea parțială sau integrală a textului fără acordul editurii este interzisă și va fi pedepsită conform legilor în vigoare.

Redactor:	Gabriela Riegler
Tehnoredactor:	Puiu Enache
Corector:	Cristina Teodorescu
Ilustrație copertă:	Florian Marina
Ilustrații text:	Design Forge

Tipar executat de Grafica Veneta

Prețul de vânzare conține 2%, reprezentând valoarea timbrului literar ce se virează Uniunii Scriitorilor din România în contul deschis la BCR Unirea, București cu nr. RO65 RNCB 0082 0005 0872 0001.

editura
Adevărul
holding